

AKADEMIA
OBRONY
NARODOWEJ

Mjr dypl. Stanisław KACZYŃSKI

DZIAŁANIA SPECJALNE
W OBRONNEJ OPERACJI POŁĄCZONEJ
NA OBSZARZE RP

Rozprawa doktorska

57198

WARSZAWA

2004

Wydział Wojsk Lądowych

mjr dypl. Stanisław KACZYŃSKI

**DZIAŁANIA SPECJALNE W OBRONNEJ OPERACJI POŁĄCZONEJ
NA OBSZARZE RP**

Rozprawa doktorska

Opracowana
pod kierownictwem naukowym
płk. dr. hab. Waldemara KACZMARKA

SPIS TREŚCI

WSTĘP	4
ROZDZIAŁ 1. ZAŁOŻENIA BADAWCZE.....	9
1.1. Przedmiot badań.....	9
1.2. Problemy badawcze, cele badań i hipoteza robocza.....	12
1.3. Metody, techniki i narzędzia badawcze.	16
1.4. Przebieg badań.....	21
1.5. Zmienne i wskaźniki	24
1.6. Założenia i ograniczenia.....	25
ROZDZIAŁ 2. WSPÓŁCZESNE DZIAŁANIA SPECJALNE.....	27
2.1. Ogólna charakterystyka działań specjalnych.....	29
2.2. Zadania sił specjalnych wybranych państw.....	32
2.2.1. Zadania sił specjalnych według poglądów NATO.....	34
2.2.2. Zadania sił specjalnych wybranych państw.....	35
2.3. Obiekty zainteresowania sił specjalnych.....	43
2.4. Hipotetyczne zadania sił specjalnych.....	51
2.4.1. Rozpoznanie specjalne.....	53
2.4.2. Działania dywersyjne.....	59
2.4.3. Wsparcie militarne.....	61
2.4.4. Działania niekonwencjonalne.....	62
2.4.5. Działania psychologiczne.....	65
ROZDZIAŁ 3. SIŁY SPECJALNE - CHARAKTERYSTYKA.....	69
3.1. Siły specjalne wybranych państw.....	70
3.1.1. Stany Zjednoczone Ameryki Północnej.....	70
3.1.2. Rosja.....	80
3.1.3. Wielka Brytania	86

3.1.4. Francja.....	89
3.2. Siły specjalne w SZ RP.....	92
3.3. Wnioski.....	97
ROZDZIAŁ 4. WYBRANE PROBLEMY DOWODZENIA SIŁAMI SPECJALNYMI.....	100
4.1. Specyficzne cechy planowania działań	103
4.2. Wybrane zagadnienia organizowania działań	122
4.3. Synchronizacja i koordynacja działań	125
ROZDZIAŁ 5. DZIAŁANIA SPECJALNE W OBRONNEJ OPERACJI POŁĄCZONEJ.....	130
5.1. Charakterystyka operacji obronnych w aspekcie użycia sił specjalnych..	130
5.2. Potrzeby prowadzenia działań specjalnych.....	140
5.3. Możliwości użycia sił specjalnych.....	146
5.4. Sposoby wykonywania zadań przez siły specjalne.....	152
5.5. Operacyjne przygotowanie rejonów działania.....	160
5.6. Przerzut sił specjalnych.....	168
5.6.1. Przerzut drogą lądową.....	170
5.6.2. Przerzut drogą powietrzną.....	173
5.6.3. Przerzut drogą morską.....	178
5.7. Prowadzenie działań specjalnych.....	185
ZAKOŃCZENIE.....	192
SPIS LITERATURY.....	194
ZAŁĄCZNIKI.....	200

*W coraz bardziej powiązanim globalnym porządku gospodarczym wiele tych zdawałoby się drobnych konfliktów, wywołuje poważne skutki uboczne - stąd scenariusz „wielu małych wojen” zmusza strategów w wielu armiach do świeżego spojrzenia na to co nazywają oni **operacjami specjalnymi** - na niszce wojowników jutra.¹*

WSTĘP

Jakościowo nowe warunki geopolityczne i militarne Rzeczypospolitej Polskiej, powstałe po przystąpieniu do NATO, wywierają znaczący wpływ na przyjęte przez naczelne władze państwowe założenia narodowej polityki bezpieczeństwa oraz system obronny, a szczególnie jego podsystem militarny. Członkostwo w Sojuszu Północnoatlantyckim w istotny sposób zmieniło geopolityczną i militarną pozycję naszego kraju w Europie. Polska stała się bowiem częścią skutecznego systemu obronnego, który gwarantuje bezpieczeństwo i stwarza korzystne warunki stabilnego rozwoju².

Z przyjętych dokumentów wynika, że Polska żadnego ze swoich sąsiadów, ani też innego państwa nie traktuje jako wroga, który przygotowuje się do rozstrzygnięcia jakichkolwiek kwestii spornych na drodze konfliktu zbrojnego. Należy jednak zawsze mieć na uwadze ich potencjał militarny oraz możliwe sposoby i kierunki jego użycia.

W przypadku agresji na nasz kraj Siły Zbrojne RP poprowadzą działania obronne, w których dominować będą połączone operacje obronne, realizowane na obszarze kraju. W tej sytuacji użycie sił specjalnych powinno być podporządkowane zamiarowi rozegrania tych operacji, przy wykorzystaniu przygotowanego pod względem inżynieryjnym terenu. Stwierdzenie takie wskazuje, iż skupienie wysiłku działań specjalnych powinno mieć głównie miejsce na

---

¹ Alvin i Heidi Tofflerowie, *Wojna i antywojna*, Warszawa 1997r

² Strategia bezpieczeństwa RP przyjęta na posiedzeniu Rady Ministrów w dn. 4.01.2000. Cytat na podstawie treści dokumentu opublikowanego w Internecie (www.gov.pl).

terytorium własnego kraju, powinno być jednak także przenoszone na terytorium potencjalnego agresora.

Koncepcja sił zbrojnych dwudziestego pierwszego wieku (ang. *FORCE XXI*)³ lansowana w siłach zbrojnych USA, a także strategia działań na wypadek zagrożeń płynących z konfliktów lokalnych - LIC (ang. *Low Intensity Conflict*)⁴, przypisuje doniosłą rolę siłom specjalnym. Według opinii amerykańskich specjalistów (...) właściwe wykorzystanie sił specjalnych, dokładne zsynchronizowanie ich akcji z innymi elementami pola walki powoduje, że stają się one czynnikiem umożliwiającym dowódcom poszczególnych szczebli rozszerzenie obrazu pola walki, a także zwiększającym ich zdolność do elastycznego reagowania na zmieniającą się sytuację i wzmagającym ich inicjatywę (...)⁵.

Postrzeżenie działań specjalnych tylko przez pryzmat formacji z okresu drugiej wojny światowej, lub też kryzysów i konfliktów lokalnych wczesnych lat powojennych, w wielu przypadkach prowadzić może do błędnych i niesłusznych ocen. Stwierdzenia typu „komandosami nie wygrywa się wojen” oraz opinie, że utrzymywanie formacji tego typu jest czystą wojskową „fanaberią” nie należą do rzadkości⁶. Należy jednak podkreślić, iż niezależnie od tych odosobnionych ocen w wielu krajach następuje szybki rozwój taktyki wykorzystania tych sił oraz, co zdaniem autora jest sprawą najbardziej istotną z punktu widzenia niniejszych dociekań, gwałtownej ewolucji ulegają poglądy dotyczące wyboru celów działania sił specjalnych.

Nie należy także zapominać, że w okresie II wojny światowej, w większości państw, formacje przeznaczone do prowadzenia działań specjalnych powstawały na zasadzie doraźnego przeciwdziałania zaistniałym zagrożeniom. Jednakże dla osób

³ R. Kwećka, M. Wiatr, *Teoretyczne podstawy działań operacyjnych w nowych uwarunkowaniach geopolitycznych*, AON 1998, s. 28.

⁴ Low Intensity Conflict – „Ograniczone użycie siły służące celom politycznym, stosowane przez państwa lub organizacje obejmujące działania: wymuszania, kierowania lub obrony określonych grup społecznych, przejęcie kontroli nad danym obszarem lub jego obronę, wprowadzanie lub obronę określonego porządku prawnego. Działania obejmują operacje wojskowe prowadzone przez lub przeciwko siłom nieregularnym, operacje pokojowe, działania terrorystyczne, działania antyterrorystyczne, działania ratownicze oraz pomoc wojskową w warunkach konfliktu zbrojnego. Tego rodzaju konflikt nie obejmuje przedłużającej się (stałej) obecności regularnych sił przeciwnika”. *Regulamin polowy FM 7-98, Operations in a Low Intensity Conflict*. Washington, DC, 1992, tł. wł.

⁵ W. Maliszewski, *Siły działań specjalnych USA - Strategiczne uzasadnienie, koncepcja użycia, ich cechy i właściwości*, Zeszyty Naukowe AON nr 3, Warszawa 1994, s.154.

⁶ K. Kubiak, A. Makowski, *Terroryzm jako środek prowadzenia wojny?*, RAPORT 1998 nr 4, s. 42.

zajmujących się profesjonalnie działaniami specjalnymi jest oczywiste, że (...) od początku lat sześćdziesiątych formacje tego rodzaju utrzymywane są i forsownie szkolone już w czasie pokoju, z zamiarem wykorzystania nie tylko w czasie wojny, lecz także w czasie kryzysu międzynarodowego lub – jeżeli wymagałaby tego sytuacja – w czasie pokoju”(...)⁷. Należy także podkreślić szybki rozwój taktyki tych sił, wykorzystywanie najnowszych zdobyczy nauki i techniki oraz, co zdaniem autora jest sprawą najbardziej istotną, gwałtowną ewolucję poglądów dotyczących wyboru celów działania sił specjalnych.

Heidi i Alvin Tofflerowie w swej pracy „Wojna i antywojna” przedstawiają żołnierzy formacji specjalnych jako „wojowników jutra”, którzy prowadzą walkę w warunkach konfliktu przybierającego formę „wielu małych wojen”⁸. Podobne podejście do problemu można zauważyć w amerykańskich dokumentach normatywnych. Np. w „Regulaminie walki wojsk lądowych USA – FM 100-5” przewiduje się stopniowe zwiększanie zakresu działań sił specjalnych w tzw. konfliktach o małej intensywności, szerokie ich zastosowanie w wojnie z wykorzystaniem zwykłych środków rażenia oraz w okresie poprzedzającym konflikt o dużej intensywności, między innymi w celu zapewnienia przewagi strategicznej w początkowym okresie wojny.

Przystąpienie naszego państwa do NATO spowodowało, że polskie siły przeznaczone do działań specjalnych muszą znaleźć nowe, należne im miejsce. Uświadomić sobie bowiem należy ogrom hipotetycznych zadań, jakie mogą realizować już w niedalekiej przyszłości. Tym bardziej, że współpraca pomiędzy siłami specjalnymi państw – członków NATO rozszerza się. Należy sądzić, że niejednokrotnie nasze pododdziały działań specjalnych będą wykonywać zadania w ścisłym współdziałaniu z wydzielonymi siłami Sojuszu⁹.

Celem niniejszej dysertacji było przedstawienie możliwości użycia sił specjalnych w połączonej operacji obronnej na obszarze kraju. Kanwą prowadzonych rozważań był system połączonej operacji obronnej przygotowanej i prowadzonej na obszarze kraju. Rozważania koncentrują się z reguły na użyciu sił

⁷ Tamże, s. 42.

⁸ H. i A. Tofflerowie, *Wojna i antywojna*, s. 131.

⁹ Potwierdzeniem tej tezy jest udział wydzielonego komponentu sił specjalnych w operacji antyterrorystycznej w Afganistanie oraz Iraku.

specjalnych w aspekcie przyjętych założeń narodowej polityki bezpieczeństwa oraz systemu obronnego.

Osiągnięciu zakładanego celu dysertacji ma służyć jej struktura. Składa się ona z pięciu rozdziałów merytorycznych, poprzedzonych wstępem oraz podsumowania, spisu literatury i załączników.

W pierwszym rozdziale zawarto metodologiczne aspekty prowadzonych badań. Zaprezentowano w nim drogę dochodzenia do problemu badawczego, przyjętą hipotezę roboczą oraz cel badań. Sprecyzowano w nim także procedury i obszar badań, zdeterminowanych potrzebą weryfikacji wspomnianej wyżej hipotezy wraz z przyjętymi założeniami i ograniczeniami.

Rozdział drugi poświęcony został diagnozie uwarunkowań determinujących prowadzenie szeroko rozumianych działań specjalnych. Został on tak skonstruowany, by scharakteryzować działania specjalne i ich zadania na tle warunków fizyczno – geograficznych, występujących na poszczególnych obszarach operacyjnych oraz by wyeksponować te, które wywierają największy wpływ na przygotowanie i prowadzenie działań specjalnych.

Rozdział trzeci zawiera syntetyczne wnioski wypływające z oceny sił specjalnych wybranych państw. Skupiono się w nim na siłach specjalnych RP oraz kilku wybranych państw, wskazując jednocześnie ich potencjalne zadania. Należy podkreślić, że kanwą rozważań prowadzonych w kontekście hipotetycznych zadań, były założenia połączonej operacji obronnej, przygotowanej i prowadzonej na obszarze kraju. Zawarto w nim także wyniki badań nad stopniem wpływu celu działań specjalnych na osiągnięcie celu operacji.

W rozdziale czwartym przedstawiono szeroko rozumianą problematykę dotyczącą dowodzenia siłami specjalnymi, szczególne znaczenie nadając synchronizacji i koordynacji działań. Zaprezentowano w nim także nowe, własne spojrzenie na dowodzenie, które jest wynikiem przeprowadzonych badań.

Rozdział piąty poświęcono udziałowi sił specjalnych w obronnej operacji połączonej. To fragment pracy, który zawiera najwięcej uogólnionych wniosków dotyczących potrzeb i możliwości użycia sił specjalnych oraz sposobów wykonywania przez nie zadań.

Rozprawa kończy się syntetycznym zestawieniem wyników badań oraz prezentacją możliwych kierunków rozwoju działań specjalnych, postrzeganych przez pryzmat operacji obronnych.

W tym miejscu pragnę podziękować wielu osobom, których pomoc miała istotne znaczenie w toku prowadzonych badań. Na szczególne podziękowanie zasługują eksperci:

- płk dypl. Roman Polko,
- płk dypl. Zbigniew Kwintal,
- płk dypl. Bogdan Kołtuński,
- płk dypl. Stanisław Kulczyński,
- ppłk dr. Roman Kwećka,
- ppłk dypl. Andrzej Knap,
- ppłk dypl. Wojciech Jania.

Dziękuję ekspertom - pracownikom naukowo - dydaktycznym byłej Katedry Rozpoznania Wojskowego i WRE, których pomoc była dla mnie szczególnie cenna.

Przedstawione rezultaty prowadzonych badań uzyskały ostateczny kształt dzięki uwagom i sugestiom czynionym przez promotora pracy – **płk dr. hab. Waldemara Kaczmarka**, który nie szczędził czasu na udzielanie mi pomocy i rady w rozwiązywaniu trudnych problemów, czuwając jednocześnie nad zachowaniem właściwego kierunku badań.

„Chciałbym mieć dwie armie: jedną na pokaz, z lśniącymi armatami, czołgami, pięknie umundurowanymi żołnierzami oraz poważnymi i dystygowanymi generałami i przede wszystkim z oficerami, których największym marzeniem jest kolejna gwiazdka na pagonach..[.....], którą można chwalić się na całym świecie. Druga byłaby o wiele bardziej prawdziwsza, z żołnierzami, którzy szliby do wojska z powołania. Ubrana w maskujące mundury nie występowałaby na żadnych pokazach, ale wykonywałaby zadania, które wydają się nie do wykonania. I do tego byłaby szalona. I z taką armią ruszyłbym w bój”¹⁰.

Jean Larte Guy

ROZDZIAŁ 1.

ZAŁOŻENIA BADAWCZE

1.1. Przedmiot badań

Przemiany, jakie zaszły w sytuacji geopolitycznej świata w ostatnich latach, a przede wszystkim zmiana charakteru zagrożeń, spowodowały konieczność modyfikacji strategii NATO. Dotychczasowe założenia, odnoszące się do kolektywnej obrony przed agresją na dużą skalę, musiały ulec przewartościowaniu. Jednocześnie jakościowo nowego znaczenia nabrała problematyka reakcji na sytuacje kryzysowe. Tym samym w kręgu zainteresowania strategów NATO znalazły się działania prowadzone w operacjach poniżej progu wojny.

W sytuacji kryzysowej reakcją wojskową NATO może być aktywne, lecz z zasady nie gwałtowne zaangażowanie militarne, postrzegane jako dopełnienie środków dyplomatycznych. Doktryna operacyjna wielonarodowych połączonych sił Sojuszu określa działanie tego typu jako operacje militarne inne niż wojna (ang. MOOTW - Military Operation Other Than War). W takiej sytuacji siły lądowe skupiają główny wysiłek na promowaniu pokoju i prowadzeniu aktywnych działań powstrzymujących przeciwnika, które mogą łączyć z użyciem siły¹¹. Natomiast w okresie pokoju rola Sojuszu sprowadza się do monitorowania jakichkolwiek

¹⁰ J. L.Plaster, *SOG- Tajne wojny amerykańskich sił specjalnego przeznaczenia w Wietnamie*, Warszawa 1998, s. 8.

¹¹ *Doktryna operacyjna wielonarodowych połączonych sił Sojuszu [AJP – 1 (A)]*, s. 88.

zagrożeń bezpieczeństwa państw członkowskich Sojuszu NATO (zgodnie z art. V)¹² oraz odstraszenia potencjalnego przeciwnika.

Wszystko to niewątpliwie wiąże się z koniecznością utworzenia nowej struktury sił zbrojnych Sojuszu. Struktury, która umożliwi efektywne przeciwstawianie się wszelkim zagrożeniom i postępowanie w sytuacjach kryzysowych, z operacjami wsparcia pokoju włącznie. Powinny one zapewnić utrzymanie bezpieczeństwa i integralności terytorialnej państw członkowskich zgodnie z art. V¹³. Dotychczasowej strukturze nadaje się charakter wielonarodowy już na szczeblach taktycznych.

Nowe warunki geopolityczne i militarne Rzeczypospolitej Polskiej, które powstały z chwilą przystąpienia do NATO, oraz przyjęte założenia narodowej polityki bezpieczeństwa mają kluczowy wpływ na zmiany dotyczące zasad użycia Sił Zbrojnych. Polska aktywnie bierze udział w działaniach NATO skierowanych na możliwie najszybsze zażegnywanie sytuacji kryzysowych. Coraz częściej wydzielone komponenty SZ RP, a w tym także siły specjalne, biorą udział w operacjach połączonych w różnych częściach świata, prowadzonych pod wielonarodowym dowództwem¹⁴. Przyjęta strategia obronna naszego kraju nie zakłada istnienia określonego przeciwnika i ustalonego scenariusza działań wojennych, a ukierunkowana jest ona na opanowywanie i rozwiązywanie sytuacji kryzysowych o charakterze militarnym.

Siły Zbrojne RP, postrzegane w narodowym oraz sojuszniczym systemie obrony, przewidziane są do wykonywania trzech zasadniczych rodzajów zadań strategicznych. Pierwsze z nich, związane z realizacją zadań obronnych w razie wybuchu wojny, polegać ma na odparciu bezpośredniej agresji na terytorium naszego kraju lub udziale wydzielonych kontyngentów wojsk operacyjnych w odparciu agresji na inne państwo, należące do NATO. Kolejne związane jest z realizacją zadań w ramach reagowania kryzysowego, a polegać może na udziale

¹² *Doktryna taktyczna sił lądowych NATO [ATP-35(B)]*, s. 14.

¹³ Plan zmian w strukturze dowództw i składzie organizacyjnym Połączonych Sił Zbrojnych NATO został zaakceptowany w maju 1993 r. na posiedzeniu Komitetu Planowania Obrony, a wprowadzanie go w życie rozpoczęto 1 lipca 1993 r. Zmiany strukturalne sił zbrojnych NATO doprowadziły do 25% redukcji wojsk w stosunku do 1990 roku.

¹⁴ Jednostka GROM zaangażowana była w IFOR, obecnie jest tam również wydzielony komponent z 1 pspec. Dodatkowo wydzielony komponent z GROM włączony został do sił biorących udział w operacji antyterrorystycznej w Afganistanie oraz operacji w Iraku.

wydzielonych jednostek Wojska Polskiego w operacjach wsparcia pokoju, prowadzonych pod auspicjami organizacji międzynarodowych (ONZ, OBWE, UE, itp.). Kolejne zadanie polegać może na realizacji całego szeregu zadań stabilizacyjnych i prewencyjnych w czasie pokoju¹⁵. Znaczącą rolę w realizacji wymienionych zadań przewiduje się dla sił specjalnych (wojsk specjalnego przeznaczenia). Powyższa uwaga dotyczy zarówno użycia tych formacji w ramach sił narodowych, jak i w strukturach Połączonych Sił Zbrojnych NATO. Zatem ich użycie powinno być ściśle powiązane z celem operacji oraz zasadami obowiązującymi w Sojuszu.

Podstawą przygotowania i prowadzenia operacji jest określenie koncepcji operacyjnej, w której zwykle określa się: cele operacji, źródła siły i swobody działania (własne i przeciwnika), punkty kulminacyjne oraz znaczenie poszczególnych czynników operacyjnych. Z kolei główne założenia współczesnych operacji określają ich cechy charakterystyczne, spośród których wyróżnia się wielowymiarowość, nieliniowość, niejednorodność, zintegrowane pola walki oraz wiele innych. Wszystko to wskazuje, iż w dającej się przewidzieć przyszłości można liczyć się z kolejną fazą ewolucji operacji - przejściem od operacji powietrzno - lądowych do tzw. operacji rozstrzygających. Takim pojęciem określane są operacje, w których dąży się do eliminowania „źródeł siły i swobody działania przeciwnika”, wykorzystując w tym celu precyzyjne uderzenia na starannie wyselekcjonowane obiekty. Wiele spośród nich to potencjalne obiekty dla sił specjalnych.

Z przytoczonych wcześniej zadań strategicznych wynika, że Siły Zbrojne RP powinny być przygotowane do prowadzenia operacji militarnych na dużą skalę, a szczególnie dobrze do prowadzenia operacji obronnych w początkowym okresie wojny. Współczesne operacje obronne prowadzone będą zwykle w formie operacji połączonych, w których występować będą różnorodne komponenty. Z ich ogólnych założeń wynika jednoznacznie, że jednym z komponentów, który może i powinien odgrywać bardzo istotną rolę w osiągnięciu zakładanego celu operacji jest komponent sił specjalnych. Należy bowiem zauważyć, iż bezpośredni wpływ na przygotowanie i prowadzenie obrony na obszarze kraju ma potencjał bojowy Sił

---

¹⁵ Strategia bezpieczeństwa RP przyjęta na posiedzeniu Rady Ministrów w dn. 4.01.2000.

Zbrojnych. Określone limity uzbrojenia, wynegocjowane w ramach Traktatu CFE decydują o naszych możliwościach obronnych. Jest to jeszcze jeden czynnik wskazujący na potrzebę rozwijania tak specyficznego rodzaju wojsk, jakim są siły specjalne. Ich potencjalne możliwości bojowe mogą w znacznym stopniu powiększyć potencjał bojowy wojsk, przy założeniu, że ich uzbrojenie nie podlega ograniczeniom traktatowym.

Powyższe konstatacje wskazują na potrzebę podjęcia badań dotyczących użycia sił specjalnych w operacjach połączonych. Wiąże się to ściśle z faktem, iż to właśnie te formacje, jako pierwsze wykonują zadania na potrzeby sił głównych. Jest to zgodne z potrzebą osiągania celów, stawianych polskim siłom zbrojnym przez Sojusz Północnoatlantycki. Dostrzeżone problemy wymagają stosownych rozstrzygnięć i opracowania spójnych założeń prowadzenia działań przez siły specjalne, w nowych uwarunkowaniach. Dlatego właśnie stały się one przedmiotem badań niniejszej dysertacji.

1.2. Problemy badawcze, ich cele i hipoteza

Z punktu widzenia przyjętej procedury badawczej jej istotnym elementem jest właściwe wysunięcie i sprecyzowanie problemu badawczego. Bowiem to właśnie on warunkuje rozpoczęcie i przebieg całego złożonego procesu badań naukowych. Z etymologicznego punktu widzenia wyraz „problem” pochodzi z języka greckiego, gdzie słowo „*probléma*” oznacza przeszkodę, kwestię sporną, zagadnienie, zadanie, sprawę do rozwiązania; coś, co stwarza trudność, kłopot¹⁶.

S. Nowak w swoich rozważaniach twierdzi, iż „*problem badawczy to tyle, co pewne pytanie lub zespół pytań, na które odpowiedzi ma dostarczyć badanie*”¹⁷. Natomiast J. Pieter problem badawczy traktuje jako „*swoiste pytanie, określające jakość i rozmiar pewnej niewiedzy (pewnego braku w dotychczasowej wiedzy) oraz cel i granicę pracy naukowej*”¹⁸. Z powyższych definicji wynika, iż z problemem

¹⁶ W. Kopaliński, *Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych*, Warszawa 1990, s. 413.

¹⁷ S. Nowak, *Metodologia badań socjologicznych*, Warszawa 1970, s. 214.

¹⁸ J. Pieter, *Ogólna metodologia pracy naukowej*, Wrocław-Warszawa 1967, s. 67.

naukowym spotykamy się wówczas, gdy istnieje do pokonania trudność, która powstała z uświadomienia sobie luki w bieżącym stanie wiedzy naukowej, a luka ta występuje rzeczywiście, a nie tylko w stanie naszej świadomości¹⁹.

Biorąc powyższe pod uwagę, można skonstatować, że luka taka występuje w całym spektrum problemów związanych z użyciem sił specjalnych. Rozwój sytuacji międzynarodowej, a szczególnie zagrożenie światowym terroryzmem wskazuje, że jednostki przeznaczone do działań specjalnych muszą znaleźć nowe miejsce. Uświadomić sobie należy ogrom zadań, jakie być może będą realizowały w niedalekiej przyszłości. Znacznie zacieśni się współpraca między siłami specjalnymi NATO. Niejednokrotnie nasze pododdziały do działań specjalnych wykonują już zadania we współpracy z wydzielonymi siłami specjalnymi Sojuszu. Należy szeroko spojrzeć na problematykę działań specjalnych i uzmysłwić sobie ogrom zadań, jaki może być postawiony przed narodowymi siłami specjalnymi.

Na podstawie analizy obecnego stanu wiedzy na temat działań specjalnych i wykazanych wcześniej potrzeb jej uzupełnienia, sformułowany został *główny problem badawczy* rozprawy doktorskiej, który sprowadza się do uzyskania odpowiedzi na następujące pytanie:

Czy – a jeśli tak, to, w jakim wymiarze – prowadzenie działań specjalnych będzie miało wpływ na osiągnięcie wyższych - od obecnie przyjmowanych - efektów w obronnej operacji połączonej, prowadzonej w wymiarze narodowym na obszarze kraju?

Rozwiązanie tak sformułowanego, podstawowego problemu badawczego wymaga rozstrzygnięcia szeregu problemów szczegółowych, sformułowanych w formie następujących pytań:

1. Jakim przeobrażeniom podlegał będzie współczesny model operacji obronnej, prowadzonej na obszarze kraju w formie operacji połączonej w aspekcie użycia sił specjalnych?
2. W jaki sposób działania potencjalnego przeciwnika mogą wpływać na prowadzenie działań specjalnych?
3. Jaka rolę powinny spełniać siły specjalne w połączonej operacji obronnej?

¹⁹ J. Zakrzewski, *Wybrane zagadnienia dydaktyki wojskowej*, Warszawa 1974, s. 169.

4. Kto i w jakim zakresie powinien odpowiadać za przygotowanie sił specjalnych oraz podjęcie decyzji o ich użyciu?
5. Jakie obiekty i dlaczego powinny się znajdować w sferze zainteresowania sił specjalnych?
6. Kto i w jakim zakresie powinien dowodzić siłami specjalnymi podczas prowadzenia połączonej operacji obronnej?
7. Jakich efektów można oczekiwać w wyniku prowadzenia działań specjalnych?

Treści zawarte w uzasadnieniu tematu oraz założenia przyjęte w hipotezie roboczej umożliwiły sprecyzowanie celu rozprawy doktorskiej, którym jest opracowanie naukowo uzasadnionej koncepcji przygotowania i realizacji działań specjalnych w obronnej operacji połączonej, prowadzonej w wymiarze narodowym na obszarze kraju. Wstępne czynności procedury badawczej pozwoliły na sformułowanie ogólnego zarysu oczekiwanych rezultatów badań, które stanowią przypuszczenie wysunięte w celu objaśnienia zjawiska. Autor identyfikuje się bowiem z twierdzeniem K. Ajdukiewicza, a którego wynika, iż istotą hipotezy jest to, że „*zawiera w sobie przyjętą rację, którą sprawdzamy nie wiedząc, czy jest prawdziwa*”²⁰.

Osiągnięcie tak określonego, zasadniczego celu rozprawy doktorskiej wymagało osiągnięcia następujących celów cząstkowych (szczegółowych):

1. Wyprecyzowanie zadań sił specjalnych wybranych państw i dowodzenie nimi.
2. Określenie obiektów, które mogą znajdować się w sferze zainteresowania sił specjalnych w połączonej operacji obronnej oraz form, metod i sposobów ich niszczenia.
3. Sprecyzowanie hipotetycznych zadań, które będą mogły realizować siły specjalne w połączonej operacji obronnej.
4. Określenie potrzeb i możliwości prowadzenia działań specjalnych przez Siły Zbrojne RP oraz zasad użycia sił specjalnych.

---

²⁰ K. Ajdukiewicz, *Logika pragmatyczna*, Warszawa 1965, s. 368.

5. Skonstruowanie struktury organizacyjnej sił specjalnych w aspekcie dowodzenia (podległości) w kontekście potrzeb wynikających z przewidywanych zadań.

W celu wyjaśnienia przyjętej problematyki badawczej w kontekście wstępnych czynności procedury badawczej wygenerowano niżej przedstawione rozwiązanie w postaci *hipotezy roboczej*.

Powstanie cywilizacji opartej na nowych zastosowaniach wiedzy, zarówno cywilnej, jak i wojskowej dynamicznie przeobraża współczesne poglądy dotyczące sztuki wojennej, w tym koncepcje użycia sił specjalnych. Ostatnie lata przyniosły gwałtowny wzrost zainteresowania problematyką wykorzystania ich w walce.

Współczesny model prowadzenia operacji obronnej ukazuje nam obraz nowoczesnego pola walki, na którym używane są różne komponenty sił zbrojnych. Coraz częściej mamy do czynienia z użyciem dwóch lub trzech komponentów z różnych rodzajów Sił Zbrojnych. Siły specjalne powinny być postrzegane jako ten komponent, który może mieć duży wpływ na przebieg operacji, zwłaszcza na osiągnięcie jej celu. Poparciem powyższej tezy mogą być wymierne sukcesy, jakie uzyskały siły specjalne w wielu współczesnych wojnach i konfliktach zbrojnych (np. wojny w rejonie Zatoki Perskiej, konflikt falklandzki, Afganistan, Panama, Grenada).

Złożoność współczesnego pola walki, jego dynamika, różnorodność oraz trudność wykonywanych zadań powodują, że szereg z nich wymaga użycia jednostek specjalnie przygotowywanych do ich wykonania. Przewidywać można, że szczególną rolę odegrają siły specjalne, które posiadają ponadprzeciętne możliwości zwalczania obiektów, zaliczanych do tzw. źródeł siły i możliwości działania przeciwnika. We współczesnych koncepcjach prowadzenia walki zbrojnej zakłada się, że ich zniszczenie (obezwładnienie) może w sposób diametralny przyspieszyć osiągnięcie celu operacji militarnych. Na podkreślenie zasługuje również to, że zadania wykonywane przez siły specjalne wykraczają coraz częściej poza ramy typowego pola walki. Zwalczanie terroryzmu i likwidacja „przemysłu narkotykowego” to tylko niektóre z przykładów możliwości użycia jednostek specjalnych. Współcześnie jednostki specjalne przestają być jedynie domeną sił zbrojnych, powstaje szereg policyjnych grup antyterrorystycznych

i antynarkotykowych. Jednostki te w warunkach wojny mogą być wykorzystywane jako siły przeznaczone do prowadzenia działań specjalnych.

Na podstawie dotychczasowych dociekań sądzę, że prowadzenie połączonej operacji obronnej powinno być ściśle związane z prowadzeniem działań specjalnych. Właściwa ocena obiektów przeciwnika umożliwia precyzyjne użycie sił specjalnych na obszarze przez niego zajętych. Powietrzno-lądowy wymiar pola walki, a także możliwość wykorzystania nowoczesnego sprzętu zwiększą potencjalny wymiar zadań realizowanych przez siły specjalne.

Wobec powyższego oceniam, że właściwe zaplanowanie działań specjalnych oraz wykorzystanie sił specjalnych w połączonej operacji obronnej w końcowym efekcie powinno przynieść wymierne wyniki oraz podwyższyć efektywność prowadzonych działań.

1.3. Metody, techniki i narzędzia badawcze

Rozważając pojęcie metod badawczych, należy uzmysłwić sobie, że są to: „*pewne typowe i powtarzalne sposoby zbierania, analizy i interpretacji danych empirycznych, służące do uzyskania maksymalnie zasadnych odpowiedzi na pytania problematyki badawczej*”²¹.

S. Kamiński definiuje metodę jako: „*(...) tok operacji przy stawianiu zagadnień, ich rozwiązywaniu, uzasadnianiu oraz systematyzowaniu odpowiedzi, lub też zespół przyjętych jako ramy lub wytyczne badania(...)*”²².

Po dokładnej analizie powyższych definicji można przyjąć, iż metoda badań jest to „*sposób podejścia oraz całokształt operacji powtarzających się, które prowadzą do zdobycia informacji o rzeczywistości, do rozwiązania określonego problemu*”²³.

Cały proces prowadzenia badań służących do rozwiązania wymienionych powyżej problemów implikuje dobór różnych metod badawczych zarówno

²¹ S. Nowak, *Metodologia badań społecznych*, Warszawa 1985, s. 46.

²² S. Kamiński, *Nauka i metoda*, Lublin 1992, s. 202.

²³ W. Bańka, *Wstęp do metodologii badań społecznych w wojsku*, Warszawa 1986, s. 138.

teoretycznych, jak i empirycznych. Przy ich doborze uwzględniono dwie zasady metodologiczne:

- ◆ dokonano analizy, czy wybór i zastosowanie określonych metod będzie zapewniał rzeczywiście w stopniu maksymalnym udzielenie odpowiedzi na postawione pytania problemowe;
- ◆ wybór metod podporządkowany został przede wszystkim problematyce badań²⁴.

W poniższej tab. 1.1. przedstawiono wykaz głównych metod, które miały zastosowanie podczas rozwiązywania problemów badawczych.

Problemy badawcze	Metody badawcze
1. Wyszpecyfikowanie zadań sił specjalnych wybranych państw i dowodzenie nimi.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ analiza dokumentów i literatury; ➤ synteza; ➤ porównanie; ➤ indukcja i redukcja.
2. Określenie obiektów, które mogą znajdować się w sferze zainteresowania sił specjalnych w połączonej operacji obronnej oraz form, metod i sposobów ich zwalczania.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ analiza dokumentów normatywnych; ➤ badania opinii.
3. Sprecyzowanie hipotetycznych zadań, które będą mogły realizować siły specjalne w połączonej operacji obronnej.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ badania opinii; ➤ obserwacja; ➤ analiza dokumentów normatywnych; ➤ synteza; ➤ porównanie.
4. Określenie potrzeb i możliwości prowadzenia działań specjalnych przez Siły Zbrojne RP oraz zasad użycia sił specjalnych.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ analiza dokumentów i literatury; ➤ synteza; ➤ badania opinii.
5. Skonstruowanie struktury organizacyjnej sił specjalnych w aspekcie dowodzenia (podległości) w kontekście potrzeb wynikających z przewidywanych zadań.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ analiza dokumentów i literatury; ➤ badania opinii.

Tabela 1.1. Wykaz metod zastosowanych podczas rozwiązywania problemów badawczych.

Źródło: Opracowanie własne.

²⁴S. Nowak, *Metodologia ...*, s. 46-47.

A. Metody empiryczne

Obserwacja naukowa, jako podstawowa i najbardziej powszechna metoda badań empirycznych, występowała w różnych etapach procesu badawczego. Stosowana była w ramach udziału w wielu treningach sztabowych, w których brał udział autor, co w dużej mierze umożliwiło przeanalizowanie wielu faktów, zjawisk i zdarzeń istotnych dla podjętej tematyki rozprawy. Otrzymane wyniki pozwoliły wzbogacić i dowartościować treść pracy, stanowiąc ważne dopełnienie zastosowanej formuły metodologicznej.

Badanie opinii to metoda, która została sprowadzona do formy wywiadu eksperckiego i ankietowania. Celem tych badań było przede wszystkim uzyskanie materiału faktograficznego dotyczącego problematyki działań specjalnych. Metoda ta dostarczyła szeregu informacji wykorzystanych w dalszym postępowaniu badawczym.

Wynikiem zastosowania badania opinii było uzyskanie danych o:

- poglądach, postawach i oczekiwaniach badanych respondentów;
- wnioskach i postulatach respondentów dotyczących interesującej problematyki;
- charakterystyce badanej zbiorowości.

W metodzie ankietowania posłużono się kwestionariuszem ankiety według zał. 1.1. Z kolei w metodzie wywiadu eksperckiego wykorzystano kwestionariusz wywiadu zgodnie z zał. 1.3. i 1.4.

B. Metody teoretyczne

Analiza materiałów źródłowych i opracowań dotyczących przedmiotu pracy w dużej mierze umożliwiła uporządkowanie, przetworzenie, a także wyeksponowanie i wyjaśnienie prawidłowości oraz istoty rozpatrywanych problemów w badanych dokumentach normatywnych oraz ocenie badania opinii. Ta metoda badań legła u podstaw sprecyzowania problemów naukowych i wysunięcia hipotezy roboczej, jak również pogłębiła wiedzę autora oraz pozwoliła na wykreowanie teoretycznej podbudowy jego dociekań.

Porównanie jest niczym innym jak logiczną metodą badawczą polegającą na ustaleniu podobieństw i różnic między badanymi przedmiotami i zjawiskami. Zastosowanie tej metody podczas prowadzenia badań dokumentów, a w szczególności zadań sił specjalnych realizowanych przez inne państwa. Pozwoliło to na wykrycie podobieństw i odmienności realizowanych zadań oraz dowodzenia siłami specjalnymi ich interpretacji nowych faktów poprzez konfrontację wiedzy nowej (powstałej z empirii) z wiedzą dotychczas już istniejącą.

Uogólnienie posłużyło do łączenia tzn. syntezy faktów empirycznych na zasadzie stwierdzenia ich podobieństwa pod względem zadań i dowodzenia siłami specjalnymi. Metoda ta umożliwiła wykrycie przyczyn dowodzenia siłami specjalnymi, które się powtarzają. Jednocześnie pozwoliła ona na tworzenie wniosków, ich klasyfikację oraz opracowanie propozycji dowodzenia działaniami specjalnymi.

Indukcja i redukcja pozwoliła na wyprowadzenie uogólnień z faktów jednostkowych. Metoda ta stanowiła podstawę przy tworzeniu, formułowaniu i weryfikacji hipotezy roboczej, a w konsekwencji umożliwiła także tworzenie nowych twierdzeń i wniosków na podstawie badanych dokumentów. W dużej mierze dają wysokie prawdopodobieństwo właściwych wyników z zakresu hipotetycznych zadań sił specjalnych.

Synteza, nieodłącznie związana była z analizą. Synteza umożliwiała łączenie w całość wyodrębnionych i zbadanych w toku analizy zadań i obiektów sił specjalnych. Dostarczyła istotnej i głębokiej wiedzy o obiektach oraz hipotetycznych zadaniach sił specjalnych. Dzięki syntezie sformułowano problemy, skonstruowano hipotezę, a także dokonano opisu wyników prowadzonych badań.

C. Techniki badawcze

Pojęcie techniki badań należy rozumieć jako kompleks sposobów zbierania materiału naukowego opartego na wytycznych prakseologicznych. W rzeczy samej są to środki działania lub konkretne wskazówki posługiwania się tymi środkami. To właśnie one stanowią swoisty rodzaj instrukcji, która określa np. jak prowadzić

ankietowanie, wywiad, testowanie itp., a zatem są to sposoby zdobywania szczegółowych informacji o przedmiocie badań²⁵.

Natomiast narzędziami badawczymi nazywamy różnorodne środki techniczne i dokumenty stosowane w badaniach, np. magnetofon, kamera video, aparat fotograficzny, kwestionariusz ankiety, arkusz obserwacji itp.

Podczas prowadzenia badań wykorzystano następujące techniki badań:

Technika analizy dokumentów wykorzystywana była podczas badania dokumentów normatywnych jak i dokumentacji treningów sztabowych i ćwiczeń. Każdy dokument, rozpatrywany za pomocą tego rodzaju techniki, posiadał dla autora wartość niepowtarzalną w swoim rodzaju, a badający starał się znaleźć w nim głównie odzwierciedlenie indywidualnych właściwości charakterystycznych dla analizowanego materiału oraz jego twórcy, polegając w głównej mierze na własnej intuicji i wyczuciu. Badania polegały na dowolnej interpretacji dokumentów, co przyczyniło się do znacznego utrudnienia, a w niektórych sytuacjach wręcz uniemożliwienia, intersubiektywnego sprawdzania wyniku analizy²⁶. Dlatego więc z punktu widzenia zakresu badania dokumentu przyjmowane były, iż mają one charakter wewnętrzny i zewnętrzny²⁷. W tym przypadku analiza wewnętrzna polega na dokładnym poznaniu problematyki działań specjalnych w badanych dokumentach, ich rozumieniu i wyjaśnieniu, a także na wyodrębnieniu ważnych składników dotyczących działań specjalnych, oraz istniejących wzajemnych relacji. Natomiast analiza zewnętrzna była uzupełnieniem analizy wewnętrznej, a polegała ona na ustaleniu czasu, warunków oraz okoliczności, w jakich powstały dokumenty dotyczące problematyki działań specjalnych i sił specjalnych, jak również ich identyfikacji z autorem i adresatem, dla którego został sporządzony, lub ewentualnego ich wpływu na rozwój zadań i obecnych struktur sił specjalnych²⁸.

²⁵ C. Lewicki, *Zbiór zadań ze statystyki dla pedagogów*, Rzeszów 1996, s. 139.

²⁶ M. Łobocki, *Metody badań pedagogicznych*, Warszawa 1978, s. 237-240.

²⁷ Z. Zaczyński, *Praca badawcza nauczyciela*, Warszawa 1968, s. 176.

²⁸ Tamże, s. 177.

Techniki obserwacyjne mają swoisty podział i do tego typu technik zaliczamy obserwację uczestniczącą, gdzie badacz aktywnie uczestniczy w procesach i zjawiskach podlegających badaniu, jak i otwartą, gdzie z kolei dokonuje się obserwacji, biorąc udział w wielu treningach sztabowych²⁹. W posługiwaniu się tą techniką obserwacyjną sprawą zasadniczą jest umiejętność właściwego rozumienia tego, co słyszałem i widziałem³⁰.

Techniki oparte na wzajemnym komunikowaniu się badacza z respondentami mają znaczący wkład w badania. Do tego typu technik zaliczamy formy przeprowadzonego wywiadu, ankiety oraz sposoby zdobywania pisemnych niestandardowych wypowiedzi. Ze względu na rodzaj pośrednictwa między badaczem a respondentem oraz ich zastosowanie w procesie badawczym techniki te możemy podzielić na:

- *pośrednie* – do nich zalicza się różne formy ankiet i sposoby zdobywania niestandardowych wypowiedzi wśród żołnierzy zajmujących się problematyką działań specjalnych;
- *bezpośrednie* – w zakres tych technik wchodzi wywiad ekspercki, któremu poddano żołnierzy wysokich specjalistów badanego problemu.

D. Teren badań

W różnym wymiarze prowadzono działalność badawczą w 2 Korpusie Zmechanizowanym, 1 pspec oraz jednostce GROM. Badaniami, które przeprowadzono od marca 2000 roku do listopada 2002 roku, objęto ogółem 90 oficerów. Charakterystykę respondentów przedstawia zał. 1.2. Poszukiwania badawcze prowadzone były w Akademii Obrony Narodowej, zwłaszcza w Wydziale Wojsk Lądowych. Obserwację uczestniczącą prowadzono podczas treningów sztabowych i ćwiczeń realizowanych w 2 KZ w latach 2001 i 2002 r. Wielu ciekawych spostrzeżeń dostarczyła obserwacja działań sił specjalnych USA podczas prowadzenia operacji w Bośni i Hercegowinie w 2001 r. oraz Iraku.

²⁹ T. Pilch, *Zasady badań pedagogicznych*, Warszawa 1998, s. 78.

³⁰ L. Sołoma, *Metody i techniki badań socjologicznych*, Olsztyn 1995, s. 45-46.

1.4. Przebieg badań

Wojskowe badania naukowe charakteryzowane są jako „...proces, tzn. celowo, logicznie uporządkowany ciąg czynności badawczych prowadzących do uzyskania zamierzonego wyniku naukowego”³¹.

W dostępnej literaturze dotyczącej problematyki metodologii badań można znaleźć różnorodne warianty podziału procesu badań na etapy. W celu przybliżenia oraz jasnego i precyzyjnego ukazania procedury badawczej w niniejszej dysertacji jej realizację przeprowadzono w trzech zasadniczych etapach, według schematu przedstawionego na rys. 1.1.

- etap pierwszy – wstępny,
- etap drugi – zasadniczy,
- etap trzeci – końcowy.

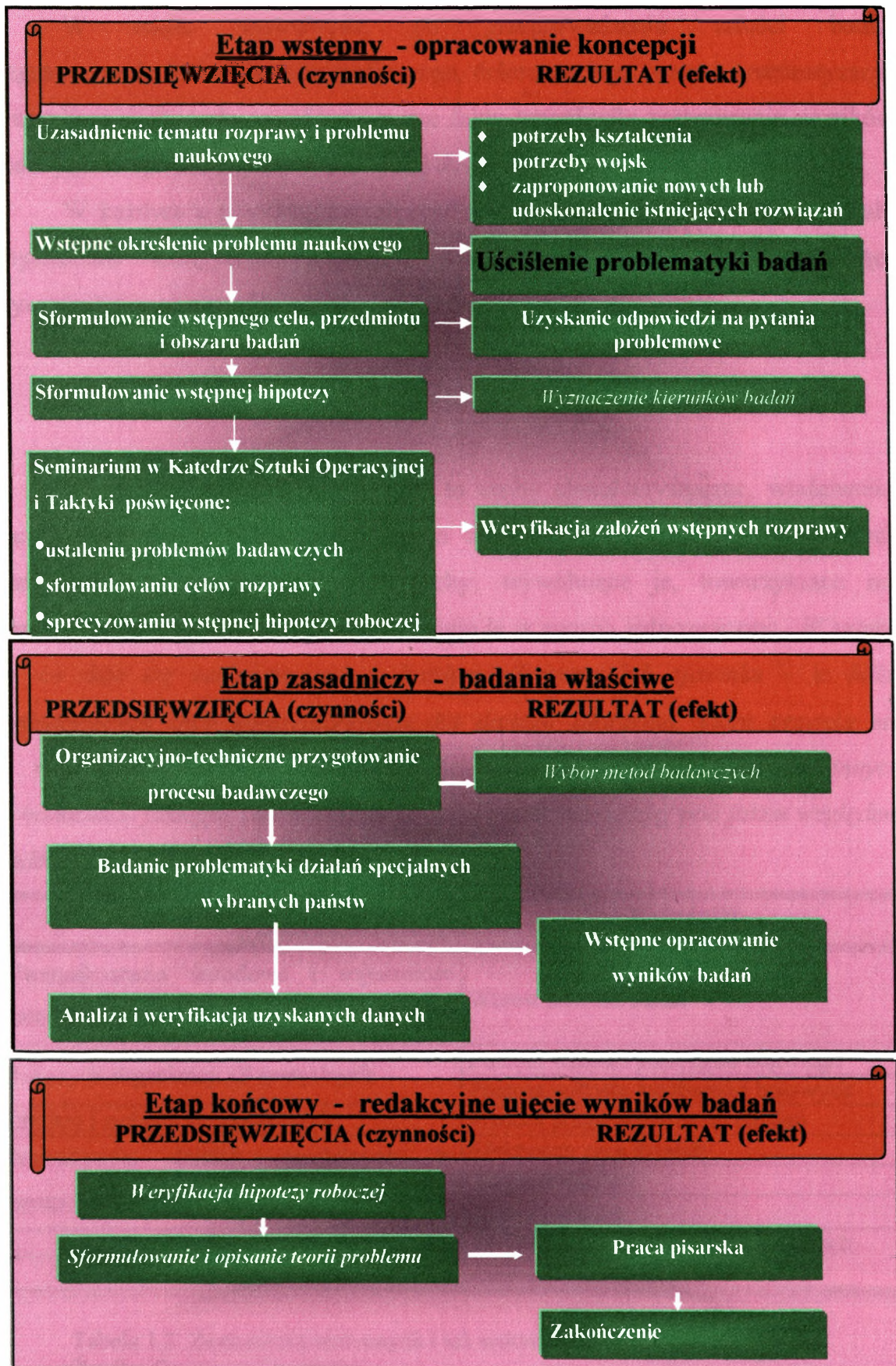
W etapie wstępnym, który zainicjował proces badawczy dokonano wyboru oraz sprecyzowania problemu badawczego, wygenerowano i weryfikowano założenia wstępnej hipotezy roboczej oraz ustalono koncepcję rozprawy. Główną częścią pracy tego etapu było badanie rozwoju teorii i praktyki działań jednostek sił specjalnych w aspekcie ich dotychczasowego przeznaczenia.

W drugim etapie – **zasadniczym**, w głównej mierze dążono do potwierdzenia bądź odrzucenia poszczególnych elementów hipotezy roboczej. Zasadniczym źródłem do uzyskania materiałów empiryczno-teoretycznych były przede wszystkim:

- uczestnictwo i badanie ćwiczeń prowadzonych w Akademii Obrony Narodowej i 2 KZ;
- analiza treści konferencji naukowej zorganizowanej w Katedrze Sztuki Operacyjnej i Taktyki w dniu 18.04.2001, nt. „Zgrupowania taktyczne wojsk lądowych w operacjach połączonych”.
- opinie respondentów ankiet i wywiadów eksperckich;
- analiza literatury przedmiotu oraz dokumentów normatywno-szkoleniowych.

---

³¹ E. Wiśniewski, *Metodyka wojskowych badań naukowych*, Warszawa 1983, s. 27.

Rys. 1.1. Przebieg procesu badań

Źródło: Opracowanie własne na podstawie E. Wiśniewski, *Metodyka wojskowych badań naukowych*. Warszawa 1983

W etapie końcowym, po przeprowadzeniu całości badań i zgromadzeniu materiału faktograficznego, dokonano jego oceny i systematyzacji, a uzyskane w procesie weryfikacji nowe fakty umożliwiły opracowanie wyników badań, które opisane zostały w niniejszej dysertacji.

W każdym z przedstawionych rozdziałów dysertacji przedstawione zostały uogólnienia teoretyczne problemu oraz wnioski praktyczne dotyczące wyartykułowanej specyfiki przedmiotu badań.

1.5. Zmienne i wskaźniki

Zwykło się uważać, że zmienne to cechy charakterystyczne, właściwości danego zjawiska, zdarzenia, przy czym zdarzenia te zachodzą w określonych warunkach i posiadają określone cechy: wywołujące je, towarzyszące mu i spowodowane przez nie. T. Pilch definiuje je w sposób jednoznaczny: „*W sumie, to, co daje się zaobserwować w każdym zdarzeniu lub zjawisku – to kilka podstawowych cech konstytutywnych dla danego zdarzenia, które przyjęło się w metodologii nazywać zmiennymi (...) Ustalenie i rejestracja zmiennych w badaniach jakiegoś zdarzenia czy procesu oznacza decyzję, pod jakim względem będziemy badać zdarzenie lub proces*”³².

Zmienne	Wskaźniki
Uwarunkowania narodowe i sojusznicze działań specjalnych	Wzrost zakresu zadań
Zmiany w organizacji sił specjalnych	Poziom wzrostu potencjału bojowego Poziom wzrostu możliwości bojowych
Obiekty i zadania sił specjalnych	Poziom przygotowania do działań
Prowadzenie działań specjalnych w ugrupowaniu przeciwnika	Efektywny czas działań Skrytość działań Dynamika strat
Warunki terenowe i atmosferyczne	Skrytość i efektywność prowadzonych działań

Tabela 1.2. Zestawienie zmiennych i ich wskaźników.
Źródło: Opracowanie własne.

³² T. Pilch, *Zasady* ..., s. 31.

Z kolei obok ustalenia i rejestracji zmiennych ważnym jest również świadomość związku między poszczególnymi zmiennymi, *które wpływają na inne, a które podlegają wpływom, a w zależności od tego jedne nazywają się zmiennymi niezależnymi a drugie zmiennymi zależnymi*³³.

Celem komunikatywnego opisu zmiennych posłużono się określonymi wartościami opisowymi, zwanymi *wskaźnikami*. Wskaźnik to pewna cecha, zdarzenie lub zjawisko na podstawie, którego wnioskujemy z różnym prawdopodobieństwem, iż zachodzi zjawisko, które nas interesuje³⁴. Zestawienie zasadniczych zmiennych i ich wskaźników zostało zaprezentowane w tabeli 1.2.

1.6. Założenia i ograniczenia

Przy rozwiązywaniu przedstawionych problemów badawczych zastosowano podejście systemowe, które są stosowane w ogólnej teorii organizacji i zarządzania. Najbardziej trafne w tym miejscu jest stwierdzenie J. A. F. Stoner i C. Wankel w pozycji *Kierowanie: „Organizacje, aby przetrwać, muszą współdziałać z otoczeniem. Każdy czynnik otoczenia, zmniejszający zdolność organizacji (...) staje się siłą wywołującą zmianę*³⁵.

Ogólne zasady, które zostały zaczerpnięte z teorii organizacji i zarządzania w głównej mierze umożliwiły mi wyodrębnienie, uporządkowanie i przebadanie elementów, które można, i trzeba zmienić, by osiągnąć zakładane cele działań. W tym celu posłużyłem się następującym schematem współzależnych elementów organizacji rys. 1.2.

H. J. Lewitt stwierdza w swojej pracy, iż organizację można zmienić poprzez zmianę jej struktury, technologii lub ludzi³⁶. W mojej dysertacji skoncentrowałem się w głównej mierze na zmianach dotyczących struktur i technologii. Jednakże pod pojęciem technologia należy rozumieć, powołując się na opinię E. Wiśniewskiego, technologię walki zbrojnej – tj. procesy jej przygotowania i przebiegu; sprawne działanie człowieka,

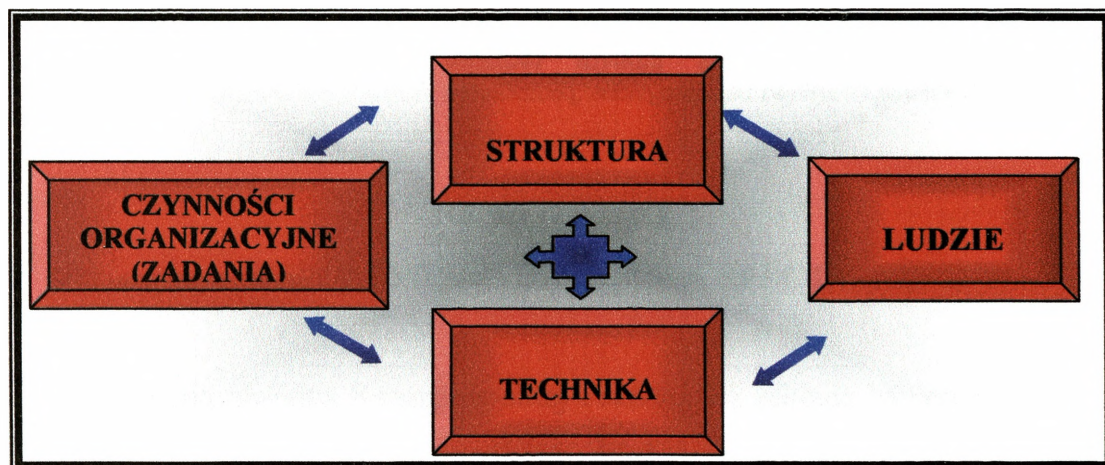
³³ Tamże, s. 33.

³⁴ M. Huzarski, *Prognoza zmian w taktyce ogólnej pk. „REAKCJA”*, Warszawa 2001, s. 22.

³⁵ J. A. F. Stoner, C. Wankel, *Kierowanie*, Warszawa 1997, s. 305.

³⁶ Tamże, s. 312.

zorganizowanych zbiorowości ludzkich w dwustronnym procesie niszczenia – walce zbrojnej³⁷.

Rys. 1.2. Współzależne elementy organizacji.

Źródło: J. Leavit, *Applied Organization Change in Industry: Structural, Technical and Human Approaches*. James A.F. Stoner, Charles Wankel: *Kierowanie*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 1997, s. 313.

W wyniku przeprowadzonej dogłębnej analizy literatury fachowej przedmiotu badań dostrzeżone zostały różnice w interpretacji terminologii, aczkolwiek spory te nie zmieniają istoty rzeczy, która wynika z konieczności posiadania sił, w tym również, specjalnych gotowych do szybkiej reakcji militarnej w wypadku zaistnienia różnych zagrożeń.

³⁷ E. Wiśniewski, *Metodyka ...*, s. 26.

W teorii, oddziałów specjalnych w zasadzie można używać w dowolnej odmianie wojen, począwszy od konfrontacji z użyciem broni jądrowej aż po plemiennie utarczki graniczne. Ale stosuje się je głównie w tak zwanych konfliktach o niskim stopniu intensywności – jest to jeszcze jeden termin – worek, jakiego wojskowi używają do określenia „stanowiących wojnę ograniczoną, odbiegającą od zwykłych i powszechnych wojen”³⁸.

ROZDZIAŁ 2.

WSPÓŁCZESNE DZIAŁANIA SPECJALNE

Strategia obronna Rzeczypospolitej Polskiej nie zakłada istnienia określonego przeciwnika i ustalonego scenariusza działań wojennych. Jest ona bardziej ukierunkowana na opanowywanie i rozwiązywanie sytuacji kryzysowych o charakterze militarnym³⁹. W dotychczasowych założeniach zakłada się, że Rzeczpospolita Polska będzie rozwijać wszechstronną i praktyczną współpracę, w tym także w dziedzinie bezpieczeństwa, w ramach euroatlantyckich i europejskich struktur bezpieczeństwa przede wszystkim w ramach Sojuszu Północnoatlantyckiego i OBWE, a także poprzez aktywny udział w regionalnych i subregionalnych przedsięwzięciach służących umacnianiu bezpieczeństwa⁴⁰.

W myśl założeń polskiej polityki obronnej zadania Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej są jasno zdefiniowane. Z możliwych przyjętych wariantów konfliktów, wynika, że Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej, poprzez szeroką gamę różnorodnych działań podejmowanych przez państwo, mają czynić wszystko to co jest możliwe, by uniemożliwić potencjalnemu agresorowi prowadzenie działań ofensywnych i opanowanie jakiegokolwiek obszaru kraju. Pomimo faktu, że Polska żadnego ze swoich sąsiadów nie traktuje jako potencjalnego przeciwnika, który celowo przygotowuje się do rozstrzygnięcia kwestii na drodze zbrojnej, należy mieć na uwadze ich potencjał militarny oraz możliwe sposoby i kierunki jego wykorzystania.

Ze strategii obronnej RP wynika, że największe obciążenia i wysiłki Polska musiałaby ponosić w razie wojny obronnej na własnym terytorium. W tej sytuacji

³⁸ A. i H. Toffler, *Wojna i antywojna*, Warszawa 1997, s. 134.

³⁹ *Założenia polskiej polityki bezpieczeństwa*, Polska Zbrojna, Warszawa 16.11.1992, s. 4.

⁴⁰ Strategia bezpieczeństwa RP przyjęta na posiedzeniu Rady Ministrów w dniu 04.01.2000 r.

działania wojenne- w zależności od ich skali - miałyby charakter jednej lub kilku sojuszniczych kampanii obronnych i zaczepnych, składających się z równoczesnych lub kolejnych operacji i bitew na lądzie, morzu i w powietrzu, sprzężonych z regularnymi i nieregularnymi działaniami narodowych sił obrony terytorialnej.

W ostatnich latach gwałtowny rozwój systemów przetwarzania danych oraz rozwój komputeryzacji spowodował zintensyfikowanie możliwości przetwarzania i dystrybucji informacji. Współczesne pole walki nasycone zostało systemami wsparcia dowodzenia na tyle, że dowódcy mogą w czasie rzeczywistym śledzić bieżący rozwój sytuacji, stanowiącej zwykle - sytuację decyzyjną⁴¹. Taki stan z informatyzowania współczesnego pola walki pozwala stwierdzić, iż współczesna operacja łączyć będzie w jeden spójny system różne komponenty Sił Zbrojnych celem wykonania określonego zadania.

Należy jednak skonstatować, że warunkiem skutecznego prowadzenia wspomnianych operacji (bitew) będzie zrealizowanie całego spektrum zadań związanych z rozpoznaniem, zatrzymaniem i osłabieniem zgrupowania inwazyjnego przeciwnika. Stwierdzenie to wskazuje, że skupienie wysiłku działań specjalnych powinno mieć miejsce na obszarze własnego kraju⁴². Nawet przy takim podejściu do użycia sił specjalnych ich działanie powinno być przenoszone na terytorium potencjalnego agresora⁴³, przed wybuchem i w trakcie trwania konfliktu zbrojnego. Spektrum realizowanych działań specjalnych w najwyższym stopniu zależy od wielu czynników niematerialnych – od poziomu (ilorazu) inteligencji, silnej motywacji do działania, wzajemnego zaufania do siebie, pomysłowości i działań nieszablonowych, dużego zaangażowania emocjonalnego, od morale i jednostkowej inicjatywy⁴⁴. Działania te mogą być prowadzone pod kątem

⁴¹Sytuacja decyzyjna – „układ zewnętrznych w stosunku do podejmującego decyzję stanów rzeczy lub zmian w tych stanach, które wywołują potrzebę powzięcia decyzji i towarzyszą procesowi jej podejmowania”, *Encyklopedia organizacji i zarządzania*, PWE, Warszawa 1982, s. 520.

⁴²„W celu dalszego prowadzenia rozpoznania, nawet po wycofaniu się głównych sił ze strefy rozpoznania, organizuje się specjalne grupy, które działając na tyłach nacierających wojsk przeciwnika prowadzą działania zarówno rozpoznawcze, jak i dywersyjne”. K. Nożko, „*Właściwości obrony manewrowej w Polskim systemie obronnym*”, Warszawa 1997, s. 165.

⁴³„Agresor” [...] państwo działające lub posługujące się metodami agresji. Z punktu widzenia prawa międzynarodowego agresorem jest państwo, które wypowiedzie wojnę innemu państwu, wtargnie przy użyciu Sił Zbrojnych na terytorium innego państwa nawet bez wypowiedzenia wojny, zastosuje blokadę morską wybrzeża lub portów innego kraju, udzieli poparcia grupom, które zostały zorganizowane na terytorium innego państwa. *Leksykon wiedzy wojskowej*, s.11.

⁴⁴Toffler A. i H., op. cit., s.131.

klasycznych operacji zbrojnych, bądź jako akcje selektywne w przypadku, kiedy użycie wojsk regularnych jest niecelowe lub niemożliwe⁴⁵. Dlatego też należy dokonać charakterystyki działań specjalnych, biorąc pod uwagę współczesny ich charakter.

2.1. Ogólna charakterystyka działań specjalnych

Działania specjalne traktowane są jako specyficzny rodzaj działań bojowych. Ich odmienność i specyfika polega na tym, iż są prowadzone bezpośrednio w ugrupowaniu przeciwnika (w wielu przypadkach na jego głębokim zapleczu) przez niewielkie dobrze zorganizowane pododdziały – grupy specjalne, w warunkach przewagi ilościowej i technicznej przeciwnika, w całkowitym odcięciu (odosobnieniu) od wojsk własnych, bez możliwości wsparcia z zewnątrz. Nowy rodzaj zagrożeń oraz nowe środki walki wymagają nowego przeciwdziałania, a jednym ze sposobów są siły specjalne i działania przez nie prowadzone.

Na współczesnym polu walki działania specjalne prowadzone są: na lądzie; w akwenach morskich głównie w strefie przybrzeżnej i na wodach śródlądowych; w czasie działań wojennych; przed rozpoczęciem wojny; w czasie pokoju i kryzysu. Dotychczasowe opracowania, które informują nas o charakterze przyszłej wojny, miejscu oraz zadaniach sił zbrojnych tj. wojsk lądowych, sił powietrznych i marynarki wojennej w systemie obronnym kraju jednoznacznie wskazują na silną potrzebę pełnej integracji oraz wszechstronnej współpracy wszystkich rodzajów sił zbrojnych w tym sił specjalnych jako jednego z ich komponentów⁴⁶. Charakter współcześnie prowadzonych działań operacyjnych wymaga zespołowego działania od wszystkich komponentów sił zbrojnych w kierunku osiągnięcia wspólnego celu.

---

⁴⁵W. R. Lehnre, *US Speciale Operations and Special Operations Forces*, Osterreichische Militarische Zeitschrift nr 1/ 1987, s. 23.

⁴⁶R. Wróblewski, *Przygotowanie i prowadzenie strategicznej operacji obronnej*, wyd. cyt., s. 71. "Dla wykonania powyższych zadań działania zbrojne rodzajów sił zbrojnych przyjmują zintegrowane formy i są realizowane w ramach: operacji o charakterze ogólnowojskowym: powietrznej, lądowej i morskiej, systematycznych działań poszczególnych rodzajów sił zbrojnych, działań nieregularnych, prowadzonych na terenie zajęтым przez przeciwnika". Za właściwe przygotowanie i przeprowadzenie poszczególnych operacji obronnych, zgodnie z zamiarem Naczelnego Wodza SZ, odpowiadają poszczególne dowództwa rodzajów sił zbrojnych.

Umożliwia to scentralizowane użycie przeważających sił w różnych wymiarach i z różnych kierunków, dla zadania zaskakującego uderzenia i pobicia przeciwnika. Efektywne zintegrowanie użycia rodzajów sił zbrojnych nie wykazuje słabych punktów i jest odporne na atak, natomiast może szybko zidentyfikować i skutecznie zaatakować słabe punkty przeciwnika⁴⁷.

W dzisiejszej dobie istnieje potrzeba zweryfikowania terminu „działania specjalne” ze względu na różnorodność jego pojmowania. Wyniki badań potwierdziły, że poglądy zachodnich i wschodnich teoretyków wykazują różnice w pojmowaniu terminu „działania specjalne”. Wyniki przeprowadzonych badań wskazują, że formy i metody prowadzenia działań specjalnych z reguły uwarunkowane są sytuacją polityczno-militarną, która może wymagać zastosowania technik poufnych, skrytych lub dyskretnych. Zalicza się do nich tajne operacje, misje pod przykryciem i inne dyskretne sposoby, a także sytuacje, gdy nie można podjąć ryzyka fizycznego lub politycznego towarzyszącego działaniom wojsk konwencjonalnych. W badanej literaturze można spotkać wiele definicji określających termin „działania specjalne”. Autor, przedstawiając definicję działań specjalnych, pragnął podkreślić, czym one są oraz co jest ich istotą. Dlatego też w niniejszej pracy posługiwać się będzie następującą definicją:

Działania Specjalne (ang. *Special Operations*) - to działalność wojskowa prowadzona przez specjalnie wyznaczone, zorganizowane, wyselekcjonowane, przeszkolone i wyposażone oddziały bojowe⁴⁸ (GS, GDR, GSP), stosujące techniki i metody oddziaływania na przeciwnika, nie będące w standardowym użyciu jednostek sił konwencjonalnych. Prowadzona jest ona w trakcie wszelkiego rodzaju operacji wojskowych w okresie poprzedzającym kryzys, w czasie kryzysu i wojny, w celu zdezorganizowania życia publicznego, administracyjnego, gospodarczego oraz militarne przeciwnika, a także utrudnienia mu prowadzenia działań na froncie i obniżenia wartości moralnej społeczeństwa.

Z tak przyjętej definicji wyraźnie wynika, że *istota działań specjalnych polega głównie na prowadzeniu samodzielnych działań przez kilkuosobowe grupy*

⁴⁷ Por. J. Knetki, *Operacje połączone*, AON 1997, s. 5.

⁴⁸ W tym wypadku Grupy Specjalne, Grupy Dywersyjno-Rozpoznawcze oraz Grupy Specjalne Płetwonurków.

(zespoły ludzkie) w ugrupowaniu przeciwnika, często na jego głębokim zapleczu, z zasady w środowisku nieprzyjawnym, przy całkowitym osamotnieniu, bez możliwości uzyskania z zewnątrz natychmiastowej pomocy lub wsparcia.

Powyższe rozważania jasno dowodzą, że: *celem działań specjalnych w połączonej operacji obronnej jest prowadzenie rozpoznania przeciwnika, warunków meteorologicznych i terenu, oddziaływanie dywersyjno-sabotażowe na wojska i obiekty przeciwnika, a w określonych sytuacjach także zamierzone działanie psychologiczno-propagandowe i terrorystyczne na wojska, administrację cywilną i wojskową oraz ludność cywilną.* W uzasadnionych przypadkach realizowane będzie udzielanie pomocy siłom prowadzącym działania nieregularne i partyzanckie oraz wsparcie ruchu oporu.

Aby osiągnąć powyższy cel, główny wysiłek działań specjalnych należy skupić na tych elementach ugrupowania operacyjnego przeciwnika, które w danym etapie operacji stanowią jego środek ciężkości⁴⁹ i są najgroźniejsze dla naszych wojsk, a ich zniszczenie bądź dezorganizacja funkcjonowania, ma decydujące znaczenie dla osiągnięcia sukcesu.

W tym miejscu warto zadać pytanie: **Czy po zweryfikowaniu pojęcia działania specjalne, powinno podjąć się działań, które mają na celu podniesienie realnych możliwości sił specjalnych?** Wyniki przeprowadzonych badań wskazują, że reorganizacja dotychczasowych struktur, rozbudowanie ich o elementy gwarantujące wsparcie zapewni w pełni możliwość realizacji postawionych przed nimi celów. Jedynymi zmianami, które mogą wpłynąć na zmianę pojęcia terminu działania specjalne może stanowić doktryna państwa, rozwój nowych środków walki, a co z tym idzie zmiana struktury dowodzenia i wyposażenia jednostek specjalnych.

Na podstawie przedstawionych wyników badań można jednoznacznie stwierdzić, że działania specjalne nie będą rodzajem działań, w których wyniku szybko można reagować na zaistniałą sytuację, lecz są to wysoce wyspecjalizowane działania, realizujące cele polityczne państwa, zarówno w okresie pokoju, kryzysu,

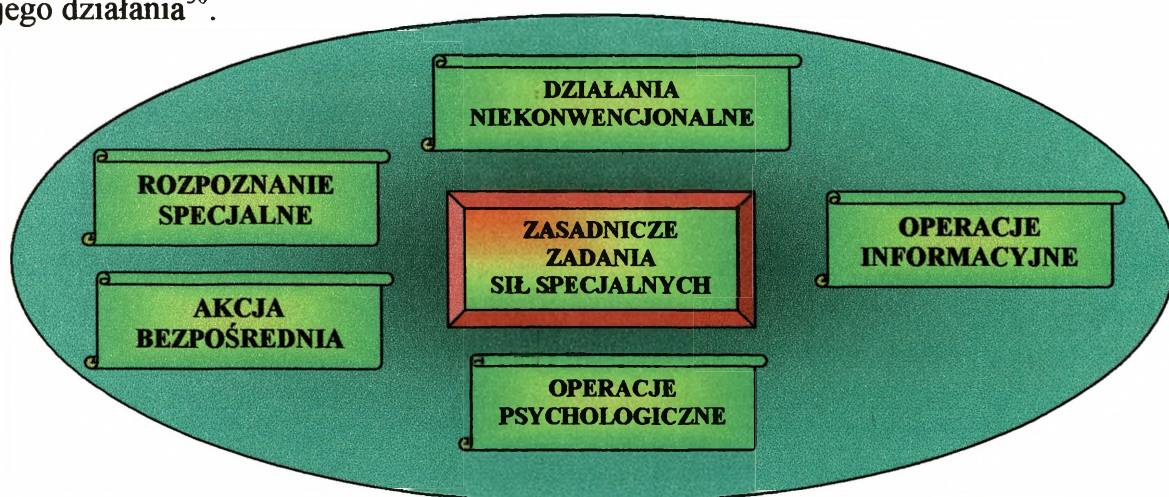
---

⁴⁹Środek ciężkości (CoG) jest definiowany poprzez charakterystykę, możliwości skąd dane siły czerpią swobodę działania, siłę fizyczną czy też wolę walki. R. Bojarski, „Operacja obronna”, Warszawa 1999, s. 17.

jak i wojny. Prowadząc działania specjalne w okresie pokoju, można wykonywać zadania mające na celu eskalację zaistniałego konfliktu, zaś w czasie wojny stwarzać warunki do przygotowania obszaru działań zbrojnych dla wojsk operacyjnych we wszystkich strefach.

2.2. Zadania sił specjalnych wybranych państw

Działania specjalne są ukierunkowane na realizację całego kompleksu zadań uwarunkowanych celem i zamiarem przeprowadzenia połączonej operacji obronnej, zadaniami stojącymi przed wojskami, a także uzależnione od składu prawdopodobnego ugrupowania wojsk przeciwnika i przewidywanego charakteru jego działania⁵⁰.

Rys. 2.1. Zasadnicze zadania sił specjalnych w połączonej operacji obronnej.

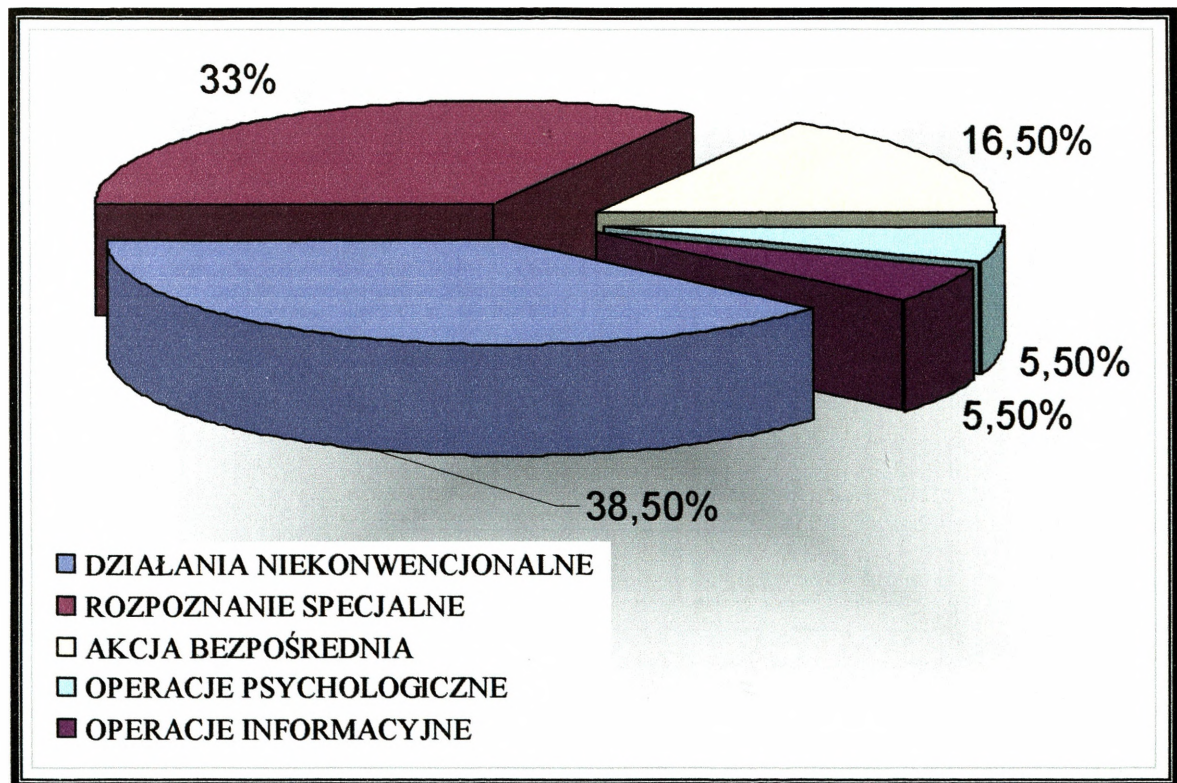
Źródło: Opracowanie własne na podstawie S. Kulczyński, R. Kwečka, *Przygotowanie działań specjalnych w wojskach lądowych*, AON, Warszawa 1998.

⁵⁰ Głównym celem strategicznej operacji obronnej będzie odparcie agresji zbrojnej oraz niedopuszczenie do utraty terytorium kraju. Cel strategicznej operacji obronnej dla sił zbrojnych oraz cele dla innych elementów systemu obronnego określa władza polityczna w postaci dyrektyw stosownie do zaistniałej sytuacji polityczno - militarnej i ogólnej koncepcji obrony kraju. Naczelny Wódz SZ na tej podstawie określa cel strategicznej operacji obronnej oraz zadania.

Cel operacji osiąga się głównie przez realizację następujących zadań: odparcie zmasowanych uderzeń przeciwnika z powietrza, ogniowe rażenie na podejściach do obszaru obrony oraz uderzenia na obiekty w głębi operacyjnej, odparcie nacierających zgrupowań uderzeniowych, rozbicie desantów, utrzymanie ważnych obszarów, rejonów i rubieży terenowych, uniemożliwienie przeciwnikowi dokonania wyłomów w obronie i rozcięcia ugrupowania obronnego oraz wykonanie przeciuderzeń operacyjnych na przeciwnika, który włamał się w głąb obrony, utrzymanie operacyjnej rubieży obrony, wykonanie przeciuderzeń operacyjnych i stworzenie warunków do przejścia do przeciwnatarcia oraz jego wykonania. A. Tomaszewski, *Wojska lądowe w strategicznej operacji obronnej*, Toruń 1996, s. 31-32.

W wyniku przeprowadzonych badań wyodrębniono określony podział wszystkich zadań zgodnie z załącznikiem 2.1. oraz zadań i sposobów działania sił specjalnych podczas połączonej operacji obronnej, który został przedstawiony na rys.2.1. Przedstawiony podział ma znaczenie umowne, systematyzujące, ułatwiające analizę różnych możliwości wykonania zadań przez pododdziały działań specjalnych, przy czym kolejność nie ma jakiegokolwiek związku przyczynowego. W trakcie działania trudno wyraźnie wyodrębnić poszczególne rodzaje wykonywanych zadań, bowiem mogą one wzajemnie się przeplatać i przechodzić z jednych w drugie.

Należy podkreślić, że przyjęty przez autora podział nie jest ostateczny, a spektrum zadań będzie zmienne.

Wykr.2.1. Opinie respondentów w odniesieniu do zadań sił specjalnych

2.2.1. Zadania sił specjalnych według poglądów NATO

Na podstawie przeprowadzonych badań dokumentów, wniosków z ćwiczeń, oraz działalności sił specjalnych NATO w obszarach konfliktów można stwierdzić, że wykonują one trzy podstawowe rodzaje zadań: **Rozpoznanie Specjalne, Akcje Bezpośrednie i Wsparcie Militarne.**

Rozpoznanie Specjalne (ang. *Special Reconnaissance – SR*) według przeprowadzonych badań stanowi dopełnienie narodowych i sojuszniczych środków i systemów gromadzenia informacji na które składają się zidentyfikowane i terminowe informacje o znaczeniu strategicznym i operacyjnym. Rozpoznanie specjalne jest prowadzone w formie rozpoznania osobowego, polegającego na penetracji zakazanego lub politycznie wrażliwego terytorium. Korzysta także z innych metod zbierania informacji, kiedy na przeszkodzie stoją ograniczenia spowodowane warunkami pogodowymi, czynnikami maskującymi teren, przeciwdziałaniem przeciwnika i dostępnością innych systemów rozpoznania. Prowadzenie rozpoznania specjalnego wymaga zaawansowanych technik rozpoznania i obserwacji celu, a także inwigilacji miejscowych środowisk.

Akcja Bezpośrednia - (ang. *Direct Actions – DA*) to według wyników badań realizowanie przez siły specjalne swoich zadań poprzez rajdy, zasadzki lub bezpośrednie uderzenia na obiekty, z szerokim zastosowaniem techniki minerskiej, kierowania ogniem środków ogniowych sił morskich, powietrznych i lądowych, aktów dywersji i sabotażu oraz bardzo często stosowane w ostatnim czasie i bardzo efektywne naprowadzanie na cel broni kierowanej i amunicji precyzyjnej (inteligentnej). Zwykle ograniczone są one w czasie i przestrzeni, a ich istota przejawia się w wykonywaniu precyzyjnych, „chirurgicznych” uderzeń, po których następuje planowe, natychmiastowe wycofanie sił z rejonu obiektu. Tego typu działania podejmuje się z reguły dla osiągnięcia specyficznych, zidentyfikowanych już celów podczas operacji wojskowych o znaczeniu strategicznym bądź operacyjnym.

Wsparcie Militarne – (ang. *Military Assistance – MA*) to według wyników przeprowadzonych badań udzielenie pomocy wojskowej siłom zbrojnym krajów

zaprzyjaźnionych lub sojuszniczych w okresie pokoju, kryzysu i wojny. Polega na wsparciu bezpośrednim lub pośrednim sił obronnych albo lokalnych sił wojskowych lub też paramilitarnych w celu zapewnienia ochrony społeczeństwa przed brutalnymi aktami bezprawia i przemocy lub działalnością wywrotową. Może również obejmować wsparcie udzielane bezpośrednio lub pośrednio ruchowi oporu, lokalnym siłom zbrojnym lub siłom paramilitarnym.

2.2.2. Zadania sił specjalnych wybranych państw

Doświadczenia wyniesione z II wojny światowej i konfliktów lokalnych zaistniałych, a zwłaszcza konflikt w Zatoce Perskiej, zaowocowały w ostatnich latach nowym spojrzeniem na zadania i wykorzystanie sił specjalnych. Koncepcja sił zbrojnych dwudziestego pierwszego wieku, a także strategia działań na wypadek zagrożeń płynących z konfliktów lokalnych- LIC (ang. *Low Intensity Conflict*)⁵¹, przypisuje doniosłą zadaniom realizowanym przez siły specjalne⁵².

Poglądy amerykańskie

Według opinii amerykańskich specjalistów działania specjalne (operacje specjalne – taką kategorią posługuje się USA) są to „akcje prowadzone przez specjalnie zorganizowane, szkolone i wyposażone siły wojskowe i paramilitarne, prowadzone do osiągnięcia celów wojskowych, politycznych i gospodarczych lub psychologicznych za pomocą niekonwencjonalnych środków”⁵³. Działania te realizuje się w celu wsparcia operacji zbrojnych lub jako akcje selektywne, gdy użycie wojsk jest niemożliwe lub niecelowe na wrogich, niedostępnych, czy też politycznie wrażliwych obszarach. Różnią się one od konwencjonalnych stopniem

⁵¹ Low Intensity Conflict - Ograniczone użycie siły służące celom politycznym, stosowane przez państwa lub organizacje obejmujące działania: wymuszania, kierowania lub obronę określonych grup społecznych, przejęcie kontroli nad danym obszarem lub jego obronę, wprowadzanie lub obronę określonego porządku prawnego. Tłumaczenie własne, FM 7-98, Operations in a Low Intensity Conflict, Washington, DC, 1992.

⁵² R. Kwečka, M. Wiatr, *Teoretyczne podstawy działań operacyjnych w nowych uwarunkowaniach geopolitycznych*, AON 1998, s. 5.

⁵³ Podręcznik polowy FM 100 – 5, *Działania wojsk lądowych Armii Stanów Zjednoczonych*, AON, Warszawa 1994, s. 62.

ryzyka, technikami operacyjnymi, sposobem użycia oraz niezależnością od wsparcia ze strony sił własnych i zależnością od wsparcia wywiadu⁵⁴.

Ministerstwo Obrony USA podzieliło operacje specjalne na: działania niekonwencjonalne, akcje przeciwterrorystyczne, zapewnienie bezpieczeństwa zbiorowego, operacje psychologiczne i przedsięwzięcia w zakresie wojskowej administracji cywilnej⁵⁵. Są one prowadzone w czasie pokoju, konfliktu, wojny niezależnie od operacji sił konwencjonalnych lub w koordynacji z nimi. Polityczno-wojskowe uwarunkowania często wymagają od działań specjalnych skrytości i tajności. Zadania sił specjalnych USA według doktryny SOF przedstawia załącznik 2.2. Wyniki przeprowadzonych badań przedstawiają ogólne typy zadań realizowanych przez siły specjalne USA⁵⁶.

Akcje bezpośrednie to krótkotrwałe akcje zaczepne o małej skali. Należą do nich rajdy, zasadzki, szturmowanie, minowanie i bojowe uzbrajanie terenu, zdalne kierowanie uderzeniami ogniowymi z powietrza, ziemi i morza, wykrywanie i oznaczanie celów dla amunicji precyzyjnego rażenia, wsparcie działań osłonowych i pozornych, wreszcie prowadzenie dywersji i sabotażu na terytorium przeciwnika. W ramach tych zadań jednostki specjalne głównie niszczą, uszkadzają lub opanowują określone obiekty (np. elementy systemu dowodzenia wojsk lub kierowania państwem, elementy infrastruktury komunikacyjnej, elementy systemu energetycznego państwa), likwidują, przechwytyją lub odbijają osobę lub określony sprzęt.

Rozpoznanie specjalne polega na zbieraniu i dostarczeniu do Dowództwa TDW specyficznych informacji o przeciwniku, terenie, ludności miejscowej w określonym rejonie niemożliwych do uzyskania innymi sposobami. Może ono polegać również na weryfikacji poprzez obserwację lub inne metody danych dotyczących działań, możliwości i zamiarów przeciwnika na szczeblu operacyjno-strategicznym. Prowadzone jest ono na strategicznym operacyjnym lub narodowym szczeblu dowodzenia w celu zbierania danych meteorologicznych, hydrograficznych, geograficznych i demograficznych, a także do oceny określonego

⁵⁴ *Joint Special Awareness Program (JSOAP), Reference Manual*, 15 lipiec 1994r., s. 1-1.

⁵⁵ W.R. Lehner, *Działania specjalne i WSP Stanów Zjednoczonych*, WPZ nr 1 z 1988, s. 7.

⁵⁶ *Joint Special Operations Awareness Program (JSOAP) - Reference Manual* wydany 15 lipca 1994 r. oraz *Joint Pub 3 - 05 Doctrine for Joint Special Operations* wydany 17 kwietnia 1998 r.

obszaru pod kątem planowanych w nim działań lub uderzeń.

Obecność wojskowa to działania polegające na udzielaniu pomocy zaprzyjaźnionemu krajowi w rozbudowie, szkoleniu i wyposażaniu sił zbrojnych i policyjnych tegoż kraju. Pomoc ta jest udzielana w celu podniesienia ich wartości bojowej i technicznej oraz zapewnienia tym samym ochrony społeczeństwa tego kraju przed bezprawiem, akcjami wywrotowymi i powstaniem. Celem tej pomocy jest również wsparcie podczas planowania i realizacji akcji humanitarnych.

Działania niekonwencjonalne to działania prowadzone na terytorium przeciwnika, obszarach kontrolowanych przez niego lub w rejonach newralgicznych pod względem politycznym. Są to prowadzone na szeroką skalę akcje zaliczane do działań partyzanckich, dywersji, sabotażu oraz innych tego typu działań o tajnym lub skrytym charakterze. Realizują je najczęściej miejscowe siły zbrojne zorganizowane, wyszkolone, wyposażone, wspierane i kierowane w różnym stopniu przez personel wojsk specjalnego przeznaczenia.

Działania antyterrorystyczne to działania ofensywne realizowane w celu zapobiegania, powstrzymywania oraz odpowiedzi na akty terroryzmu skierowane przeciwko Stanom Zjednoczonym lub ich obywatelom. Podczas zapobiegania lub likwidacji przypadków terroryzmu działania te mają charakter kompleksowy angażujący szereg instytucji i agencji rządowych oraz wykorzystujący ich możliwości. Ataki na ambasady USA w Afryce oraz obiekty użyteczności publicznej w Stanach Zjednoczonych oraz możliwość pozyskania broni masowego rażenia ujawniły konieczność prowadzenia ofensywnych działań poza granicami⁵⁷. Aktywne przeciwdziałanie terroryzmowi jest prowadzone jako działania antyterrorystyczne - głównie w formie reakcji na akt terroryzmu lub jako działania przeciwterrorystyczne. Określanie celów dla misji antyterrorystycznych jest szczególnie trudne z powodu bardzo szerokiego profilu działania zdecydowanej większości organizacji terrorystycznych.

Działania psychologiczne to planowe działania polegające na przekazywaniu wybranych i ściśle określonych informacji szerokiemu audytorium przeciwnika tak, aby oddziaływać na emocje słuchaczy, ich motywacje,

---

⁵⁷ H. Holmes, *Countering Terrorist Challenges*, Armed Forces Journal International, luty 1998, s. 37.

bezstronność postrzegania. Celem tych działań jest wytworzenie lub wzmocnienie wrogich postaw w stosunku do własnych władz oraz przychylnych zachowań w stosunku do prowadzących te działania.

Na szczeblach operacyjnych działania psychologiczne są integralną częścią prowadzonych operacji militarnych. Prowadzi się je w celu obniżenia morale sił zbrojnych przeciwnika oraz morale ludności znajdującej się na kontrolowanym przez niego obszarze. Stanowią one bezpośrednie wsparcie prowadzonej na tym TDW operacji lub kampanii⁵⁸.

Sprawy cywilne to działania prowadzone się na obszarach kraju zaprzyjążnionego, na obszarach okupowanych oraz wszelkich rejonach zajętych przez własne siły zbrojne. Mogą one obejmować wykonywanie przez siły zbrojne czynności, które w normalnych warunkach należą do lokalnych władz cywilnych. Działania składające się na sprawy cywilne, mogą być wykonywać przed prowadzeniem działań militarnych na danym obszarze lub po ich przeprowadzeniu.

Przeciwdziałanie niekontrolowanemu rozwojowi uzbrojenia i broni masowej zagłady to działania ukierunkowane na sprawowanie kontroli nad produkcją uzbrojenia mogącego stanowić potencjalne zagrożenie dla utrzymania politycznej równowagi oraz niedopuszczenie do sytuacji, w której organizacje terrorystyczne uzyskałyby dostęp do nowoczesnych technologii oraz środków walki. Działania te stanowią integralną część akcji bezpośrednich i zarazem są celem rozpoznania specjalnego oraz wchodzą w skład operacji informacyjnych⁵⁹. Ważną rolę przypisuje się tu także rozpoznawaniu i monitorowaniu miejsc przechowywania broni masowego rażenia, a także ochronie zarówno jej samej, jak i technologii wytwarzania⁶⁰.

Operacje informacyjne – służą zapewnieniu bezpieczeństwa informacji, a także ich ochronie w systemach informacyjnych przed oddziaływaniem elementów walki strony przeciwnej oraz zapewnieniu nieprzerwanego dopływu do wojsk własnych⁶¹. Operacje informacyjne są zasadniczym wsparciem dla operacji

⁵⁸ S. Kulczyński, R. Kwećka, op. cit., s. 50.

⁵⁹ R. Kwećka, *Operacje połączone [w] Siły specjalne w operacjach połączonych*, wyd. CD-ROM, AON, Warszawa 2000.

⁶⁰ P. Schoemaker, *The Special Operations Team*, "Armed forces Journal International", luty 1998, s.34.

⁶¹ Tamże, s.34.

specjalnych prowadzonych w formie akcji bezpośrednich, rozpoznania specjalnego, operacji psychologicznych, spraw cywilnych oraz obecności wojskowej⁶².

Zadania dodatkowe wykonywane przez siły specjalne USA.

Obok wymienionych powyżej, siły specjalne USA realizują całe spektrum innych nie mniej ważnych zadań.

Akcje humanitarne – mają służyć zakończeniu lub złagodzeniu cierpień związanych z wystąpieniem katastrof i klęsk żywiołowych. Są to działania związane z rozdziałem żywności na terenach objętych wewnętrznymi walkami zbrojnymi, w rejonach klęsk żywiołowych, także akcje utrzymywania porządku i rozdzielanie walczących ugrupowań⁶³.

Działania antynarkotykowe - są to wszelkie działania prowadzone w celu wykrycia, śledzenia i zwalczania nielegalnej produkcji, sprzedaży i użycia narkotyków⁶⁴. Akcje te prowadzone są w ścisłym współdziałaniu z wyspecjalizowanymi organizacjami przeznaczonymi do tego celu i stanowią ich zbrojne wsparcie.

Pomoc w zakresie bezpieczeństwa to grupa przedsięwzięć przewidzianych do realizacji przez Ustawę o Pomocy Zagranicznej, Ustawę o Kontroli Eksportu Broni i inne dokumenty normatywne Rządu Stanów Zjednoczonych. Stany Zjednoczone dostarczają wybranym krajom oraz organizacjom międzynarodowym mających wpływ na problemy bezpieczeństwa narodowego odpowiednich środków obronnych i usług. Rola jednostek specjalnych w tym przypadku polega na prowadzeniu procesu szkolenia wydzielonych jednostek (rodzajów wojsk) kraju wspieranego przez Stany Zjednoczone. Personel sił specjalnych wykonujący takie zadania zgodnie z postanowieniami aktów prawnych nie może uczestniczyć w akcjach bojowych prowadzonych przez szkolone siły⁶⁵.

Działania zabezpieczające to działania prowadzone w celu zapewnienia fizycznego bezpieczeństwa (zgodnie z ogólnie przyjętymi standardami) ważnych osób lub obiektów. Działania te prowadzi się na prośbę lub zapotrzebowanie

⁶² *Operacje połączone...*, CD-ROM.

⁶³ S. Kulczyński, R. Kwećka, *op. cit.*, s. 53.

⁶⁴ O zaangażowaniu się WSP w takie działania świadczy fakt, że w 1997 roku siły te wzięły udział w 194 akcjach antynarkotykowych, a tylko w 17 akcjach w obszarach kryzysowych i 11 operacjach humanitarnych, patrz P. Schoemaker, *op. cit.*, s.33.

⁶⁵ S. Kulczyński, R. Kwećka, *op. cit.*, s.52.

odpowiednich służb lub agencji rządowych. Personel sił specjalnych może w takich przypadkach przeprowadzić szkolenie personelu ochraniającego oraz dokonać ekspertyzy stanu bezpieczeństwa i możliwych zagrożeń oraz zaplanować odpowiednio skuteczny system ochrony. W takim przypadku żołnierze mogą stanowić wzmocnienie sił przeznaczonych do prowadzenia ochrony⁶⁶.

Bojowe działania poszukiwawcze – ratownicze to zespół zadań mających na celu odnalezienie, udzielenie pomocy i ewakuację personelu Sił Zbrojnych Stanów Zjednoczonych lub ich obywateli. Działania tego typu prowadzone są zarówno w czasie akcji bojowych, jak i w czasie innych operacji.

Poglądy rosyjskie

Siły specjalne Rosji prowadzą rozpoznawanie celów o znaczeniu strategicznym, wykonują uderzenia na systemy dowodzenia i łączności, infrastrukturę komunikacyjną i energetyczną, oraz prowadzą fizyczną likwidację przywódców⁶⁷. Najbardziej efektywne są jednak działania sił specjalnych zmierzające do wykrycia oraz zniszczenia (uszkodzenia) wyrzutni raketowych, stanowisk dowodzenia i kierowania, węzłów łączności i obiektów operacyjnej rozbudowy teatru działań wojennych. Bezpośrednie ich przeznaczenie to prowadzenie działań na tyłach przeciwnika oraz stosowanie przez nie konwencjonalnych sposobów działania podczas wykonywania zadań bojowych, które dają podstawę nazywać te działania specjalnymi⁶⁸. Zgodnie z doktryną wojenną Rosji przewiduje się podział działań specjalnych zgodnie z załącznikiem 2.3. W wyniku badań wyodrębniony został następujący podział zadań sił specjalnych⁶⁹:

Dyweryyjne operacje specjalne to obezwładnienie lub zniszczenie środków przenoszenia broni jądrowej, różnych obiektów wojsk lądowych, węzły łączności, stanowisk dowodzenia, wojsk obrony powietrznej, sił powietrznych, ważnych obiektów przemysłowych.

⁶⁶ Tamże, s. 53.

⁶⁷ *Specnaz*, <http://www.specialoperations.com>.

⁶⁸ W. Kadetow, *Użycie WSP we współczesnych warunkach*, WPZ 1/97, s.23-28.

⁶⁹ W. Kadetow, *Primienienije wojsk specjalnowo naznaczenia w sowremiennych usłowiach*, *Wojennaja Mysl* nr 4. 1995, s. 23- 28.

Operacje specjalne wykonywane na korzyść rodzajów wojsk mają na celu zdobycie użytkowanych przez przeciwnika specjalistycznych urządzeń technicznych mających wpływ na pracę własnych urządzeń radiolokacji, łączności. Na korzyść sił powietrznych: radionawigacja, naprowadzanie samolotów, śmigłowców, oznaczanie celów, podświetlanie.

Operacje specjalne w celu zapewnienia bezpieczeństwa państwa polegają na zapewnieniu lub wprowadzeniu na terytorium Rosji władzy konstytucyjnej. Operacje będą miały następujący cel: zwalczanie działalności antypaństwowej, terrorystycznej, nielegalnych ugrupowań lub innych działań mających na celu zmianę istniejącego porządku konstytucyjnego. Operacje te mogą też być prowadzone na prośbę innego państwa w celu poszukiwania, blokowania, ścigania, rozbrojenia, likwidowania sił zagrażających temu państwu, a pośrednio Rosji.

Operacje specjalne w celu ochrony własności Rosji, jej obywateli za granicą będą prowadzone w celu zapewnienia bezpieczeństwa obiektów znajdujących się na terytoriach innych państw oraz zapewnienia bezpieczeństwa obywateli rosyjskich, których prawa mogą być naruszone w innych państwach.

Ratowniczo - poszukiwawcze operacje specjalne mają na celu ratowanie i ewakuację personelu latającego zestrzelonego na terytorium przeciwnika, poszukiwanie żołnierzy, osób cywilnych zaginionych w wyniku katastrof, a także odbijanie jeńców z obozów jenieckich i ich ewakuację poza teren działań zbrojnych.

Psychologiczne operacje specjalne mają na celu kształtowanie pozytywnych postaw i nastrojów wśród żołnierzy, osób cywilnych strony przeciwnej oraz przeciwdziałanie wrogiemu oddziaływaniu na społeczeństwo i wojska własne.

Operacje specjalne w celu prowadzenia działań partyzanckich, oraz wsparcia działań sił prowadzących działania nieregularne organizowane będą w celu wyszukiwania oraz wspieranie oddziałów partyzanckich, powstańczych, których działalność jest korzystna dla sił zbrojnych Rosji.

Poglądy brytyjskie

Działania specjalne podejmowane przez siły specjalne Wielkiej Brytanii poprzedzane są dokładnym planowaniem i przygotowaniem. Siły specjalne prowadzą działania specjalne zaszeregowane do grup zadań według przyjętego układu:

- *prowadzenia rozpoznania specjalnego;*
- *wykonania akcji bezpośrednich;*
- *wsparcia militarnego;*
- *działań towarzyszących.*

Wszechstronne przygotowanie sił specjalnych pozwala przyjąć, że są one gotowe i mogą realizować również następujące grupy zadań:

- *operacje pokojowe;*
- *operacje poszukiwawczo-ratownicze;*
- *operacje humanitarne;*
- *działania antyterrorystyczne⁷⁰;*
- *działania ochronne i obserwacyjno-mediacyjne;*
- *zapobieganie konfliktom i sytuacjom kryzysowym;*
- *wspieranie innych lokalnych wojsk oraz ich szkolenie (wraz z pozyskaniem współpracowników i informatorów).*

Podstawową zasadą sił specjalnych nie jest niszczenie, lecz neutralizacja działań przeciwnika zgodnie z regułą: maksymalny efekt - minimalnymi siłami, przy jak najmniejszych zniszczeniach.

Poglądy francuskie

Wszystkie siły specjalne oprócz programowego szkolenia w swoich jednostkach, przechodzą odpowiednie przygotowanie do wykonywania następujących zadań specjalnych:

⁷⁰ 10 września 2000 roku żołnierze szwadronu D z 22 pułku SAS oraz spadochroniarze z 1 batalionu spadochronowego przeprowadzili akcję „BARRAS” w Senegalu, gdzie uwolniono 6 brytyjskich żołnierzy sił ONZ, ujętych przez rebeliantów „brygadiera” Kallaya, uwolniono żołnierzy, zabito 25 rebeliantów, stracono 1 osobę oraz ujęto przywódcę rebeliantów (zob. I. Chloupek, *Operacja Barras*, „Komandos” 3/2001, s. 22-24).

- pomoc techniczna dla krajów współpracujących militarnie z Francją;
- misje cywilno-wojskowe (akcje humanitarne, pomoc w klęskach żywiołowych);
- wsparcie operacyjne (ochrona osób i obiektów, rozpoznanie w ugrupowaniu przeciwnika, prowadzenie walki);
- misje specjalne (dywersja, działania antyterrorystyczne, przechwytywanie poszukiwanych osób, odbijanie zakładników)⁷¹.

2.3. Obiekty zainteresowania sił specjalnych

Doświadczenia wyniesione z II wojny światowej i konfliktów lokalnych, zwłaszcza zaś konflikt w Zatoce Perskiej, zaowocowały w ostatnich latach nowym spojrzeniem na problem wykorzystania jednostek specjalnych. Podczas wojny iracko - irańskiej marynarka amerykańska, mimo zaangażowania poważnych sił, nie zdołała zapewnić pełnego bezpieczeństwa neutralnej żegludze, nękanej przez siły minowe i lekkie nawodne jednostki irańskie.

Warunki geopolityczne i sojusz z NATO mają decydujący wpływ na zmiany dotyczące użycia sił specjalnych w połączonej operacji obronnej prowadzonej na obszarze kraju, rozumianym jako teren, w którym rozmieszczone są elementy ugrupowania operacyjnego, obszar działań operacyjnych prowadzonych przez związki operacyjne oraz „obszar, z którego przeciwnik może wpływać na przebieg operacji”⁷².

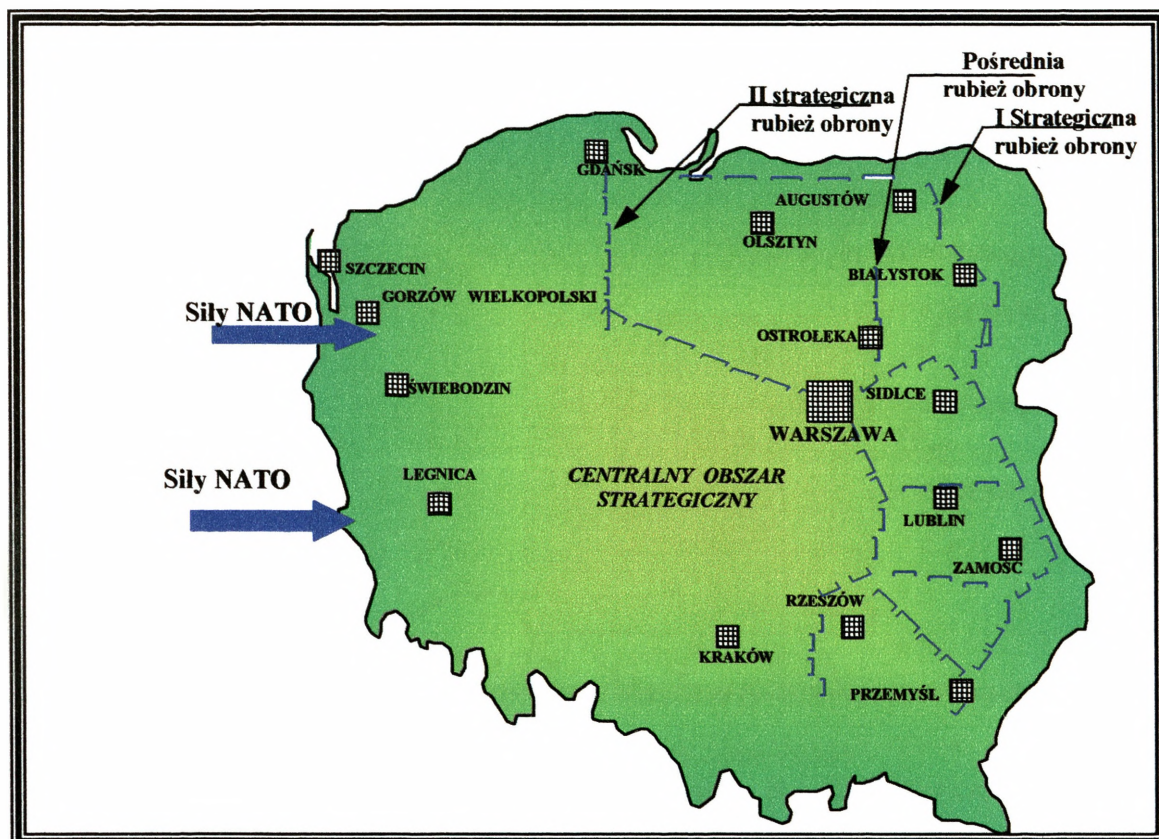
Analizując dostępne materiały źródłowe, przyjąć można, że głównymi obiektami działań sił specjalnych będą w przyszłości elementy infrastruktury gospodarczej lub bytowej⁷³. Obiektami o znaczeniu strategicznym będą węzłowe punkty ośrodków przemysłowych i gospodarczych, infrastruktura energetyczna,

⁷¹W. Jania, *System szkolenia pododdziałów działań specjalnych sił zbrojnych Francji w Narodowym Centrum Comando i ocena możliwości jego wykorzystania do szkolenia jednostek specjalnych WP*, AON 1998.

⁷²M. Wiatr, *Myśl Wojskowa* 4/93, s.41.

⁷³Obiektami działań specjalnych mogą być „zgrupowania wojsk, umocnienia lub inne ważne obiekty w terenie znajdujące się w rejonie prowadzonych działań, których opanowanie lub zniszczenie bądź utrzymanie wpływa na przebieg i osiągnięcie celu walki lub operacji”, *Słownik podstawowych terminów rozpoznawczych*, wyd. cyt., s. 59.

wodna itp. Urządzenia lotniskowe, porty morskie i śródlądowe z całą infrastrukturą komunikacyjną staną się ważnymi obiektami zagrożonymi działalnością dywersyjną i obiektami ataków terrorystycznych. Biorąc pod rozwagę położenie geopolityczne Polski oraz doświadczenia historyczne, "można przystąpić do określenia głównych kierunków zagrożeń agresją oraz obszarów, na których przypuszczalnie rozgrywać się będą działania wojenne, czyli wytypowania kierunków, obszarów, rubieży operacyjnych"⁷⁴.

Rys. 2.2. System rubieży, stref i rejonów obrony.

Źródło: Opracowanie własne.

Obecnie można wyodrębnić jeden zasadniczy kierunek zagrożenia - wschodni. Wyodrębniając wschodni kierunek strategiczny jako zasadniczy, należy jeszcze określić ilość kierunków operacyjnych⁷⁵. Określenie kierunków operacyjnych Polski nie jest trudne, ponieważ są one narzucone przez

⁷⁴ B. Balcerowicz, J. Marczak, J. Pawłowski, *Problemy strategii obrony Polski*, AON, Warszawa 1993, s. 72.

⁷⁵ Pod pojęciem "kierunek operacyjny" należy rozumieć część kierunku strategicznego - teren działań zgrupowań o sile związku operacyjnego lub pas terenu, wyznaczający kierunek możliwych uderzeń zgrupowań wojsk przeciwnika, głównie zgrupowań wojsk lądowych. *Leksykon Wiedzy Wojskowej*, Warszawa 1979, s. 165,166.

warunki geograficzne. Były one wielokrotnie wykorzystywane przez wojska w wielu poprzednich wojnach.

Uzasadnienie poglądu, że połączona operacja obronna w polskich warunkach powinna być prowadzona w sposób manewrowy, wymaga przedstawienia uwarunkowań wpływających na przyjęcie takiego sposobu prowadzenia obrony.

Rys. 2.3. Kierunki operacyjne prowadzące na teren Polski.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie B. Balcerowicz, J. Marczak, J. Pawłowski, *Problemy strategii obrony Polski*, AON.

Z analizy dostępnych materiałów wynika, że obrona prowadzona według dotychczasowych zasad nie jest w stanie spełnić zakładanych celów połączonej operacji obronnej realizowanej na obszarze kraju (obszarze odpowiedzialności Związku Operacyjnego), a może spełnić to obrona manewrowa. Czynnikiem wskazującym na potrzebę takiego podejścia do realizacji połączonej operacji obronnej są doświadczenia z konfliktu nad Zatoką Perską, a głównie z operacji "Pustynna Burza". Działania powietrzno-ładowe tam prowadzone potwierdziły tezę o zmierzchu klasycznego przełamania, a tym samym wskazały na konieczność uwzględnienia w przygotowaniu i prowadzeniu działań obronnych Związków Operacyjnych (ZO) powietrznego wymiaru współczesnych działań operacyjnych

w ścisłym współdziałaniu z innymi rodzajami sił zbrojnych, gdzie wszystkie siły podporządkowane zostały połączonemu dowództwu teatru działań (JDTD). Z analizy dostępnych materiałów wynika, że obrona prowadzona według dotychczasowych zasad nie jest w stanie spełnić zakładanych celów połączonej operacji obronnej realizowanej na obszarze kraju (obszarze odpowiedzialności Związku Operacyjnego), a może spełnić to obrona manewrowa. Czynnikiem wskazującym na potrzebę takiego podejścia do realizacji połączonej operacji obronnej są doświadczenia z konfliktu nad Zatoką Perską, a głównie z operacji "Pustynna Burza". Działania powietrzno-ładowe tam prowadzone potwierdziły tezę o zmiernym klasycznym przełamaniu, a tym samym wskazały na konieczność uwzględnienia w przygotowaniu i prowadzeniu działań obronnych Związków Operacyjnych (ZO) powietrznego wymiaru współczesnych działań operacyjnych w ścisłym współdziałaniu z innymi rodzajami sił zbrojnych, gdzie wszystkie siły podporządkowane zostały połączonemu dowództwu teatru działań (JDTD).

Bezpośredni wpływ na przygotowanie i prowadzenie połączonej operacji obronnej w obszarze odpowiedzialności połączonych sił ma ich potencjał bojowy w tym użycie sił specjalnych, natomiast limit ważniejszego sprzętu i uzbrojenia decyduje o tych możliwościach obronnych. Jest to jeszcze jeden czynnik wskazujący na potrzebę rozpatrywania operacji obronnej w aspekcie manewrowości. Należy zwrócić ponadto uwagę na potencjał bojowy sił zadaniowych do użycia w czasie i przestrzeni tam, gdzie zajdzie konieczność, przy uwzględnieniu w jednakowym stopniu zagrożenia w wymiarze lądowym i powietrznym⁷⁶.

Zaprezentowane w tej dysertacji rozważania na temat warunków geopolitycznych Polski, zagrożeń militarnych i ich kierunków pozwalają na przyjęcie założenia, iż w obecnych warunkach nie ma innej możliwości użycia wojsk, jak tylko w sposób manewrowy, czyli przez prowadzenie manewrowej operacji obronnej sił lądowych, we współdziałaniu z innymi komponentami.

Siły Zbrojne w przypadku jakiegokolwiek agresji prowadzić będą działania obronne, w których ramach zasadniczymi operacjami będą połączone operacje

---

⁷⁶ J. Maj, Wybrane problemy obrony obszaru kraju, Myśl Wojskowa nr 4, Warszawa 1991, s. 19.

obronne prowadzone na obszarze naszego kraju. W zaistniałej sytuacji użycie sił specjalnych powinno być podporządkowane zamiarowi rozegrania połączonej operacji obronnej na lądzie i w powietrzu, przy wykorzystaniu terenu odpowiednio przygotowanego pod względem operacyjnym. Takie stwierdzenie wskazuje, że skupienie głównego wysiłku sił specjalnych powinno mieć miejsce na terytorium Polski, lecz nawet przy takim podejściu do użycia grup specjalnych, ich działanie powinno być przenoszone na terytorium potencjalnego agresora⁷⁷. Rozpatrując problematykę obiektów dla sił specjalnych, nie można jednak oprzeć się na założeniach targetingu⁷⁸, ponieważ ograniczyłoby to spektrum zadań jedynie do niszczenia i obezwładniania, a nie jest to jedynym determinantem wyznaczania obiektów dla sił specjalnych.

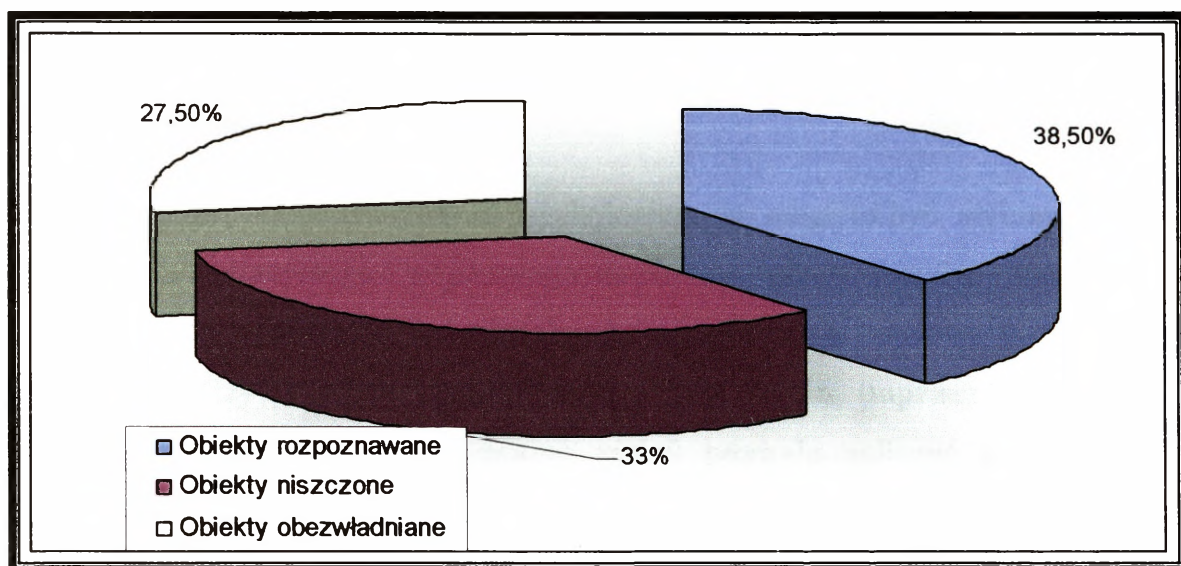
Chcąc określić obiekty przeciwnika w strefach oddziaływania, odpowiedzialności i zainteresowania specjalnego, w działaniach operacyjnych, należy zdefiniować pojęcie obiektu rozpoznania. Są to: siły i środki przeciwnika, urządzenia inżynieryjne i przedmioty terenowe, które mogą wywierać określony wpływ na działanie naszych wojsk lub mające wyraźne znaczenie wojskowe. Obiektami dla sił specjalnych mogą być „zgrupowania wojsk, umocnienia [...] lub inne ważne obiekty w terenie znajdujące się [...] w rejonie prowadzonych działań [...], których opanowanie lub zniszczenie bądź utrzymanie wpływa na przebieg i osiągnięcie celu walki lub operacji”⁷⁹. W zależności od rodzaju i celu rozpoznania oraz szczebla dowodzenia, obiektami mogą być różnej wielkości pododdziały (oddziały) w stosunku, do których siły specjalne będą je **rozpoznawać, niszczyć bądź obezwładniać**. Także różny będzie stopień wymaganej szczegółowości i dokładności rozpoznania. Określenie tak szerokiej gamy obiektów umożliwia

⁷⁷ „Agresor - państwo działające lub posługujące się metodami agresji, a z punktu widzenia prawa międzynarodowego jest to państwo, które wypowie wojnę innemu państwu, wtargnie przy użyciu Sił Zbrojnych na terytorium innego państwa nawet bez wypowiedzenia wojny, zbombarduje przy użyciu sił lądowych, lotniczych lub morskich terytorium innego kraju, zastosuje blokadę morską wybrzeża lub portów innego kraju, udzieli poparcia grupom, które zostały zorganizowane na terytorium innego państwa. Nie jest agresorem państwo napadnięte, które w swej obronie odpowie akcją zbrojną oraz państwo przychodzące z pomocą ofierze agresji, nawet, jeśli nie zostało samo napadnięte”. *Leksykon wiedzy wojskowej*, ..., s. 11.

⁷⁸ Targeting jest procesem selekcji celów i zastosowania wobec nich najskuteczniejszej odpowiedzi z punktu widzenia założonych politycznych czy militarnych wartości, wyszukanie wrażliwych cech systemu obronnego przy jak najmniejszym nakładzie sił i środków. Targeting koncentruje się na zastosowaniu ogniowych środków rażenia mających na celu osłabienie lub całkowitą neutralizację zdolności bojowych przeciwnika lub fizyczne zniszczenie jego struktury obronnej. SOP DWL G2.

⁷⁹ *Słownik podstawowych terminów rozpoznawczych*, ASG 1986, s. 60.

jednoczesne zakwalifikowanie wybranego obiektu do różnych grup. Do obiektów tych należałoby zaliczyć: obiekty wojskowe i cywilne, znajdujące się w miastach jak i poza nimi. Ogólną klasyfikację obiektów rozpoznania przedstawia załącznik 2.4.

Wykr. 2.2. Opinie respondentów w odniesieniu do charakteru zadań sił specjalnych na obiekty oddziaływania.

Wyniki przeprowadzonych badań wskazują, iż obiekty znajdujące się w sferze zainteresowania sił specjalnych będą przez nie rozpoznawane, niszczone bądź obezwładniane. Poza tym prowadzone będzie oddziaływanie psychologiczne. Powyższe determinanty zostały przyjęte do dalszych rozważań.

Przyjmując wymieniony podział obiektów, należy wziąć pod rozwagę, że przedmiotem rozpoznania mogą być: stanowiska dowodzenia różnych szczebli i rodzajów sił zbrojnych; jednostki i urządzenia zabezpieczające; węzły łączności; składy i magazyny oraz urządzenia logistyczne; kolumny marszowe i transporty kolejowe; oddziały rakiet i artylerii polowej; radiolokacyjne posterunki wykrywania i powiadamiania; lotniska i lądowiska; porty i bazy morskie; rubieże przeszkód terenowych; rejonny umocnione i zapory inżynieryjne; obiekty i urządzenia komunikacji drogowej, kolejowej i lotniczej; obiekty hydrotechniczne; efekty oddziaływania ogniowego wojsk własnych; zakłady produkcyjne; ośrodki naukowe i badawcze; działalność władz administracyjnych; nastroje ludności cywilnej i inne.

Natomiast przedmiotem dywersji mogą być obiekty, które będą niszczone, obezwładnione lub ich praca będzie dezorganizowana, a więc: węzły i urządzenia łączności radiowej i satelitarnej; urządzenia lotnisk, lądowisk, portów i baz morskich oraz zakłady zabezpieczające ich funkcjonowanie; oddziały rakiet oraz artyleria; radiolokacyjne posterunki wykrywania i powiadamiania; urządzenia logistyczne; obiekty zabezpieczające podstawowe potrzeby ludności cywilnej i inne.

W dziedzinie oddziaływania psychologicznego mogą to być: wybrane osoby aparatu administracyjnego i wojskowego; naukowcy; ludność cywilna i inne. Może to się odbywać w formie działań wizualnych i dźwiękowych.

Z analizy wyników przeprowadzonych badań poprzez uogólnienie należy stwierdzić, że szeroki zakres zadań pozwala zaliczyć do obiektów zainteresowania sił specjalnych następujący zbiór⁸⁰:

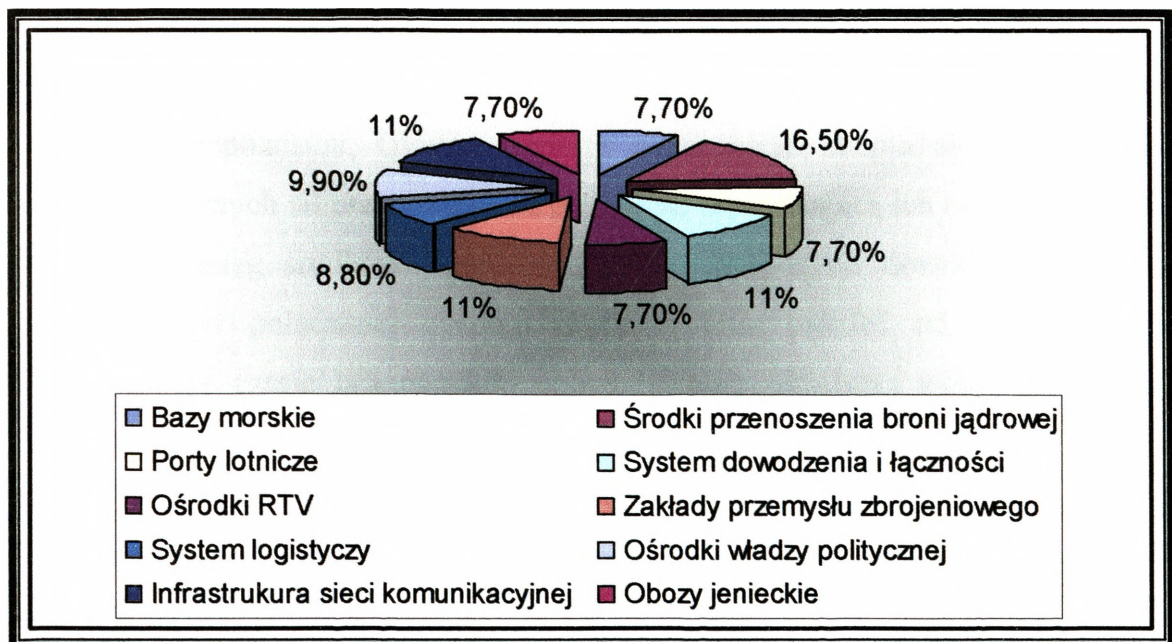
- porty, bazy morskie i urządzenia obrony nadbrzeża;
- urządzenia hydrotechniczne;
- raketowe środki przenoszenia broni jądrowej;
- środki obrony przeciwraketowej i przeciwlotniczej;
- składy i magazyny wojskowe i państwowe;
- lotniska, samoloty bazujące na nich, szczególnie nosiciele broni jądrowej oraz urządzenia lotniskowe;
- elementy systemu dowodzenia i łączności (stanowiska dowodzenia, węzły łączności, centrale telefoniczne i telegraficzne, urządzenia łączności satelitarnej);

⁸⁰Zgodnie z poglądami specjalistów amerykańskich, obiekty zagrożone potencjalnym oddziaływaniem formacji dywersyjno-rozpoznawczych dzielą się na dziewięć kategorii według skali ich ważności:

- cywilne i wojskowe systemy kierowania, łączności i rozpoznania szczebla państwowego;
- stacjonarne i mobilne obiekty sił nuklearnych strategicznego i operacyjno-taktycznego przeznaczenia;
- stacjonarne i mobilne obiekty środków radioelektronicznych dowolnego przeznaczenia;
- bazy lotnicze, lotniska i ich infrastruktura;
- stacjonarne i mobilne obiekty obrony przeciwraketowej i przeciwlotniczej;
- sztaby, punkty kierowania i węzły łączności dużych jednostek operacyjnych i obrony przeciwlotniczej;
- ważne obiekty zabezpieczenia tyłowego;
- obiekty systemu transportu naziemnego i powietrznego państwa;
- węzłowe obiekty komunikacji morskiej i oceanicznej.

Natomiast na podstawie analizy charakteru i ilości obiektów, ich ważności i miejsca rozmieszczenia w teatrze działań wojennych, określa się ogólny zakres zadań koniecznych do rozpoznania (lokalizacji) tych obiektów, następnie ich zniszczenia bądź unieszkodliwienia, oraz potrzebne do tego siły i środki wojsk specjalnego przeznaczenia. *Razwieditelno-dywersyjnoje formirovanie suchoputnykh vojsk Sajedinionych Sztatow Ameryki. Zarubiežnoje Wojennoje Obozrenie*, nr12/95, s. 17.

- rozgłosnie radiowe i stacje telewizyjne;
- zakłady przemysłowe, szczególnie przemysłu zbrojeniowego;
- urządzenia systemu elektroenergetycznego;
- elementy systemu zaopatrywania w paliwo (rurociagi paliw płynnych i gazowych, zbiorniki paliw, stacje pomp);
- ośrodki kierowania politycznego, gospodarczego i administracyjnego;
- urządzenia i środki komunikacji kolejowej, drogowej, wodnej i powietrznej (dworce, węzły kolejowe i drogowe, wiadukty, mosty);
- obozy i transporty jeńców wojennych i osób internowanych.

Wykr.2.3. Opinie respondentów w odniesieniu do obiektów zainteresowania sił specjalnych.

Wyniki przeprowadzonych badań wskazują, że zbiór obiektów zainteresowania sił specjalnych wciąż się rozszerza i jest wielce prawdopodobne, iż w najbliższym czasie spotkamy się z nową szeroką ich gamą (Wykr.2.3.). Podkreślić należy, że przeciwnik nie powinien czuć się bezpiecznie na współczesnym polu walki przy uwzględnieniu (nie wynika to tylko z bezpośredniego oddziaływania sił specjalnych) możliwości sprzętu i wsparcia najnowocześniejszych technologii.

2.4. Hipotetyczne zadania sił specjalnych

Przedstawiając zadania sił specjalnych we współczesnych uwarunkowaniach nie należy zapominać, iż siły te są istotnym elementem systemu rozpoznania, natomiast rozpoznanie w operacji obronnej przygotowuje się i prowadzi zgodnie z zamiarem i planem operacji na całą głębokość ugrupowania przeciwnika w strefach odpowiedzialności rozpoznawczej⁸¹. Siły i środki rozpoznania oraz rodzajów wojsk zorganizowane w system rozpoznania powinny wyprzedzająco osiągnąć gotowość do działań przed rozwinięciem ugrupowania obronnego przez wojska własne. Zakres realizowanych zadań rozpoznawczych determinowany będzie zadaniami sił połączonych, sytuacją militarną oraz możliwościami sił i środków rozpoznania. Główny wysiłek rozpoznania skupia się na kierunku działania głównych sił przeciwnika na głębokość zapewniającą ich rażenie z chwilą wejścia w zasięg środków walki będących w dyspozycji dowódcy⁸². Zadania rozpoznania w połączonej operacji obronnej będą zależeć od etapu działań obronnych. W czasie bezpośrednio poprzedzającym działania wojenne, podczas mobilizacyjnego i operacyjnego rozwijania sił zbrojnych, zasadnicze obiekty przeciwnika mogą zmienić swoje położenie⁸³.

Rozpoznanie powinno bezustannie śledzić zmiany w ugrupowaniu wojsk przeciwnika w celu wykrycia w odpowiednim czasie:

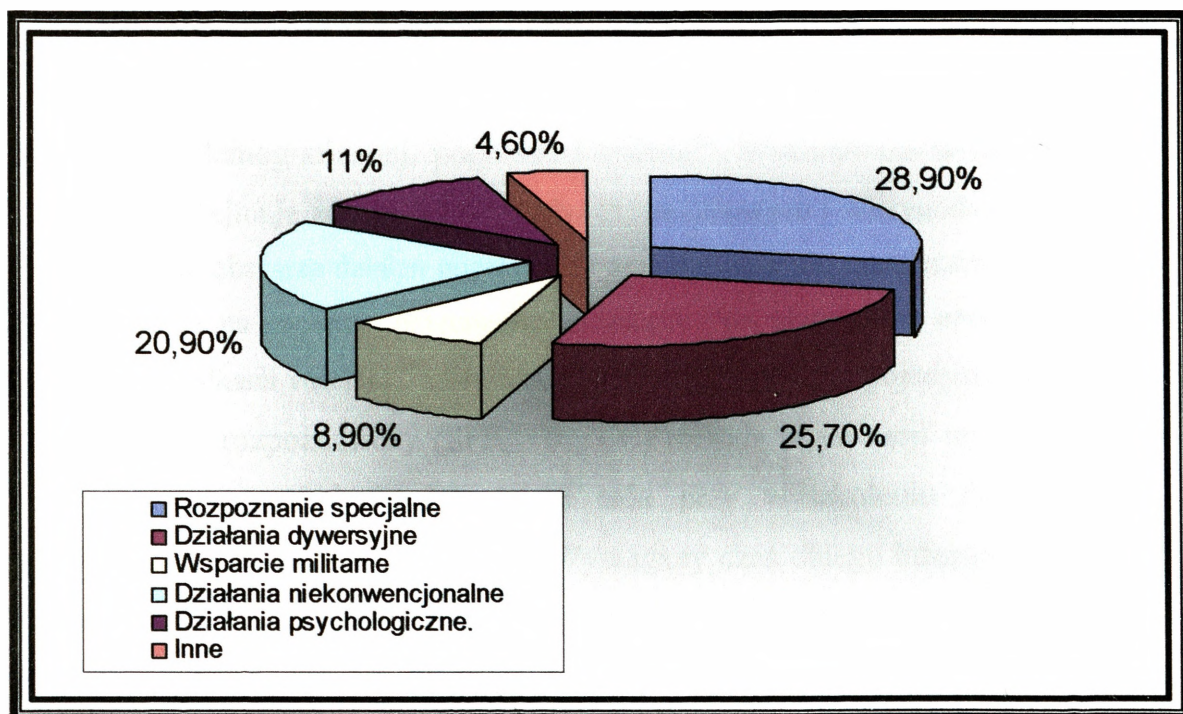
- rozpoczęcia oraz prowadzenia mobilizacyjnego i operacyjnego rozwijania sił zbrojnych;
- zmian bieżącej działalności dowództw i wojsk, w tym szczególnie rozwijania wojennego systemu dowodzenia;

⁸¹ Rozpoznanie wojskowe jest integralną częścią walki i stanowi zespół przedsięwzięć /operacji, działań/ realizowanych przez Siły Zbrojne, obejmujących zdobywanie i opracowywanie danych /wiadomości/ o przeciwniku i obszarze działań, niezbędnych do przygotowania i prowadzenia działań zbrojnych, skutecznego obezwładniania jego środków rażenia, a także organizowania obrony radioelektronicznej własnych wojsk. Rozpoznanie wojskowe prowadzi się ciągle, w okresie pokoju, zagrożenia i wojny, wszystkimi możliwymi do wykorzystania etatowymi i nieetatowymi siłami i środkami oraz sposobami, w oparciu o istniejące struktury organizacyjne i funkcjonalne zorganizowane w systemy rozpoznania, umożliwiające ich uporządkowane, zintegrowane działanie. *Instrukcja przygotowania i prowadzenia rozpoznania przez SZ RP, SG WP, Warszawa 1998, s. 7.*

⁸² Tamże, s. 61.

⁸³ Obiekty rozpoznania to siły i środki przeciwnika, jego urządzenia inżynierskie i przedmioty terenowe, które mogą wywierać określony wpływ na działanie wojsk lub mające znaczenie wojskowe, Tamże, s. 9.

- tworzenia zgrupowań wojsk w rejonach ześrodkowania lub rozwijanych do działań bojowych;
- przebazowania jednostek sił powietrznych, zwłaszcza wyposażonych w samoloty ze środkami precyzyjnego rażenia;
- terminu rozpoczęcia działań wojennych oraz prawdopodobnego zamiaru ich prowadzenia.

Wykr.2.4. Opinie respondentów w odniesieniu do rodzajów zadań sił specjalnych.

Wyniki przeprowadzonych badań (Wykr. 2.4.), wskazują, że można zdefiniować pięć podstawowych rodzajów zadań wykonywanych przez siły specjalne: rozpoznanie specjalne, działania dywersyjne (tożsame z akcją bezpośrednią), wsparcie militarne, działania niekonwencjonalne oraz działania psychologiczne.

2.4.1. Rozpoznanie specjalne

Rozpoznanie specjalne jako jeden z elementów operacji obronnej, stanowi „zespół przedsięwzięć (działań) obejmujących zdobywanie, przetwarzanie oraz przesyłanie danych (wiadomości) o przeciwniku i obszarze działań, niezbędnych do przygotowania i prowadzenia operacji oraz destrukcyjnego i informacyjnego oddziaływania na przeciwnika”⁸⁴. W warunkach polskich to zdobywanie dokładnych, terminowych i wiarygodnych danych o przeciwniku, sytuacji społeczno – demograficznej, pogodzie i terenie⁸⁵. Wykonywane w ramach działań specjalnych, obejmuje zdobywanie dokładnych, terminowych i wiarygodnych informacji o przeciwniku, obszarze działań poprzez siły grup specjalnych, rozmieszczonych w głębi ugrupowania i na zapleczu przeciwnika służących “do planowania operacji [...] oraz sterowania środkami rażenia”⁸⁶. Wymagany czas rozpoznania pojedynczego obiektu przez element rozpoznawczy (SPR, GR, GS) metodą obserwacji wynosi 6-8 min przy dobrym wyszkoleniu lub 14-18 min przy wyszkoleniu dostatecznym⁸⁷ w zależności od charakteru obiektu⁸⁸. Wymagany czas obiegu informacji, na który składają się: czas przygotowania meldunku 5-8 min, czas przekazania meldunku 3-5 min, czas opracowania meldunku 5-7 min zamknie się w przedziale czasowym 13-20 minut przy wyszkoleniu bardzo dobrym⁸⁹ oraz przy wyszkoleniu podstawowym 20-30 minut⁹⁰. Z powyższego wynika niezbicie, iż ogólny czas potrzebny na wykrycie, rozpoznanie, przekazanie, opracowanie informacji będzie wynosił w granicach 19-28 min. przy wyszkoleniu bardzo dobrym i 34-48 min przy wyszkoleniu podstawowym.

⁸⁴ *Regulamin działań taktycznych Wojsk Lądowych cz.I.*, SG WP, Warszawa 1994, s. 69.

⁸⁵ Akcje rozpoznawcze i obserwacyjne prowadzone są w celu uzupełnieniu informacji na wyższym szczeblu (informacji pochodzących z innych agencji rozpoznawczych). Ponadto realizowane mogą być zadania hydrograficzne, meteorologiczne, geograficzne i demograficzne, jak również oznakowanie stref pozostawienia i odzysku oraz rozpoznanie obiektów i rezultatów uderzeń wojsk własnych *FM 100-25 Doctrine for Army Special Operations Forces*, Washington DC 1991, s. 3-11.

⁸⁶ *Działania operacyjne*, wyd. cyt., s. 120.

⁸⁷ R.Kwečka, A.Nowak *Budowa modelu systemu rozpoznania wojskowego w aspekcie organizacyjnym i informacyjnym*, AON Warszawa 1994 s. 86.

⁸⁸ Pod pojęciem rozpoznanie obiektu przyjmuje się nie tylko określenie jego charakteru, lecz także położenie.

⁸⁹ *Metodyka określania możliwości rozpoznawczych sił środków ZT oraz ZO*. SOW. Wrocław 1988, s.86.

⁹⁰ M. Kozłowski, *Rozprawa doktorska*, ASG 1980, rozdz.2.

Sily specjalne prowadzą zawsze rozpoznanie specjalne, niezależnie od wykonywania innych zadań. Od momentu wejścia w ugrupowanie przeciwnika i rozpoczęcia działania do połączenia się z wojskami własnymi zdobywanie informacji odbywa się na potrzeby sztabu przełożonego, jak i na potrzeby organizowania działań własnych.

Do zadań w tym zakresie zaliczyć należy⁹¹:

- wykrycie, określenie położenia i śledzenie broni masowego rażenia, broni precyzyjnego rażenia i systemów rozpoznawczo - uderzeniowych;
- wykrywanie i rozpoznanie przegrupowujących się wojsk, a szczególnie odwodów;
- rozpoznanie lotnisk i elementów systemu OP i OPL;
- wykrywanie, określanie położenia i śledzenie przemieszczenia SD i WŁ przeciwnika;
- lokalizacja, identyfikacja, potwierdzenie i udokładnienie położenia obiektów wykrytych przez rozpoznanie elektroniczne i powietrzne⁹²;
- rozpoznanie obiektów terenowych, a szczególnie przepraw, ciałnin;
- rozpoznanie elementów infrastruktury komunikacyjnej i energetycznej;
- określenie położenia elementów systemu zabezpieczenia logistycznego;
- ocena sytuacji wśród ludności cywilnej i wojsk przeciwnika;
- zdobywanie jeńców, sprzętu i wzorów uzbrojenia;
- rozpoznanie grup przestępczych, terrorystycznych, zbrojnego podziemia, a także korytarzy przerzutu broni, narkotyków i uzbrojenia;

⁹¹ *Doctrine for Joint Special Operations* s. II-7, do typowych zadań realizowanych w ramach rozpoznania specjalnego możemy zaliczyć:

- ocenę potencjalnych możliwości funkcjonującego ruchu oporu;
- rozpoznanie ważnych obiektów na korzyść wojsk własnych prowadzących działania zaczepne;
- wykrycie linii komunikacyjnych, rejonów koncentracji drugich rzutów, SD wysokiego szczebla, składów broni masowego rażenia, obiektów logistycznych i innych ważnych obiektów przeciwnika;
- zbieranie i przekazywanie danych o przegrupowaniach sił przeciwnika w rejonie prowadzenia działań bojowych i rejonach z nim sąsiadujących;
- lokalizacja i śledzenie ważnych lub wrażliwych obiektów przeciwnika na jego terytorium lub obszarach przez niego kontrolowanych;
- prowadzenie rozpoznania warunków meteorologicznych, geograficznych, demograficznych lub hydrograficznych;
- ocenę skutków uderzeń wykonanych przez wojska własne.

⁹² Wraz z rozwojem współczesnych środków rozpoznania i rażenia rola głębokich uderzeń ogniowych wzrasta i należy je traktować jako ważny element współczesnych działań bojowych, który często decyduje o ich ostatecznym rezultacie. A. Tomaszewski, *Teoretyczne podstawy wsparcia ogniowego wojsk w działaniach bojowych*, AON, Warszawa 1994, s.39.

- oznakowywanie i wskazywanie (podświetlanie) wybranych obiektów, naprowadzanie na nie własnego (sojuszniczego) lotnictwa i środków rażenia, a także ocena skutków uderzeń⁹³;
- prowadzenie rozpoznania na potrzeby operacji pokojowych.

Utrzymanie właściwych proporcji między możliwościami rażenia i możliwościami rozpoznania, a w szczególności specjalnego na głębokich tyłach przeciwnika prowadzi zawsze do rozwiązań racjonalnych. Z reguły każda dysproporcja w tym zakresie wpływa ujemnie, ponieważ prowadzi do znacznego wzrostu kosztów obezwładnienia ogniem.

Skutki dysproporcji można wyrazić wzorem:

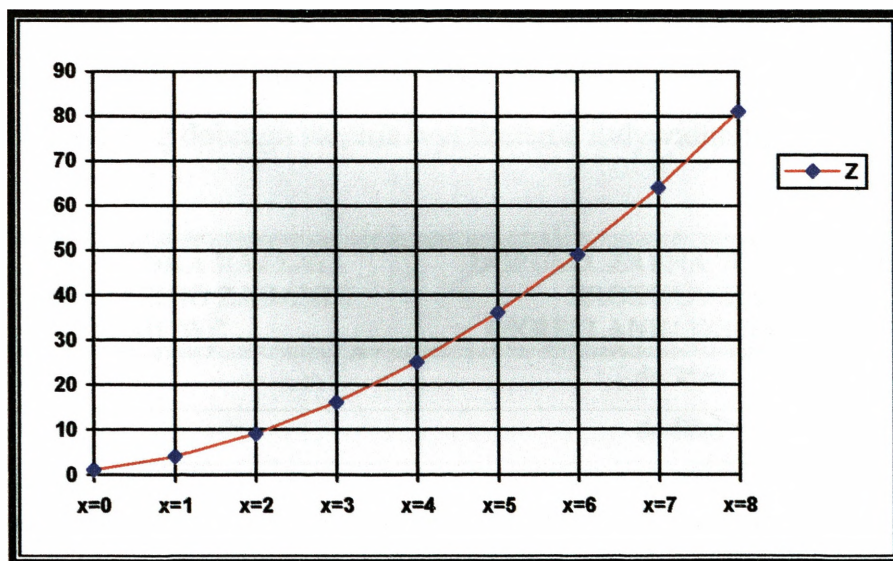
$$y = x^2 + 2x + 1 \quad ^{94}$$

gdzie:

y - krotność zużycia amunicji;

x - krotność normatywnego błędu rażenia.

W takich samych proporcjach wzrastają koszty i czas prowadzenia ognia⁹⁵ (patrz rys. 2.4.).

Rys. 2.4. Zależność zużycia amunicji od dokładności wskazywania celów.

Źródło: L. Ciborowski, *Walka Informacyjna*, Toruń 1999, s. 151.

⁹³ Głęboki ogień ma duże znaczenie podczas prowadzenia działań obronnych, gdyż pozwala dezorganizować zamiar przeciwnika, zmniejszać gwałtownie jego uderzenia na wybranych kierunkach oraz obniżać skuteczność wsparcia ogniowego jego zgrupowań. Ponadto możliwe jest podjęcie walki z siłami powietrznymi przeciwnika na jego terytorium, poprzez co zmniejsza się zakres zadań własnej obrony powietrznej i wzrasta możliwość osiągnięcia przewagi w powietrzu na wybranych kierunkach w kolejnych etapach operacji. Tamże, s. 37.

⁹⁴ L. Ciborowski, *Walka Informacyjna*, Toruń 1999, s. 150.

⁹⁵ *Działania operacyjne*, wyd. cyt., s. 126-127.

Z powyższego wynika, że dwukrotny wzrost błędu określenia współrzędnych celu powoduje 9-krotny wzrost zużycia amunicji, natomiast przy sześciokrotnym wzroście błędu zużycie amunicji będzie aż 49-krotnie większe. W powyższy prosty sposób można przeprowadzać stosowne kalkulacje innych środków rażenia i precyzyjnie znajdować rozwiązania najtańsze. Sposobem tym można wyliczyć, czy bardziej opłaca się zwiększać masę ognia, czy też jego precyzję rażenia poprzez doskonalenie dokładności rozpoznania.

Wyniki przeprowadzonych dociekań jednoznacznie wskazują, że pełne wykorzystanie posiadanych środków bojowych pozwoli na dokładne rażenie ogniem przeciwnika, a nie obszaru, na którym się znajduje⁹⁶. Z powyższej analizy jasno wynika, że skuteczność rozpoznania realizowanego przez siły specjalne na potrzeby rażenia ogniowego zależy od dokładności i terminowości. Określenie współrzędnych celów z dopuszczalnym błędem środkowym jest podstawowym warunkiem niezbędnym do skutecznego rażenia ogniowego celu. Poniższa tabela obrazuje dopuszczalne wartości błędów środkowych, przyjętych dla poszczególnych środków artyleryjskich. Wielkości te, zdaniem autora, są trudne do osiągnięcia ze względu na realne możliwości posiadanego sprzętu rozpoznawczego i jednocześnie wymóg dobrego stopnia wyszkolenia indywidualnego zwiadowcy.

RODZAJ ŚRODKA RAŻENIA WYKONUJĄCEGO ZADANIE OGNIOWE	DOPUSZCZALNA WARTOŚĆ BŁĘDU ŚRODKOWEGO PRZY OKREŚLANIU WSPÓLRZĘDNYCH
moździerze	do 25m
artyleria lufowa	do 50m
artyleria raketowa	do 80m

Rys. 2.5. Dopuszczalne wartości błędów środkowych w określaniu współrzędnych obiektów dla potrzeb artylerii oddziału.

Źródło: Instrukcja WRiA, *Zasady organizacji i prowadzenia rozpoznania artyleryjskiego*, MON Warszawa 1980r.

Następny, bardzo istotny wymóg rozpoznania na potrzeby rażenia i obezwładniania przeciwnika to **terminowość** z uwagi na czas, jaki jest potrzebny

⁹⁶ R. Kwećka, A. Nowak, *Budowa modelu systemu rozpoznania wojskowego w aspekcie organizacyjnym i informacyjnym*, AON, Warszawa 1994, s. 199.

na wykrycie celu, jego rozpoznanie oraz przekazanie określenie jego współrzędnych. Krótki czas dostarczenia informacji⁹⁷ zapewnia realną możliwość przygotowania nastaw i wykonania ognia zanim obiekt zmieni swoje kolejne położenie. W przypadku przekroczenia czasu możemy przypuszczać, iż wykonamy ogień w próżnię. Czynnikiem czasowy dotyczy głównie obiektów wysoce manewrowych, takich jak artyleria lub stacje zakłóceń.

Wyszczególnienie	kolumny atakujące kz/kcz	artyleria lufowa moździerz	art. rak z amun. intel.	środki rozpozn. WRE	SD bz/bcz	SD BZ WSD DZ
czas przebyw. w danym ugr. (zakł. w min)	w ruchu	$\frac{15}{10}$	$\frac{8}{3-4}$	G-15	15	60
wymag. czas dostarcz. danych z rozp. do PKO(min)	wymaga ciągłej obserwacji	$\frac{6-10}{1-5}$	$\frac{0-3}{0}$	0-6	6-10	ok.50

*Uwaga!!! Licznik dotyczy ogólnego czasu przebywania artylerii na SO, mianownik od rozpoczęcia prowadzenia ognia.

Rys. 2.6. Wymogi czasowe dostarczania danych na potrzeby artylerii

Źródło: K. Czajka, Rozprawa doktorska, *Użycie artylerii do ognia pośredniego w obronie dywizji*, AON.

W przypadku artylerii raketowej (lufowej stosującej amunicję „inteligentną”) - w momencie jej wykrycia po otwarciu ognia - wielkość tego czasu określono na zerową, co w praktyce oznacza brak możliwości jej zwalczania. Inaczej mówiąc, czas reakcji ogniowej własnej artylerii nie powinien przekraczać czasu reakcji ogniowej artylerii przeciwnika.

W celu określenia **wiarygodności** wykrytych celów siły specjalne rzeczywiście spełniają ten warunek. Pozwala to na uzyskanie informacji z kilku źródeł, także z rozpoznania satelitarnego jak i elektronicznego o tych samych obiektach. Podczas prowadzenia oceny przez sztaby i weryfikacji informacji /danych/ z rozpoznania, należy ustalić czy są one: pewne, wiarygodne, prawdopodobne czy fałszywe.

⁹⁷Informacja bojowa po wykorzystaniu staje się informacją studyjną, aby stała się informacją bojową musi być odpowiednio opracowana. J. Kisiel, *Rozpoznanie Wojskowe*, AON, Warszawa 1998, s. 36.

Informacje potwierdzone przez co najmniej dwa źródła rozpoznania uznaje się za wiarygodne⁹⁸. Nie można jednak wykluczyć sytuacji, w których otrzymane dane rozpoznawcze będą fałszywe, chociaż potwierdzone z kilku źródeł⁹⁹. Kolejnym wymogiem stawianym siłom specjalnym na rzecz rozpoznania obiektów jest zasięg prowadzonego rozpoznania. Potrzeby te są wynikiem możliwości jakie posiada ZO w środkach rażenia i ich parametrów taktyczno – technicznych z uwzględnieniem środków artyleryjskich oraz przydzielonego wysiłku lotnictwa SP. *Z przeprowadzonej analizy zasięgu środków ogniowych wynika, iż podstawowym będzie wysiłek lotnictwa WL i SP z uwagi na głębokość użycia sił specjalnych i rozmieszczenia ważnych elementów ugrupowania i infrastruktury przeciwnika.*

Poniższe dane pozwalają uzmysłowić, jak istotną wartością jest dokładność na współczesnym polu walki.

Rodzaj elementu rozpoznawczego	Dokładność określania współrzędnych /w m/
Samodzielny patrol rozpoznawczy	100-200
Patrol rozpoznawczy	100-200
Grupa rozpoznawcza	100-200
Posterunek obserwacyjny	50-200
Grupa specjalna	50-100

Rys. 27. Orientacyjna dokładność określania współrzędnych położenia obiektów przeciwnika przez siły rozpoznania.

Źródło: „Metodyka określania możliwości rozpoznawczych sił i środków związków taktycznych oraz operacyjnych”, Wyd. SOW. Wrocław 1988, s. 50.

Z analizy średnich wielkości wskaźnika dokładności określania współrzędnych obiektów przeciwnika przez różne elementy rozpoznawcze w dzień, w średnio pociętym terenie, określonych na podstawie doświadczeń z ćwiczeń oraz możliwości środków ogniowych niezbitcie wynika, że dokładne ustalenie położenia

⁹⁸Przykładem niespełnienia tego wymogu w toku prowadzonej operacji „Pustynna burza” jest zwalczanie przez siły sprzymierzonych irackich wyrzutni rakiet typu SCUD. Bazowanie tylko na danych z rozpoznania powietrznego i satelitarnego bez ich potwierdzenia przez inne rodzaje rozpoznania doprowadziło do „zwalczania” makiet tego rodzaju sprzętu.

⁹⁹Rozpoznanie na szczeblach taktycznych, Podręcznik ASG, Warszawa 1986, s. 34.

celu ma zasadniczy wpływ na uderzenia środków ogniowych i ich wysoką efektywność.

Zdaniem autora najważniejszym kluczem do odniesienia sukcesu w połączonej operacji obronnej na współczesnym polu walki będzie możliwość prowadzenia rozpoznania specjalnego w warunkach ograniczonej widoczności.

2.4.2. Działania dywersyjne

W swej istocie odpowiadają pojęciu akcje bezpośrednie używanemu w USA¹⁰⁰. Polegają one na wykonywaniu rajdów, zasadzek lub bezpośrednich uderzeń na obiekty, aktów sabotażu¹⁰¹ i likwidacji ważnych osób, a także bojowego uzbrajania terenu¹⁰². Istota tych działań polega na wykonywaniu precyzyjnych uderzeń na cele wysokowartościowe w ściśle określonym miejscu i czasie, po których następuje z reguły natychmiastowe wycofanie sił.

W zależności od etapu prowadzonej połączonej operacji obronnej siły specjalne mogą realizować następujące sposoby wykonania zadań dywersyjnych¹⁰³:

- niszczenie środków napadu jądrowego, broni precyzyjnego rażenia, urządzeń systemów rozpoznawczych oraz radiolokacyjnych;
- niszczenie samolotów i śmigłowców na lotniskach i lądowiskach oraz okrętów w portach i bazach morskich;
- niszczenie stanowisk dowodzenia i węzłów łączności;
- niszczenie i dezorganizacja elementów logistycznych;

¹⁰⁰Wypadkowe akcje uderzeniowe to ograniczone w zasięgu i czasie trwania działania organizowane przeciwko obiektom o znaczeniu strategicznym. Ich celem mogą być ataki na szczególnie ważne obiekty, uprowadzenia osób lub zdobywanie uzbrojenia. *FM 100-25 Doctrine for Army Special Operations Forces*, Washington DC 1991, s. 3-6.

¹⁰¹Sabotaż - umyślne zakłócenie życia gospodarczego lub politycznego, przeszkadzanie, zakłócanie produkcji lub innej działalności gospodarczej przez niedbałą pracę, niszczenie lub uszkodzenie narzędzi produkcji. *Leksykon wiedzy wojskowej*, wyd. cyt., s. 348.

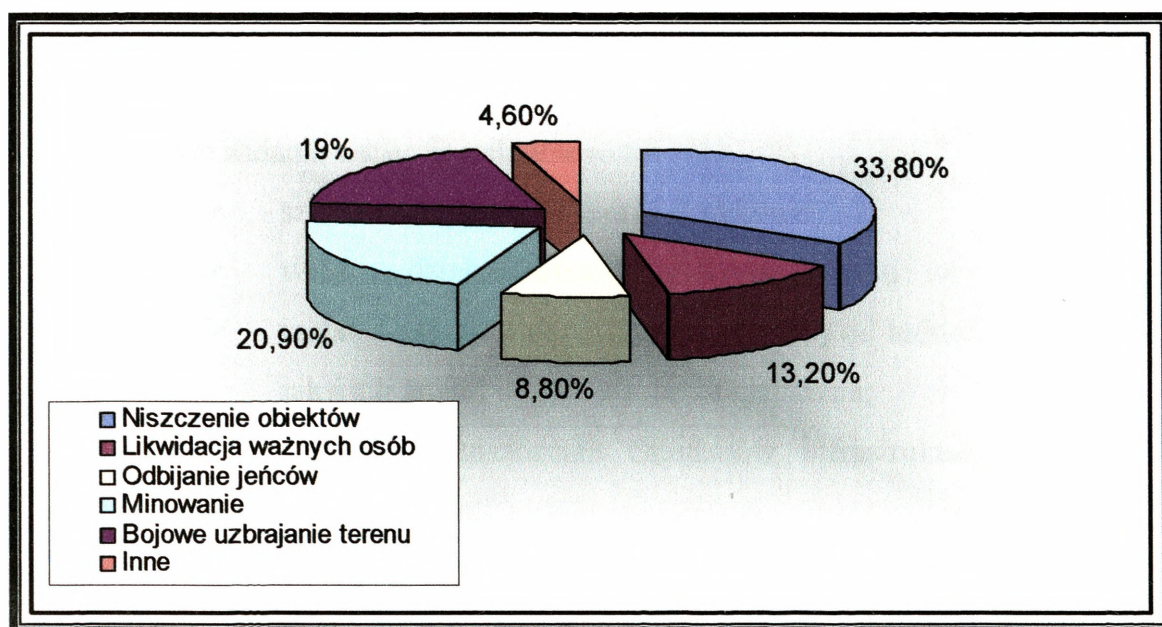
¹⁰²Działania dywersyjne są to akcje specjalne na zapleczu lub tyłach wojsk przeciwnika prowadzone przez odpowiednio zorganizowane i przygotowane pododdziały specjalne lub oddziały partyzanckie - głównie w celu zdeorganizowania życia politycznego i administracyjno - gospodarczego oraz osłabienia jego potencjału militarnego, a także dla utrudnienia mu prowadzenia działań na froncie i obniżenia wartości moralnej i bojowej jego wojsk. *Leksykon wiedzy wojskowej*, wyd. cyt., s. 102.

¹⁰³„Pierwszy etap to nawiązanie styczności ze zgrupowaniami uderzeniowymi przeciwnika; drugi etap - zwalczanie przeciwnika przed przednim skrajem i w taktycznej strefie obrony; trzeci etap - zwalczanie przeciwnika w głębi obrony (poprzez rażenie przeciwnika na kolejnych pozycjach lub wykonanie przeciuderzenia)”, J. Zieliński *Przygotowanie i prowadzenie operacji obronnej*, wyd. cyt., s. 40-43.

- niszczenie lub dezorganizacja systemu OPL;
- niszczenie odcinków dróg i linii kolejowych oraz węzłów komunikacyjnych wykorzystywanych przez przeciwnika niszczenie elementów walki elektronicznej;
- dezorganizacja dowodzenia przez wykonanie uderzeń na wrażliwe elementy stanowisk dowodzenia i systemy łączności oraz niszczenie elementów infrastruktury telekomunikacyjnej;
- bojowe uzbrajanie terenu;
- likwidacja ważnych osób, np. przywódców organizacji terrorystycznych;
- niszczenie mostów na przeszkodach wodnych oraz mostów i wiaduktów na drogach i liniach kolejowych;
- minowanie odcinków dróg podejścia odwodów, dróg dowozu i ewakuacji;
- dezorganizowanie ruchu wojsk przeciwnika po drogach (przestawianie lub niszczenie znaków drogowych i informacyjnych, ustawianie niewłaściwych drogowskazów, likwidacja posterunków regulacji ruchu i wystawianie własnych);
- niszczenie składów polowych, magazynów środków zaopatrzenia, rurociągów paliw płynnych i urządzeń logistycznych;
- wzniesienie pożarów w lasach, na drogach marszu, dowozu i ewakuacji oraz w rejonach (w pobliżu) rozmieszczenia wojsk i urządzeń logistycznych;
- niszczenie lub unieruchamianie urządzeń w bazach wyładunkowych i portach;
- odbijanie i uwalnianie jeńców z obozów;
- niszczenie elementów obrony przeciwlotniczej;
- niszczenie obiektów przemysłowych i energetycznych pracujących na potrzeby wojsk;
- dezorganizacja ruchu przeciwnika w wyznaczonym obszarze i określonym czasie.

Celem działań dywersyjnych będzie niszczenie i dezorganizacja wybranych obiektów, systemów i środków rażenia przeciwnika oraz ograniczenie manewru i opóźnienie działania jego wojsk. Prowadzone działania dywersyjne powinny być zawsze celowe. Należy pamiętać o tym, aby nie niszczyć obiektów, które w wyniku działań mogą zostać opanowane i będą mogły być wykorzystane przez wojska

własne. Siły specjalne mogą wykonywać także zadania, które będą polegały na uniemożliwieniu przeciwnikowi zniszczenia obiektów na obszarze przez niego zajęтым.

Wykr.2.5. Opinie respondentów w odniesieniu do sposobów wykonania działań dywersyjnych przez siły specjalne.

Wyniki przeprowadzonych badań wskazują, że działania dywersyjne, które są prowadzone przez siły specjalne w ugrupowaniu przeciwnika oraz na jego głębokich tyłach, obejmują likwidację osób; minowanie lub bojowe uzbrajanie terenu; niszczenie ważnych obiektów mających poważny wpływ na prowadzenie przez niego operacji zaczepnej i jej powodzenie (Wykr. 2.5.)¹⁰⁴.

2.4.3. Wsparcie militarne

Wyniki przeprowadzonych badań wskazują, że wsparcie militarne obejmuje szkolenie i doradztwo sił sojusznicznych oraz zaprzyjaźnionych w zakresie przedsięwzięć obejmujących prowadzenie działań specjalnych polegających

¹⁰⁴Dotyczy to głównie obiektów, których zniszczenie innymi środkami jest trudne, nieopłacalne lub niecelowe, a prowadzenie dywersji na szeroką skalę będzie zmuszać przeciwnika do zaangażowania sił do ochrony obiektów o znaczeniu wojskowym, osłabia jego możliwości bojowe, dezorganizuje dowodzenie wojskami i powoduje panikę w szeregach walczących wojsk.

na udzielaniu pomocy zaprzyjaźnionemu krajowi w rozbudowie, szkoleniu i wyposażaniu sił zbrojnych i policyjnych. Z reguły realizuje się je w celu podniesienia wartości bojowej i technicznej sojusznika oraz zapewnienia tym samym ochrony społeczeństwa przed aktami bezprawia oraz akcjami wywrotowymi.

Typowe zadania wsparcia militarnego to:

- szkolenie, wyposażanie oraz doradztwo;
- wsparcie działań partnerów w okresie kryzysu i wojny;
- izolacja ugrupowań partyzanckich (GS) od ludności miejscowej jak i ich źródeł wsparcia oraz zaopatrzenia;
- selektywne niszczenie elementów infrastruktury ugrupowań partyzanckich¹⁰⁵;
- blokowanie dróg przenikania i zaopatrzenia.

2.4.4. Działania niekonwencjonalne

W sytuacji, gdy działania niekonwencjonalne są prowadzone jako uzupełnienie działań konwencjonalnych sił zbrojnych, ich główny wysiłek skierowany jest na ważne obiekty militarne przeciwnika. Działania te prowadzone są w celu opóźnienia lub zakłócenia działań sił zbrojnych przeciwnika, niszczenia jego linii komunikacyjnych i zaopatrzenia, uniemożliwienia wykorzystania do prowadzenia działań obszarów lub rejonów o kluczowym znaczeniu, wreszcie odwrócenia uwagi przeciwnika od głównego kierunku (rejonu) działania wojsk własnych i tym samym ograniczenia możliwości prowadzenia przez przeciwnika działań w tym kierunku (rejonie).

Właściwa synchronizacja tych działań z działaniami sił konwencjonalnych umożliwia¹⁰⁶:

- rozciągnięcie pola walki (bitwy) poza głębokość działania konwencjonalnych sił lądowych;

¹⁰⁵ W przypadku powstania mniejszości narodowej i stworzenie tzw. V kolumny.

¹⁰⁶ *Doctrine for Army Special Operations Forces*, s. 3-4.

- skuteczne wsparcie działań konwencjonalnych sił zbrojnych;
- dostarczenie dowodzącemu na TDW możliwości przejęcia inicjatywy w prowadzeniu działań zaczepnych¹⁰⁷.

Do podstawowych zadań w zakresie działań niekonwencjonalnych w tym zakresie zaliczyć należy:

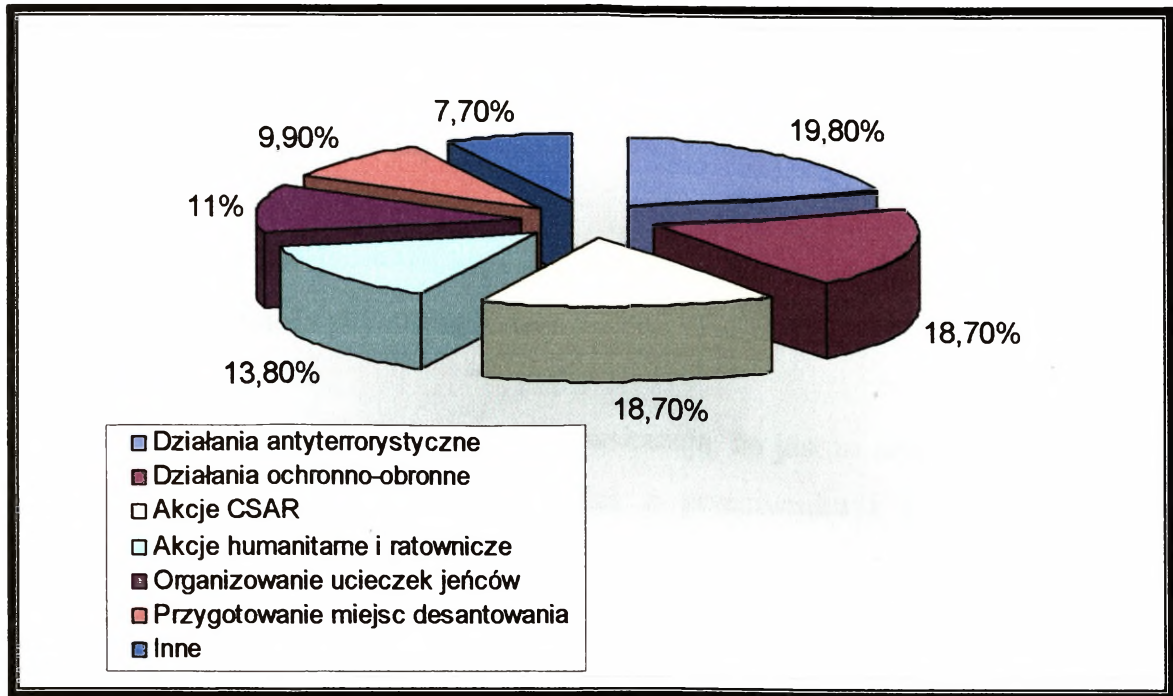
- wspieranie pododdziałów wojsk operacyjnych i obrony terytorialnej przechodzących do działań nieregularnych;
- organizacja i szkolenie pododdziałów partyzanckich, ruchu oporu i zbrojnego podziemia na obszarze kraju zajęтым przez przeciwnika, doradztwo i szkolenie w zakresie przetrwania¹⁰⁸;
- dezorganizacja funkcjonowania zaplecza przeciwnika;
- działania osłonowe i ochronno-obronne;
- działania przeciwdywersyjne;
- działania antyterrorystyczne;
- akcje odzyskiwania lotników strąconych nad terytorium zajęтым przez przeciwnika, odbijanie jeńców i zakładników;
- akcje humanitarne i ratownicze, niesienie pomocy ludności cywilnej w ugrupowaniu i na zapleczu przeciwnika;
- organizacja łączności;
- udzielanie pomocy medycznej i żywnościowej, poszukiwanie oraz ewakuacja osób, mienia z obszarów klęsk żywiołowych, kataklizmów i katastrof;
- organizacja, pomoc i zabezpieczanie ucieczek jeńców oraz personelu cywilnego z obozów i rejonów zagrożenia¹⁰⁹;
- zapobieganie przerzutom broni i sprzętu wojskowego;
- unieszkodliwianie min;

¹⁰⁷ S. Kulczyński, R. Kwećka, *Przygotowanie działań specjalnych w wojskach lądowych*, Warszawa 1998, s. 35.

¹⁰⁸ Działania partyzanckie to specyficzna forma walki zbrojnej wyrażająca się w zaskakujących, krótkotrwałych i gwałtownych starciach zbrojnych, zasadzkach, napadach, dywersji i sabotażu w połączeniu z psychologicznym oddziaływaniem. Prowadzi się je z reguły na terytorium własnego kraju przeciwko okupantowi lub rodzinnemu reżimowi, siłami rekrutującymi się przede wszystkim spośród miejscowej ludności odpowiednio zorganizowanej i uzbrojonej. W działaniach partyzanckich mogą też uczestniczyć jednostki wojsk regularnych, które mimo rozbicia i okupacji kraju nie zaniechały walki z nieprzyjacielem. *Leksykon wiedzy wojskowej*, MON, Warszawa 1979, s. 103.

¹⁰⁹ Organizacja ucieczek oraz ewakuacja prowadzona jest w celu udzielenia pomocy personelowi sił zbrojnych lub innym określonym osobom przy opuszczeniu rejonów. *Doctrine for Joint Special Operations*, str. II-3.

- oznaczanie miejsc desantowania;
- fizyczna likwidacja osób;
- wykonywanie zamachów bombowych¹¹⁰.

Wykr.2.6. Opinie respondentów w odniesieniu do zadań w zakresie działań niekonwencjonalnych realizowanych przez siły specjalne.

Uzyskane wyniki badań wskazały, że obejmują one przedsięwzięcia wspomagające działania wojsk operacyjnych w zakresie zadań nietypowych dla sił konwencjonalnych¹¹¹. W czasie działań wojennych siły specjalne są w stanie prowadzić bezpośrednie wsparcie ruchu oporu poprzez przerzut swoich elementów

¹¹⁰ Pojęcie terroryzmu przedstawione jest jako " stosowanie terroru, zwłaszcza działalność niektórych ugrupowań ekstremistycznych usiłujących za pomocą zabójstw politycznych, porwań zakładników, uprowadzenia samolotów i podobnych środków zwrócić uwagę opinii publicznej na wysuwane przez siebie hasła lub wymusić na rządach państw określone ustępstwa bądź świadczenia na swoją korzyść" lub też terroryzm jest to " stosowanie gwałtu do osiągnięcia celów politycznych lub ekonomicznych w stosunkach międzynarodowych. *Słownik języka polskiego*, PWN, Warszawa 1992, s.498 lub forma interwencji dokonywanej przemocą przez specjalne oddziały wojskowe lub policyjne, przez organizacje terrorystyczne" J. E. Osmańczyk, *Encyklopedia spraw międzynarodowych i ONZ*, Warszawa 1974, s. 359.

¹¹¹ Cele działań niekonwencjonalnych na szczeblu strategicznym mogą obejmować:

- ośmieszanie autorytetu władz na arenie wewnętrznej i międzynarodowej;
- neutralizacje sił panującej władzy i wzmacnianie siły ruchu oporu;
- fizyczną likwidacją konfidentów i przywódców panujących władz;
- izolację na arenie międzynarodowej panującej władzy oraz polityczne i materialne wsparcie organizacji podziemnych i ruchu oporu;
- wspieranie lub neutralizacje określonych grup społecznych., *Doctrine for Joint Special Operations*, s. II-4.

operacyjnych na obszary zajęte przez przeciwnika lub politycznie niepewne. Elementy te prowadzą organizację, szkolenie, wyposażenie oraz doradztwo i kierowanie działaniami miejscowych organizacji ruchu oporu. W przypadku wojny krótkotrwałej, gdy zaangażowanie sił zbrojnych Stanów Zjednoczonych jest niecelowe lub niemożliwe WSP, realizować mogą takie wsparcie w sposób pośredni z rejonów zewnętrznych.

2.4.5 Działania psychologiczne

Wyniki przeprowadzonych badań wskazują, że jest to zespół przedsięwzięć polegających na zdobywaniu wiadomości o przeciwniku i rozpowszechnianiu odpowiednich informacji w jego wojskach w celu oddziaływania na postawy i zachowania żołnierzy oraz ludności cywilnej strony przeciwnej¹¹². Polegają one na wykonywaniu akcji ulotkowych i elektroakustycznych oraz rozpoznawaniu skutków oddziaływania psychologicznego na wojska przeciwnika. Przedsięwzięcia te muszą być skoordynowane z planem operacji¹¹³. Działania propagandowo-psychologiczne skierowane są na przeciwnika oraz przedsięwzięcia polityczne, wojskowe, ekonomiczne, ideologiczne planowane i prowadzone w celu wytworzenia wśród odbiorców emocji, opinii i postaw sprzyjających osiągnięciu amerykańskich celów narodowych¹¹⁴. Wywierają one niemały wpływ na kształtowanie stanu moralnego wojsk i ludności cywilnej nieprzyjaciela¹¹⁵. Działania psychologiczne przygotowują często odpowiednie warunki do wykonania zadań przez inne rodzaje zadań specjalnych¹¹⁶.

¹¹²Regulamin działań taktycznych wojsk lądowych cz. I. (Związek taktyczny oddział), wyd. cyt., s.74.

¹¹³Operacje psychologiczne obejmują działania zarówno w sferze dyplomatycznej, politycznej, jak i wojskowej. Występują na szczeblu strategicznym, operacyjnym, jak i taktycznym. FM 34-36, *Intelligence and Electronic Warfare Support to Special Operations*, część 7.

¹¹⁴*Dictionary of Military...* op. cit., s.273

¹¹⁵Wojna psychologiczna to planowe stosowanie akcji propagandowych i psychologicznych prowadzonych w czasie konfliktu zbrojnego na wojska i ludność przeciwnika w celu ukształtowania ich opinii, emocji, postaw i zachowań zgodnie z zamiarem nadawcy. M.E. Kriesel, *Psychological Operations...*, op. cit., s. 78.

¹¹⁶*Działania specjalne we współczesnych warunkach prowadzenia działań bojowych*, Szt. Gen. 337/80, Warszawa1980, s. 59-60.

Realizowane są we wszystkich rodzajach działań bojowych, a polegają one głównie na wykonywaniu akcji ulotkowych, elektroakustycznych oraz rozpoznawaniu skutków oddziaływania psychologicznego na wojska przeciwnika. Realizuje się te działania poprzez prowadzenie działań nękających, powodujących wyczerpanie psychiczne oraz obniżenie zdolności bojowej wojsk przeciwnika, potęgowanie zniechęcenia i poczucia stałego zagrożenia, wywołującego u żołnierzy przeciwnika stan beznadziejności, apatii i defetyzmu, nakłanianie żołnierzy przeciwnika do zaniechania oporu i wyjścia z walki oraz sugerowanie im korzyści ze składania przez nich broni.

Celem działań psychologicznych będzie prowadzenie planowych i zorganizowanych ofensywnych działań psychologicznych dla osłabienia morale wojsk i ludności cywilnej przeciwnika¹¹⁷.

Posługując się doktryną JP-3-53 i instrukcją FM-33-1 możemy wnioskować, że głównym celem stojącym przed operacjami psychologicznymi jest wywołanie lub utrwalenie zachowań odbiorców (żołnierzy i ludności) przeciwnika, państwa sojuszniczego lub neutralnego, sprzyjających realizacji celów politycznych Stanów Zjednoczonych w czasie pokojowym, a w okresie konfliktu zbrojnego ułatwiających wykonanie zadań bojowych¹¹⁸.

Do zadań działań psychologicznych można zaliczyć:

- prowadzenie działań zwiększających możliwości sił lądowych w zakresie działań psychologicznych;
- dostarczanie informacji oraz zbieranie danych wywiadowczych niezbędnych w działaniach psychologicznych;
- przekazywanie informacji o skuteczności oddziaływania psychologicznego wojsk własnych;
- rozpowszechnianie propagandy drukowanej;
- osłabienie morale i wartości bojowej wojsk przeciwnika;
- załamanie morale i gotowości do walki ludności przeciwnika;

¹¹⁷ Celem działań psychologicznych będzie prowadzenie planowych i zorganizowanych ofensywnych działań psychologicznych dla osłabienia morale wojsk i ludności cywilnej przeciwnika. Według USA celem prowadzenia operacji psychologicznych jest wpływanie na emocje, reakcje i działalność zarówno obcych rządów, organizacji, grup jak i osób. FM 31-20, Doctrine for Special Forces Operations, Waszyngton, 1990, część 15, *Psychological Operations in Support of SF Operations*, s. 15-2.

¹¹⁸ „JP-3-53 Doktryna połączonych działań psychologicznych”, Waszyngton 1996, s. 1 – 1.

- ustalenie stanu moralnego i gotowości bojowej wojsk oraz nastrojów i poglądów ludności cywilnej przeciwnika.
- współdziałanie przy maskowaniu planów operacyjnych wojsk własnych;
- wykrywanie i zniszczenie technicznych środków wojny psychologicznej.

Siły specjalne biorą aktywny udział w prowadzeniu działań psychologicznych, realizując poszczególne zadania zgodnie z planem, potrzebami i posiadanymi możliwościami. Ponadto duży wpływ na postawy żołnierzy i ludności cywilnej przeciwnika mają skutki akcji dywersyjnych i sabotażowych przeprowadzane przez grupy w ugrupowaniu i na tyłach przeciwnika. Działania psychologiczne są bardzo istotnym elementem szerokiego spektrum akcji politycznych, militarnych, ekonomicznych i ideologicznych, prowadzonych przez wszystkie resorty rządowe w celu kształtowania opinii, uczuć, postaw i zachowania przeciwnika.

Rozpatrując wyniki dotychczasowych badań, nie sposób nie zauważyć faktu, że zadania wykonywane przez siły specjalne determinowane są przez obiekty ich oddziaływania. Wiąże się to z problematyką ściśle z przeznaczeniem i dowodzeniem siłami specjalnymi podczas połączonej operacji obronnej.

Wnioski.

1. Siły specjalne przeznaczone są do reagowania na współczesne zagrożenia poprzez wykonywanie szerokiego spektrum zadań państwa w sposób wysoce efektywny i dyskretny.
2. Rodzaj wykonywanych zadań oraz sposoby ich wykonywania są zdecydowanie odmienne aniżeli w innych formacjach.
3. Użycie w jednym miejscu i czasie dużych ilości sił specjalnych jest z reguły niewskazane zarówno z punktu widzenia ekonomii sił, jak również z możliwości wsparcia działań.
4. Działania specjalne muszą być skoordynowane z siłami powietrznymi oraz wojskami raketowymi w zakresie wykonywanych zadań ogniowych oraz uniknięcia ich porażenia.

5. Obiekty analizowane przez TARGETING nie są jedynym i ostatecznym determinantem mającym wpływ na szerokie spektrum zadań.
6. Zwiększa się szerokie spektrum obiektów zainteresowania sił specjalnych w wyniku rozwoju nowoczesnych technologii rozpoznania i rażenia.
7. Zadaniem realizowanym przez siły specjalne RP powinny być: rozpoznanie specjalne, działania dywersyjne (tożsame z akcją bezpośrednią), wsparcie militarne, działania niekonwencjonalne oraz działania psychologiczne.

Filozofia głosi, że jesteśmy i tak spisani na straty, że jesteśmy twardsi, lepiej wyszkoleni i z tej racji dostajemy najtrudniejsze scenariusze bojowe, do których nie wysyła się zwykłych żołnierzy. Prawdą jest coś wręcz przeciwnego. Dlatego, że jesteśmy lepiej wyszkoleni i lepiej uwarunkowani do pozytywnego reagowania w trudnych sytuacjach, planujemy i wykonujemy nasze misje staranniej, aby chronić ten wartościowy personel¹¹⁹.

Comdr. Gary Stubblefield- były dowódca SEAL

ROZDZIAŁ 3.

SIŁY SPECJALNE – CHARAKTERYSTYKA

Współcześnie zagrożenia nie ograniczają się jedynie do działań w czasie wojny lub nawet w okresie kryzysu ją poprzedzającego. Coraz powszechniej mamy do czynienia z terroryzmem, zorganizowaną przestępczością (międzynarodową i rodzimą)¹²⁰. Zwalczanie terroryzmu i likwidacja „przemysłu narkotykowego” to niektóre z nowych kierunków współczesnego zastosowania jednostek specjalnych. Ponadto należy liczyć się z destrukcyjnym oddziaływaniem obcych służb specjalnych i konkurencji gospodarczej prowadzonej w celu paraliżowania wybranych funkcji państwa. Zagrożenia tego typu wymuszają konieczność tworzenia sił specjalnych, zdolnych przeciwstawić się tym działaniom.

Spośród wszystkich jednostek występujących we współczesnych armiach świata siły specjalne, bardziej niż inne formacje wojskowe, przypominają oddziały prowadzące wojnę zmienną dla pierwszej fali. Siły te w warunkach wojny mogą być wykorzystywane do prowadzenia działań specjalnych. Rodzaj wojny, którą prowadzą, jest w najwyższym stopniu zależny od wielu czynników niematerialnych – od poziomu (ilorazu) inteligencji, silnej motywacji do działania, wzajemnego zaufania do siebie, pomysłowości i działań nieszablonowych, dużego zaangażowania emocjonalnego, morale i jednostkowej inicjatywy¹²¹. W ich szkoleniu, bardzo duży nacisk kładzie się na siłę i sprawność fizyczną, na tworzenie spójności oddziału poprzez kształtowanie bardzo silnych emocjonalnych więzi

¹¹⁹ M. Kowasz, Cel: *Manuel Noriega*, „Komandos” nr 11/1998

¹²⁰ Terroryzm może przybrać także formę nacisku religijnego bądź ideologicznego. *Słownik języka polskiego*, Warszawa 1992, s. 498.

¹²¹ A. i H. Toffler, *Wojna i antywojna*, Warszawa 1997, s. 131.

łączących wszystkich jego członków oraz na nadzwyczajną ich sprawność w walce wręcz¹²². Zadania realizowane przez tego typu pododdziały wykraczają coraz częściej poza ramy typowego pola walki. Należy sobie zdać sprawę, że w chwili obecnej następuje szeroka weryfikacja dotychczasowych zadań oraz obiektów działań. Stąd też wielokrotnie to właśnie komandosi – siły specjalne są w stanie prowadzić działania specjalne w okresie kryzysu, przed wybuchem wojny lub też w czasie wojny.

3.1. Siły specjalne wybranych państw

Wyniki przeprowadzonych badań wskazują na określoną prawidłowość. Podstawowe rodzaje wojsk występujące w różnych armiach (np. wojska zmechanizowane, pancerne itp.) są zwykle podobnie zorganizowane i wyposażone oraz stosują podobną taktykę walki. Różnice występujące pomiędzy nimi sprowadzają się głównie do typu podstawowego sprzętu i jego ilości w poszczególnych elementach struktury.

Natomiast siły specjalne posiadają niepowtarzalną strukturę organizacyjną, wyposażenie oraz system szkolenia. Podczas wykonywania zadań stosują także właściwe sobie sposoby i metody działania odbiegające od innych rodzajów wojsk.

Powyższe wskazuje na potrzebę dokonania charakterystyki sił specjalnych wybranych państw, aby na tym tle dokonać oceny sił specjalnych RP.

3.1.1. Stany Zjednoczone Ameryki Północnej

Dotychczasowa strategia bezpieczeństwa USA, przedłożona w lutym 1996 roku, przewidywała trzy główne cele: wzmocnienie bezpieczeństwa Stanów Zjednoczonych Ameryki, wspieranie narodowego dobrobytu i promowanie

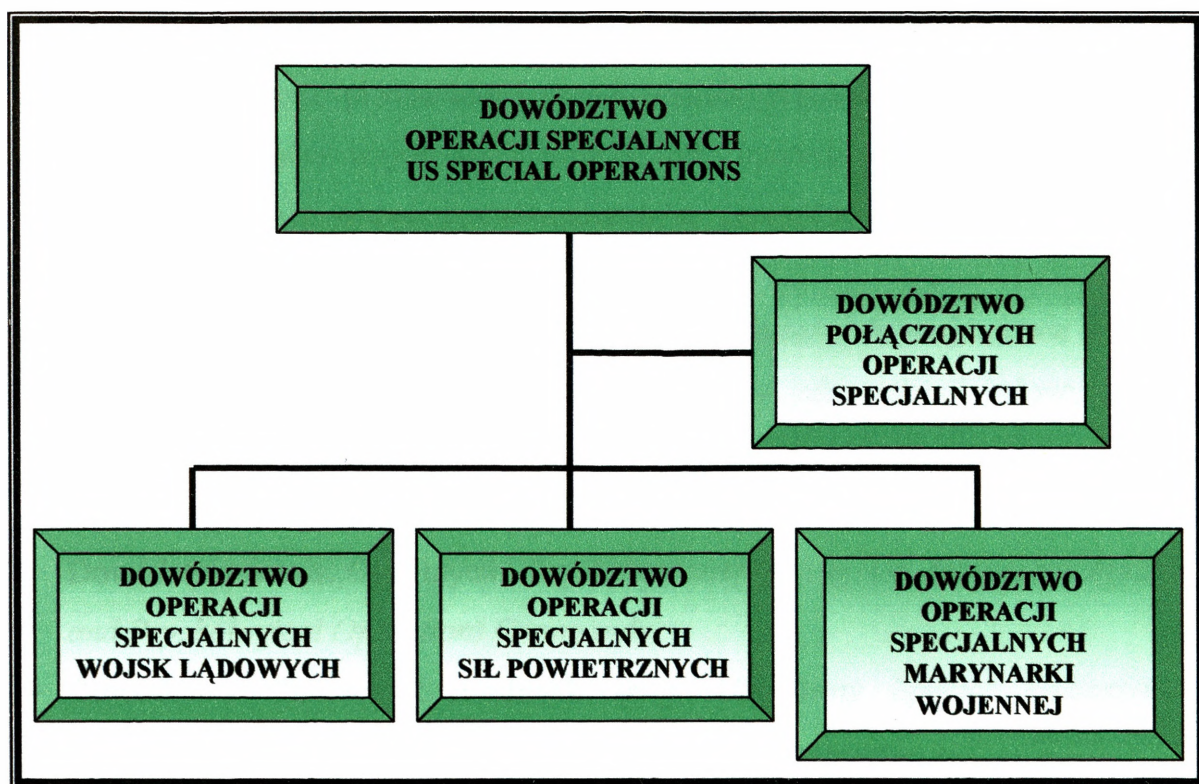
---

¹²² Tamże, s. 131.

demokracji poprzez realizację polityki globalnej, za pomocą sił zbrojnych rozmieszczonych w newralgicznych rejonach świata¹²³.

Amerykańskie siły specjalne podporządkowane są Dowództwu Operacji Specjalnych Sił Zbrojnych USA- USSOCOM (ang. *US Special Operation Command*), które rozmieszczone jest w bazie lotniczej Mc Dill w Tampa na Florydzie. USSOCOM jest jednym z dziewięciu dowództw występujących w strukturze armii amerykańskiej i jednocześnie centrum dowodzenia jednostek specjalnych wojsk lądowych, marynarki wojennej i sił powietrznych.

Głównym zadaniem USSOCOM jest utrzymanie dyspozycyjności operacyjnej podległych sił poprzez ich przygotowanie do wykonania zadań na całym świecie. Ma także prawo tworzyć nowe struktury. W głównej mierze odpowiada za planowanie i organizowanie misji specjalnych oraz współdziałanie z pozostałymi komponentami. Odpowiada również za wyposażenie jednostek specjalnych stosownie do wymagań innych dowództw¹²⁴.

Rys.3.1. Dowództwo Operacji Specjalnych Sił Zbrojnych USA

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *US Special OPS head for mainstream*, *Jane's Defence Weekly*, 10/97r, s. 57.

¹²³ D. Bobrow, E. Halizak, R. Zięba, *Bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe u schyłku XX wieku*, Rozdz. X. Narodowa strategia bezpieczeństwa USA, Scholar, Warszawa 1997.

¹²⁴ *US Special OPS head for mainstream*, *Jane's Defence Weekly*, 10/97r, s. 57.

W pełnym zakresie podlegają mu następujące dowództwa wraz z podległymi siłami:

- ❖ Dowództwo Połączonych Operacji Specjalnych (ang. Joint Special Operations Command);
- ❖ Dowództwo Operacji Specjalnych Wojsk Lądowych (ang. US Army Special Operations Command);
- ❖ Dowództwo Operacji Specjalnych Sił Powietrznych (ang. Air Force Special Operations Command);
- ❖ Dowództwo Sił Specjalnych Marynarki Wojennej (ang. US Naval Special Warfare Command).

Dowództwo Połączonych Operacji Specjalnych, które rozmieszczone jest w Fort Bragg w Carolinie Północnej, zostało utworzone w 1988. Wypełnia ono zadania z zakresu: studiowania potrzeb niezbędnych do realizacji operacji specjalnych wspólnych trzem rodzajom wojsk; zabezpieczenia współdziałania oraz ujednolicenia sprzętu; planowania i organizowania treningów i ćwiczeń operacji specjalnych rodzajów wojsk; rozwijania taktyki operacji specjalnych rodzajów wojsk; prowadzenia oceny i doświadczeń z przeprowadzonych akcji, które wykorzystywane są w procesie szkolenia.

Dowództwo Operacji Specjalnych Wojsk Lądowych znajduje się w Fort Bragg. Odpowiada za gotowość bojową podległych jednostek sił lądowych, do których należą¹²⁵:

- Dowództwo Sił Specjalnych (ang. US Army Special Force Command);
- Dowództwo Sił ds. Cywilnych i Psychologicznych (ang. *US Army Civil Affairs and Psychological Operations Command*);
- Dowództwo Operacji Specjalnych (ang. *US Army Special Operations Integration Command*) - organizowane doraźnie;
- Ośrodek Wyszkożenia Sił Specjalnych im. Johna F. Kennedyego (ang. *Special Warfare Center and School*).

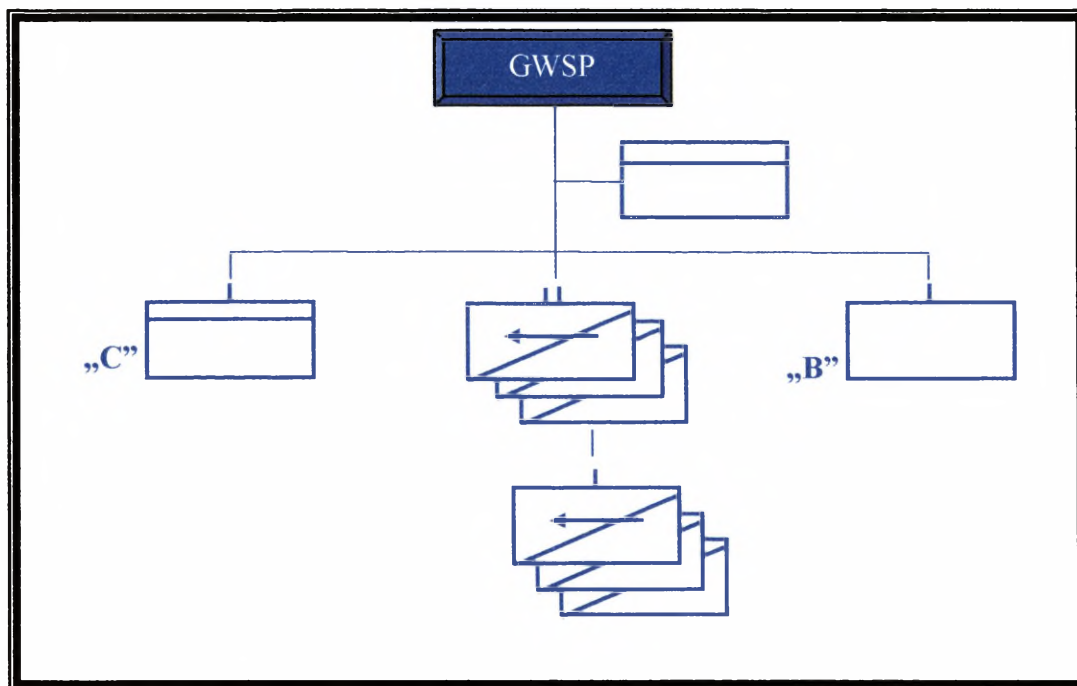
¹²⁵S. Kulczyński, *Organizacja, Działania i Szkolenie Pododdziałów Specjalnych w Siłach Zbrojnych Wybranych Państw*, AON, Warszawa 1992, s. 16-17.

Struktura organizacyjna Dowództwa Operacji Specjalnych Wojsk Lądowych zawarta jest w załączniku 3.1.. Siły operacji specjalnych wojsk lądowych, które wchodzi w skład Dowództwa Operacji Specjalnych Wojsk Lądowych, składają się z grup wojsk specjalnego przeznaczenia "zielonych beretów"; jednostki 75 pułku RANGER; grupy antyterrorystycznej "DELTA"; 4 Grupy Działań Psychologicznych.

Głównym zadaniem Grupy Wojsk Specjalnego Przeznaczenia (GWSP), jest planowanie, przeprowadzanie oraz wspieranie operacji specjalnych. Wykonuje ona zadania zarówno w czasie pokoju, konfliktów, jak i wojny. Ponadto siły te mogą:

- tworzyć, wyposażać, szkolić oraz prowadzić doradztwo sił zarówno militarnych jak i pozamilitarnych;
- szkolić oraz udzielać pomocy innym rodzajom wojsk USA lub wojskom sojuszniczym;
- realizować inne nakazane operacje specjalne.

Struktura organizacyjna GWSP jest elastyczna, liczy około 1500 żołnierzy. Składa się ona ze sztabu, kompanii sztabowej, trzech batalionów wojsk specjalnego przeznaczenia oraz kompanii wsparcia.

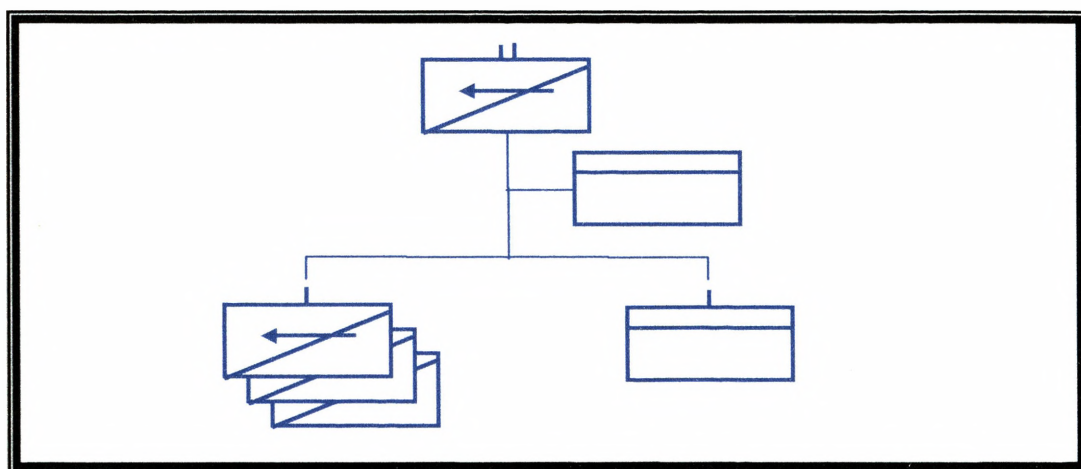
Rys.3.2. Organizacja GWSP USA

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: S. Kulczyński, *Organizacja, działanie i szkolenie pododdziałów sił specjalnych wybranych państw*, AON, Warszawa 1992; J. Nadel, *Komandosi Amerykańscy*, Bellona, Warszawa 1997.

Sztab planuje działania podległych pododdziałów samodzielnie lub w ramach innych sił, szkoli i przygotowuje zespoły operacyjne do działań, wydziela siły do organizacji bazy operacyjnej. Kompania wsparcia GWSP jest przeznaczona do gromadzenia i analizy (obróbki) informacji rozpoznawczych, zapewnienia bezpiecznego przebiegu operacji, a także zapewnienia pomocy dla sztabu grupy w planowaniu i organizacji operacji. Składa się ona z dowództwa i centrum operacyjnego. Te siły i środki pozwalają prowadzić rozpoznanie gatunkowe, radio i radiotechniczne, a także rozpoznanie z wykorzystaniem aparatury rozpoznawczo-sygnalizacyjnej, gromadzić, dokonywać analizy, przekazywać informacje, wydzielać elementy do składu zespołów operacyjnych w celu zabezpieczenia działań rozpoznawczych i dywersyjnych, zabezpieczać działanie pod względem kontrwywiadowczym, ubezpieczać kanały łączności, przesłuchiwać jeńców wojennych, zbierać informacje od miejscowej ludności cywilnej¹²⁶.

Batalion WSP odpowiada za planowanie oraz przeprowadzanie operacji specjalnych. Zadania realizuje zarówno w czasie pokoju, konfliktów, jak i wojny. W czasie działań batalion organizuje i obsługuje wysuniętą bazę operacyjną.

Batalion składa się z zespołu dowodzenia (zwanym jako zespół C), trzech kompanii wojsk specjalnego przeznaczenia i batalionowej kompanii wsparcia.

Rys.3.3. Organizacja batalionu WSP USA

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: S. Kulczyński, *Organizacja, działanie i szkolenie pododdziałów sił specjalnych wybranych państw*, AON, Warszawa 1992; J. Nadel, *Komandosi Amerykańscy*, Bellona, Warszawa 1997.

¹²⁶FM 31-20, *Doctrine for Special Forces Operations*, Waszyngton, 1990, s. 4-8.

Kompania specjalna składa się z zespołu dowodzenia (zespół operacyjny B) oraz sześciu grup (zespoły operacyjne A) po 12-14 ludzi każdy, będących podstawowymi pododdziałami, które realizują zadania w operacjach specjalnych. Jedną z grup kompanii to nurkowie bojowi, a druga specjalizuje się w skokach z opóźnionym otwarciem spadochronu HALO i HAHO. Zespół dowodzenia odpowiada za planowanie, kierowanie podległymi wojskami, wydziela siły do organizacji i obsługi wysuniętej bazy operacyjnej oraz koordynuje operacje specjalne w ramach innych dowództw. Kompania wsparcia batalionu realizuje zadania podobne do tych, które wykonuje kompania wsparcia grupy z jedną różnicą, że nie posiada organicznego plutonu lotniczego.

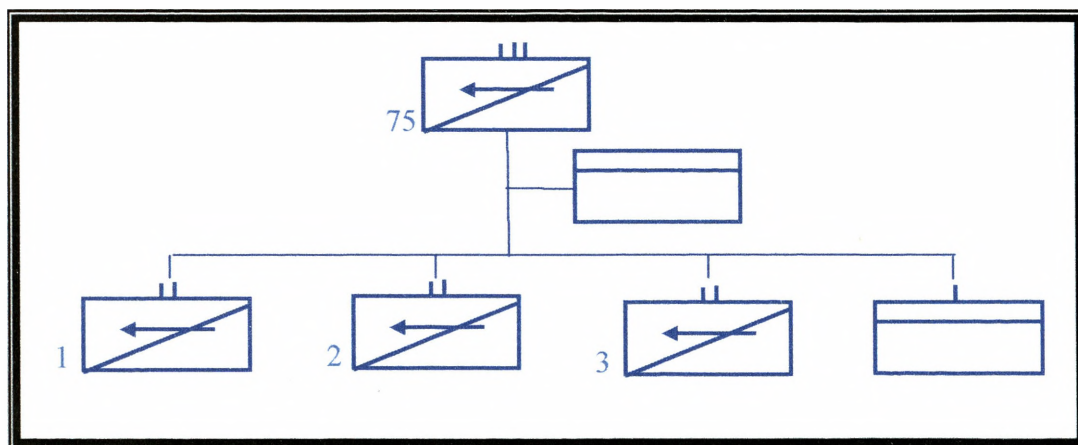
Zespół operacyjny typu A o liczebności do 14 ludzi jest główną formacją bojową grupy WSP. Jest tak zorganizowany, aby móc realizować zadania organizacji, wyposażenia, szkolenia oraz kierowania siłami militarnymi i pozamilitarnymi podczas realizacji zadań niekonwencjonalnych działań wojennych a także wspierania sił bezpieczeństwa wewnętrznego innych krajów. W składzie każdego zespołu znajduje się po dwóch ekspertów następujących specjalności: specjalista ds. broni, saper, sanitariusz, telegrafista, specjalista ds. operacyjnych i rozpoznania¹²⁷. Zespołowi wyznacza się operacyjny rejon działania o rozmiarach 30x30 kilometrów (do 1000 km²). Na bazie grupy WSP można tworzyć do 60 zespołów typu A. Zespoły typu B i C są planowane do użycia w celu izolacji ważnych rejonów na terytorium przeciwnika. W takim przypadku będą one wzmocnione innymi formacjami, tworząc związki sił specjalnych. Zespoły specjalne B i C mogą działać na głębokość do 3000 km. Natomiast głębokość zadań wykonywanych przez zespoły typu A jest nieograniczona¹²⁸.

Wyniki przeprowadzonych badań wskazują, iż struktura GWSP jest ściśle powiązana z głębokością działania oraz zadaniami, jakie stoją przed tą formacją. Charakterystyczne jest, że posiadają one duże możliwości z zakresu gromadzenia i przetwarzania informacji, a tym samym możliwość dowodzenia działaniami specjalnymi.

¹²⁷ Tamże, s. 4-13.

¹²⁸ *Razwiedytelno- dywersyjnoje formirowania suchoputnyh wojsk Sajedinionyh Sztatow Amieryki. Zarubiežnoje Wojennoje Obozrenie*, nr12/95, s. 20.

75 pp **RANGER** jest przewidziany do zadań dywersyjno-rozpoznawczych na rzecz dowództwa Teatru Działań Wojennych. Bataliony pułku mogą być użyte na dowolnym teatrze działań wojennych w czasie do 18 godzin od momentu wydania rozkazu o ich użyciu¹²⁹. Głównymi pododdziałami są trzy bataliony piechoty **RANGER**, z których każdy składa się ze sztabu, kompanii sztabowej i trzech kompanii **RANGER**.

Rys.3.4. Organizacja 75 pułku **RANGER** USA

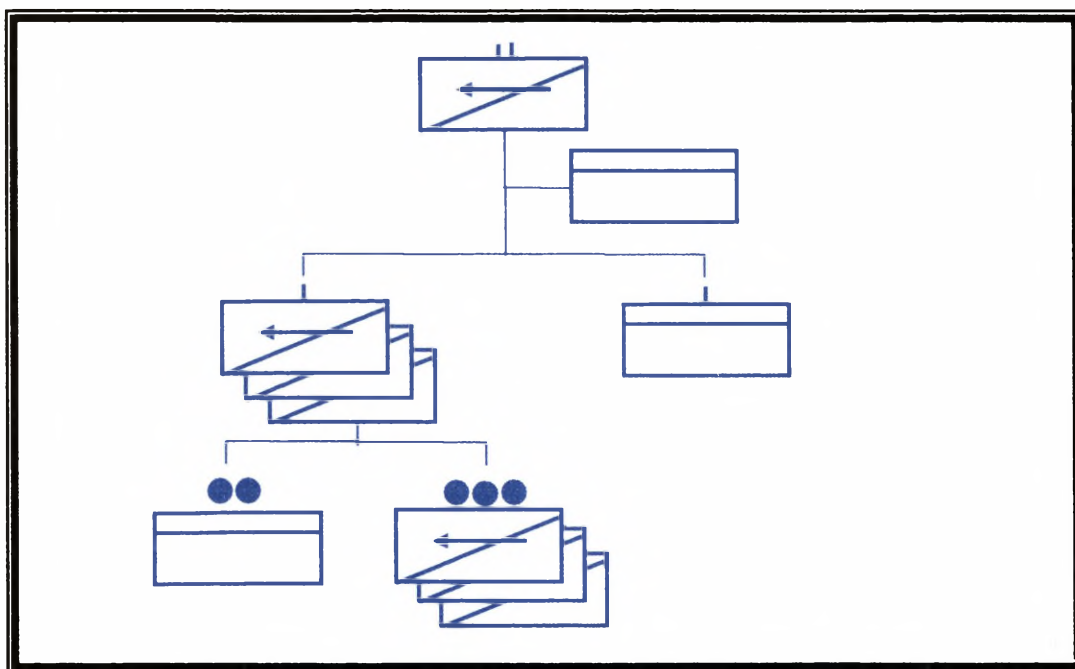
Źródło: Opracowanie własne na podstawie: W. Zajdziński, *Siły szybkiego reagowania wybranych państw*, AON, Warszawa 1995r, s. 18.

Natomiast kompania **RANGER**, która liczy 152 żołnierzy składa się z trzech plutonów, w sile trzech drużyn piechoty **RANGER**, oraz grupy dowodzenia. Kompanie przeznaczone są do zadań rozpoznawczo-dywersyjnych na głębokość od 75 do 500 km w ugrupowaniu przeciwnika. Stan osobowy batalionu wynosi 580 żołnierzy. Batalion **RANGER** jest w stanie posiadanymi siłami utworzyć: 10-30 zespołów dywersyjno-szturmowych o liczebności 20-60 żołnierzy lub do 60 zwiadowczo-dywersyjnych grup po 6-10 żołnierzy¹³⁰. Podstawowym uzbrojeniem jest lekka broń strzelecka, środki przeciwpancerne, i moździerz. Ponadto batalion posiada 16 sztuk RAWS (ang. *Ranger Antitank Weapons System*), 6 moździerzy 60 mm, 27 karabinków M204G, 54 sztuk SAW (ang. *Squad Automatic Weapons*).

¹²⁹ W. Zajdziński, *Siły szybkiego reagowania wybranych państw*, AON, Warszawa 1995r, s. 18.

¹³⁰ *Razwiedytelno-dywersyjnoje.... Zarubiežnoje Wojennoje Obozrenie*, nr12/95, s. 17.

Przeprowadzone badania struktury organizacyjnej świadczą, że 75 pp RANGER jest w armii USA jedynym oddziałem dywersyjno-rozpoznawczym, który wykonuje zadania polegające na planowaniu i wykonywaniu operacji specjalnych w czasie pokoju, różnorodnych konfliktów, czy też wojny.

Rys.3.5. Organizacja batalionu RANGER USA

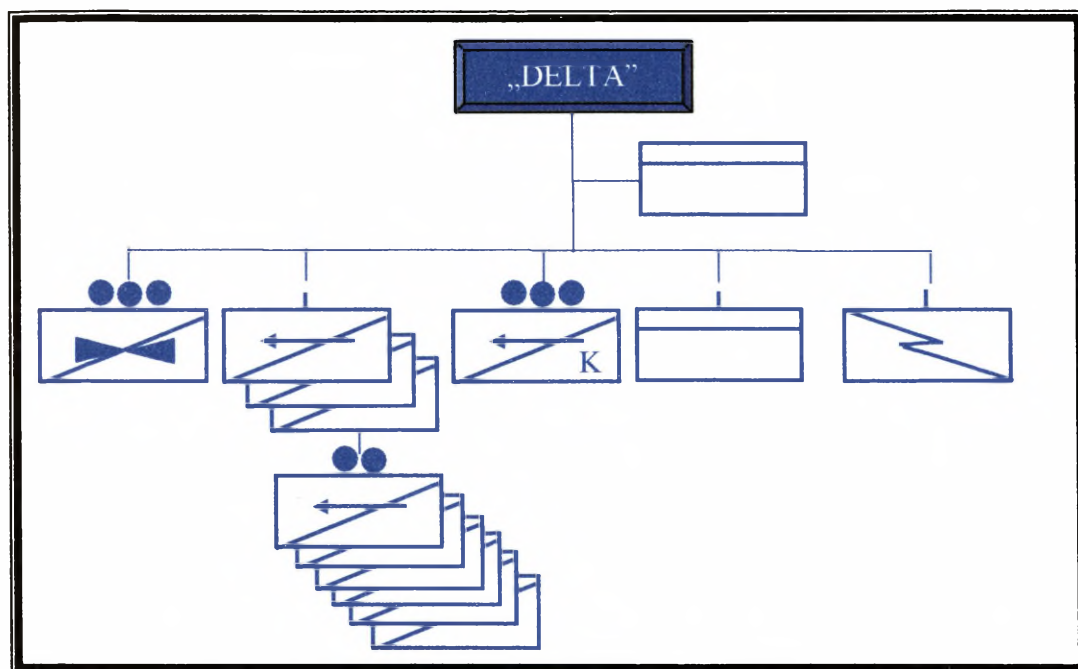
Źródło: Opracowanie własne na podstawie: W. Zajdziński, *Sily szybkiego reagowania wybranych państw*, AON, Warszawa 1995r, s. 18.

Oddział Operacyjny Wojsk Specjalnych "DELTA" jest jedną z trzech jednostek antyterrorystycznych USA¹³¹. Główną bazą jest odizolowany rejon w pobliżu Ft. Bragg¹³². Grupa składa się z trzech szwadronów operacyjnych,

¹³¹Poza oddziałem operacyjnym „Delta”, który głównie przeznaczony jest do realizacji zadań antyterrorystycznych poza granicami USA, wymienia się dwa wyspecjalizowane w działaniach antyterrorystycznych zespoły. Są to: podległy Federalnemu Biuru Śledczemu FBI - Super SWAT oraz podległy Departamentowi Energii ich własny zespół SWAT, a także typowo specjalistyczny zespół NEST (Nuclear Emergency Search Team). Zespół Super SWAT szkolony jest w prowadzeniu działań w pomieszczeniach, zjazdach po linach, technikach szturmowych, walce wręcz, prowadzeniu negocjacji, psychologii, łączności, użyciu nowoczesnych środków rozpoznawczych, technikach snajperskich. Część zespołu to piloci oraz nurkowie. Zespół NEST specjalizuje się w odnajdywaniu (lokalizacji) skradzionych urządzeń lub materiałów nuklearnych.

¹³²Część Grupy Delta ma również utajniony zespół SEAL TEAM 6, który specjalizuje się w operacjach antyterrorystycznych prowadzonych na wieżach wiertniczych w Zatoce Meksykańskiej, oraz statkach amerykańskich. Zespół powstał w 1980 roku i obejmuje najprawdopodobniej 100 wyselekcjonowanych z innych zespołów SEAL ochotników. L. Thompson, *The Rescuers: The World's Top Antiterrorist Units*, Palladin Press, 1986.

szwadronu łączności, plutonu śmigłowców, oraz tzw. plutonu „Funny”, który jako jedyny w siłach specjalnych USA, składa się z kobiet. Szwadron składa się z sześciu zespołów operacyjnych typu „D” po 16 żołnierzy każdy. Natomiast zespół operacyjny jest podstawową jednostką bojową, która stosownie do zadań może być wzmocniona lub dzielona.

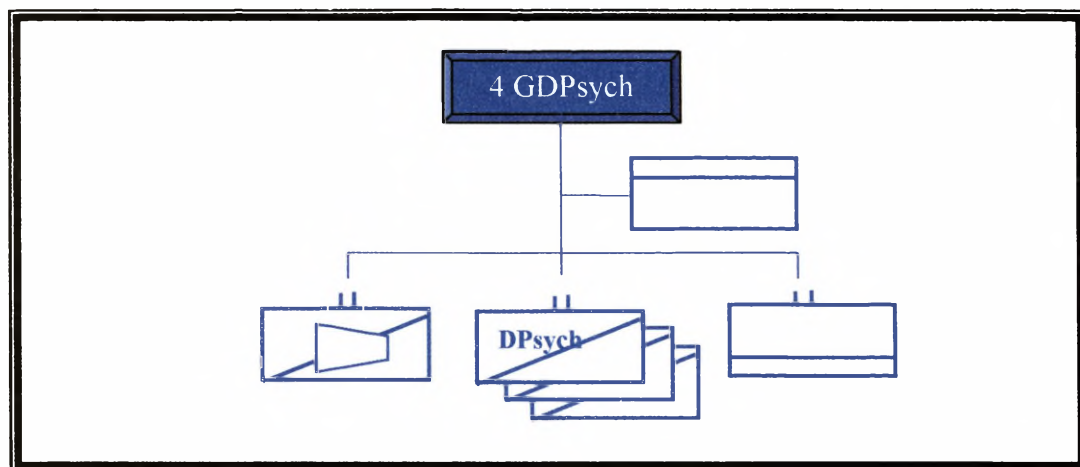
Rys.3.6. Organizacja jednostki specjalnej DELTA USA

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: *The Rescuers US Anti-Terrorist Capability*; J. Nadel, *Komandosi Amerykańscy*, Bellona, Warszawa 1997.

„Delta” może wydzielić 18-20 zespołów operacyjnych, których głębokość działania jest nieograniczona. Zadania jednostki antyterrorystycznej to: przeprowadzanie operacji odbijania zakładników oraz prowadzenie rozpoznania specjalnego poza granicami. Uzbrojenie zespołu operacyjnego stanowi nowoczesna broń i technika bojowa, w tym karabiny wyborowe, stacje łączności satelitarnej, a także trucizny, narkotyki itp. W zakresie transportu lotniczego grupa ściśle współpracuje z 160 Pułkiem Lotnictwa WSP (ang. 160 SOAR).

4. Grupa Działań Psychologicznych stanowi obecnie jedyną czynną grupę działań psychologicznych (w SZ USA są trzy rezerwowe i jedna czynna grupa

działań psychologicznych)¹³³. Przydzielona jest ona do Dowództwa Operacji Specjalnych i zwykle wykorzystuje swoje siły w sposób zdecentralizowany¹³⁴. Składa się z dowództwa grupy, trzech batalionów działań psychologicznych o orientacji regionalnej, batalionu zabezpieczenia, oraz jednego batalionu ds. propagandy (ang. *Dissemination battalion*).

Rys.3.7. Organizacja 4 GDPsych. USA

Źródło: Opracowanie własne na podstawie FM 31-20, Doctrine for Special Forces Operations, s. 15-3.

Wyniki przeprowadzonych badań potwierdzają, że siły specjalne USA, poprzez stosunkowo małe nakłady, mogą być użyte niezwykle efektywnie¹³⁵. Przystosowane są one do prowadzenia działań zarówno konwencjonalnych, jak i niekonwencjonalnych. Połączone jednostki „zielonych беретów”, „DELTA” oraz jednostki działań psychologicznych do wykonania określonego zadania w tym samym czasie stanowią potencjał, który pozwala przeprowadzać specyficzne operacje na współczesnym polu walki.

Dowództwo Operacji Specjalnych Sił Powietrznych znajduje się w Hurlburt Field. Jego zadaniem - jako części składowej Sił Powietrznych w strukturze USSOCOM - jest organizacja, wyszkolenie, wyposażenie i kształcenie personelu sił specjalnych lotnictwa przeznaczonego do zadań operacyjnych w różnych częściach świata oraz udziału w misjach prowadzonych przez regionalne

¹³³ FM 34-36, Intelligence and Electronic Warfare Support to Special Operations, część 7, Intelligence and Electronic Warfare Support to Psychological Operations.

¹³⁴ FM 31-20, *Doctrine for Special Forces Operations*..... s. 15-3.

¹³⁵ *The Strategic Employment of Special Operations Forces*, *Military Review*, lipiec 1991.

dowództwa połączonych sił zbrojnych, obejmujących pełen zakres działań jednostek specjalnych¹³⁶. Struktura tych sił została przedstawiona w załączniku 3.2.

Dowództwo Sił Specjalnych Marynarki Wojennej odpowiedzialne jest za siły specjalne marynarki wojennej oraz zabezpiecza wsparcie morskie i misje specjalne razem z innymi siłami USSOCOM. Siły specjalne marynarki wojennej (ang. *Naval Special Warfare*) są podzielone na dwie grupy Sił Specjalnych Marynarki Wojennej (ang. *Naval Special Warfare Group 1,2*). Struktura organizacyjna sił specjalnych Marynarki Wojennej USA przedstawiona została w załączniku 3.3.

*Obecnie siły specjalne Stanów Zjednoczonych są w stanie prowadzić działania na ok. 80% powierzchni świata, a w przyszłości będą w stanie działać na całej powierzchni naszej planety. Operacje specjalne w połączeniu z operacjami psychologicznymi są ważnym źródłem uzyskania przewagi informacyjnej*¹³⁷.

3.1.2. Rosja

Rosyjska doktryna bezpieczeństwa przyjmuje, iż niebezpieczeństwo dla stabilności pokoju stanowią wojny lokalne oraz konflikty zbrojne. Użycia sił zbrojnych ma na celu zlokalizowanie ogniska zapalnego i zaprzestanie działań wojennych w możliwie najwcześniejszym stadium, a tym samym stworzenie przesłanek do uregulowania konfliktu metodami pokojowymi. W ostatnich latach w kierownictwie rosyjskich sił zbrojnych coraz częściej odzywają się głosy na rzecz przyznania należnej rangi działaniom specjalnym, które będą odpowiednie do współczesnych warunków i metod prowadzenia walki. W pierwszej kolejności dostrzeżono wzrastające znaczenie działań zbrojnych na tyłach przeciwnika, które są efektem postępu technicznego, a dzięki temu w wyposażeniu pododdziałów dywersyjno-rozpoznawczych oraz innych służb specjalnych pojawiły się nowe

¹³⁶ *US Special OPS head for mainstream*, Jane's Defence Weekly, 10/97r, s. 59.

¹³⁷ G. Goodman Jr., *Global Scouts, With a Ubiquitous Presence*. „Armed Forces Journal International”, 08/1991, s. 47.

wzory uzbrojenia i środków walki, jak np. małowabarytowe ładunki jądrowe, wyposażenie zwiększające możliwości bojowe grup specjalnego przeznaczenia¹³⁸.

Zdaniem rosyjskich specjalistów analiza konfliktów w ostatnich latach świadczy, że niemożliwe jest stosowanie nowych sposobów i form ich likwidacji oraz osiągnięcie wojskowych i politycznych celów bez uwzględnienia znaczenia działań specjalnych. Przyczyną tego jest niedocenywanie możliwości i roli, którą mają do spełnienia wojska specjalnego przeznaczenia w czasie wojen i konfliktów zbrojnych. Siły specjalne mogą być mało użyteczne na terytorium nieznanym dla tych wojsk oraz w nieprzewidywanych sytuacjach¹³⁹. Struktura podległości jednostek **SPECNAZ** przedstawiona jest w załączniku 3.4.

Jednostki sił specjalnych Rosji noszą potoczną nazwę **SPECNAZ** i są przeznaczone głównie do wykonywania zadań dywersyjnych oraz prowadzenia rozpoznania. Wśród zadań realizowanych przez te siły można wyróżnić:

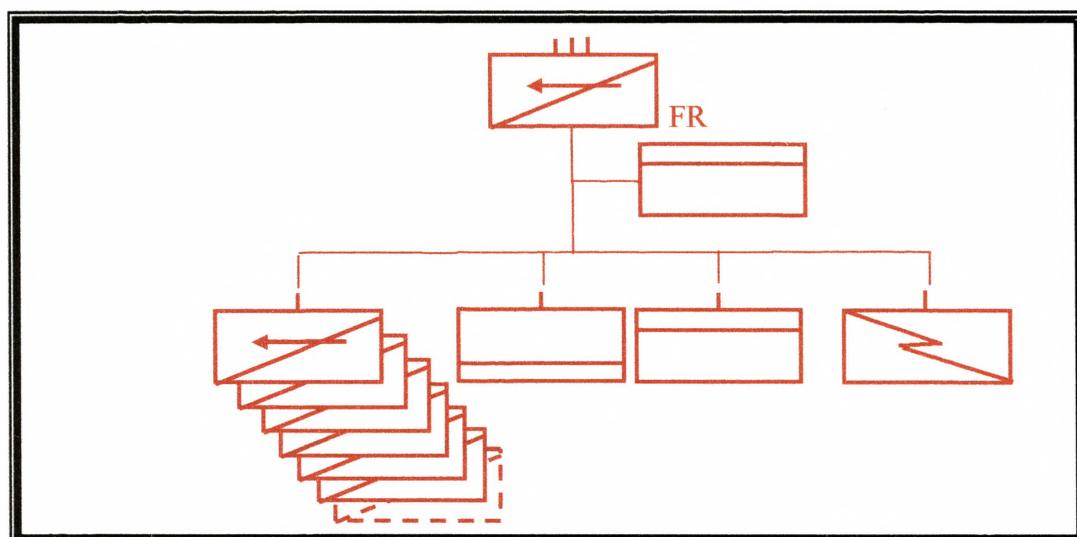
- eliminację przeciwników politycznych i dowódców wojskowych;
- działania bezpośrednie na obiekty infrastruktury cywilnej;
- działania bezpośrednie na bazy nuklearne i centra dowodzenia;
- działania psychologiczne skierowane na społeczeństwo przeciwnika.

W siłach zbrojnych Rosji występują trzy pułki i osiem Brygad **SPECNAZ**, które rozmieszczone są na całym obszarze państwa z przeznaczeniem na kraje docelowe.

Pułki **SPECNAZ** podlegają sztabowi generalnemu FR. Składają się z: dowództwa, sztabu, sześciu kompanii dywersyjnych (siódma mobilizowana), kompanii dowodzenia, kompanii łączności oraz kompanii zabezpieczenia.

¹³⁸ I. Chloupek, *Rosyjska koncepcja*, „Komandos” nr 11/1997, s. 34.

¹³⁹ Jest nią np. wysłanie 15 oddziału **SPECNAZ**-u wojsk wewnętrznych 9 września 1999 roku w celu opanowania wzgórza 715,3 w Czeczenii. Dowódcy nie posiadali map, oficerów naprowadzania lotnictwa, wiadomości o terenie i przeciwniku. W wyniku nieprzygotowanej akcji na 120 żołnierzy- 33 zginęło, 1 zaginął, a 78 odniosło rany, przeważnie od ognia własnego lotnictwa i artylerii. I. Chloupek, „Gorzki smak porażki”, „Komandos” nr 5/2001, s. 23-26.

Rys.3.8. Organizacja pułku SPECNAZ

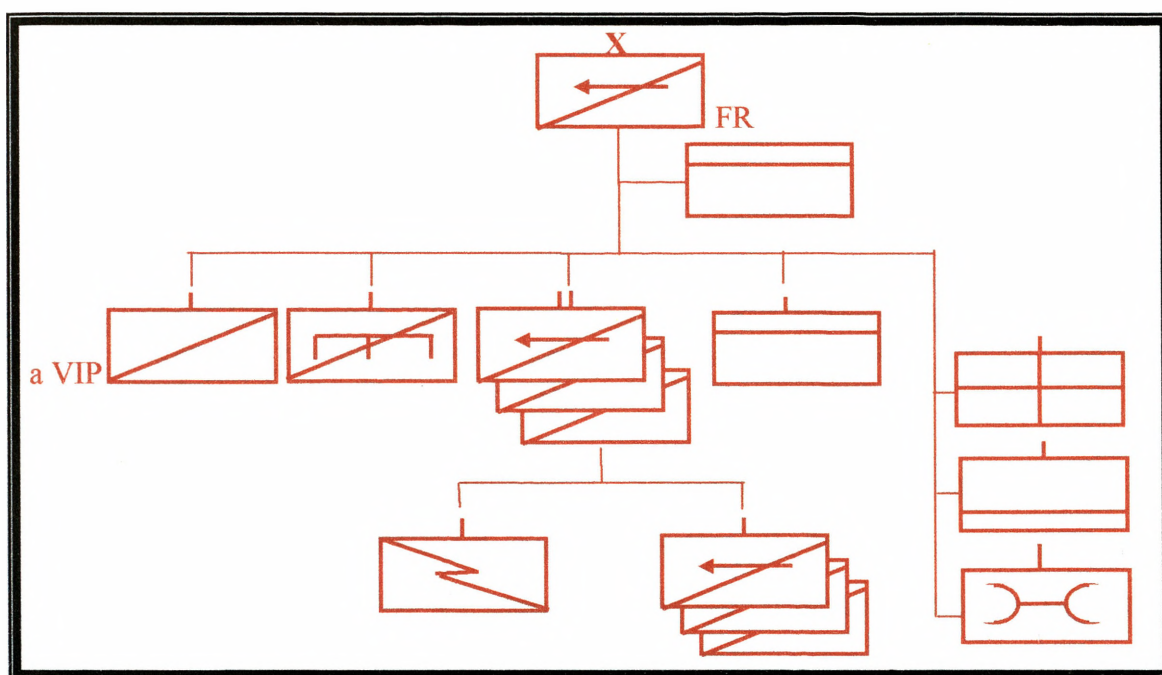
Źródło: Opracowanie własne na podstawie: S. Kulczyński, *Organizacja, działanie i szkolenie pododdziałów sił specjalnych wybranych państw*, AON, Warszawa 1992; C.Schofield, *Komandosi Rosyjscy*, Bellona, Warszawa 1996.

Na szczeblu Frontu występuje brygada SPECNAZ licząca od 1000 do 1500 żołnierzy. Brygada ze swojego składu może zorganizować do 135 grup specjalnych. W strukturze organizacyjnej brygady występują: sztab, trzy bataliony SPECNAZ-u, kompania „anty VIP” (przeznaczona do eliminacji ważnych osobistości życia politycznego i gospodarczego), kompania saperów przeznaczona do wykorzystywania miniaturowych ładunków jądrowych (min jądrowych), kompania dowodzenia oraz pododdziały logistyczne.

Brygady SPECNAZ w czasie pokoju znajdują się w dyspozycji dowódców okręgów wojskowych i przeznaczone są do wykonywania zadań na ich korzyść. Podział kierunków operacyjnego przeznaczenia przedstawia się według następującego podziału:

- 2 Brygada SPECNAZ (Psków) z kierunkiem operacyjnym na Finlandię, Norwegię oraz Szwecję;
- 16 Brygada SPECNAZ (Czuczków) z kierunkiem operacyjnym na Niemcy, Francję oraz Wielką Brytanię;
- 67 Brygada SPECNAZ (Berdszk) z kierunkiem operacyjnym na Chiny;
- 3 Brygada SPECNAZ (Samara) z kierunkiem operacyjnym na Niemcy;
- 14 Brygada SPECNAZ (Ussuryjsk) z kierunkiem operacyjnym na Japonię oraz Alaskę;

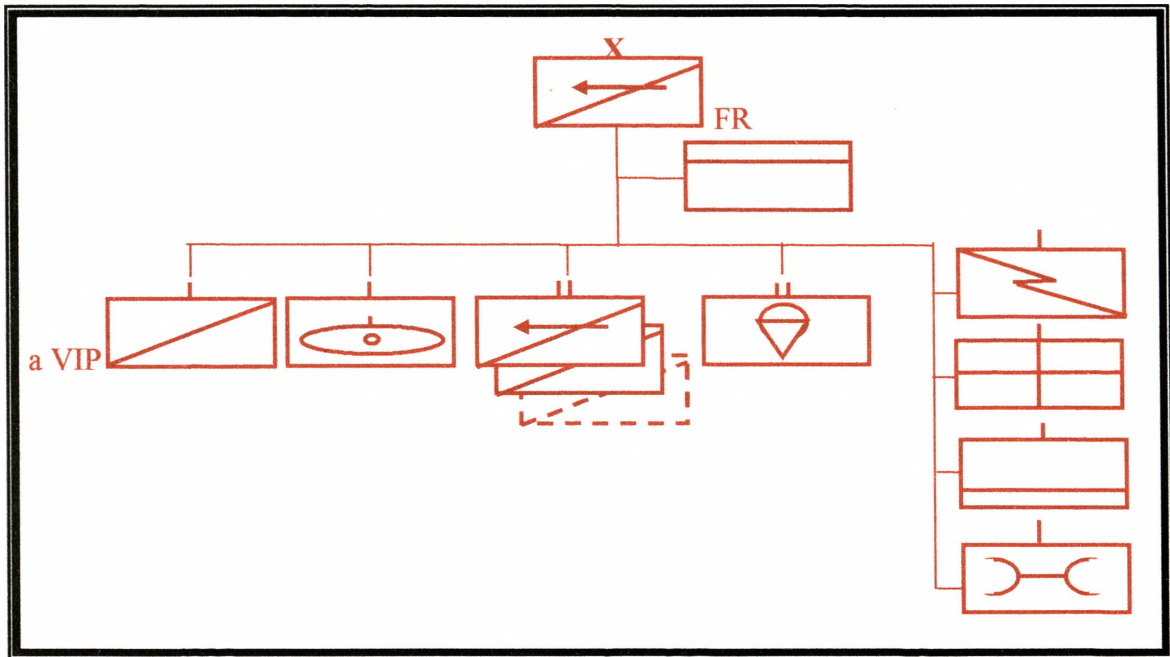
- 24 Brygada SPECNAZ (Kijakcie) z kierunkiem operacyjnym na Chiny oraz Koreę;
- 12 Brygada SPECNAZ (Lagodechi) z kierunkiem operacyjnym na Iran oraz Irak;
- 22 Brygada SPECNAZ (Aksaju) z kierunkiem operacyjnym na Turcję.

Rys.3.9. Organizacja brygady SPECNAZ

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: S. Kulczyński, *Organizacja, działanie i szkolenie pododdziałów sił specjalnych wybranych państw*, AON, Warszawa 1992; C.Schofield, *Komandosi rosyjscy*, Bellona, Warszawa 1996.

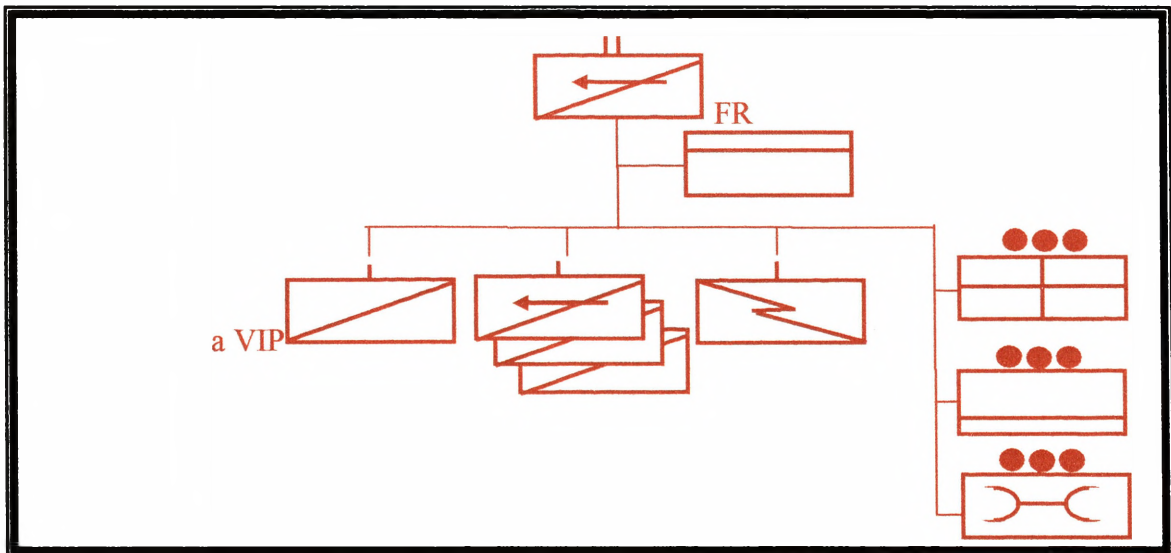
Struktura brygady SPECNAZ Floty składa się z: dowództwa, sztabu, trzech batalionów pływonurków bojowych (jeden mobilizowany), batalionu powietrzno-desantowego, kompanii anti-VIP, grupy miniaturowych okrętów podwodnych, kompanii łączności, kompanii zabezpieczenia, kompanii remontowej oraz kompanii medycznej. Struktura organizacyjna została przedstawiona na rysunku 3.10.

Rys.3.10. Organizacja brygady SPECNAZ

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: S. Kulczyński, *Organizacja, działanie i szkolenie pododdziałów sił specjalnych wybranych państw*, AON, Warszawa 1992; C.Schofield, *Komandosi rosyjscy*, Bellona, Warszawa 1996.

Kolejną strukturą sił specjalnych występującą na potrzeby Armii jest samodzielny batalion SPECNAZ. Batalion ten liczy do 360 żołnierzy. Jest w stanie przygotować do użycia do 45 grup specjalnych. Struktura batalionu składa się z: dowództwa, sztabu, trzech kompanii, kompanii łączności, plutonu anti-VIP oraz pododdziałów zabezpieczenia.

Rys.3.11. Organizacja samodzielnego armijnego batalionu SPECNAZ.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: S. Kulczyński, *Organizacja, działanie i szkolenie pododdziałów sił specjalnych wybranych państw*, AON, Warszawa 1992; C. Schofield, *Komandosi Rosyjscy*, Bellona, Warszawa 1996.

Jednostki **SPECNAZ** występujące w strukturach SZ Rosji są zorganizowane w sposób, który umożliwia ich efektywne użycie i wykonanie postawionych przed nimi zadań. W zależności od szczebla dowodzenia występuje jednostka, która jest w stanie wykonać zadanie na korzyść dowódcy teatru działań.

Należy przypuszczać, że system dowodzenia opierać się będzie na założeniach podobnych do amerykańskich. Według gen. płk. Szpaka w systemie powinny znaleźć się: dowództwo wojsk powietrzno – desantowych, dowództwo operacji specjalnych (jednostki Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Głównego Wywiadu Wojskowego), dowództwo operacji sił pokojowych¹⁴⁰. Dowództwo Operacji Specjalnych zajmowałoby się wypracowywaniem jednolitego podejścia do planowania i prowadzenia działań specjalnych, a także standaryzacją uzbrojenia i wyposażenia oraz organizowaniem kursów specjalistycznych dla sił specjalnych¹⁴¹. Siły specjalne Rosji mogą być wysoce efektywnie użyte w czasie pokoju, lecz głównym ich celem jest prowadzenie działań specjalnych tuż przed wojną i w czasie jej trwania.¹⁴² W chwili obecnej brak jest jednak ostatecznej koncepcji dowództwa i jego usytuowania w strukturach zarządzania rosyjskich sił zbrojnych.

¹⁴⁰*Szegodnia*, z lipca 1997 r. W artykule dotyczącym odprawy dowódców wojsk powietrzno-desantowych Federacji Rosyjskiej rozważano problem stworzenia jednolitego dowództwa działań specjalnych.

¹⁴¹W. Kadetow, *Primienienie wojsk spieczalnogo znaczenia w sowriemiennych usłowach*, *Wojennaja Myśl* nr 4/1995, s. 24.

¹⁴²O poziomie przygotowania rosyjskich komandosów najlepiej świadczyć mogą, przeprowadzone w styczniu i lutym 1992 roku w Zatoce Perskiej, manewry z udziałem jednostek USA, Wielkiej Brytanii, Francji i Rosji, mające na celu morską blokadę Iraku. Na jednym z rosyjskich okrętów stacjonowała m.in. grupa pływaczy pod dowództwem majora A.S. Pawłowa. W ramach ćwiczeń postawiono zadanie wysadzenia ze śmigłowca grupy abordażowej na pokład małego trawlera i przejęcia nad nimi kontroli. Anglicy nie zdecydowali się na użycie swojego zespołu ze względu na sztormową pogodę. Amerykanie wysadzili 10-osobową grupę komandosów przy drugim podejściu w ciągu 42 sekund. Pawłow wysadził 12 swoich ludzi w pierwszym podejściu w ciągu 24 sekund, a po trzech minutach od rozpoczęcia akcji meldował pełną kontrolę nad statkiem. Był to szok dla Amerykanów i Brytyjczyków, których morskie siły specjalne uznaje się za najlepsze na świecie. Propozycja wspólnych ćwiczeń w technikach abordażowych podczas burzy miała być prawdopodobnie okazją do wykazania ich wyższości i zakpienia z Rosjan. Warto przypomnieć, że podczas spotkania prezydenta USA Geорга Busha z prezydentem b. ZSSR Michaiłem Gorbaczowem w 1989 roku na „Maksymie Gorkim” u wybrzeży Malty, podwodną ochronę statku powierzono nie Amerykanom, lecz 16 radzieckim pływaczom bojowym. W ciągu trzech dni od otrzymania tego zadania zorganizowali oni ochronę gotową zniszczyć każdy obiekt próbujący zbliżyć się do „Gorkiego”. *Czerwone reki*, *Komandos* 7/8 1996, s. 8.

3.1.3. Wielka Brytania

W Wielkiej Brytanii jednostki specjalne mają długą tradycję. Przechodziły one szereg zmian i modernizacji związanych ze zmianą poglądów na prowadzenie działań specjalnych oraz aktualne potrzeby ich prowadzenia. Obecnie można również zauważyć, że Anglicy nie przeprowadzają częstej restrukturyzacji swoich sił specjalnych, gdyż pociąga ona za sobą koszty ekonomiczne i wpływa ujemnie na szkolenie tych wojsk. Opracowane wiele lat temu metody i struktura dowodzenia sprawdzają się i w dzisiejszych warunkach, nadając grupom SAS miano jednych z najlepszych w świecie. Siły Specjalne Wielkiej Brytanii tworzą Zgrupowanie Sił Specjalnych, którym dowodzi Dyrektor Sił Pierwszorzutowych, formalnie tytułowany Dyrektorem Sił Specjalnych¹⁴³. Analizując system dowodzenia sił specjalnych Wielkiej Brytanii, należy podkreślić, iż Brytyjczycy są bardzo konserwatywni w odniesieniu do jakichkolwiek zmian w strukturach organizacyjnych. Posiadając tak duże doświadczenia w dziedzinie działań specjalnych z okresu II wojny światowej oraz obecnego, nie zmienili nic w systemie dowodzenia. System dowodzenia siłami specjalnymi oraz skład sił specjalnych został przedstawiony w załączniku 3.5.

Przeprowadzone badania wskazują, że w skład systemu dowodzenia działaniami specjalnymi Wielkiej Brytanii wchodzi następujące elementy:

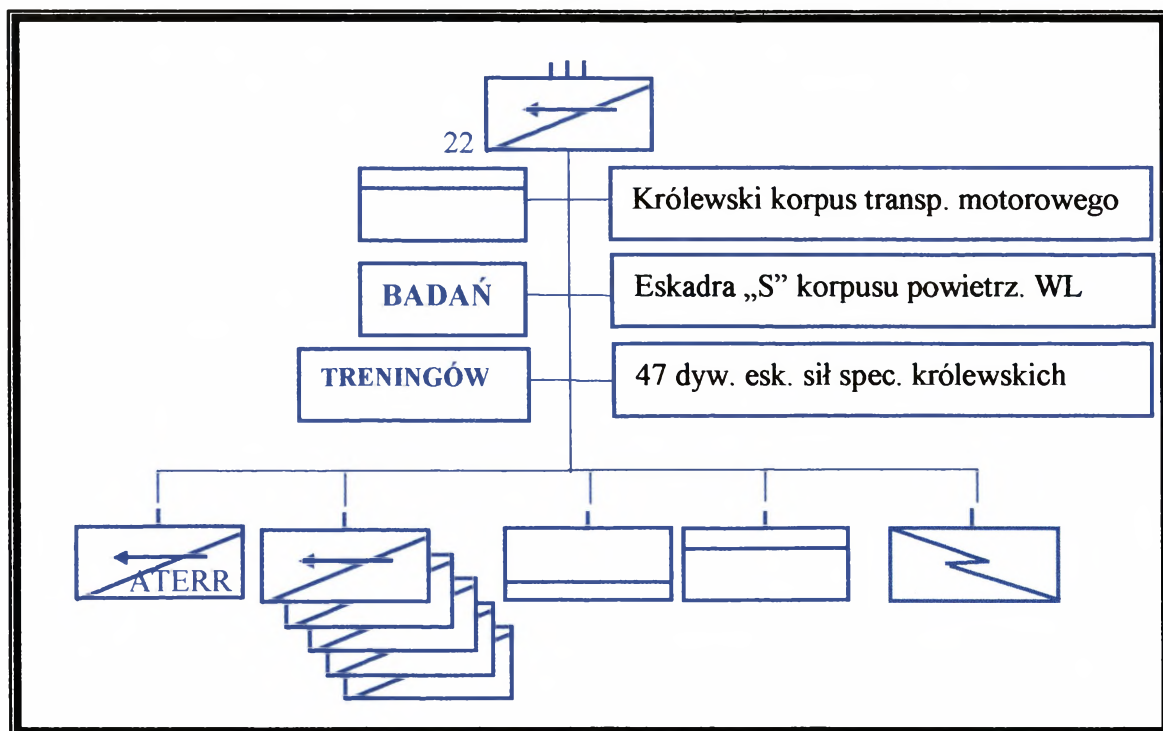
- Centrum Operacji Połączonych Ministerstwa Obrony, które odpowiedzialne jest za planowanie i organizowanie operacji specjalnych. Tym samym jest ono organem doradczym Ministerstwa Obrony w zakresie podejmowania decyzji o użyciu sił specjalnych w rejonie zagrożenia;
- Zgrupowanie sił specjalnych (ang. *Special Forces Group*) dyslokujące się w Duke of York's Barracks, King's Cross-Londyn;
- Sztab (HQ) wraz z dyrektorem sił pierwszorzutowych (brygadier) odpowiedzialnym za wywiad, opracowanie planu operacji, organizację działań specjalnych, szkolenie;

¹⁴³S. Crawford, *Encyklopedia Sił Specjalnych SAS. Najstynniejsza jednostka specjalna świata*, Pelta, Warszawa 1999, s. 274.

- Komponenty sił specjalnych - czyli Specjalny Szwadron Łodzi Królewskiej Piechoty Morskiej (ang. *Royal Marines Special Boat Squadron- RM SBS*) oraz specjalna Służba powietrzna- SAS (ang. *Special Air Service*) w składzie: dowództwo; sztab; 21, 22, 23 pułk SAS; 63 Szwadron Łączności Armii Terytorialnej¹⁴⁴.

W Wielkiej Brytanii jednostki specjalne mają długą tradycję. Przechodziły one szereg zmian i modernizacji związanych ze zmianą poglądów na prowadzenie działań specjalnych oraz aktualne potrzeby ich prowadzenia.

Obecnie z trzech posiadanych pułków SAS tylko jeden jest w pełni rozwinięty. Struktura organizacyjna pułku składa się z: sztabu, pięciu szwadronów, szwadronu łączności, skrzydła do działań antyterrorystycznych oraz pododdziałów zabezpieczenia. Pułk liczy około 700 żołnierzy. Swoimi siłami jest w stanie użyć 50 grup specjalnych w składzie od 8 do 16 żołnierzy każda. Szwadron liczy ok. 78 żołnierzy i składa się z: grupy dowodzenia oraz czterech plutonów (W zależności od środowiska działania: górski, łodzi, mobilny oraz powietrzny).

Rys. 3.12. Organizacja 22 pułku SAS

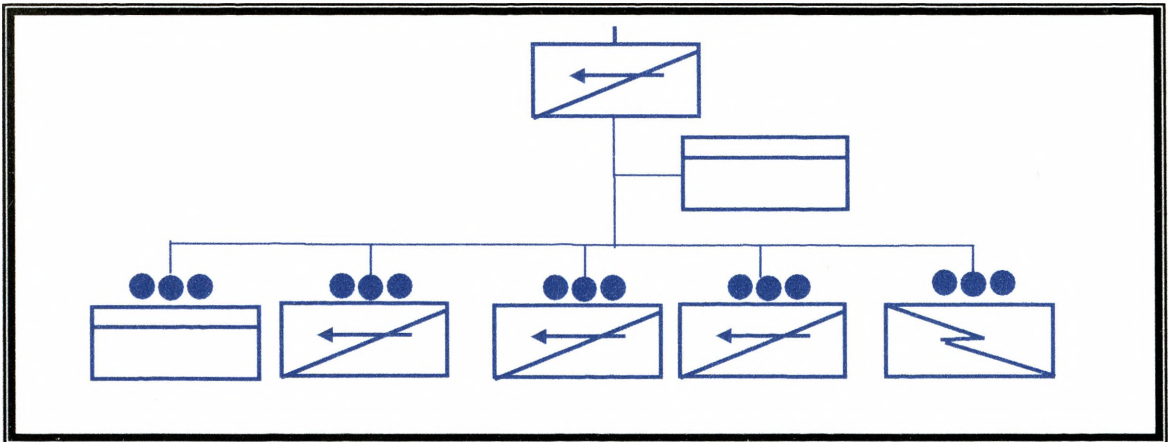
Źródło: Opracowanie własne na podstawie: S. Crawford, *Encyklopedia sił specjalnych SAS*, Warszawa 1999

¹⁴⁴ „Komandos”, nr 4/1998, s. 50.

W marynarce wojennej Wielkiej Brytanii siły specjalne wchodzą w skład 3 Brygady Piechoty Morskiej. Kompania SBS (ang. *Special Boat Squadron*) jest morskim odpowiednikiem pułku SAS. Royal Marines Commands zalicza się do najbardziej elitarnych formacji armii brytyjskiej, dlatego najlepsi żołnierze wybierani z ich szeregów do służby w SBS w pełni zasługują na miano elity elit¹⁴⁵.

Kompania pływonurków bojowych marynarki wojennej liczy około 500 żołnierzy i składa się z: plutonu dowodzenia, trzech plutonów pływonurków, plutonu antyterrorystycznego oraz plutonu łączności.

SBS wykonuje przede wszystkim zadania rozpoznawcze na wybrzeżu i w głębi lądu na rzecz przyszłej operacji desantowej. Przygotowany jest także do wykonywania specjalnych akcji dywersyjnych przeciw okrętom i obiektom portowym oraz w okolicach wybrzeża przeciwnika, wykonywania przejść w przeciwdesantowych umocnieniach brzegowych. Od początku lat 80 komandosi SBS szkoleni są także w wykonywaniu akcji antyterrorystycznych, szczególnie na statkach i morskich platformach wydobywczych.

Rys.3.13. Organizacja Special Boat Squadron

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: S. Kulczyński, *Organizacja, działanie i szkolenie pododdziałów sił specjalnych wybranych państw*, AON, Warszawa 1992

Wyniki przeprowadzonych badań pozwalają na stwierdzenie, iż system dowodzenia siłami specjalnymi Wielkiej Brytanii nie zmienił się od wielu lat. Podczas planowania i organizowania działań typuje się cel, opracowuje i uzgadnia plan działania. W fazie prowadzenia działań siły specjalne przerzucane są w pobliże celu, a po wykonaniu zadania wyznacza się punkt podjęcia (RV). Procedury (SOP)

¹⁴⁵ Max Walmer, *Modern Elite Forces*, s. 94.

obowiązujące w siłach specjalnych wymagają ciągłej czujności i ostrożnego poruszania się w terenie zajęтым przez przeciwnika¹⁴⁶.

3.1.4. Francja

Reakcją Francji na zmiany otoczenia jest utrzymywanie armii niewielkiej, mobilnej, zdolnej do interwencji na prowincjach, której jednostki powinny być zdolne do walki w różnorodnym środowisku i wypełniania szeregu zadań podobnych do zadań sił specjalnych¹⁴⁷. Francuskie siły zbrojne dysponują wieloma oddziałami i pododdziałami przygotowanymi do prowadzenia działań dywersyjno - rozpoznawczych i specjalnych na rzecz poszczególnych formacji lub całej armii. Za planowanie, przygotowanie i dowodzenie SOF odpowiedzialne jest Dowództwo Operacji Specjalnych (COS) utworzone w 1992 roku. Podlega ono Szefowi Sztabu Sił Zbrojnych Francji. Ma ono na celu łączyć jednostki specjalne trzech rodzajów sił zbrojnych i planować ich użycie.

Według opinii francuskich specjalistów wydzielone jednostki ogólnowojskowe powinny być (i są) szkolone w zakresie prowadzenia działań specjalnych, a dotyczy to Legii Cudzoziemskiej, jednostek spadochronowych, piechoty morskiej oraz Żandarmerii Narodowej. Przydzielone siły są zorganizowane, szkolone i wyposażone pod kątem prowadzenia działań specjalnych. W Wojskach Lądowych jest to 1 pułk spadochroniarzy piechoty morskiej - 1 RPIMA oraz pododdział ALAT¹⁴⁸. Morska część składowa to komandosi Marynarki stacjonujący w Lorient¹⁴⁹ oraz pływaki bojowi z bazy w Tulenie.

Natomiast siły lotnicze wydzielają grupę komandosów spadochroniarzy nr 10 i udostępniają samoloty transportu taktycznego (C 160 i C 130) oraz śmigłowce

¹⁴⁶S. Crawford, Encyklopedia sił specjalnych - SAS, Warszawa 1998, s. 137.

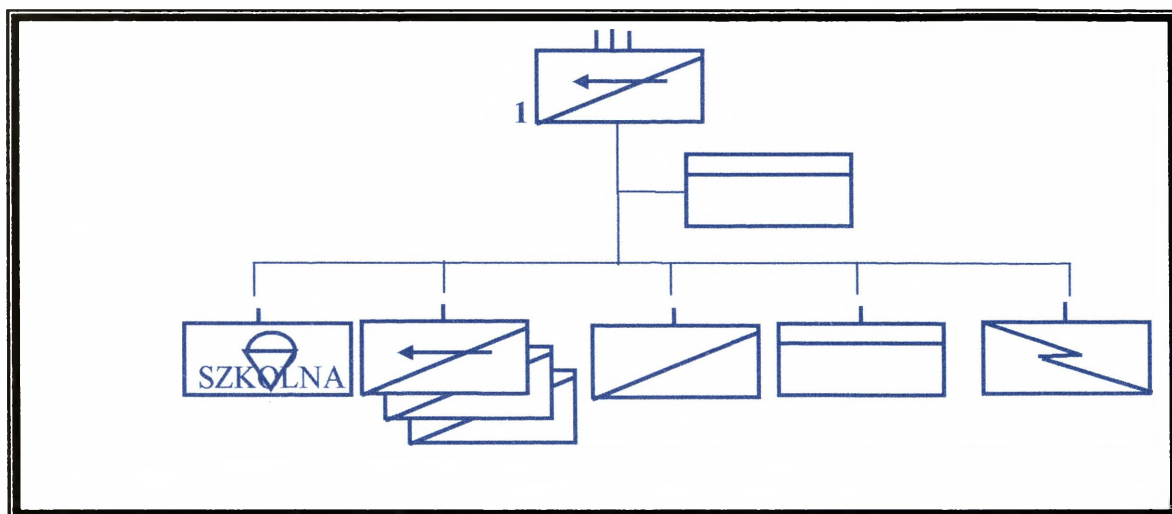
¹⁴⁷D. Bobrow, E. Halizak, R. Zięba, *Bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe u schyłku XX wieku*, rozdz. XIV, Scholar, *Francuska polityka bezpieczeństwa po zimnej wojnie*, Warszawa 1997, s. 264.

¹⁴⁸S. Pawlikowski, *Możliwości wykorzystania w Wojsku Polskim teoretycznych uwarunkowań rozpoznania taktycznego Sił Zbrojnych Francji*, AON, Warszawa 2001.

¹⁴⁹Zgrupowanie Komandosów Marynarki GROUFUMACO

(Super Puma)¹⁵⁰. Natomiast do zadań antyterrorystycznych są przygotowane jednostki specjalne Żandarmerii Narodowej – GIGN i EPIGN¹⁵¹. System dowodzenia oraz skład sił wydzielanych do prowadzenia działań specjalnych zawiera załącznik 3.6.

1 RPIMa składa się z: sztabu, kompanii dowodzenia i zabezpieczenia, kompanii rozpoznania i wsparcia, trzech kompanii specjalnych (z plutonami Commando), kompanii szkolnej.

Rys.3.14. Organizacja 1 RPIMa

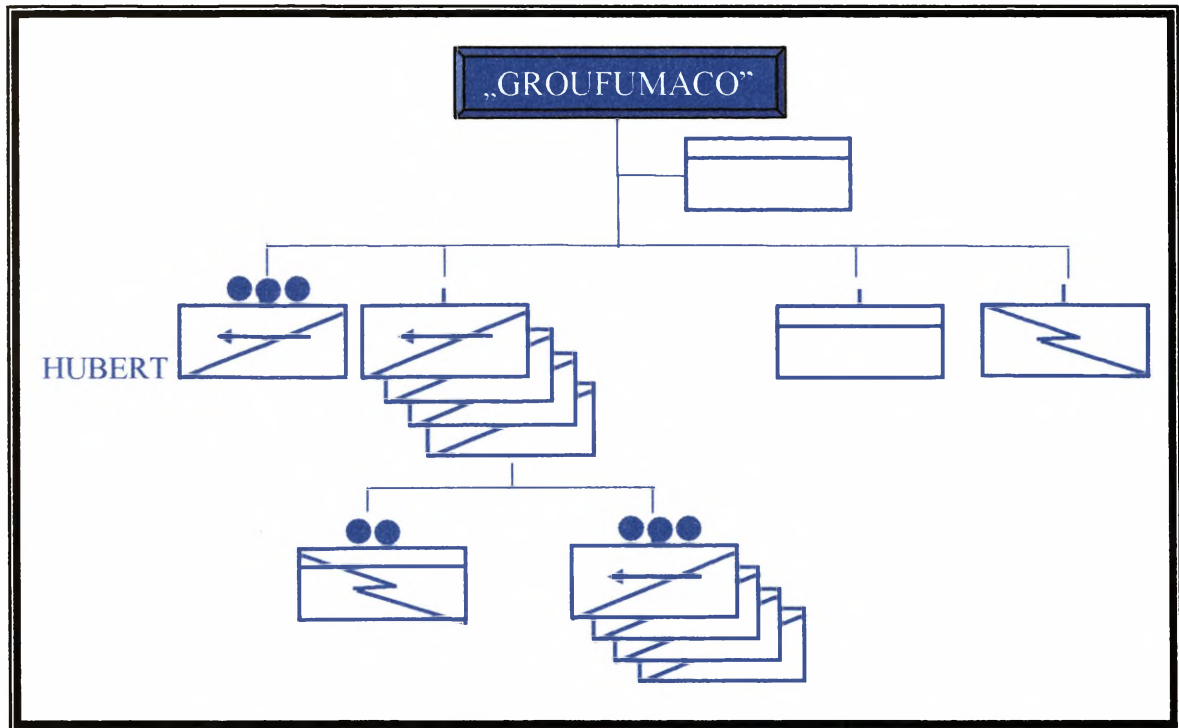
Źródło: Opracowanie własne na podstawie: *Możliwości wykorzystania w Wojsku Polskim teoretycznych uwarunkowań rozpoznania taktycznego Sił Zbrojnych Francji*, AON, Warszawa 2001

Zadania specjalne na korzyść marynarki wojennej i piechoty morskiej wykonuje natomiast Zgrupowanie Komandosów Strzelców Marynarki **GROUFUMACO**. Obecnie **GROUFUMACO** podlega dowództwu operacji specjalnych COS. Dowództwu zgrupowania morskich komandosów (COFUSCO) podlegają cztery pododdziały szturmowe, pododdział pływonurków bojowych *HUBERT* oraz pododdziały zabezpieczenia. Oprócz kilku marynarzy - sterników oddział morskich komandosów składa się wyłącznie z żołnierzy zawodowych. Organizacja pododdziału szturmowego wygląda (na przykładzie *Commando de Penfentenyo*) następująco: 5 oficerów i 79 żołnierzy podzielonych jest

¹⁵⁰ *Prezentacja Dowództwa Operacji Specjalnych Specjalnych (Presentation du Commandement des Operations Speciales)*, <http://www.defense.gouv.fr/ema/orgs/cos>

¹⁵¹ Poza podobnym, podstawowym przeszkoleniem szturmowym większości komandosów GROUFUMACO, w bazie LORIENT wydzielono wyspecjalizowaną grupę antyterrorystyczną, szkolącą się wraz z pływonurkami grupy *HUBERT* do uwalniania zakładników na statkach i platformach wiertniczych oraz ich samych z rąk terrorystów, a także w razie potrzeby, podobnych akcji na lądzie. *Raids*, 1988, nr 27, s. 12.

na 12 - osobową grupę dowodzenia i łączności oraz 4 plutony po 18 komandosów w każdym. Mogą oni działać w 3 - 4 - osobowych grupach specjalnych lub większych.

Rys.3.15. Organizacja **GROUFUMACO**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: *Francuscy komandosi morscy*, Azymut nr 2/ 1992

Podstawowe zadania *FUMACOS* to rozpoznanie stref lądowania dla piechoty morskiej oraz obiektów przeciwnika wzdłuż wybrzeża (portów, umocnień stacji radiolokacyjnych, magazynów, punktów dowodzenia, stanowisk broni ciężkiej, rejonów koncentracji wojsk itp.), działania dywersyjne i radiowe przeciwko takim celom, szturm na szczególnie ważne lub trudne obiekty¹⁵². Nie oznacza to jednak, że komandosi francuskiej marynarki mogą działać tylko w pasie brzegowym. Podczas wielu zajęć, np. w Dżibutti ćwiczą daleki zwiad, kilkudziesięciokilometrowe skryte patrole w terenie pustynnym lub dżungli, działania w górach oraz ewakuację ludności z zagrożonych, niekoniecznie nadmorskich stref. *FUMACOS* mogą również zapewniać ochronę bazom morskim

¹⁵² *Francuscy komandosi morscy*, Azymut nr 2/ 1992, s. 10.

i odwrotnie, są wykorzystywani, by w ramach ćwiczeń rozpoznawania obiektów wykazać słabe punkty w obronie francuskich baz.

System dowodzenia siłami specjalnymi Francji odpowiada obecnie istniejącym potrzebom oraz sprawdza się w ramach funkcjonowania sił zbrojnych Francji.

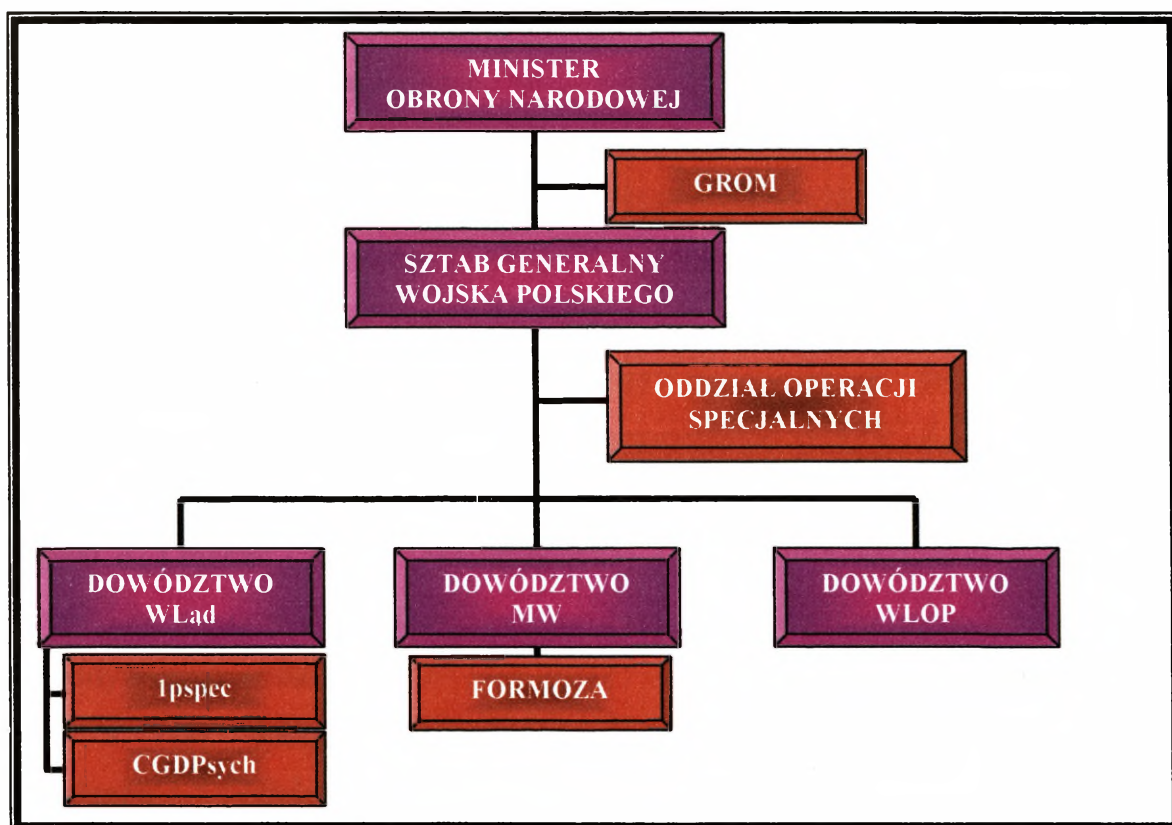
3.2. Siły specjalne w SZ RP

Przybliżywszy w poprzednim rozdziale zagadnienie działań specjalnych, pragnę omówić problematykę sił specjalnych w SZ RP, przedstawiając kolejno typy zagrożeń, charakterystykę oddziałów oraz ich podporządkowanie. W dotychczasowych strukturach SZ RP funkcjonują siły specjalne przeznaczone do zadań typowo militarnych (rozpoznanie specjalne, działania dywersyjne, psychologiczne), a także jednostka antyterrorystyczna przygotowana do zwalczania terroryzmu. Przygotowanie i użycie wymienionych jednostek zdeterminowane jest głównie potrzebami rozpoznania wojskowego. Wiąże się to z ich rozmieszczeniem w strukturze SZ i ich podporządkowaniem, zadaniami, strukturą organizacyjną wyposażeniem, systemem kierowania i szkolenia.

Wyniki przeprowadzonych badań ukazały brak centralnej komórki planistyczno-koordynacyjnej, która byłaby odpowiedzialna za przygotowanie jednostek specjalnych do działań oraz kierowanie ich wykorzystaniem. W wyniku analizy zagrożeń i koncepcji prowadzenia walki nastąpiły wyraźne zmiany w zakresie wykorzystania jednostek specjalnych¹⁵³. Na początku lat dziewięćdziesiątych wzrosło zagrożenie aktami terroru polskich placówek dyplomatycznych i przedstawicielstw handlowych na świecie. Dlatego polski rząd powołał jednostkę **GROM** (Grupę Reagowania Operacyjno-Manewrowego), której głównym zadaniem jest prowadzenie działań antyterrorystycznych, w tym także za granicą i na morzu.

¹⁵³"(...) Stanowią je samodzielne oddziały i pododdziały, złożone z wyselekcjonowanych, specjalnie wyszkolonych i wyposażonych żołnierzy, przygotowanych do działań w niewielkich grupach o różnym składzie, w środowisku podwyższonego ryzyka. Wojska specjalne zadania o znaczeniu strategicznym lub operacyjnym w okresie pokoju, kryzysu i wojny."- Strategia Obronności Rzeczypospolitej Polskiej

Przeprowadzone badania problematyki działań specjalnych skłaniają do sformułowania stwierdzenia, że do składu sił specjalnych RP należy zliczyć: Grupę Reagowania Operacyjno - Manewrowego (GROM) - podporządkowaną MON, 1 Pułk Specjalny Komandosów (1 pspec) - podporządkowany DWL¹⁵⁴, Centralną Grupę Działań Psychologicznych (CGDP) - podporządkowaną DWL oraz jednostka specjalna Marynarki Wojennej (FORMOZA) podporządkowaną MW.

Rys. 3.16. Schemat organizacyjny podporządkowania sił specjalnych w SZ RP
 Źródło: Opracowanie własne na podstawie struktury SZ RP

Wojskowa Formacja Specjalna **GROM** (określana także mianem Jednostka Wojskowa Nr 2305) jest samodzielnym oddziałem specjalnym SZ RP bezpośrednio podległym Ministrowi ON, przeznaczonym do prowadzenia działań ratowniczo-ochronnych, specjalnych i rozpoznawczych na obszarze kraju i poza jego granicami, w tym udziału w akcjach zapobiegania aktom terroryzmu lub ich skutkom poza granicami państwa oraz w ramach Sił Specjalnych Organizacji

¹⁵⁴Odpowiednikiem takim w USA jest 75 pułk piechoty RANGER W. Zajdziński, *Siły szybkiego reagowania wybranych państw*, AON, Warszawa 1995, s. 18.

Traktatu Północnoatlantyckiego. Poprzednio jednostka ta była podporządkowana resortowi Spraw Wewnętrznych i realizowała zadania znajdujące się w gestii tego resortu. Obecnie nadzór i bieżące koordynowanie jej funkcjonowania w strukturze SZ RP, a także nadzór nad działalnością operacyjną i szkoleniową w okresie pokoju, sprawuje Szef Sztabu Generalnego WP. Organem wykonawczym Szefa Sztabu Generalnego Wojska Polskiego w zakresie wypracowywania zasad przygotowania jednostki do działań zgodnie z jej przeznaczeniem oraz planowania i koordynacji jej użycia jest Szef Generalnego Zarządu Operacyjnego P3.

Podporządkowanie Jednostki Wojskowej Nr 2305 bezpośrednio Ministrowi Obrony Narodowej zapewnia dowódcy jednostki zachowanie dużej swobody działania oraz pełnej autonomiczności. Umożliwia także realizację przedsięwzięć mających zapewnić zachowanie niejawnego charakteru funkcjonowania jednostki.

Charakter jednostki oraz jej struktura organizacyjna pozwala na odrębne użycie jej komponentów do działań w ramach Sojuszniczych Połączonych Sił Zadaniowych. Aktualnie w strukturze organizacyjnej posiada dwa zasadnicze komponenty, przeznaczone do prowadzenia działań bojowych: lądowy (Oddział Bojowy A) i morski (Wodny Oddział Bojowy - występujący jako Oddział Bojowy B). Każdy z tych komponentów posiada skład bojowy dostosowany do przewidywanych zadań.

1 Pułk Specjalny przeznaczony jest do prowadzenia rozpoznania specjalnego, działań dywersyjnych i niekonwencjonalnych w operacyjno – strategicznych obszarach zainteresowania Sił Zbrojnych RP. Docelowo, zgodnie z wymogami NATO, zakłada się przeznaczenie pułku do prowadzenia rozpoznania, akcji bezpośrednich, pomocy wojskowej i działań towarzyszących, w tym poszukiwawczo-ratowniczych i bojowego odzyskania personelu (CSAR) oraz wsparcia działań humanitarnych, przeciwdywersyjnych, antyterrorystycznych i nieregularnych (partyzanckich).

Pułk przeznaczony jest do działania na obszarze kraju i poza jego granicami, na lądzie, wodzie, pod wodą i z powietrza w trudnych warunkach terenowych, klimatycznych i pogodowych oraz w różnorodnym środowisku kulturowym i językowym. Z uwagi na stosowane techniki bojowe, przygotowanie ludzi i wyspecjalizowany sprzęt pułk w sytuacjach kryzysowych może także

wspierać działania sił bezpieczeństwa wewnętrznego w walce z terroryzmem politycznym, zorganizowaną przestępczością oraz produkcją i przemytem narkotyków.

W działaniach specjalnych prowadzonych w ramach NATO planowanie, organizowanie i przygotowanie działań na szczeblu operacyjnym (strategicznym) może odbywać się w kompetencji międzynarodowym, natomiast planowanie, przygotowanie i kierowanie odbywa się na szczeblu narodowym.

Centralna Grupa Działań Psychologicznych (CGDP) podlega bezpośrednio Dowódcy Wojsk Lądowych, zapewniając Siłom Zbrojnym RP prowadzenie działań psychologicznych na polu walki i w operacjach wsparcia pokoju na szczeblu operacyjnym i taktycznym oraz wydzielanie wyspecjalizowanych elementów wsparcia psychologicznego do sił sojuszniczych (NATO) oraz stanu osobowego do tworzonych doraźnie połączonych dowództw działań psychologicznych (CJPOTF, CJPOCC).

Pododdział Specjalny Płetwonurków Bojowych **FORMOZA** MW RP przeznaczony jest do prowadzenia działań specjalnych na morzu i strefie przybrzeżnej w obszarach zainteresowania Dowództwa MW RP na zasadach określonych dla innych jednostek specjalnych, a ponadto chroni obiekty MW przed penetracją z morza. Funkcjonuje w strukturze organizacyjnej grupy Okrętów Rozpoznawczych i ma sześć Grup Specjalnych Płetwonurków zorganizowanych w 2 Zespoły. Grupy specjalne płetwonurków MW są w stanie działać na lądzie, wodzie, pod wodą i z powietrza. Działania bojowe grup specjalnych płetwonurków zabezpieczają siły i środki MW. Przerzut grup do rejonów działań może być realizowany łodziami specjalnymi, okrętami nawodnymi i podwodnymi oraz śmigłowcami i samolotami. Docelowo zakłada się przygotowanie dla potrzeb morskich działań specjalnych okrętu bazowego z lądowiskiem dla śmigłowców transportowych.

Badając problematykę związaną z koordynacją planowania i prowadzenia operacji specjalnych, należy zwrócić szczególną uwagę na fakt, że w strukturach organizacyjnych SZ RP nie występuje w chwili obecnej organ dowodzenia, który zajmowałby się kompleksowo tą problematyką i koordynował planowanie operacji sił specjalnych na szczeblu SZ RP. Dotychczasowe badania struktury

organizacyjnej poszczególnych oddziałów i pododdziałów ze względu na charakter jednostki oraz specyfikę wykonywanych zadań, nie pozwalają na szczegółowe omówienie wewnętrznej struktury organizacyjnej.

Natomiast wyniki przeprowadzonych badań pozwalają na stwierdzenie, iż obecnie trwa długotrwały proces dostosowania polskich sił specjalnych do wymogów NATO¹⁵⁵.

Na podstawie wniosków z ostatnich wojen i konfliktów należy uzmysłowić sobie fakt, że koniecznością jest posiadanie w strukturach organizacyjnych elementu sztabowego, który zajmowałby się koordynacją wysiłku sił specjalnych ze wszystkimi rodzajami wojsk. Stwierdzić należy, iż pożądane jest posiadanie dowództwa sił specjalnych jako organu dowodzenia NW, który kompleksowo zajmowałby się przygotowaniem planów operacji i koordynacją wysiłku sił specjalnych RP. Nie jest to jednak tematem mojej dysertacji.

Wnikliwa analiza struktur organizacyjnych na szczeblu dowództw korpusów pozwala na stwierdzenie, iż obecnie nie posiadają one organu dowodzenia zajmującego się problematyką planowania i organizowania operacji specjalnych w ramach przydzielonego wysiłku¹⁵⁶. Należy zauważyć, iż na szczeblu

---

¹⁵⁵ **Wymagania dla Jednostek Specjalnych w NATO.**

Aby uzyskać kwalifikacje uprawniające włączenie do składu sił specjalnych NATO, należy osiągnąć zdolność do:

- Prowadzenia Operacji Specjalnych w zakresie trzech podstawowych rodzajów zadań zgodnie z postanowieniami AJP-01, tj. Rozpoznania Specjalnego, Akcji Bezpośrednich i Wsparcia Militarne go w trakcie wszelkiego rodzaju operacji wojskowych;
- Przerzucania i odzyskiwania elementów operacyjnych przy zastosowaniu powietrznych, lądowych i morskich środków przerzutu do i ze strefy działań;
- Utrzymywania łączności specjalnej na poziomie NATO TAJNE do poziomu CTS dla operacji specjalnych, pomiędzy elementami operacyjnymi a dowództwem przy zastosowaniu lekkich, skutecznych, szerokopasmowych, mobilnych środków łączności, odpornych na wykrycie i namierzanie;
- Prowadzenia działań elementami operacyjnymi w obszarach kontrolowanych przez przeciwnika lub trudnodostępnych;
- Kierowania działaniami elementów operacyjnych i dostarczania im niezbędnych informacji wywiadowczych;
- Planowania zadań;
- Działania jako części Połączonych Sił Operacji Specjalnych;
- Przetwarzania, elementami operacyjnymi w obszarach trudnodostępnych oraz organizowania ich wycofania i ucieczki z obszarów kontrolowanych przez przeciwnika;
- Przystosowania się do specyfiki innych kultur i społeczeństw;
- Zapewnienia bezpieczeństwa sił specjalnych.

¹⁵⁶ Komórka SQF występuje tylko na czas „W” przydzielona z 1 pspec do planowania i organizowania.

operacyjnym powinien istnieć wydział, który zajmowałby się przygotowaniem planu operacji specjalnej¹⁵⁷.

3.3. Wnioski

Wyniki przeprowadzonych badań wskazują jednoznacznie, że integracja Sił Zbrojnych RP z NATO, a także dotychczasowe doświadczenia wynikające z ostatnio zaistniałych konfliktów zbrojnych na świecie, zmuszają nas do nowego spojrzenia na problematykę działań specjalnych oraz sił specjalnych. Wskazują również na potrzebę przewartościowania szeregu pojęć i definicji dotyczących tej tematyki. Dodatkową trudność w rozwiązywaniu tych problemów stanowi zdecydowany brak literatury przedmiotu w języku polskim oraz literatury uwzględniającej specyfikę naszych Sił Zbrojnych, położenia, warunków politycznych, ekonomicznych, socjologicznych itp. Właściwe zrozumienie działań specjalnych na współczesnym polu walki oraz roli w tych działaniach wojsk specjalnego przeznaczenia pozwoli na skuteczniejsze prowadzenie działań bojowych i efektywniejsze wykorzystanie posiadanego potencjału bojowego.

Podczas weryfikacji dokumentów źródłowych stwierdzono, że w następstwie przemian geopolitycznych początku lat dziewięćdziesiątych Polska musiała zapewnić sobie samowystarczalność obronną. Doktryna obronna z 1992 roku przewidywała prowadzenie operacji na własnym terytorium, a użycie wojsk specjalnych poza granicami kraju wymagało zgody Szefa Sztabu Generalnego lub Naczelnego Dowódcy Sił Zbrojnych RP. Okres ten charakteryzował się zmianami

---

¹⁵⁷ Wydział działań specjalnych Korpusu zajmowałby się następującą problematyką:

- Śledzenie sytuacji w pasie działania korpusu i jego bezpośrednim otoczeniu oraz jej ocena pod kątem potrzeb i możliwości sił specjalnych.
- Znajomość położenia i charakterystyki obiektów opłacalnych z punktu widzenia sił specjalnych „TARGETING” (w pasie działania korpusu).
- Opracowywanie planów wykorzystania przydzielonych sił specjalnych.
- Koordynacja wszelkich przedsięwzięć zapewniających bezpieczeństwo działania i wykonywania przez nie zadań w wyznaczonych rejonach.
- Koordynacja działań specjalnych w systemie rozpoznania
- Koordynacja przedsięwzięć w zakresie zabezpieczenia przerzutu oraz odzyskania grup specjalnych.
- Koordynacja przedsięwzięć związanych z organizowaniem łączności specjalnej
- Prowadzenie organizacja oraz nadzór nad obiegiem informacji do i z grup specjalnych w zakresie niezbędnym dla właściwego funkcjonowania tych grup podczas wykonywania zadań.

struktur organizacyjnych jednostek działań specjalnych. W 1994 roku na podstawie zarządzenia Szefa sztabu Generalnego WP nr 079/org. zlikwidowano pododdziały działań specjalnych na szczeblu operacyjnym i taktycznym. Jednocześnie na bazie 1 batalionu szturmowego utworzony został 1 pułk specjalny podporządkowany bezpośrednio Szefowi Zarządu Rozpoznania i WRE Sztabu Generalnego¹⁵⁸.

Przeprowadzone badania wskazują, że takie rozwiązanie przyczyniło się do centralizacji szkolenia sił specjalnych, a z drugiej strony można zauważyć, że taka sytuacja spowodowała, iż podczas prowadzenia ćwiczeń i treningów sztabowych korpusy nie potrafią zrozumieć problematyki użycia sił specjalnych, ich możliwości, potencjału, jakim one są w operacji. Istotną lukę w tej dziedzinie stanowi problematyka przygotowania i prowadzenia działań specjalnych na szczeblu operacyjnym. Likwidacja korpuśnych kompanii specjalnych spowodowała pozbawienie dowódców ZO jednego z bardzo ważnych źródeł informacji oraz możliwości oddziaływania na przeciwnika poza zasięgiem posiadanych środków ogniowych w przypadku braku styczności z przeciwnikiem.

W wyniku analizy potencjału sił specjalnych należy wnioskować, że w wypadku konfliktu Związek Operacyjny może mieć przydzielony wysiłek sił specjalnych do batalionu bardzo rzadko pod OPCON¹⁵⁹ – rodzi się więc pytanie, jak użyć sił specjalnych i jak efektywnie wykorzystać te siły podczas połączonej operacji obronnej, aby osiągnąć założone cele. Ponadto nie bardzo wiadomo, kto i jak kierował będzie siłami specjalnymi. Wyniki przeprowadzonych badań ćwiczeń i treningów sztabowych na szczeblu korpusu wskazują, że jest to chwilowo trudny problem, ponieważ brakuje wykwalifikowanego personelu zajmującego się tą problematyką. Wyraźnie wynika z tego, iż siły specjalne są traktowane jako wzmocnienie, które użyte zostanie jak klasyczne pododdziały

¹⁵⁸R. Kwećka, *Operacje połączone*, Rozdz. 4., Struktury i możliwości sił specjalnych w operacjach połączonych, AON, Warszawa 2001, s. 240.

¹⁵⁹Operational Control /OPCON/ - *Kierowanie operacyjne* oznaczające posiadanie przez dowódcę, delegowanych mu przez przełożonego uprawnień do bezpośredniego kierowania siłami w celu wykonania określonego zadania (wypełnienia misji), które zazwyczaj są limitowane funkcjami, miejscem i czasem, (co, gdzie oraz kiedy wykonać); przemieszczania i rozmieszczania podległych sił oraz do utrzymania lub delegowania uprawnień TACOM i TACON do podległych sobie dowódców. OPCON nie obejmuje uprawnień do osobnego wykorzystania komponentów składających się na podległe siły oraz uprawnień związanych z ich administrowaniem i zabezpieczeniem logistycznym. *AAP-6, NATO Glossary & Definitions.*

rozpoznania, co nie zgadza się z ich przeznaczeniem i może być uznane jako marnotrawstwo sił.

Działania sił specjalnych w żadnym razie nie powinny stanowić tabu, a zasady i formy ich prowadzenia należy włączyć do narodowej strategii wojskowej i doktryny operacji połączonych. Większość strategii nowoczesnych państw zawiera, między innymi, ogólne cele i zasady prowadzenia działań specjalnych, przy czym zna je przynajmniej większość oficerów zajmujących się planowaniem strategicznym i operacyjnym. Natomiast specyficzne cele, dostępne siły i środki, jak również przewidywane warianty działań specjalnych stosownie do zamiarów obronnych, zawarte są w niejawnych planach operacyjnych. Działaniom tym przyświeca zazwyczaj ogólne kryterium opłacalności. Jeżeli nie stwierdzi się przesłanek i potrzeb do prowadzenia działań specjalnych, wówczas nie dąży się do nich za wszelką cenę. Jeśli warunki terenowe i charakter aktywności przeciwnika nie sprzyja zastosowaniu wszystkich rodzajów działań specjalnych, wówczas podejmuje się odpowiednio ograniczoną operację, w rejonie o najniższym stopniu ryzyka, nie marnotrawiąc wysiłku ludzi i środków materiałowych. Wyjątkiem od tej zasady mogą być działania wymuszane pod naciskiem wyższych racji stanu.

„Określenie celu jest podstawą każdego sprawnego działania. Bez wyraźnie sformułowanego celu nie jest możliwe zapewnienie najlepszych sposobów i środków działania, ani też sprawdzenia, czy podjęte działanie doprowadziło do osiągnięcia celu albo też przybliżyło lub oddaliło jego realizację”¹⁶⁰

ROZDZIAŁ 4.

WYBRANE PROBLEMY DOWODZENIA SIŁAMI SPECJALNYMI

Wyniki przeprowadzonych badań wskazują jednoznacznie, że dowodzenie działaniami specjalnymi podczas połączonej operacji obronnej jest procesem trudnym i skomplikowanym. Aby uzmysłwić sobie ogrom przedsięwzięć planistycznych i organizacyjnych jaki stoi przed sztabem, który powinien właściwie zaplanować działania, zwracam szczególną uwagę na fakt, iż siły specjalne realizują zadania w ugrupowaniu przeciwnika z dala od wojsk własnych, z reguły licząc na własny spryt, pomysłowość i nieszablonowość działań. Dowodzenie¹⁶¹ małymi siłami specjalnymi sprawić może wiele trudności także z uwagi na ograniczone możliwości nawiązywania łączności i przesyłania informacji. Jest to uwarunkowane intensywnym zakłócaniem stosowanym przez przeciwnika oraz potrzebą zachowania w tajemnicy rejonu działania grup specjalnych.

W celu sprawnego dowodzenia operacją organizuje się system dowodzenia stanowiący integralną część systemu operacji. Tworzą go funkcjonalne i wewnętrznie skoordynowane elementy organizacyjne, ludzkie i materiałowe, które są wzajemnie ze sobą powiązane i uzależnione.

Elementy systemu dowodzenia grupuje się w zestaw obejmujący trzy komponenty, tj.:

- ❖ *organizacja dowodzenia;*
- ❖ *środki dowodzenia;*
- ❖ *proces dowodzenia.*

¹⁶⁰ T. Sztucki

¹⁶¹ Dowodzenie jest procesem, poprzez który dowódca określonego szczebla dowodzenia narzuca swoją wolę i zamiary podwładnym. Obejmuje to władzę i odpowiedzialność za użycie podległych mu sił i środków do wykonania zadania. Odpowiedzialność dowódcy jest niepodzielna i nie może być przekazywana. Jest to również proces, w ramach, którego dowódca wspomagany przez swój sztab planuje, organizuje, koordynuje i ukierunkowuje działania podległych mu sił poprzez użycie standardowych procedur działania i wszelkich dostępnych środków przekazywania informacji.

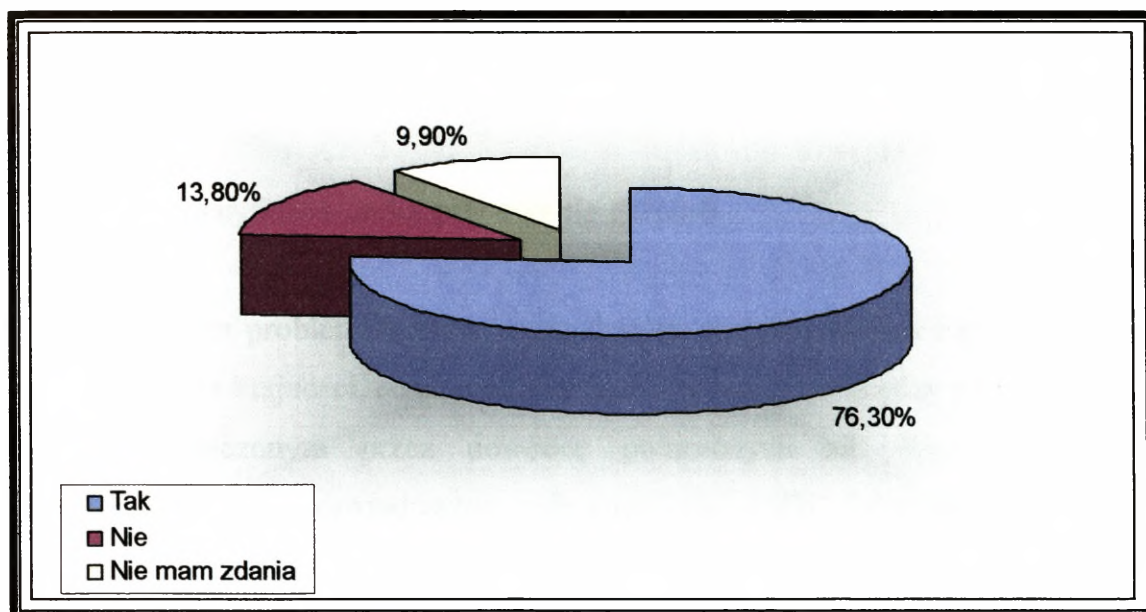
Według poglądów NATO dowodzenie (ang. *Command*), oznacza posiadanie przez dowódcę uprawnień do sprawowania władzy nad podwładnymi. Obejmuje ono swoim znaczeniem uprawnienia oraz odpowiedzialność dowódcy za efektywne wykorzystanie dostępnych mu środków, planowanie ich użycia, organizowanie, kierowanie, koordynowanie oraz kierowanie siłami militarnymi dla osiągnięcia nakazanych celów działań lub przydzielonych do wykonania zadań (misji)¹⁶². Pod tym pojęciem należy rozumieć także odpowiedzialność dowódcy za stan zdrowia, zapewnienie potrzeb bytowych, morale i dyscyplinę podległego personelu. Z kolei dowodzenie i kierowanie (ang. *Command & Control*), oznacza wykorzystywanie uprawnień posiadanych przez właściwego dowódcę w trakcie wykonywania misji. Realizowane jest ono poprzez odpowiednie usytuowanie personelu, wyposażenia, komunikowania, infrastruktury oraz wprowadzenie i modelowaniu procedur wykorzystywanych przez dowódcę w planowaniu, kierowaniu, koordynowaniu oraz kontrolowaniu sił i ich działań w trakcie wykonywania przez nie zadań.

Według doktryny operacyjnej wielonarodowych połączonych sił Sojuszu dowodzenie i kierowanie w działaniach wojennych (C2W) to „zintegrowane użycie wszelkich możliwości militarnych łącznie z elementami bezpieczeństwa operacji (OPSEC), działaniami wprowadzającymi przeciwnika w błąd, operacjami psychologicznymi (PSYOPS), walką radioelektroniczną (EW) oraz niszczeniem fizycznym, wspieranymi przez wszystkie dostępne środki wywiadu, rozpoznania oraz systemów łączności i transmisji danych, blokowanie informacji, wpływanie na degradację czy niszczenie systemu dowodzenia i kierowania (C2) przeciwnika z jednoczesną obroną możliwości własnego systemu C2 przed podobnymi działaniami”¹⁶³. Uwarunkowania C2W wpływają na wyobrażenie dowódcy dotyczące organizacji jego sił oraz zabezpieczenia w celu wykonania zadania, a wyrażone jest to poprzez zwiększoną i nieustanną koordynację. Wyniki przeprowadzonych badań wskazują, że w naszych uwarunkowaniach istnieje konieczność utworzenia jasnych i przejrzystych struktur dowodzenia działaniami specjalnymi, zwłaszcza w zakresie rozdziału kompetencji. Celowe jest, aby były one kierowane i kontrolowane przez dowódcę funkcjonalnego komponentu sił

¹⁶² Dictionary of Military & Associated Terms, Washington 1987 r.

¹⁶³ Doktryna operacyjna wielonarodowych połączonych sił Sojuszu AJP-01,(AJP-1(A))

specjalnych poprzez dowództwo, które zawiera w swojej strukturze sztab (stosowne dowództwa nadrzędne lub podrzędne w stosunku do Dowódcy Wielonarodowych Połączonych Sił Sojuszu powinny posiadać w swoich strukturach odpowiednie komórki organizacyjne)¹⁶⁴. Dowództwo sił specjalnych pełnić powinno funkcję zasadniczego dowodzenia operacjami specjalnymi. Tam powinny być przetwarzane wszystkie informacje dotyczące planowania i przebiegu działań specjalnych, prowadzonych na szczeblu połączonego zgrupowania bojowego. Utrzymywać się winno ścisłą współpracę z centrami operacyjnymi dowództwa połączonego zgrupowania bojowego (JFC) i innymi komponentami dowództwa.

Wykr.4.1. Opinie respondentów w odniesieniu do stworzenia dowództwa sił specjalnych.

Definiując system dowodzenia, kierowania i obiegu informacji (ang. *Command, Control and Information System*) należy podkreślić, że jest to zintegrowany system obejmujący zasady i procedury działania, strukturę organizacyjną, personel, sprzęt, obiekty oraz linie łączności, zapewniający terminowe dostarczanie władzom wszystkich szczebli odpowiednich danych niezbędnych do planowania, kierowania i kontroli ich działania¹⁶⁵. Struktura

¹⁶⁴ R. Kwećka, *Operacje połączone*. Podręcznik multimedialny. AON, 921/ZS

¹⁶⁵ *Doktryna operacyjna wielonarodowych połączonych sił Sojuszu* AJP-01,(AJP-1(A)).

organizacyjna systemu dowodzenia w jasny sposób odzwierciedla bezpośrednio strukturę organizacyjną wojsk.

Z uogólnienia wielu definicji dotyczących pojęcia procesu dowodzenia wynika najbardziej trafna według autora: proces dowodzenia to *jeden ze składników systemu dowodzenia, ukierunkowany i powtarzający się zawsze cykl myślenia i działania na wszystkich szczeblach i we wszystkich obszarach dowodzenia, przebiegający w czterech fazach*¹⁶⁶:

- ❖ ustalenia położenia;
- ❖ planowania;
- ❖ stawiania zadań;
- ❖ kontroli.

4.1. Specyficzne cechy planowania działań

Istotnym problemem planowania działań specjalnych jest zapewnienie ich bezpieczeństwa i tajności, co nie oznacza braku integracji pomiędzy planem i celem działań naznaczonym przez dowódcę połączonych sił. Wszelkie aspekty wywiadowcze, kontrwywiadowcze, osłonowe oraz walki elektronicznej powinny być zintegrowane w procesie planowania i prowadzenia działań specjalnych.

Przygotowanie połączonej operacji obronnej zwykle składa się z kilku faz. W ramach pierwszej z nich – tj. fazy przygotowania planu operacji istotną rolę odgrywa proces planowania (ang. OPP – *Operational Planning Process*), który jest podstawą do stworzenia całej rodziny planów zabezpieczających wykonanie zadania przez wydzielone siły specjalne. Dokładne i wszechstronne planowanie jest podstawą sukcesu sił specjalnych w obronnej operacji połączonej. *Dokonyjąc pewnego uogólnienia, można stwierdzić, że proces planowania działań pozwala dowódcy przetransponować cele operacyjne w zunifikowany plan działań, określając: w jaki sposób będą wykorzystane dostępne siły specjalne oraz środki?* Ograniczony dostęp do materiałów zawierających procedury stosowane przez

---

¹⁶⁶ „Organizacja dowodzenia jednostkami operacyjnymi wojsk lądowych cz. III” Warszawa 1998, s. 5.

poszczególne państwa przy procesach planistycznych w narodowych działaniach specjalnych spowodował konieczność gruntownego przeanalizowania procedur aktualnie stosowanych w operacjach połączonych.

Skrupulatne badanie procesu dowodzenia wykazuje, że państwa NATO mają własne rozwiązania dotyczące planowania działań specjalnych. Wyniki badań stanowiące treść poniższego rozdziału opracowane zostały w oparciu o JOINT PUB 3-05.5 w którym dokonano uogólnienia cyklu planistycznego dostosowanego do przygotowania i prowadzenia działań. Dokładna analiza badanego dokumentu pozwala stwierdzić, że zasadnicza myśl przewodnia tego procesu jest w pewnej jego części odzwierciedlona również w procedurach znajdujących zastosowanie w wymiarze narodowym. Precyzyjne planowanie użycia sił specjalnych kierować się powinno przeciwko celom właściwym z punktu widzenia operacyjnego lub strategicznego. Dlatego też decyzja ich użycia powinna zostać poprzedzona gruntownym przeanalizowaniem sytuacji decyzyjnej. Powinny zostać szczegółowo rozpatrzone także problemy, które zadecydują o konieczności realizacji danego zadania sił specjalnych. Głównymi problemami są niewątpliwie zasadność użycia, możliwość użycia oraz decydująca w fazie planowania możliwość wsparcia działań sił specjalnych¹⁶⁷.

Proces planowania działań specjalnych jest narzędziem sztabu sił połączonych pozwalającym na skoordynowane przeprowadzenie planowania ukierunkowanego na jak najlepsze wykonanie postawionych zadań przez siły specjalne¹⁶⁸. Planowanie jest etapem, który ma na celu określenie kolejności, sposobów i terminów wykonania zadań przez oddziały, rozwiązanie głównych problemów współdziałania i zabezpieczenia operacyjnego (bojowego) oraz organizacji dowodzenia.

Problemem bardzo istotnym jest zapewnienie bezpieczeństwa i tajności działaniom specjalnym. Ich planowanie powinno być realizowane w oddzieleniu od

---

¹⁶⁷ R. Kwečka, *Operacje połączone*. Podręcznik multimedialny. AON, 921/ZS

¹⁶⁸ Planowanie rozpoznania (działań specjalnych) jest to "obmyślanie i przewidywanie sposobów użycia i działania podległych sił i środków [...] oraz formułowanie potrzebnych - tak ogólnych, jak i jednostkowych - zadań rozpoznawczych odpowiednich do stojącego przed rozpoznaniem celu ogólnego. Planowanie rozpoznania jest synonimem organizacji rozpoznania w jej znaczeniu czynnościowym, czyli rozumianej jako organizowanie rozpoznania" J.S. Zieliński, *Organizacja i prowadzenie rozpoznania w działaniach bojowych*, ASG WP, Warszawa 1989, s. 98.

ogólnego procesu planowania operacji, co nie powinno oznaczać braku integracji pomiędzy planem użycia sił specjalnych, a celem działań określonym przez dowódcę operacyjnego. Oznacza to, że wszelkie aspekty wywiadowcze, kontrwywiadowcze, osłonowe oraz walki elektronicznej powinny być zintegrowane w procesie planowania i prowadzenia operacji specjalnych, w sposób umożliwiający zapewnienie bezpieczeństwa oraz uzyskanie przewagi informacyjnej nad przeciwnikiem.

Szef sztabu osobiście kieruje planowaniem działań specjalnych. Po otrzymaniu zadania i jego wnikliwej analizie, dowódca i szef sztabu określają czas pozostawiony przydzielonym siłom specjalnym na przygotowanie się do operacji. Na tej podstawie określa się czas na wypracowanie decyzji, planowanie oraz postawienie zadań¹⁶⁹. W celu właściwego ukierunkowania pracy szef sztabu informuje o otrzymanym zadaniu, zapoznaje z harmonogramem pracy sztabu oraz kalkulacją czasu na przygotowanie działań, a także ustala zakres zadań związanych z przygotowaniem niezbędnych danych do ustalenia zamiaru¹⁷⁰.

W proces planowania połączone dowództwo powinno znaleźć odpowiedź na cztery podstawowe pytania:

- Jakie warunki muszą być stworzone, aby osiągnąć założone cele operacyjne poprzez użycie sił specjalnych?
- Jaka najbardziej prawdopodobna kolejność działań sił specjalnych pozwoli na stworzenie tych warunków?
- Jak najbardziej efektywnie powinien być użyty potencjał sił specjalnych w celu osiągnięcia sukcesu w operacji?
- Czy założone ryzyko użycia sił specjalnych można zaakceptować?

¹⁶⁹ „Planowanie operacji obronnej obejmuje przede wszystkim uświadomienie /postanowienie/ celu, określenie koncepcji operacji, opracowanie sposobów realizacji koncepcji, powzięcie decyzji oraz opracowanie planu operacji i sporządzenie niezbędnych dokumentów. Ten etap jest szczególnie ważny w procesie przygotowania i prowadzenia operacji. Bowiern rozwiązania i postanowienia przyjęte w tym etapie są podstawą do przygotowania operacji obronnej i dowodzenia w czasie prowadzenia. Dla zapewnienia sprawnego przebiegu tego etapu, sztab [...] powinien przede wszystkim posiadać aktualne zbiory informacji oraz wiedzieć, jakie dane i w jakim czasie należy dodatkowo zdobyć”. S. Piotrowski, *Dowodzenie operacyjne*, AON, Warszawa 1994, s. 88.

¹⁷⁰ „Czynnikiem warunkującym wybór metody przygotowania operacji (walki) jest zwykle czas, jakim dysponujemy na przygotowanie operacji. Tamże, s. 56 - 58.

Wyniki przeprowadzonych badań wskazują, że odpowiedzi na te pytania dowództwo sił połączonych poszukuje w wyniku realizacji kolejnych faz procesu planowania działań. W procesie tym wyróżniamy pięć faz:

- Faza I – faza wstępna (ang. *Initiation*);
- Faza II – faza początkowa (ang. *Orientation*);
- Faza III – faza opracowania zamiaru działania (ang. *Concept Development*);
- Faza IV – faza opracowania planu działania (ang. *Plan Development*);
- Faza V – faza weryfikacji planu działania (ang. *Plan Review*).

W każdej z tych faz należy wykonać określone czynności w taki sposób, aby osiągnąć zamierzony efekt oraz stworzyć optymalne warunki do przeprowadzenia kolejnej fazy. Na podstawie wyników przeprowadzonych badań należy stwierdzić, iż planowanie operacji specjalnych musi rozpocząć się już w czasie pokoju. Jest to tzw. Planowanie wyprzedzające (ang. *Deliberate Planning*), ściśle wiążące się z wykonaniem planu w warunkach skomplikowanego położenia przy wykorzystaniu dostępnych sił. Polega ono na przyjęciu odpowiednich założeń, co do politycznego oraz wojskowego położenia, jakie zaistnieją w chwili, gdy przyjęty plan mógłby być wprowadzany w życie. Tego rodzaju planowanie działań specjalnych jest w pełni pożądane i konieczne dla płynnego przejścia pomiędzy poszczególnymi fazami wszystkich działań operacyjnych.

Pierwsza faza procesu planowania operacji (ang. *Initiation*) inicjowana jest na różnych szczeblach w wyniku politycznych lub militarnych wydarzeń. Niekiedy również dowódca może samodzielnie rozpocząć proces planowania działań. Dzieje się tak w przypadku zmiany sytuacji wymagającej rozpoczęcia nowego procesu planowania.

W fazie tej występują dwie podstawowe czynności:

- otrzymanie dyrektywy wstępnej (ang. *Initiating Directive*);
- sformowanie grupy planowania działań (ang. *Operations Planning Group - OPG*).

W zależności od szczebla dowodzenia dyrektywę wstępną, inicjującą proces planowania, dowódca sił połączonych otrzymuje od przełożonego. Rozpoczyna ona jedynie proces planowania, a nie prowadzenia działań. Zawiera ona cele i zamiary przełożonego, jak również identyfikuje wymagania polityczne i potencjalne opcje

militarne. W ramach tej fazy, oprócz otrzymania dyrektywy wstępnej i sformowania grupy planowania działań, gromadzone są niezbędne informacje, które umożliwią rozpoczęcie kolejnej fazy procesu planowania działań.

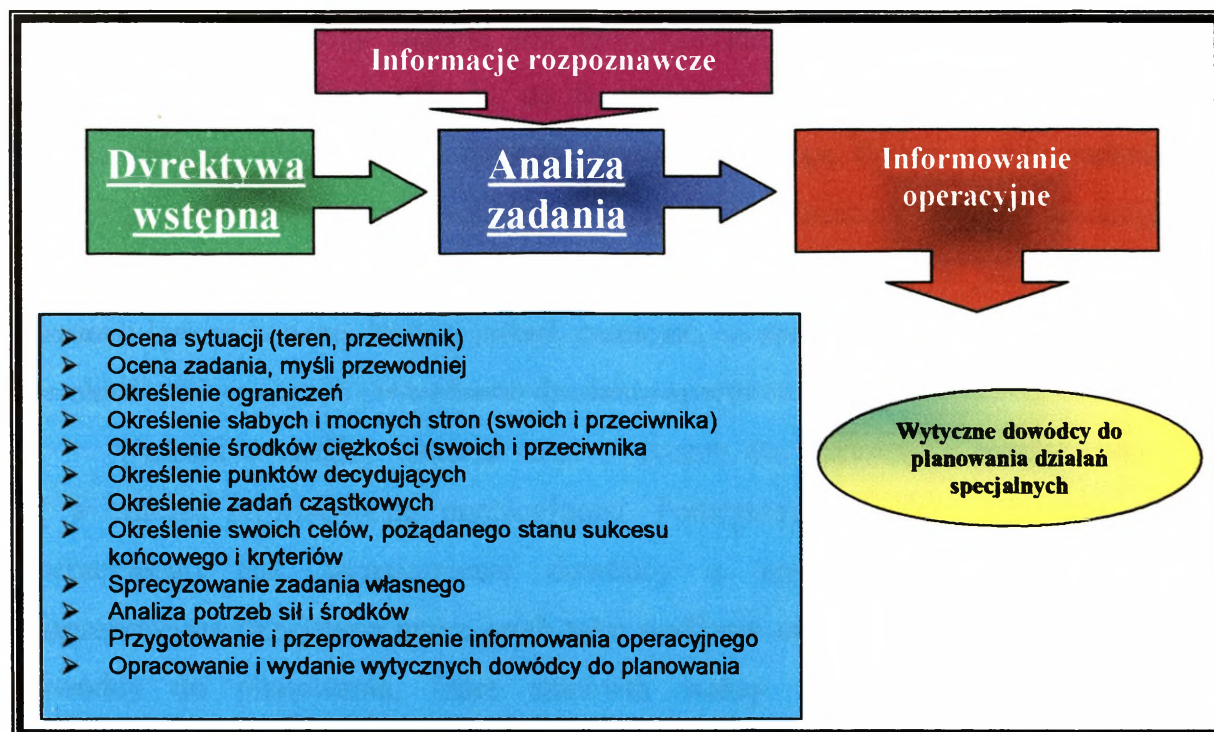
Dowódca sił specjalnych w fazie wstępnej, na podstawie dyrektywy, określa dokładnie, co powinno zostać osiągnięte przez siły specjalne. W zależności od sytuacji zainicjowanie tego procesu może wynikać z dyrektywy, ustnych wytycznych lub pracy zespołu planowania. Zawsze jednak wymagany stan końcowy musi zostać jasno określony, a myśl przewodnia przełożonego dokładnie zrozumiana w celu rozpoczęcia efektywnego planowania użycia SOF. Wynikiem tego są wytyczne dowódcy do planowania działań specjalnych (ang. *Commander's Planning Guidance*). Dowódca powyższe koncepcje przystosowuje do przydzielonego obszaru odpowiedzialności SOF (ang. *Area of Responsibility SOF – AOR SOF*), zawierając je w celach i wytycznych do opracowania szczegółowych planów użycia sił specjalnych. Rozpracowywanie celów szczegółowych wypływa z celów i wytycznych ogólnych i jest odzwierciedlone w planie operacji oraz dyrektywach dowódcy.

Specyfika służby i charakter zadań sił specjalnych wymuszają stosowanie ścisłych kryteriów i procedur dostępu do informacji niejawnych. Zwykle najczęściej danych uzyskują oficerowie, zwłaszcza ci, którzy odpowiadają za planowanie operacyjne i wywiad. Praca dowództwa i sztabu, treść zadań i dane dotyczące organizacji i zabezpieczenia działań specjalnych są szczególnie chronione. Dopuszcza się do nich jedynie niezbędną liczbę pracowników dowództwa i sztabu mających związek z planowaniem i wykonaniem operacji. Wszelkie dokumenty związane z planowaniem operacji mają klauzulę specjalnie chronionych, a dostęp do nich mają wyłącznie osoby uprawnione. Powszechna jest przy tym zasada, że jeden dokument wykonuje jeden planista, zaś liczba osób, które mają do niego wgląd jest ograniczona. Tajemnicą objęte są również ważniejsze dziedziny przygotowania i szkolenia, stan uzbrojenia i wyposażenia oraz obsada personalna dowództwa, sztabu i pododdziałów.

Prowadzona analiza zadania ma dwa podstawowe cele: określenie problemu do rozwiązania oraz potwierdzenie pożądanego rezultatu i stanu końcowego, jaki należy osiągnąć. Obejmuje ona interpretację i zdefiniowanie wytycznych

otrzymanych od przełożonego, fizycznych, militarnych i politycznych czynników, które mogą wpływać na zadanie jak również ocenę wojsk własnych, w tym sił specjalnych i potencjalnego przeciwnika w celu określenia silnych i słabych stron.

Sformułowanie tych wytycznych osiąga się w wyniku przeprowadzonej analizy zadania, a przedstawia je w ramach informowania operacyjnego według poniższego schematu.

Rys. 4.1. Istota fazy początkowej procesu planowania działań

Źródło: GOP, s. 4-7

W trakcie analizy zadania rozważa się następujące problemy:

- Sytuacja;
- Ograniczenia planowania;
- Przypuszczenia (założenia);
- Czynniki;
- Silne i słabe strony;
- Zadania;
- Cele;

- Środki ciężkości¹⁷¹;
- Punkty decydujące¹⁷²;
- Zadania;
- Cele;
- Pożądany stan końcowy;
- Kryteria powodzenia.

Wynikiem analizy zadania jest sprecyzowane zadanie własne, które trwa przez cały czas analizy zadania, aż do momentu, kiedy uzyskamy pewność, że zapewnia ono osiągnięcie pożądanego stanu końcowego. Sprecyzowane zadanie własne powinno być jasne i zwięzłe, określające: kto będzie prowadził operację; co powinno być zrobione; kiedy to będzie miało miejsce oraz w jakim celu to powinno być wykonane. Należy jednak pamiętać, że sprecyzowane zadanie własne nie określa jak mają być prowadzone działania specjalne.

Wnioski z analizy zadania oraz wytyczne do planowania przekazywane są w trakcie informowania operacyjnego. Podstawowym celem informowania operacyjnego jest zaznajomienie dowódcy z wynikiem analizy zadania, zaaprobowanie przyjętego przez sztab toku myślenia oraz propozycji wytycznych dowódcy do planowania, które stanowią ważny wynik fazy początkowej i są opracowywane w postaci formalnego dokumentu. W związku z tym zawiera on trzy kluczowe elementy: *wstępną myśl przewodnią, pożądaną stan końcowy oraz sprecyzowane zadanie własne.*

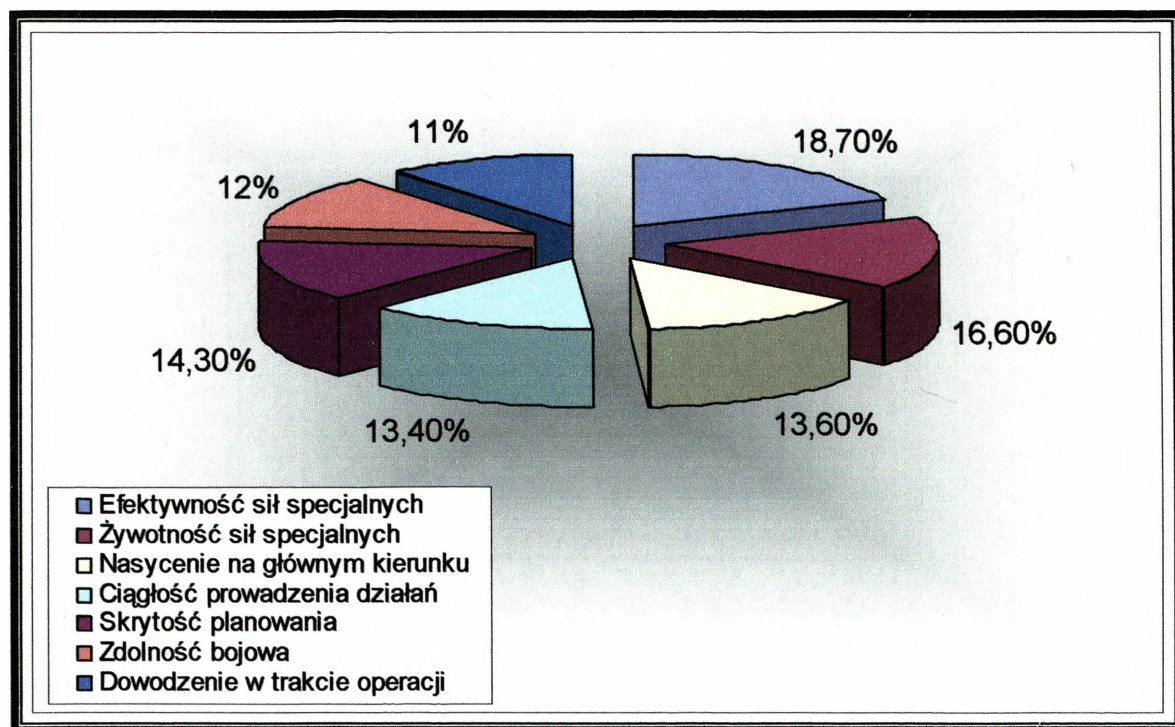
Planowanie powinno rozpoczynać się od ustalenia koncepcji działań specjalnych, zadań dla sił specjalnych (grup), głównych problemów współdziałania, zabezpieczenia bojowego i logistycznego oraz podjęcie decyzji i opracowania dokumentów bojowych.

¹⁷¹ Środek ciężkości (ang. *Centre of Gravity* – COG) – występuje na szczeblu strategicznym jak również operacyjnym i taktycznym i jest rozumiany jako centrum całej siły i ruchu, od którego wszystko jest uzależnione, lub jako punkt, przeciwko któremu wszystkie wysiłki powinny być skierowane. Środek ciężkości to cechy i umiejętności, z których siły zbrojne, naród lub sojusz czerpie swobodę działania, siłę fizyczną i wolę walki (GOP, s.3-1).

¹⁷² Punkty decydujące (ang. *Decisive Points*) są kluczem do uchwycenia środka ciężkości. Kontrolowanie punktów decydujących pozwala na uzyskanie przewagi nad przeciwnikiem i znacząco wpływa na wynik działania. Właściwe działanie w oparciu o punkty decydujące pozwalają na przejęcie inicjatywy i uzyskanie swobody manewru (Tamże, s. 3-2).

Planowanie działań specjalnych powinno zapewnić:

- ❖ pełne i efektywne wykorzystanie możliwości sił i środków;
- ❖ elastyczny manewr siłami w celu potęgowania wysiłku w toku operacji;
- ❖ objęcie rozpoznaniem (oddziaływaniem) maksymalnej ilości obiektów przeciwnika mających duże znaczenie dla przeciwnika i realizacji celu operacji własnej;
- ❖ zdecydowane ześrodkowanie sił i środków na głównym kierunku (obszarze) działań specjalnych;
- ❖ ciągłość działań specjalnych poprzez wybranie sposobów przerzutu;
- ❖ skryte przygotowanie działań specjalnych w tym wybranie lądowisk;
- ❖ utrzymanie wysokiej zdolności bojowej pododdziałów działań specjalnych i szybkie jej odtworzenie;
- ❖ żywotność organów kierowania działaniami specjalnymi (możliwość odtworzenia systemu dowodzenia i łączności).

Wykr.4.2. Opinie respondentów w odniesieniu do czynników, które powinny być rozważone podczas planowania działań specjalnych.

Wyniki przeprowadzonych badań wskazują, że planowanie działań specjalnych należy rozpocząć z wyprzedzeniem zapewniającym otrzymanie na czas niezbędnych danych do prowadzenia walki, dlatego też należy dążyć do wcześniejszego przerzutu i rozmieszczenia grup w rejonach zainteresowania przed wybuchem konfliktu. Natomiast podstawę do planowania działań specjalnych stanowią: cele i zadania wynikające z dyrektywy operacyjnej i zarządzeń nadrzędnych organów dowodzenia, zamiar dowódcy, wytyczne szefa sztabu i szefa J 2, stopień znajomości działań przeciwnika w planowanym obszarze działania oraz stan i możliwości przydzielonych sił specjalnych.

W działalności planistycznej należy uwzględniać następujące wymagania:

- ❖ ścisłe podporządkowanie działań specjalnych zamiarowi przeprowadzenia operacji;
- ❖ skoncentrowanie głównego wysiłku działań specjalnych na zabezpieczeniu wykonania zasadniczych zadań;
- ❖ dokładny wybór rejonów, obiektów, na podstawie znajomości zasad działania przeciwnika i jego struktur organizacyjnych, znajomość aktualnej sytuacji operacyjnej i trafne przewidywanie zmian;
- ❖ określanie rejonów szczególnego zainteresowania;
- ❖ podział zadań na poszczególne okresy (etapy) operacji;
- ❖ ustalenie obiektów wymagających ciągłego śledzenia oraz wyznaczenie sił do realizacji tych zadań;
- ❖ utrzymywanie i ciągłe odtwarzanie odwołu sił specjalnych;
- ❖ ciągłość prowadzenia działań specjalnych niezależnie od warunków atmosferycznych, pory roku i doby;
- ❖ równoległość planowania, organizowania i kierowania działaniami specjalnymi;
- ❖ ciągłe śledzenie sytuacji operacyjnej i dokonywanie korekty w planie działań specjalnych, odpowiednio do jej rozwoju.

Działania specjalne powinno się planować według etapów operacji.

Szczegółowe planowanie mogłoby objąć okresy:

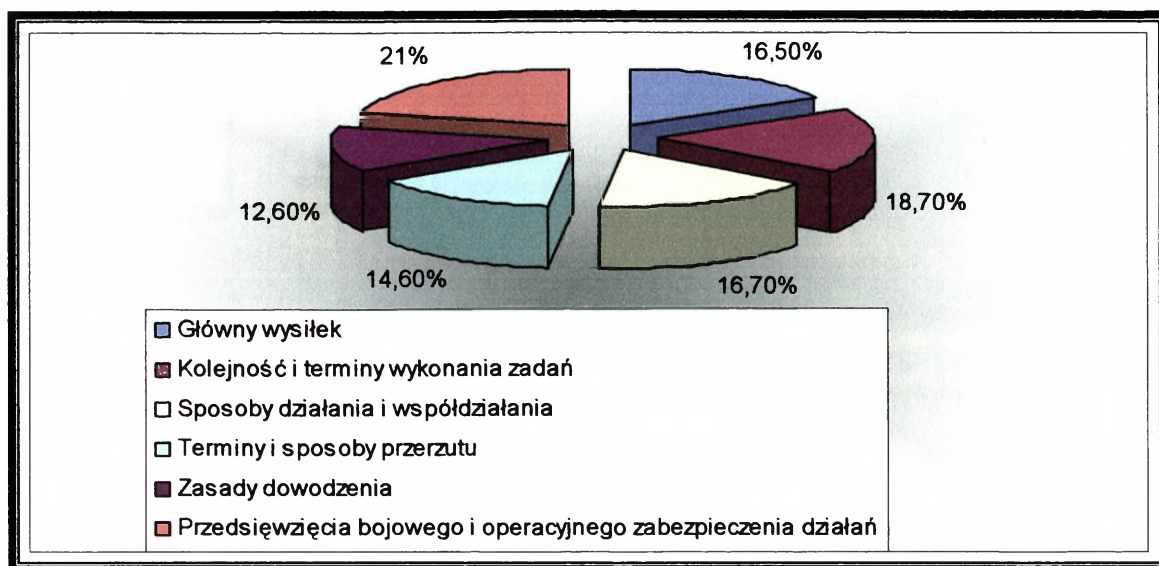
- ❖ przygotowania operacji;
- ❖ działania sił w pasie przygranicznym (osłony);

- ❖ działania obronne w strefie operacyjnej i taktycznej;
- ❖ przeciwuderzenie strategiczne.

Wyniki badań wskazują kolejny etap planowania tzw. szczegółowego, który powinien objąć czas użycia sił i środków działań specjalnych w okresie działania sił w pasie przygranicznym (osłony). Z kolei planowanie na kolejne dni powinno być bardziej ogólne i w głównej mierze sprowadzać się do określenia głównych rejonów(obiektów) lub pakietu zadań, na których należy skupić zasadniczy wysiłek sił specjalnych w celu wykrycia świeżo przerzucanych zgrupowań wojsk przeciwnika, rejonów rozmieszczenia środków precyzyjnego i powierzchniowego rażenia, dróg przegrupowania wojsk, rozmieszczenia elementów logistycznych.

Przeprowadzone badania wskazały potrzebę określenia:

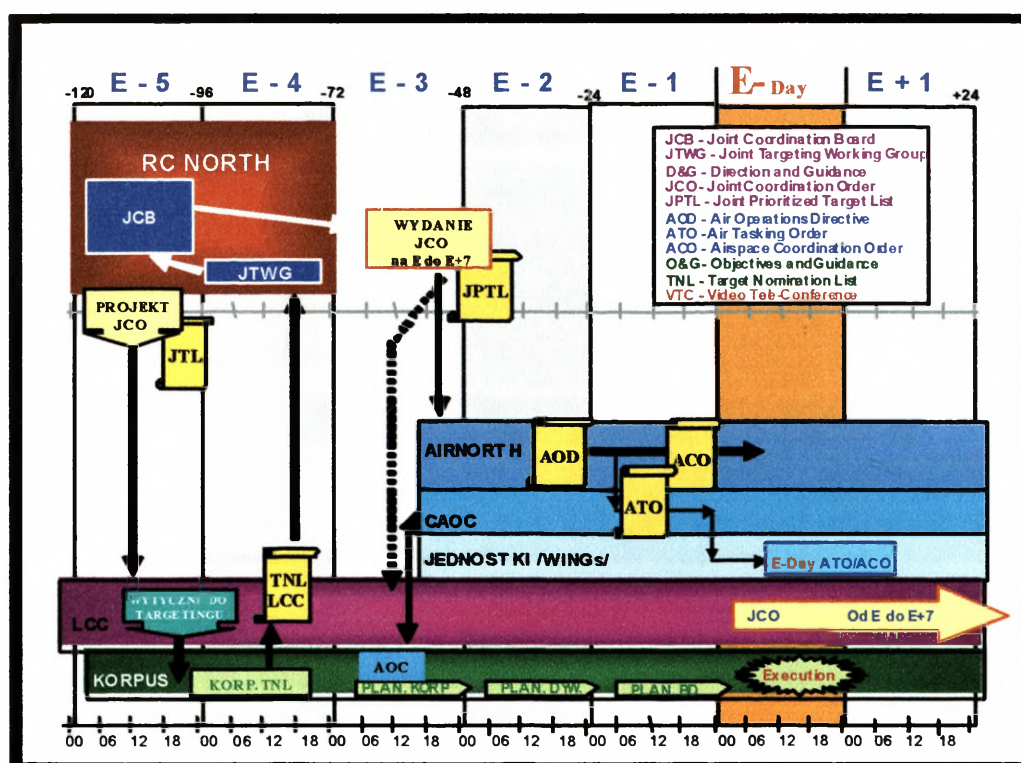
- ❖ głównego wysiłku (rejonów, kierunków i obiektów) działań specjalnych;
- ❖ kolejności i terminów wykonania postawionych zadań;
- ❖ zasadniczych sposobów działań i współdziałania z innymi elementami systemu obrony państwa;
- ❖ terminów i sposobów przerzutu grup w rejony działań i ich odzyskanie;
- ❖ zasad dowodzenia działającymi grupami i obiegu informacji;
- ❖ przedsięwzięć bojowego i operacyjnego zabezpieczenia działań specjalnych.

Wykr.4.3. Opinie respondentów w odniesieniu do czynników, które powinny być rozważone podczas planowania szczegółowego działań specjalnych.

W wyniku badań uzyskano ważną informację o planowaniu działań specjalnych, a mianowicie: w planowaniu muszą być uwzględnione dane otrzymane w ramach współdziałania i wymiany informacji z zespołem planowania oraz wydziałem operacji głębokich, dotyczące: obiektów i zadań, jakie w swoich rejonach działania realizować będą siły specjalne; przybliżone terminy dostarczenia informacji; rejony działania; ogólna ilość grup użytych w poszczególnych etapach operacji; rejony zastrzeżone i szczególnego zainteresowania. Z oddziału targetingu w ramach wymiany informacji do planowania powinno wykorzystywać się wiadomości dotyczące: położenia, działalności i charakteru obiektów przeciwnika będących w obszarze zainteresowania sił specjalnych; uaktualnianie posiadanych informacji¹⁷³.

Szczególnie ważnym elementem planowania działań specjalnych jest ocena i nominowanie celów (ang. *Target Development*).

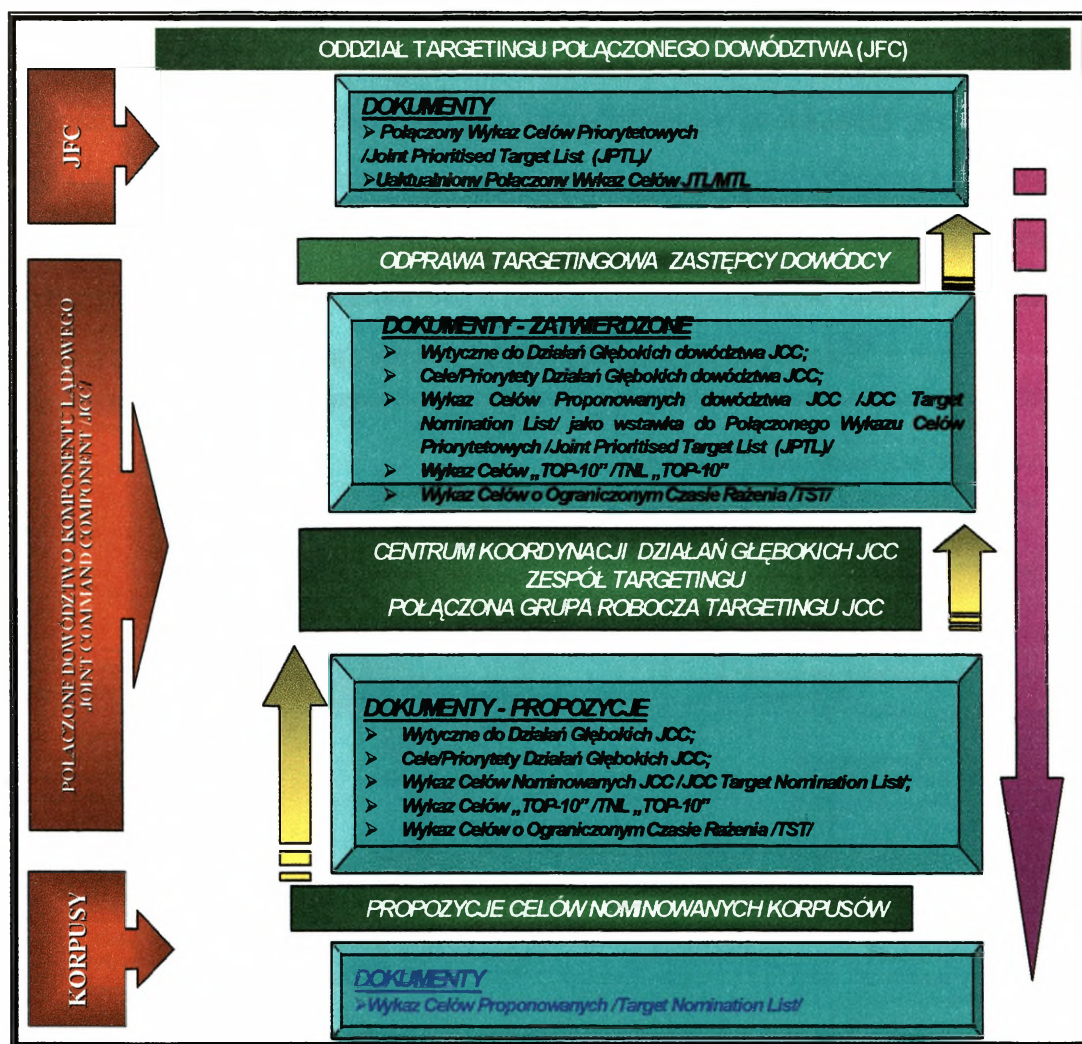

Rys. 4.2. Cykl Targetingu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych ćwiczeń

¹⁷³ **Targeting** jest to proces selekcji celów i wyznaczania właściwych środków do ich zwalczania, uwzględniający wymagania prowadzonej operacji oraz możliwości bojowe posiadanych sił i środków rozpoznania oraz rażenia. *AAP-6, NATO Glossary of Terms and Definitions 1998 Edition V.*

Proces nominowania celów wiąże się z identyfikacją celów przez wszystkie poziomy dowodzenia wspierające cele i plany operacyjne dowódcy sił połączonych (ang. JFC's). Obejmuje on oszacowanie możliwości przeciwnika, określenia jego wrażliwych punktów oraz najbardziej kluczowych punktów, systemów przeciwnika jako obiektów do uderzeń, rozpoznania przez siły specjalne.

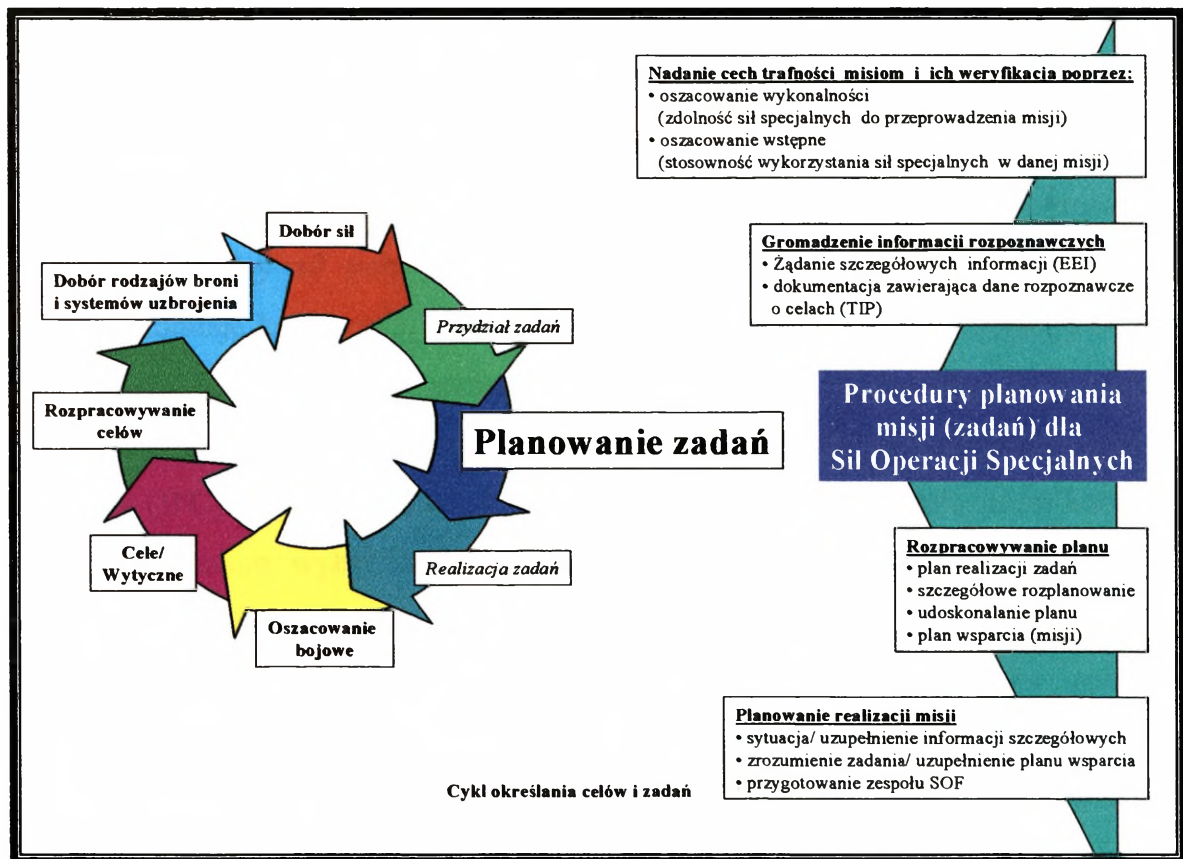

Rys. 4.3. Obieg informacji w Targetingu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych ćwiczeń

Dowódcy komponentów według takiego założenia nominują cele dla dowódcy (JFC), a nominacje są oszacowywane pod kątem ich zgodności z zakładanymi celami oraz czy nie pozostają one w sprzeczności z celami wyznaczonymi (nominowanymi) przez inne komponenty podlegające dowódcy sił połączonych.

Wyniki przeprowadzonych badań wskazują, iż niezmiernie ważnym momentem planowania jest cykl określania celów i zadań (ang. *Targeting Cycle*). Przedstawia on analityczne, systemowe podejście zogniskowane na procesie wspierającym planowanie operacyjne w urzeczywistnianiu celów przyjętych do realizacji przez dowódcę (ang. Joint Force Commander - JFC) (rys. 4.4.). Analiza przyjętego cyklu wskazuje, iż składa się on z sześciu zasadniczych faz procesu planowania. Po dodaniu do nich fazy przydziału zadań i fazy ich realizacji otrzymany został cykl planistyczny przedstawiający całokształt poszczególnych misji. Cykl ten znajduje zastosowanie zarówno w długoterminowym, jak również w krótkoterminowym, procesie określania celów i zadań operacji specjalnych. Jest on stosowany do selekcji celów dla wszystkich komponentów dostępnych dowódcy sił połączonych (JFC), włączając w to siły operacji specjalnych¹⁷⁴.

Rys. 4.4. Cykl określania celów i zadań

Źródło: R. Kwečka, *Operacje połączone*. Podręcznik multimedialny. AON, 921/ZS

¹⁷⁴ R. Kwečka, *Operacje połączone*. AON, 921/ZS

Wynikiem przeprowadzonych badań jest cykl określania celów i zadań obejmujący kolejne fazy, które omówione zostaną w tym podrozdziale¹⁷⁵.

Faza 1: Cele i wytyczne (ang. *Objectives and Guidance*) powstają na poziomie narodowym jako ogólne koncepcje. Dowódca (JFC) odpowiednio przystosowuje powyższe koncepcje do przydzielonych obszarów odpowiedzialności zawierając je w celach i wytycznych do opracowania szczegółowych planów operacyjnych. Rozpracowywanie celów szczegółowych wpływa celów i wytycznych ogólnych i jest odzwierciedlone w planach operacyjnych oraz dyrektywach i intencjach dowódcy.

Faza 2: Rozpracowywanie celów (ang. *Target Development*) pociąga za sobą identyfikowanie celów przez wszystkie poziomy dowodzenia wspierające cele i plany operacyjne dowódcy (JFC's). Rozpracowywanie celów obejmuje szacowanie możliwości przeciwnika, określenie jego wrażliwych punktów oraz najbardziej stosownych punktów węzłowych (kluczowych) systemów przeciwnika jako obiektów do uderzeń, rozpoznania, lub wykorzystania przez siły własne. Zgodnie z takim założeniem dowódcy komponentów nominują (wstępnie określają) cele dla dowódcy sił połączonych (JFC). Nominacje są oszacowywane przez wspólną komisję koordynacyjną (ang. *Joint targeting coordinating board* - JTCB) pod kątem ich zgodności z zakładanymi celami ogólnymi dowódcy (JFC) oraz z celami wyznaczonymi (nominowanymi) przez inne komponenty podlegające dowódcy (JFC). Wyniki badań wskazują, że proces rozpracowywania celów kończy się opracowaniem wykazów celi, które są zatwierdzane przez dowódcę teatru działań lub aprobowane przez dowódcę (JFC). Dowódca komponentu połączonych sił specjalnych (ang. JFSOCC) dokonuje weryfikacji wykazów celów według przyjętego algorytmu (ang. *target panel*) rys. 4.3. oraz swojego przedstawiciela planującego misję (ang. *Mission Planning Agents* - MPA's)¹⁷⁶ dla przeprowadzenia oszacowania wykonalności wyznaczonych celów.

Faza 3. Dobór rodzajów broni i systemów uzbrojenia (ang. *Weaponering*) w głównej mierze polega na dogłębnej analizie dostępnych broni i systemów

¹⁷⁵ Tamże.

¹⁷⁶ Ang. Mission Planning Agent - desygnowany przez dowódcę komponentu połączonych sił specjalnych (JFSOCC) dowódca sił specjalnych do przeprowadzenia oszacowania celów, planowania i przeprowadzenia szczególnie istotnych (ważnych) misji. W skrócie określane jako MPA.

W tym samym czasie w dowództwie komponentu połączonych sił specjalnych operatorzy, analitycy celów, planiści dokonują zjednoczenia celów, systemów uzbrojenia, zasobów broni w sposób pozwalający na ich optymalne wykorzystanie.

Przeprowadzone badania wskazują na kolejność działań, w wyniku, których dowódca (JFC) stawia zadania rodzajom sił zbrojnych lub dowództwom, uwzględniając przypisywane im do realizacji cele działania i obiekty uderzeń. Siły specjalne powinny być podporządkowane dowódcy komponentu połączonych sił specjalnych (JFSOCC). Jednak w specyficznych sytuacjach mogą zostać podporządkowane dowódcom innych komponentów. W tym przypadku cel, planowanie misji oraz przydział zadań są realizowane bezpośrednio przez dowódcę danego komponentu.

Faza 5. Planowanie zadań (ang. *Mission Planning*) - następstwem doboru sił i przydziału zadań jest faza planowania zadań, która zasadniczo różni się bardziej od planowania zadań dla jednostek konwencjonalnych lub jądrowych. Realizacja planowania zadań w operacjach specjalnych wymaga niezmiernie szczegółowych danych rozpoznawczych i operacyjnych, w tym i wywiadu. Prezentowane poniżej cztery zasadnicze kroki są niezbędne do właściwego zaplanowania zadań w operacjach specjalnych.

I. Walidacja celu (ang. *Target Validation*) - Dowódca połączonych sił specjalnych (JFSOCC) zleca swoim przedstawicielom (agentom) planowania misji (ang. *Mission Planning Agents*) przeprowadzenie walidacji celów, czyli nadania im cech trafności (a zarazem sprawdzenie tych cech) oraz stosowności ich realizacji przez siły specjalne. MPA oszacowują wykonalność założonego celu oraz oceniają stopień ryzyka połączonego z osiągnięciem danego celu. MPA przekazują dowódcy sił specjalnych wykaz (listę) celów (ang. *Missions Tasking Letter* - MTL), które pozytywnie przeszły etap walidacji. Zespół specjalistów JFSOCC studiuje otrzymaną listę celów, po czym nakazuje MPA przeprowadzić oszacowanie wykonalności (ang. FA - *Feasibility Assessment*), w niektórych przypadkach JFSOCC przeprowadza je samodzielnie, bez desygnowania do tego MPA. MPA przygotowuje oszacowanie wykonalności, natomiast agencje wspierające działania przygotowują oszacowanie początkowe (ang. *Initial Assessment* - IA) wykonalności

zadań. Jeżeli jest to niezbędne, wsparcia do oszacowania wykonalności (FA) oraz do oszacowania początkowego (IA) udzielają agencje wywiadu i rozpoznania (na podstawie zadań otrzymanych od JFSOCC). Oszacowanie wykonalności oraz oszacowanie początkowe są z natury elementami wstępnymi, kładącymi nacisk na uzyskiwanie danych bezpośrednio z aktualnie dostępnej bazy danych. Jednakże dotychczasowe doświadczenia pokazują, że dane tego rodzaju są niewystarczające dla oszacowania wykonalności oraz oszacowania wstępnego. W większości przypadków wymagane jest przeprowadzenie dodatkowych działań rozpoznawczych. Wskazane jest, aby proces uzupełniania informacji rozpoznawczych na potrzeby oszacowania celów (FA oraz IA) został zakończony zanim rozpocznie się proces szczegółowego analizowania celów, co pozwoli uniknąć użycia niewystarczających środków do osiągnięcia określonego celu, który ponadto może być poza zasięgiem możliwości sił specjalnych. Dowódca sił specjalnych (JFSOCC) powinien przekazać dowódcom planującym misję wystarczające uprawnienia razem z odpowiednimi komponentami wspierającymi (dotyczy to również uzgodnień dotyczących operacji bezpieczeństwa ang. *Operations Security-OPSEC*) umożliwiającymi przeprowadzenie gruntownych analiz z zakresu oszacowania wstępnego oraz oszacowania wykonalności misji. Jeżeli dowódca sił połączonych uznał przyjęty cel za możliwy do zrealizowania przez siły specjalne to jest on dołączany do listy celów (MTL) oraz przesyłany w formie odpowiedniej dokumentacji (ang. *Mission Tasking Package-MTP*)¹⁷⁷ dowódcy sił specjalnych. Na jej podstawie dowódca opracowuje dokumentację planistyczną działań specjalnych (ang. *Special Operations Mission Planning Folder-SOMPF*)¹⁷⁸.

II. Działalność rozpoznawcza (ang. *Intelligence Production*) - gdy cele są zaaprobowane do realizacji, dowódca sił specjalnych poprzez J-2 żąda, aby dostępne zasoby rozpoznawcze - konieczna jest również pomoc naczelnego

¹⁷⁷Mission Tasking Package - dokumentacja oraz wytyczne przekazane przez dowódcę teatru operacji specjalnych dla MPA (Mission Planning Agents) dostarczają podstawowych danych do planowania celów. Zawiera zadania do realizacji oraz podział administracyjny, w którego granicach planowane jest użycie sił operacji specjalnych.

¹⁷⁸Special Operations Mission Planning Folder - dokumentacja planistyczna operacji specjalnych zawiera pięć podstawowych dokumentów: MTP (Mission Tasking Package); FA (Feasibility Assessment - razem z dokumentem uzupełniającym - IA-Initial Assessment); TIP (Target Intelligence Package); POE (Plan of Execution); MSP (Mission Support Plans).

dowództwa J-2 oraz wywiadu (ang. DIA -*Defence Intelligence Agency*) przygotowały niezbędną dokumentację zawierającą dane rozpoznawcze o celach (ang. *Target Intelligence Package* -TIP) wraz ze szczegółowymi informacjami (ang. *Essential Elements of Information* - EEI)¹⁷⁹, które zostaną wzięte pod rozwagę przez sztab w trakcie opracowywania planów misji.

III. Rozpracowywanie planu (ang. *Plan Development*) - kolejny krok to rozpracowywanie planu realizacji zadań (ang. *Plan of Execution* - POE). Nie powinien być on zrealizowany dopóki MPA nie otrzyma ostatecznej wersji TIP (ang. *Target Intelligence Package*). Opracowywanie planu realizacji zadań przez sztab oraz plany wsparcia misji opracowywane przez agencje wspierające realizację misji (zadań) rozpoczynają przygotowanie i opracowanie dokumentacji planistycznej działań specjalnych (ang. *Special Operations Mission Planning Folder* - SOMPF). Podzespoły planistyczno-operacyjne wchodzące w skład sztabu wnikliwie opracowują dane o planowanych obiektach oddziaływania (np.: częstotliwość zmian wartowników, sposób zachowania się personelu, kierunek otwierania drzwi itp.) korzystając z najlepszych i jednocześnie dostępnych operacyjnych i wywiadowczych informacji o planowanych celach oddziaływania i obszarach, na których są położone. W konsekwencji to dowódca sił specjalnych jest ostatecznym decydem i on aprobuje (lub nie) końcowe wersje planów. Informacje wchodzące w skład planu powinny być nieustannie kontrolowane i uaktualniane. Równolegle należy prowadzić wyczerpujące treningi na poligonach oraz uwzględniać wszelkie zmiany dotyczące oszacowania celów. W fazie końcowej tego podetapu, sztab przesyła dokumentację planistyczną działań specjalnych (ang. *Special Operations Mission Planing Folder* - SOMPF) do dowódcy sił specjalnych w celu zaaprobowania. Od momentu akceptacji dokumentacja ta będzie utrzymywana w gotowości do użycia oraz będzie okresowo uaktualniana, tak długo jak to będzie konieczne z punktu widzenia potrzeb sił specjalnych.

IV. Planowanie realizacji zadania (ang. *Execution Planning*) - czwarty zasadniczy krok tej fazy planowania jest realizowany w sytuacji, kiedy zaplanowana misja

¹⁷⁹Essential Elements of Information - informacje niezbędne dowódcy w celu właściwego wnioskowania i kompilowania informacji z dostępnych źródeł.

musi zostać zrealizowana. Wymaga on uzupełnienia istniejących planów o najnowsze informacje rozpoznawcze i operacyjne. Podzespoły „odosobnienia”, wchodzące w skład sztabu, przekazują zadania dla wyznaczonych sił specjalnych. Działanie w odosobnieniu prowadzone jest aż do ostatniej chwili przed wprowadzeniem grup specjalnych do działania. Wówczas to dokonuje się ostatecznych poprawek w planie działania, prowadzi odprawy koordynacyjne, indywidualne i zespołowe ćwiczenia, treningi w realizacji zadań na obiektach pozorowanych. Dokonuje się ponadto przygotowania wyposażenia indywidualnego i zespołowego oraz przeznaczają się odpowiednią ilość czasu na odpoczynek i sen bezpośrednio przed przetruciem sił do rejonu działania. Uzupełnianie informacji rozpoznawczych i operacyjnych powinno trwać w sposób nieprzerwany, również w trakcie realizacji zadania przez siły specjalne. Planowanie realizacji misji przybiera z reguły postać planowania w ograniczonym czasie (ang. *Time-Sensitive Planning*). Realizację zadania wykonuje się na wyraźny rozkaz.

Faza 6. Oszacowanie bojowe (ang. *Combat Assessment*) - w końcowej fazie dowódca sił specjalnych prowadzi bieżącą analizę misji podczas gdy wyznaczony element sił specjalnych realizuje cel misji, stosownie do podjętej decyzji. Oszacowanie bojowe działań specjalnych odbywa się m.in. poprzez wysłuchanie relacji dowódców grup prowadzonych każdorazowo po zakończeniu misji. Miarą sukcesu jest stopień osiągnięcia założonych rezultatów działań. Oszacowanie bojowe umożliwia dowódcy sił połączonych (JFC) stosowne oddziaływanie na przebieg misji, w przypadku gdy realizacja zadania jest zagrożona lub wymaga tego zaistniała sytuacja taktyczna.

Wyniki przeprowadzonych badań wskazują, że po zatwierdzeniu przez dowódcę koncepcji działań specjalnych, dowództwo połączonych sił specjalnych przystępuje do opracowania planu użycia sił specjalnych, zarządzeń rozpoznawczych oraz dokumentów pomocniczych. Plan operacji sił specjalnych załącznik 4.1. i wykonuje się w formie graficznej na mapie 1 : 500 000 . Na planie ujmuje się: obiekty przeciwnika rozmieszczone w obszarze (rejonie) działań specjalnych; obiekty rozpoznania i dywersji; siły środki przeciwnika, które mogą być użyte do działań przeciwko grupom; rubież styczności wojsk; linie rozgraniczenia między związkami operacyjnymi; zadanie; rejon rozmieszczenia

pododdziału sił specjalnych; punkty załadowania na środki transportu; rejony działania grup (punkty desantowania, lądowania, zadnia i terminy ich realizacji); rejony i zadania sił działających w ugrupowaniu przeciwnika; rejony zastrzeżone.

W planie operacji sił specjalnych dodatkowo ujmuje się: tabele zadań grup; podział sił i środków; tabelę przerzutu grup; schemat organizacji łączności i kierowania działaniami specjalnymi; zasadnicze elementy operacyjnego zabezpieczenia i współdziałania; terminy składnia meldunków. Opracowany plan operacji sił specjalnych oparty jest na zatwierdzonym zamiarze działania. Jeśli zajdą istotne zmiany, może zaistnieć sytuacja, w której powołana grupa planowania będzie musiała wrócić do wcześniejszych faz planowania. W trakcie opracowania planu konieczne jest szczegółowe określenie sił i środków koniecznych do realizacji planu. Podczas tej fazy dokonuje się także szczegółowej synchronizacji działań. Najczęściej opracowywany jest plan działania (ang. *Operation Plan SOF- OPLAN SOF*), który wymaga przygotowania większej liczby planów szczegółowych. Powstaje wówczas tzw. rodzina planów.

Analizy dotyczące oceny planu działań specjalnych prowadzone są w ramach weryfikacji planu, a także podczas ćwiczeń i symulacji. Najbardziej efektywna w tym przypadku jest symulacja komputerowa. Wówczas, gdy zmiany są poważne, należy powrócić do fazy wstępnej procesu planowania i przejść ponownie przez cały cykl do odprawy decyzyjnej.

4.2. Wybrane zagadnienia organizowania działań

Organizowanie działań specjalnych jest ważną częścią składową organizacji rozpoznania połączonych sił, jak i walczących korpusów, a przez to organizacji działań operacyjnych¹⁸⁰. Organizacją rozpoznania (działań specjalnych) nazywamy „kompleks przedsięwzięć, wdrożeniowych realizowanych przez dowództwa, zespoły dowodzenia celem stworzenia systemu rozpoznania o takiej strukturze

¹⁸⁰ S. Piotrowski, *Dowodzenie operacyjne*, wyd. cyt., s. 101. „Organizowanie operacji obronnej [...] obejmuje on przede wszystkim postawienie zadań operacyjnych /bojowych/ podległym wojskom i utworzenie ugrupowania operacyjnego oraz zorganizowanie systemów : dowodzenia i kierowania środkami walki, rozpoznania i walki radioelektronicznej, ognia, obrony przeciwlotniczej, współdziałania, zabezpieczenia operacyjnego i zabezpieczenia logistycznego. Proces ten rozpoczyna się zwykle od przekazania do wojsk zarządzeń przygotowawczych i kończy się z momentem osiągnięcia przez nie gotowości do obrony.”

organizacyjnej i konfiguracji oraz takich więzach hierarchicznych, funkcjonalnych, informacyjnych i technicznych, który pod względem informacyjnym zabezpieczać będzie, w możliwie jak najszerszym zakresie, proces dowodzenia wojskami¹⁸¹ i przydzielonym wysiłkiem sił specjalnych. Celem organizowania działań specjalnych jest przekazanie zadań bojowych wykonawcom (grupom), rozpoczęcie działań specjalnych w wyznaczonych rejonach oraz zorganizowanie systemów zabezpieczających sprawne działanie grup.

Stawianie zadań w zakresie prowadzenia działań specjalnych jest jednym z istotnych przedsięwzięć organizacji rozpoznania.

Biorąc pod uwagę przeprowadzone badania oraz wnioski z treningów sztabowych należy stwierdzić, że organizowanie działań specjalnych powinno zawierać: postawienie zadania bojowego dla pododdziału sił specjalnych; zorganizowanie systemu dowodzenia działaniami, współdziałania, zabezpieczenia bojowego oraz logistycznego.

Na podstawie "Planu operacji sił specjalnych" wykonuje się zarządzenie rozpoznawcze dla przydzielonego pododdziału sił specjalnych oraz ustala się sposób i formę przekazania¹⁸². W szczególnych sytuacjach zadanie może zostać postawione ustnie, co powinno zostać odnotowane w dzienniku działań bojowych. Przed wysłaniem oficera kierunkowego do pododdziału należy sprawdzić, czy właściwie zrozumiał on zadanie bojowe, które ma przekazać. Tym samym wraz z zadaniem oficer kierunkowy powinien przekazać podwładnym niezbędne informacje z zakresu organizacji dowodzenia, współdziałania oraz zabezpieczenia działań operacyjnych. Zadania przekazuje się w formie zarządzeń rozpoznawczych, które są podstawowym dokumentem bojowym.

¹⁸¹ L. Ciborowski, *Organizacja rozpoznania w sztabach*, AON, Warszawa 1991, s. 7. "Pojęcie organizacja rozpoznania mieści w sobie dwie grupy przedsięwzięć [...]: planowanie rozpoznania (systemu rozpoznania); wdrażanie do realizacji zamierzeń ustalonych w wyniku planowania rozpoznania (organizowania rozpoznania)".

¹⁸² Załącznikami do zarządzenia rozpoznawczego mogą być wyciągi z planu operacji sił specjalnych, głównie dotyczy to wyciągów z tabel zadań i przerzutu.

W zarządzeniu rozpoznawczym do pododdziału sił specjalnych powinno podać się:

- *ogólną sytuację działań przeciwnika w pasie działania korpusu oraz wiadomości o sytuacji operacyjno - taktycznej w rejonie odpowiedzialności;*
- *zadania sił specjalnych, główny wysiłek oraz rejony odpowiedzialności;*
- *realizację zadań przez siły specjalne oraz sposób ich działania; rejony zastrzeżone; sposoby odzyskiwania grup; terminy osiągnięcia gotowości do działania;*
- *zabezpieczenie logistyczne (przydzielone środki transportu, rejony i punkty załadowania grup, zabezpieczenie przerzutu grup, wsparcie lotnicze, zabezpieczenie WRE, punkty zaopatrywania itp.);*
- *organizację dowodzenia i łączności oraz terminy i sposoby przekazywania meldunków.*

W sytuacji metody równoległego przygotowania połączonej operacji obronnej (operacji sił specjalnych) wydaje się wstępne zarządzenie rozpoznawcze, w którym przekazuje się niezbędne informacje do ukierunkowania sił specjalnych w przygotowaniach do oczekujących go zadań w celu skrócenia czasu realizacji poszczególnych przedsięwzięć. Wstępne zarządzenie rozpoznawcze powinno zawierać:

- *sytuację ogólną;*
- *przewidywane zadanie ogólne oraz rejony działań;*
- *zakres realizacji zadań przygotowawczych dla grup i orientacyjny czas gotowości do przerzutu (celem ukierunkowania w szkoleniu); sposoby przerzutu grup (rodzaj środka, miejsce załadowania, korytarz przerzutu); kierunek przegrupowania jednostki w nowy rejon; czas i miejsce oraz sposób otrzymania zarządzenia rozpoznawczego;*
- *miejsce i sposób uzupełnienia sił i środków;*
- *organizacji dowodzenia i łączności.*

Nie należy uważać, iż z chwilą zakończenia tego cyklu wszystko zostało wyjaśnione i wykonawca wie, za co jest odpowiedzialny. Jest jeszcze jedno istotne zadanie do wykonania - synchronizacja i koordynacja przedsięwzięć. Ten problem chciałbym omówić w kolejnej części mojej dysertacji.

4.3. Synchronizacja i koordynacja działań

Synchronizacja i koordynacja działań jest bardzo istotnym problemem do rozwiązania w sytuacji prowadzenia działań specjalnych na korzyść sił połączonych. Tadeusz Kotarbiński problem koordynacji traktuje jako ważny zwłaszcza, gdy „... utworzenie zgrupowań walczących obok siebie „ramię przy ramieniu” wymaga koordynacji ich wspólnych działań”¹⁸³. Nie należy bagatelizować tego zagadnienia zwłaszcza wówczas, gdy siły połączone prowadzić będą działania we wszystkich wymiarach, a często w ramach współdziałania z siłami NATO. Dokładna analiza wyników badań pozwala sformułować twierdzenie, iż synchronizacja, koordynacja i organizacja współdziałania na współczesnym polu walki są najtrudniejszymi przedsięwzięciami organizacji działań specjalnych. Wiąże się to z prowadzeniem operacji w bardzo dużym obszarze w oderwaniu od wojsk własnych przy braku natychmiastowego wsparcia¹⁸⁴. Koordynacja pomiędzy dowództwem sił specjalnych, a siłami powietrznymi jest bardzo ważnym elementem, ponieważ dowódca sił specjalnych podległy dowódcy komponentu połączonych sił może wpływać na wybór celów lotniczych w stosunku, do których planuje się wsparcie sił specjalnych¹⁸⁵. Dowództwo sił specjalnych koordynuje i wprowadza zadania na kolejny dzień do grafiku zadań lotnictwa (ang. ATO)¹⁸⁶ w AOR, które uzgadniają sygnały

¹⁸³ T. Kotarbiński, *Z zagadnień ogólnej teorii walki*, Warszawa 1938, s.13.

¹⁸⁴ T. Pszczołkowski, *Mała encyklopedia...*, wyd. cyt., s. 106. „Koordynacja w czasie, odnosi się zarówno do działań sprawcy uwzględniającego działanie w tym samym czasie innych osób, jak i do uwzględnionego, co do czasu funkcjonowania poszczególnych zespołów tworzących organizację, z uwzględnieniem interwencyjnego wpływu jej otoczenia”.

¹⁸⁵ J.A.F. Stoner, C. Wankel, *Kierowanie*, Warszawa 1997, s. 226. „Proces integrowania zadań i działalności odrębnych jednostek (działów lub obszarów funkcjonalnych) organizacji w celu sprawnego osiągnięcia jej celów”.

¹⁸⁶ Joint Publication 3-05.3, *Joint Special Operations Operational Procedures*, 1993, s. 213.

identyfikacji swój-obcy (ang. IFF)¹⁸⁷ oraz wykorzystanie przestrzeni powietrznej, a w tym obszary operacji specjalnych (ang. JSOAs)¹⁸⁸, strefy ograniczonego ognia (RFAs)¹⁸⁹, strefy całkowitego zakazu prowadzenia ognia (ang. NFAs)¹⁹⁰ w rozkazie koordynacyjnym lotnictwa i zarządzania przestrzenią powietrzną.

Współdziałanie¹⁹¹ poszczególnych rodzajów rozpoznania organizuje szef połączonego zespołu rozpoznania. W działaniach specjalnych organizowane jest ono według etapów prowadzonej operacji w ścisłej koordynacji z organami układu pozamilitarnego przez organy terytorialne.

Podczas synchronizacji i organizacji współdziałania operacji specjalnej z wojskami bezwzględnie należy omówić:

- zadania i sposoby ich realizacji przez grupy specjalne i współdziałające z nimi siły i środki tzn. wywiad, ogólnowojskowe elementy rozpoznawcze, lotnictwo, oraz pododdziały partyzanckie prowadzące działania nieregularne itp.;
- sposoby wykonania zadań dywersyjnych;
- działania w czasie opanowania lub niszczenia mostów, przepraw, lotnisk;
- sposoby przerzutu poszczególnych grup na tyły przeciwnika przy pomocy lotnictwa transportowego, śmigłowców, okrętów itp.¹⁹²;
- sposoby przekazywania zdobytych jeńców, dokumentów, wzorów uzbrojenia itp. do sztabu ZO;
- sposoby wskazywania i podświetlania celów dla wojsk raketowych, lotnictwa i innych rodzajów wojsk;
- sygnały współdziałania oraz znaki rozpoznawcze grupy specjalnej itp.;
- organizację łączności między współdziałającymi siłami;
- sposoby wymiany informacji.

¹⁸⁷ S. Kulczyński, R. Kwečka, *Działania specjalne w walce zbrojnej wojsk lądowych*. AON, Warszawa 1997, s. 33.

¹⁸⁸ Joint Publication 3-05.3, "Joint Special Operations Operational Procedures", 1993, s. 215.

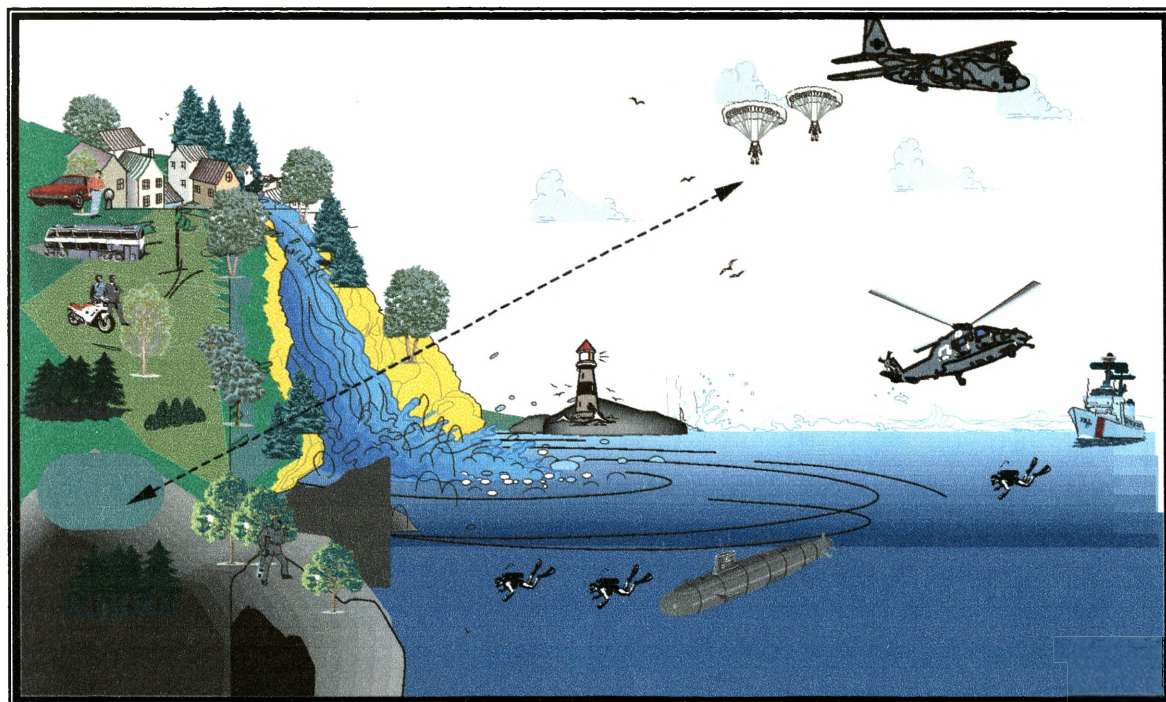
¹⁸⁹ Tamże, s. 217.

¹⁹⁰ Tamże, s. 216.

¹⁹¹ Współdziałanie jest to "uzgodnienie wysiłków uczestników działań specjalnych na rzecz wykonania wspólnego zadania.

¹⁹² Pamiętać należy, że jednym środkiem transportu może być przerzucana tylko jedna grupa.

Przerzut sił specjalnych do rejonu działania można dokonywać wielowariantowo tj. drogą lądową, powietrzną i morską co wymaga wszechstronnych uzgodnień pomiędzy komponentami. Sposoby przerzutu przedstawione są na rys. 4.6.

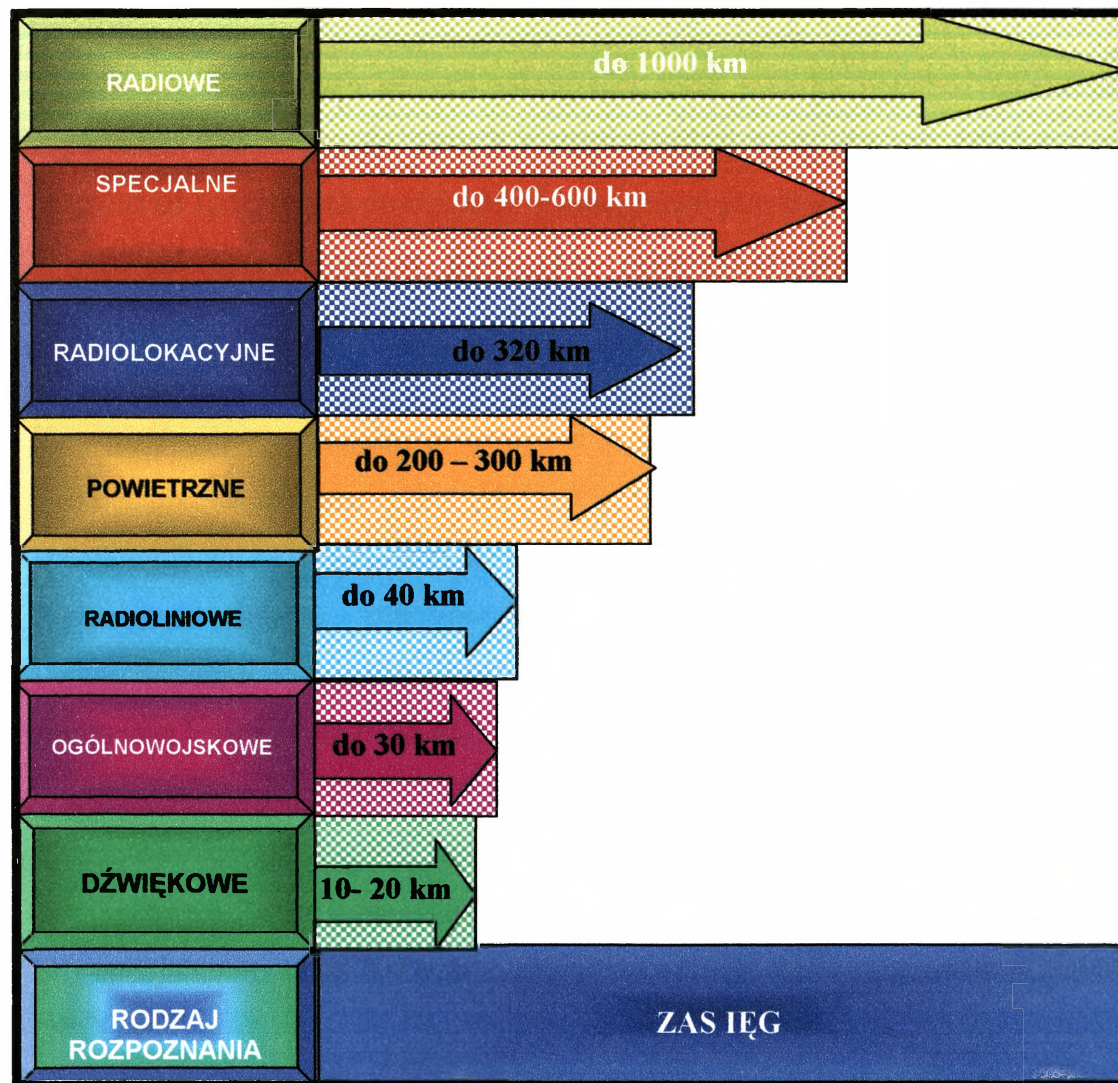

Rys. 4.6. Sposoby przerzutu sił specjalnych.
Źródło: Opracowanie własne

Na szczeblach korpusów wydział działań specjalnych wraz z wydziałem działań głębokich odpowiedzialna jest za koordynację użycia sił specjalnych z innymi elementami działającymi w ugrupowaniu przeciwnika. Powinna ona stawiać zadania z dobowym wyprzedzeniem, wskazując ogólnie zadania i rejony zastrzeżone bez uzasadnienia, dlaczego są one zastrzeżone. Ponadto wydział działań specjalnych powinien być dokładnie codziennie informowany przez dowódcę sił specjalnych o przerzucie grup z wyprzedzeniem pozwalającym na dokładne zaplanowanie i zorganizowanie przerzutu i działania sił specjalnych w ich rejonach operacyjnego przeznaczenia.

Wyniki przeprowadzonych badań pozwalają na postawienie tezy, że siły specjalne często działają wraz z konwencjonalnymi siłami zbrojnymi, prowadzącymi działania lądowe w krótkich okresach. Ich działanie kończy się wraz z przekazaniem odpowiedzialności i wycofaniem sił specjalnych. Zatem główny wysiłek koordynacji w takiej sytuacji powinien być ukierunkowany

na synchronizację działań i uzgodnienie pasów ognia. W takiej sytuacji synchronizacja pojmowana jest jako zgranie działań militarnych w czasie, przestrzeni i co do zamierzonych celów działania, dla zaangażowania jak największych sił w decydującym czasie i przestrzeni.

Rys.4.7. Zasięgi rodzajów rozpoznania w SZ RP.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie możliwości środków rozpoznania.

Sily specjalne współdziałają również z konwencjonalnymi siłami morskimi. W tym wypadku wysilek koordynacji musi być położony na integrację sił, jak też na synchronizację działań i uzgodnienie ognia. Koordynacja ze sztabem sił morskich jest prowadzona przez elementy dowodzenia i kontroli sił.

Należy zawsze pamiętać, że planując i organizując operację specjalną, należy rozważyć koszt i efekt użycia sił specjalnych oraz ich możliwości, które podczas prowadzenia połączonej operacji obronnej są ważnym atutem. Efektywne

ich użycie w odpowiednim miejscu i czasie daje wymierne korzyści i pozwala osiągnąć zakładany cel operacji.

Wnioski:

1. Planowanie działań specjalnych należy rozpocząć z takim wyprzedzeniem, aby zapewniało otrzymywanie danych z rozpoznania i wywiadu oraz błyskawiczny przerzut sił specjalnych do rejonów operacyjnego przeznaczenia.
2. Użycie sił specjalnych w połączonej operacji obronnej należy planować i organizować, biorąc pod uwagę sposoby prowadzenia operacji zaczepnej oraz stan potencjału bojowego przeciwnika.
3. Dowodzić siłami specjalnymi powinno połączone dowództwo sił specjalnych, a na szczeblu korpusu - zespół G 2 pod kierownictwem wydziału działań specjalnych we współdziałaniu z wydziałem działań głębokich.
4. Planowanie działań specjalnych powinno mieć na celu przemyślane i wszechstronne wykorzystanie sił i środków sił specjalnych zgodnie z zamiarem rozegrania bitwy przez dowódcę.
5. Sukces działań specjalnych w dużej mierze zależy od pozyskania szczegółowych informacji wywiadowczych, gruntownego i elastycznego dowodzenia w trakcie całego okresu planowania, zdecentralizowanego wykonania.
6. Siły specjalne powinny być podporządkowane Dowódcy korpusu na uprawnieniu OPCOM.
7. Współdziałanie i synchronizacja działań jest podstawą osiągnięcia sukcesu przez siły specjalne.
8. Z uwagi na głębokość prowadzonych działań przez siły lotnicze i siły specjalne ich operacje powinny być skoordynowane w celu stworzenia sposobności do prowadzenia działań synergicznych.

„Wojna to droga oszustwa. Dlatego też, jeżeli nawet możesz coś zrobić udawaj wobec przeciwnika, że nie możesz. Jeżeli korzystasz z czegoś – udawaj, że nie korzystasz. Chociażbyś był daleko – udawaj, że jesteś blisko. Zwódź go korzyścią, doprowadź do rozprężenia i wówczas uderzaj. Zwycięży ten, kto posiadał sztukę mylenia”.

Sun -Tzy

ROZDZIAŁ 5.

DZIAŁANIA SPECJALNE

W OBRONNEJ OPERACJI POŁĄCZONEJ

Obecnie zmalało zagrożenie wybuchem globalnego konfliktu zbrojnego, a natomiast wzrosło zagrożenie wybuchu konfliktów lokalnych, które następnie mogą przeobrazić się w długotrwałe działania z możliwością rozprzestrzeniania się na kraje sąsiednie.

Współczesne działania operacyjne w znacznej mierze wymagają skoordynowanego wysiłku wszystkich sił. Państwa członkowskie NATO wypracowały doktrynę operacji połączonych¹⁹³, prowadzonych w składzie narodowym, jak również w ramach koalicji. Na współczesnym polu walki operacja połączona postrzegana jest jako całokształt działań bojowych i manewrów zgrupowań na lądzie, morzu i powietrzu realizowanych na dużym obszarze oraz w różnym czasie połączonych wspólną myślą przewodnią.

5.1. Charakterystyka operacji obronnych w aspekcie użycia sił specjalnych

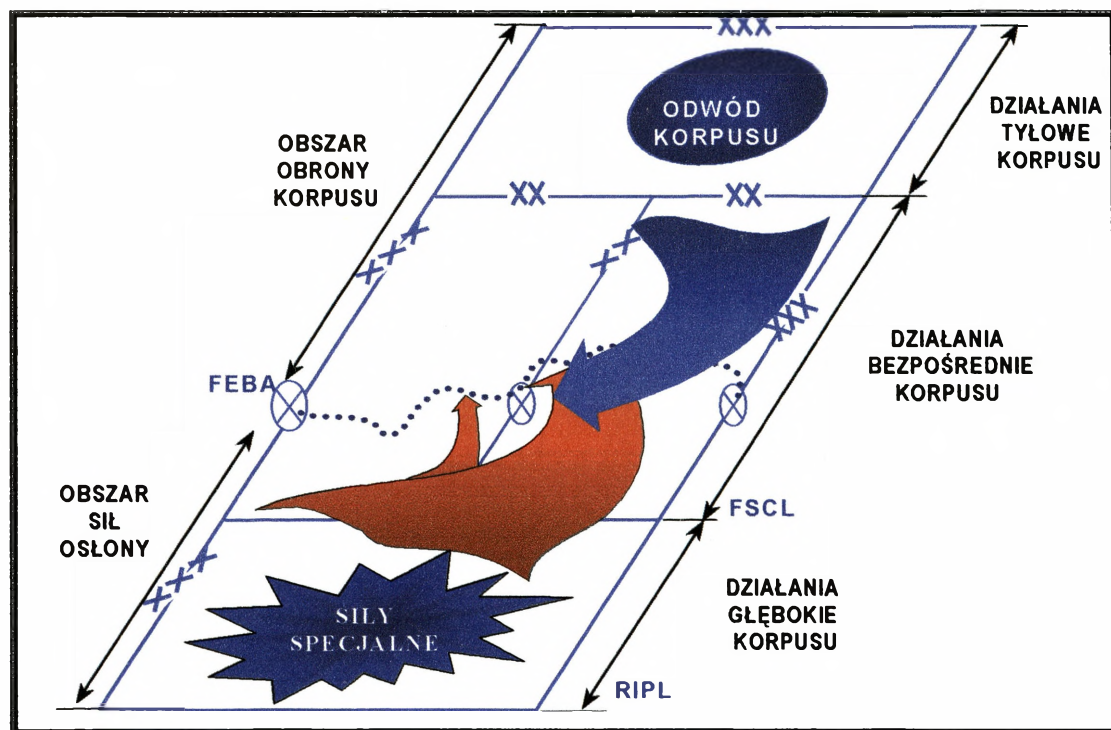
W dotychczasowej teorii sztuki operacyjnej swoje ugruntowane miejsce mają dwa typy operacji, które klasyfikowane są ze względu na sposób osiągnięcia celu – operacje obronne i zaczepne. W ostatnim czasie szeroko rozważana jest operacja połączona. Z wojskowego punktu widzenia działania operacyjne

---

¹⁹³ Operacje, w których biorą udział elementy co najmniej dwóch rodzajów sił zbrojnych. Jeżeli nie wszystkie rodzaje sił zbrojnych są zaangażowane w operacji, to mówimy o operacji powietrzno-ładowej, powietrzno-morskiej, lądowo-morskiej. Por. J. Knetki, „Operacje połączone”, AON 1997, s. 8.

postrzegane są jako zespół różnorodnych działań związków operacyjnych rodzajów sił zbrojnych lub specjalnie wydzielonych zgrupowań mających na celu osiągnięcie wspomnianych wyżej celów (strategicznego, a niekiedy operacyjnego).

Pod pojęciem **operacja obronna** – należy rozumieć proces działań zorganizowanych, przygotowanych i prowadzonych w konfrontacji z przewagą i inicjatywą przeciwnika¹⁹⁴. Stanowi to skoordynowany układ celowych przedsięwzięć zmierzających do efektywnego i racjonalnego przeciwstawienia się w czasie i przestrzeni działaniom zaczepnym przeciwnika w aspekcie osiągania określonych lub narzuconych celów działań¹⁹⁵. Operacja obronna powinna charakteryzować się pewnymi sposobami, które stwarzają warunki i możliwości do wykonania zadania¹⁹⁶.

Rys. 5.1. Pozycyjna operacja obronna

Źródło: Opracowanie własne na podstawie J. Bojarski, „Operacja obronna”, Warszawa 1999

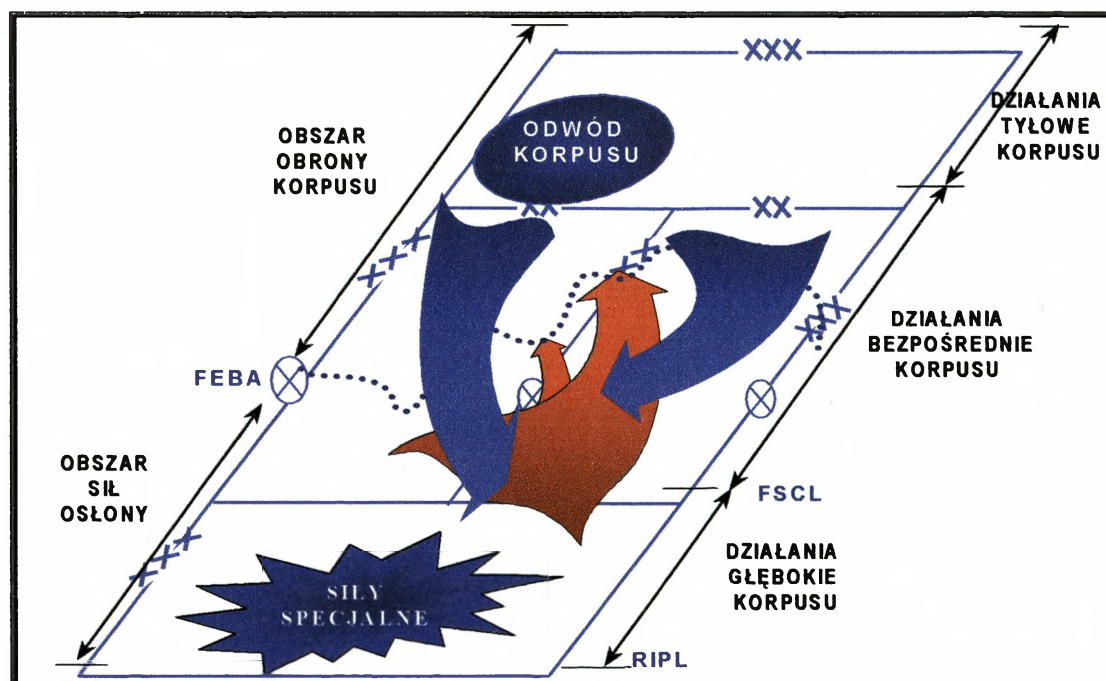
¹⁹⁴ Działania zorganizowane – działanie zmierzające do określonego celu, charakteryzujące się zachowaniem odpowiedniej kolejności etapów działania i konsekwentnym zastosowaniem się do zasad realizacji każdego z nich. *Encyklopedia organizacji i zarządzania*, Warszawa, PWN 1982, s. 109-110.

¹⁹⁵ R. Bojarski, *Operacja obronna*, Warszawa, AON 1999, s. 18-19.

¹⁹⁶ Zadanie – wyodrębniona przedmiotowo, podmiotowo, czasowo, przestrzennie i na ogół też proceduralnie część celu do wykonania w ustalonym okresie lub też przedziale czasu przewidzianym na osiągnięcie celu. L. Krzyżanowski, *Podstawy nauki zarządzania*, PWN, Warszawa 1984, s. 183.

W takim rozumowaniu celem¹⁹⁷ operacji obronnej jest: załamanie natarcia zgrupowań uderzeniowych przeciwnika, pozbawienie go inicjatywy, sparaliżowanie możliwości osiągnięcia celu w działaniach zaczepnych. Proces ten uniemożliwia opanowanie terenu przez przeciwnika oraz stwarza warunki do przejęcia inicjatywy i w konsekwencji przejścia do innego rodzaju działań – działań zaczepnych¹⁹⁸. Operacja obronna może mieć o charakterze pozycyjny lub manewrowy.

Podczas prowadzenia operacji obronnej o charakterze pozycyjnym główny wysiłek skupiony jest na utrzymaniu terenu poprzez wchłonięcie ugrupowania przeciwnika w wewnętrzny obszar odpowiedzialności, a następnie z wykorzystaniem skutków uderzeń ognia zniszczony. Prowadzona w ten sposób operacja obronna swój główny wysiłek skupi na utrzymaniu obszaru, a w wypadku jego utraty – odzyskaniu zajętego terenu.

Rys. 5.2. Manewrowa operacja obronna

Źródło: Opracowanie własne na podstawie J. Bojarski, „Operacja obronna”, Warszawa 1999

Natomiast inaczej przedstawia się to w operacji obronnej o charakterze manewrowym, w której główny wysiłek skupiony jest na zniszczeniu ugrupowania

¹⁹⁷ Cel – określany przedmiotowo i podmiotowo przyszły pożądany stan lub rezultat działania organizacji (systemu) możliwy i przewidziany do osiągnięcia w terminie lub okresie mieszczącym się w przedziale czasu objętym planowaniem. Tamże, s. 183.

¹⁹⁸ R. Bojarski, Operacja obronna, Warszawa, AON 1999, s. 19.

przeciwnika poprzez kanalizację jego manewru, rozbicie jego sił, a tym samym zerwanie powodzenia i przejęcie inicjatywy operacyjnej.

Współczesny rozwój techniki wojskowej wywiera dwojaki wpływ na działania wojsk. Z jednej strony przyczynia się do coraz większego zazębiania się obszarów zainteresowania, oddziaływania i działania rodzajów sił zbrojnych, co powoduje potrzebę koordynacji specyficznych poczynań oraz pogłębiania współpracy między rodzajami sił zbrojnych. Natomiast z drugiej strony przeciwstawienie się znacznie zwiększonym możliwościom oddziaływania wojsk lądowych, sił powietrznych i marynarki wojennej potencjalnych przeciwników wymaga połączonego działania rodzajów sił zbrojnych. Przyszłe operacje prowadzone będą z reguły na dużych obszarach, a osiągnięcie rozstrzygnięcia uzależnione będzie od możliwości swobodnego przegrupowania sił na dużą odległość i skoncentrowania wysiłków w decydującym miejscu i czasie. Wymaga to zarówno strategicznej, jak i operacyjnej ruchliwości wojsk.

Najważniejszym czynnikiem umożliwiającym wprowadzenie nowych sił jest przy tym sprawnie funkcjonująca osłona powietrzna oraz bezpieczeństwo dróg zaopatrzenia. Warunkiem decydującym o możliwości skutecznego operowania przez wojska lądowe jest panowanie w powietrzu nad obszarem operacyjnym własnych wojsk i przewaga powietrzna nad obszarem zajmowanym przez siły zbrojne przeciwnika.

Każdy z komponentów sił zbrojnych ma swoją niezastąpioną funkcję, nie są one jednak celem dla siebie, lecz środkiem do celu. Brak wspólnych ogólnych ram orientacyjnych prowadzić może do rozbicia działań rodzajów sił zbrojnych na niezależne części. Pojedyncze przedsięwzięcia nie oddziałują wówczas synergicznie i tym samym powstaje zagrożenie zmarnowania wysiłków. Zagrożeniu temu zapobiega się prowadząc połączone działania rodzajów sił zbrojnych, stanowiące formę pogłębionego współdziałania. Działania takie nie są przywiązane do określonej formy organizacyjnej, lecz wyrażają się w zróżnicowanych formach współpracy w ramach połączonych działań sił zbrojnych, podczas których ma miejsce nie tyle współdziałanie, co pełna integracja biorących w nich udział

rodzajów sił zbrojnych¹⁹⁹. Tak więc dowodzenie operacyjne staje się w coraz większym stopniu dowodzeniem trzema rodzajami sił zbrojnych. Chodzi więc o to, aby dowódca operacyjny potrafił nie tylko właściwie oceniać możliwości i granice poszczególnych rodzajów sił zbrojnych, lecz umiał również połączyć je w spójną całość i skierować na wspólne cele i punkt ciężkości własnej operacji²⁰⁰.

Określenie „połączone działania sił zbrojnych” oznacza przedsięwzięcie obejmujące dowodzenie, działania i organizację sił zbrojnych, w którym wszystkie wysiłki ukierunkowane są na osiągnięcie wspólnego celu. Jest to odpowiedź na zmienione uwarunkowania polityczne, ekonomiczne i techniczne, w jakich działają siły zbrojne. Uwarunkowania te zmuszają siły zbrojne do realizacji zwiększonego spektrum zadań przy zmniejszonych środkach finansowych oraz obniżonych stanach osobowych i zapasach. Zmusza to siły zbrojne do podnoszenia efektywności podejmowanych działań.

Przedstawione wyżej aspekty wskazują, że **operacja połączona to operacja, w której biorą udział komponenty co najmniej dwóch rodzajów sił zbrojnych kierowane przez jednego dowódcę. W operacji takiej ma miejsce pełna integracja biorących w niej udział rodzajów sił zbrojnych. Tak więc operacja połączona to nowa jakość w sztuce wojennej. Połączone działania rodzajów sił zbrojnych miały wprawdzie miejsce również wcześniej, różnica zawiera się w stopniu integracji komponentów biorących udział w operacji. Operacja połączona to nie współdziałanie rodzajów sił zbrojnych podlegających swoim dowódcom, lecz działanie planowane i realizowane przez jednego dowódcę. Wcześniejsze działania rodzajów sił zbrojnych niejako obok siebie zastępowane są ich połączonym wysiłkiem.**

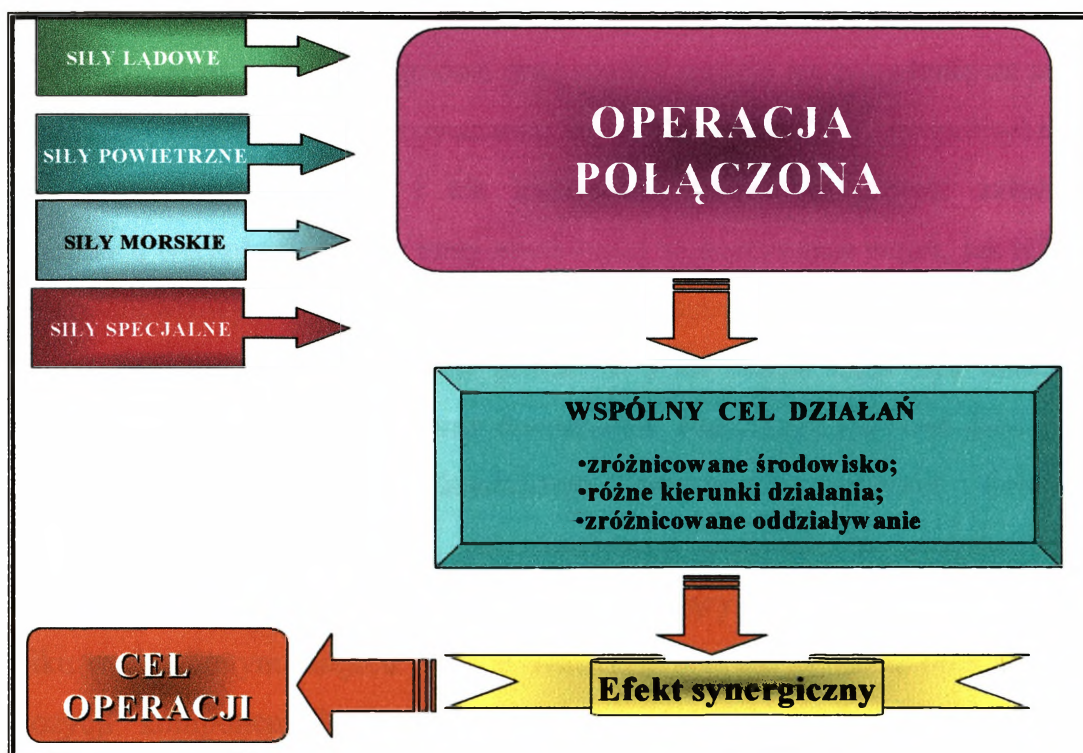
Istota operacji połączonej wyraża się w synchronizacji wysiłków wojsk i środków rodzajów sił zbrojnych podczas realizacji zadań operacji, wykorzystaniu ich zróżnicowanych możliwości tak, aby w rezultacie efektu synergiczności skutki połączonych działań były większe niż zwykła suma skutków działania rodzajów sił zbrojnych z osobna²⁰¹. Takie określenie istoty operacji połączonej wskazuje,

¹⁹⁹ W rozdziale trzecim dokonałem charakterystyki sił specjalnych, które znajdują się zarówno w wojskach lądowych jak i marynarce wojennej.

²⁰⁰ *Podstawowe założenia operacji połączonych*, Warszawa 2000, s. 11.

²⁰¹ Tamże, s. 17.

że operacja w swym rozwoju przeszła podobną ewolucję jak walka, w której początkowo rodzaje wojsk działały w zasadzie niezależnie od siebie zanim nie zostały zintegrowane w ramach walki broni połączonych. Walka broni połączonych definiowana jest obecnie jako powiązane czasowo i przestrzennie działania bojowe wielu rodzajów wojsk prowadzone przez jednolite dowództwo do realizacji wspólnego celu, zgodnie ze wspólnymi zasadami.

Rys. 5.3. Istota operacji połączonych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Podstawowe założenia operacji połączonych”, Warszawa 2000

Podobnie określa się operacje połączone, uwzględniając jednak specyfikę szczebla operacyjnego, właściwości rodzajów sił zbrojnych, struktur oraz działania obejmujące całe spektrum zadań sił zbrojnych. Chodzi przy tym o to, aby wszędzie tam, gdzie jest to celowe i możliwe, tak skoordynować operacje lądowe, powietrzne, a także morskie, aby osiągnąć zamierzone skutki przy efektywnym wykorzystaniu możliwości i minimalnych stratach. Rozumując w ten sposób, należy tak użyć komponentów rodzajów sił zbrojnych w czasie i przestrzeni, aby wykorzystać ich silne strony, a jednocześnie osłonić słabe. Przeprowadzone badania wskazują, że istnieje potrzeba rozwijania i tworzenia sił specjalnych, gdyż

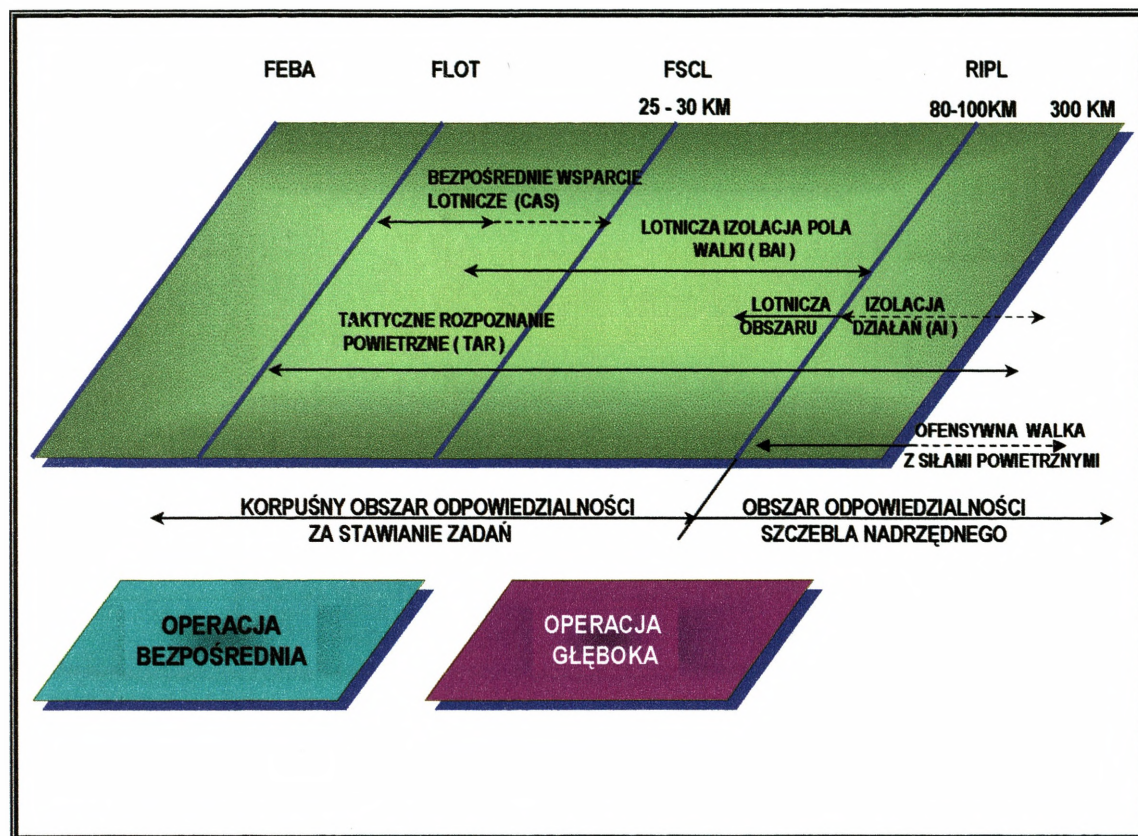
niejednokrotnie do pokonania przeciwnika nie wystarczą wojska operacyjne. Nie zawsze jednak pamięta się o celach i korzyściach, jakie mogą przynieść dobrze wyszkolone (profesjonalne) siły specjalne.

Operacje połączone w zależności od charakteru zadań i środowiska, w jakim mogą być prowadzone, dzieli się na operacje powietrzno-ładowe, powietrzno-morskie, lądowo-morskie itp.

Współczesne planując połączoną operację obronną, zwiększa się nacisk na manewr, połączone wsparcie ogniowe oraz szybką reakcję na zagrożenie ze strony przeciwnika. Przedstawione rozważania na temat warunków geopolitycznych Polski, zagrożeń militarnych i ich kierunków, pozwalają przyjąć założenie, iż w polskich warunkach nie ma innej możliwości wykorzystania wojsk, jak tylko w sposób manewrowy, czyli przez prowadzenie manewrowej połączonej operacji obronnej. Działalność na lądzie, w powietrzu i na morzu musi być dokładnie synchronizowana, zaplanowana oraz dowodzona. Musi funkcjonować jako jeden zwarty system. Połączone dowództwo powinno umiejętnie dowodzić przydzielonymi siłami lądowymi, powietrznymi i morskimi. W związku z tym będzie dokonywało manewru w sposób zapewniający sobie skupienie głównego wysiłku w określonym miejscu i czasie. Dowódca operacji posiadać będzie w swej dyspozycji komponent lotniczy, a koordynacja działania z siłami lotnictwa utrzymywana jest poprzez dowództwo komponentu z WLOP także w celu wykonania zadań na szczeblach operacyjnych. Ścisła więź pomiędzy stanowiskami dowodzenia wojsk lądowych, sił powietrznych, sił morskich oraz sił specjalnych jest nieodzowną potrzebą do skutecznej synchronizacji wysiłku zasadniczych środków na polu walki. Ścisłe współdziałanie dowództw tych sił jest także ważne w zapobieganiu wzajemnemu rażeniu się²⁰².

Obszar działań operacji obejmuje teren, w którym przeciwnik powinien być wykryty i zwalczany przez organiczne środki rozpoznania i rażenia. W tym obszarze działania mogą obejmować: głębokie rajdy śmigłowców bojowych oraz zgrupowań aeromobilnych; ogień artylerii raketowej i artylerii dalekiego zasięgu oraz działania sił specjalnych.

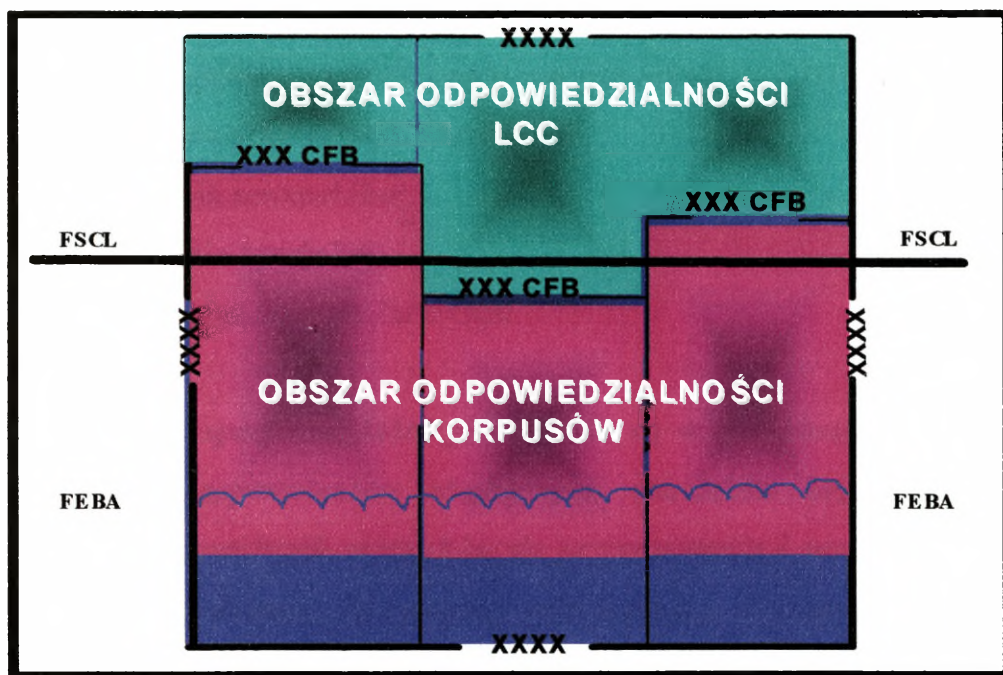
²⁰² Jeśli w działaniach zaangażowane są siły marynarki i piechoty morskiej, wówczas ich działalność musi być także koordynowana. *Regulamin działań taktycznych ATP 35B*, Warszawa 2000, s. 18.

Rys. 5.4. Obszary działań sił lądowych i lotnictwa taktycznego oraz linie planowania i koordynacji działań

Źródło: Opracowanie własne na podstawie J. Bojarski, „Operacja obronna”, Warszawa 1999

Należy przewidywać, iż w początkowej fazie połączonej operacji obronnej inicjatywa będzie należeć do agresora, a podstawowym zadaniem zgrupowania obronnego będzie określenie kierunku głównego uderzenia, a następnie próba załamania uderzenia jego pierwszego rzutu operacyjnego z wykorzystaniem w maksymalnym stopniu wszystkich połączonych środków rażenia ogniowego i elektronicznego. W ramach prowadzonej operacji doprowadzić należy do wywalczenia niezbędnego stopnia przewagi w powietrzu. W tym okresie priorytetowo należy potraktować operacje głębokie (ang. *Deep Operations*), które pozwalają na rozszerzenie pola walki w czasie i przestrzeni, a tym samym utrudniają przeciwnikowi skoncentrowanie jego siły bojowej bez poniesienia poważnych strat, a zatem osłabia to jego spójność i tym samym spowalnia tempo prowadzenia przez niego działań. Prowadzone są one na dużej głębokości przeciwko siłom i środkom przeciwnika dotychczas niezaangażowanym w walce.

Rys. 5.5. Zakres odpowiedzialności podczas realizacji Działań Głębokich
 Źródło: Opracowanie własne

Charakter operacji głębokich pozwala na stwierdzenie, że są one zdecydowanie ofensywne i mogą same prowadzić do działań bezpośrednich. Rozpoznanie przeciwnika, uderzenia na wrażliwe obiekty przez siły specjalne oraz dezorganizacja manewru jego wojsk pozbawia go swobody działania, a tym samym chroni wojska operacyjne.

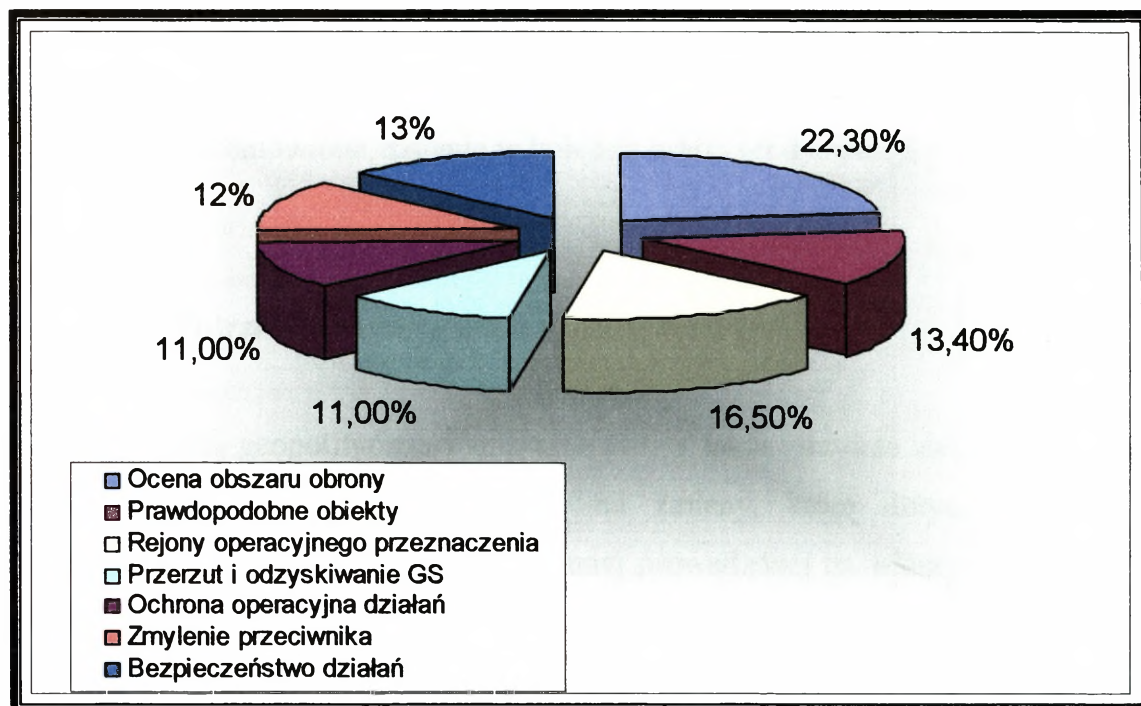
Działania w obszarze operacji głębokich zgodnie z aktualnymi zasadami są planowane wspólnie i koordynowane w trakcie prowadzenia połączonej operacji obronnej poprzez połączone dowództwo. Poprzez taką koordynację i synchronizację działań zapewnia się zasadnicze wymagania dotyczące głębokiego oddziaływania wszystkimi dostępnymi siłami na zgrupowanie przeciwnika. Powinno się również zabezpieczyć koordynację jednoczesnego ataku na wykryte obiekty przeciwnika przy użyciu różnych systemów i środków rażenia.

Spektrum działań głębokich poprzez możliwości komponentu lądowego można przedstawić jako:

- głębokie rażenie środków wsparcia:
  - rakiety;
  - artyleria dalekonośna;
  - śmigłowce szturmowe;

- WRE.
- działania głębokie jednostek ogólnowojskowych:
  - działania powietrzno-desantowe;
  - działania aeromobilne;
  - **działania specjalne.**
- działania informacyjne /Info Ops/.

Działania specjalne, które prowadzone są w tym obszarze, powinny być realizowane z zapewnieniem niezbędnych warunków bezpieczeństwa oraz stworzeniem optymalnych warunków do przygotowania i prowadzenia działań. W tym celu prowadzi się obronę informacyjną w ramach operacyjnego zabezpieczenia działań bojowych.

Wykr.5.1. Opinie respondentów w odniesieniu do czynników, które powinny być rozważone podczas operacyjnego zabezpieczenia działań specjalnych.

Biorąc pod uwagę wyniki przeprowadzonych badań, dokonałem pewnego uogólnienia, z którego wynika, że operacyjne zabezpieczenie działań specjalnych powinno zawierać między innymi:

- ❖ *wstępne rozpoznanie obszaru obrony;*
- ❖ *prawdopodobne obiekty przeciwnika;*
- ❖ *możliwości zajęcia rejonów operacyjnego przeznaczenia i prowadzenia działań specjalnych*
- ❖ *możliwości przerzutu w trakcie operacji oraz odzyskania grup;*
- ❖ *ochronę sił specjalnych przed inwigilacją wywiadu przeciwnika;*
- ❖ *wprowadzenie przeciwnika w błąd, co do charakteru zadań, obiektów i wykonawców;*
- ❖ *zapewnienie bezpieczeństwa przed zniszczeniem przez własne wojska, podanie informacji pozwalających na identyfikację.*

W analizie problematyki działań specjalnych w połączonej operacji obronnej nie bez znaczenia są potrzeby prowadzenia działań specjalnych oraz możliwości bojowe sił specjalnych, które wydzielone mogą być do zgrupowania operacyjnego. Zagadnienie to omówione zostanie w kolejnej części tej dysertacji.

5.2. Potrzeby prowadzenia działań specjalnych

Warunki geopolityczne i militarne RP, a także przyjęte założenia polityki bezpieczeństwa, mają istotny wpływ na zmiany, które dotyczą użycia sił specjalnych w połączonej operacji obronnej prowadzonej na własnym obszarze²⁰³. Umiejętne wykorzystanie potencjałów bojowych poszczególnych komponentów decyduje o sukcesie operacji. Siły specjalne – jako komponent odgrywają wielokrotnie jedną z ważnych ról.

Obecnie działania specjalne, podobnie jak natarcie czy obrona, zaczynają być postrzegane jako *nowy rodzaj działań*, który umożliwia osiągnięcie zakładanych celów strategicznych bez konieczności angażowania się państwa w otwarty konflikt

²⁰³ Poprzez obszar należy rozumieć teren, w którym rozmieszczone są elementy ugrupowania operacyjnego, obszar działań operacyjnych prowadzonych przez związki operacyjne oraz „obszar z którego przeciwnik może oddziaływać na przebieg operacji”. M. Wiatr, *Mysł Wojskowa* 4/93, s. 41.

zbrojny²⁰⁴. Zadania wykonywane przez siły specjalne wykraczają poza ramy typowego pola walki.

Badane środowisko, w którym prowadzone są działania specjalne, charakteryzować się będzie ciągłym zagrożeniem i oddziaływaniem ze strony wojsk operacyjnych i obrony terytorialnej, policji i ludności cywilnej przeciwnika²⁰⁵. Taka sytuacja wymusza adekwatną do potrzeb elastyczną taktykę działania, która powinna charakteryzować się wieloma cechami takimi jak: aktywność, skrytość działań, staranne przygotowanie i szybkie przeprowadzenie akcji bojowych, unikanie wiązania się walką oraz wykorzystywanie zaskoczenia jako źródło sukcesu.

Badając całe spektrum zadań (misji), jakie realizują siły specjalne, można stwierdzić, że niebagatelnym czynnikiem jest sprzęt. Dlatego też siły specjalne są doskonale uzbrojone i wyposażone, w takim zakresie, aby umożliwiło im to zaspokojenie potrzeb przez cały okres działań bez koniecznego dodatkowego uzupełnienia środków, do czasu połączenia z wojskami własnymi lub też podjęcia ich z rejonów odpowiedzialności. Wyniki prowadzonych badań wskazują jednoznacznie, iż każde działanie sił specjalnych z użyciem siły, niezależnie od skutków fizycznych, wywołuje również poważny wpływ psychologiczny (zastraszenie, dezorientację i demoralizację). Przy odpowiednim nasileniu może to niekiedy spowodować nawet zbiorową panikę wśród żołnierzy i ludności cywilnej przeciwnika. Wartość efektów psychologicznych osiągniętych w wyniku prowadzenia działań specjalnych jest niewymierna i dlatego trudna jest do zbadania, jednakże należy ją brać pod uwagę, ponieważ zawsze będzie wywierać wpływ na przebieg operacji.

Podczas prowadzenia obronnej operacji połączonej siły specjalne potrzebne są do wykonania szeregu zadań szczegółowych, które można określić następująco:

²⁰⁴ Podstawowe założenia operacji połączonych, Warszawa 2000, s. 87.

²⁰⁵ „Zarówno w obronie pozycyjnej jak i manewrowej istotną rolę mogą spełniać działania na tyłach przeciwnika. Przy czym wydaje się wysoce prawdopodobne, że w szerokiej gamie stosowane będą one w obronie manewrowej, ze względu na większe możliwości i powodzenie tego typu działań”, S. Koziej, *Działania bojowe na tyłach przeciwnika w obronie manewrowej*, Myśl Wojskowa nr 9 -10/1990, s. 9.

- prowadzić dokładne oraz wiarygodne rozpoznanie specjalne różnego rodzaju obiektów stacjonarnych i mobilnych, a także je podświetlać laserowo i oznakowywać;
- opanowywać oraz zabezpieczać przed zniszczeniem, obiekty szczególnie przydatne o prowadzenia działań przez wojska własne;
- ograniczać swobodę działania wojsk operacyjnych przeciwnika poprzez minowanie terenu, niszczenie ważnych węzłów komunikacyjnych i organizację zasadzek oraz angażować ich znaczną część do przeciwdziałania;
- niszczyć ważne obiekty przeciwnika, ich newralgiczne elementy lub dezorganizować pracę obiektów logistycznych, komunikacyjnych i energetycznych, a w szczególności systemy dowodzenia, łączności, obrony przeciwlotniczej;
- uprowadzać ważnych dowódców oraz osobistości administracji, uwalniać jeńców, więźniów i lotników strąconych nad terytorium przeciwnika;
- prowadzić aktywne działania przeciwpartyzanckie, przeciwdywersyjne, ochronne i antyterrorystyczne, w okresie zagrożenia i wojny;
- brać udział w szkoleniu wojsk operacyjnych, rezerw i ludności cywilnej w zakresie prowadzenia działań specjalnych /nierregularnych/ na terenie zajęтым przez przeciwnika i sposobów przetrwania pod okupacją;
- potwierdzać oraz udokładniać wyniki z rozpoznania powietrznego, elektronicznego oraz satelitarnego;
- zdobywać ważne dane, jeńców, dokumenty, wzory nowego uzbrojenia, próbki gruntu, oceniać skutki uderzeń ogniowych oraz panujące nastroje wśród ludności cywilnej i żołnierzy przeciwnika;
- dezorganizować zaplecze przeciwnika poprzez działania psychologiczne i sabotażowe, a tym samym dążyć do obniżenia morale jego wojsk i ludności cywilnej oraz możliwości gospodarki wojennej;
- organizować cywilny ruch oporu, zbrojne podziemie i działania partyzanckie, na obszarze kraju zajęтым przez przeciwnika, wspierać naród w przetrwaniu, przeciwdziałać jego eksterminacji i kolaboracji.

Zadania realizowane w ramach działań specjalnych powinny zapewniać terminowe pozyskiwanie odpowiedniej ilości danych niezbędnych do wypracowania decyzji użycia wojsk, wykonania uderzeń ogniowych, osłabienia możliwości bojowych i ekonomicznych przeciwnika. Są one ściśle związane z rodzajem prowadzonej operacji przez wojska własne oraz wynikają z celów i zadań poszczególnych etapów operacji i są im podporządkowane²⁰⁶.

Aby osiągnąć cele lądowej operacji obronnej, tworzy się system operacji obronnej, który obejmuje²⁰⁷:

- ugrupowanie operacyjne;
- system rażenia;
- infrastrukturę operacyjną obszaru obrony;
- system informacyjny;
- podsystem wsparcia i zabezpieczenia.

Wszystkie wymienione elementy są ze sobą ściśle powiązane i tworzą integralną całość, stanowiąc przygotowany do odparcia uderzenia zbiór wzajemnie sprzężonych "sił i działań obronnych, zapewniający osiągnięcie celu operacji obronnej zgodnie z zamiarem dowódcy i przy najmniejszych stratach"²⁰⁸. Stosownie do celów, zadań i możliwego rozmachu operacji, tworzy się system operacji obronnej. Główne części składowe systemu operacji obronnej zawiera załącznik 5.1.

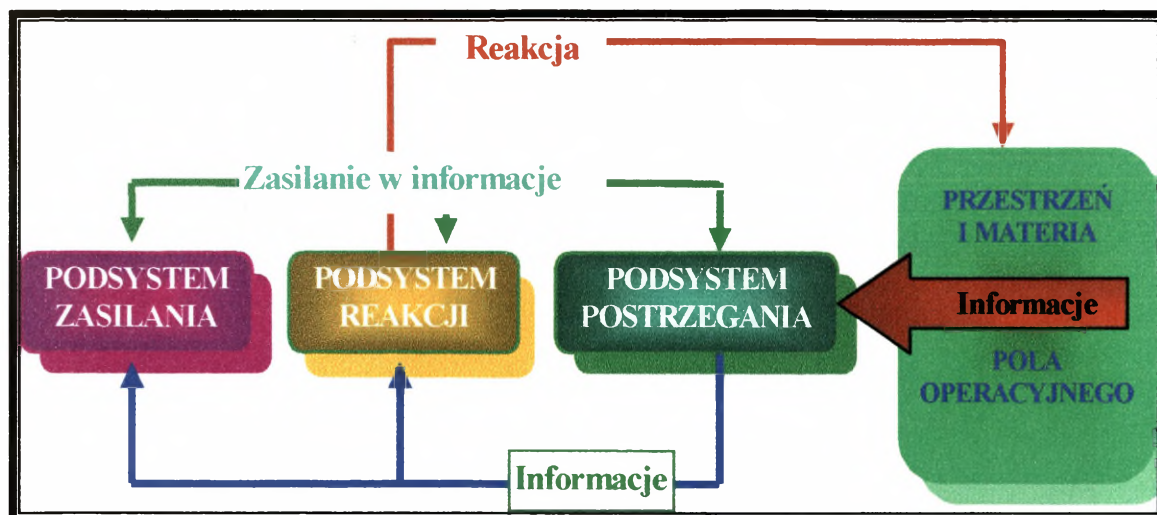
W połączonej operacji obronnej podsystem informacyjny musi działać wyprzedzająco, a w nim jako pierwszy – podsystem postrzegania materii i przestrzeni pola operacyjnego. Dopiero w wyniku informacji uzyskanych tą drogą

²⁰⁶ "Odpowiednio do celu operacji obronnej i warunków jej przeprowadzenia możemy wyróżnić dwa rodzaje operacji: stała (pozycyjna), manewrowa (ruchowa). Różnica między wyżej wymienionymi rodzajami operacji polega na koncepcji rozbicia przeciwnika i stosownie do tego skupieniu głównego wysiłku obrony. W operacji manewrowej skupia się główny wysiłek na operacyjnej rubieży obrony. Natomiast działania w taktycznej strefie mają na celu rozpoznanie kierunku głównego uderzenia przeciwnika i dezorganizowanie jego podejścia i rozwinięcia. Istota operacji pozycyjnej jest załamanie natarcia przeciwnika w taktycznej strefie obrony, przez utrzymanie ważnych obiektów przez wojska operacyjne pierwszego rzutu". J. Zieliński, *Przygotowanie i prowadzenie operacji obronnej*, AON, Warszawa 1995, s. 15-16.

²⁰⁷ R. Bojarski, *Operacja obronna*, Warszawa 1999, s. 59.

²⁰⁸ S. Koziej, *Teoria sztuki wojennej*, Bellona, Warszawa 1993, s. 109-110.

przekazany zostaje sygnał do podjęcia określonych reakcji²⁰⁹. Jeśli jeszcze reakcja ma być zdarzeniem nie tylko chwilowym i jednokrotnym, to musi także zadziałać podsystem zasilania, zabezpieczający dalsze funkcjonowanie podsystemu postrzegania i reakcji²¹⁰.

Rys.5.6. Schemat ideowy działania podsystemu rozpoznania

Źródło: H. Horosz, *Problematyka działań specjalnych w operacji obronnej*, Warszawa 1997, s. 22.

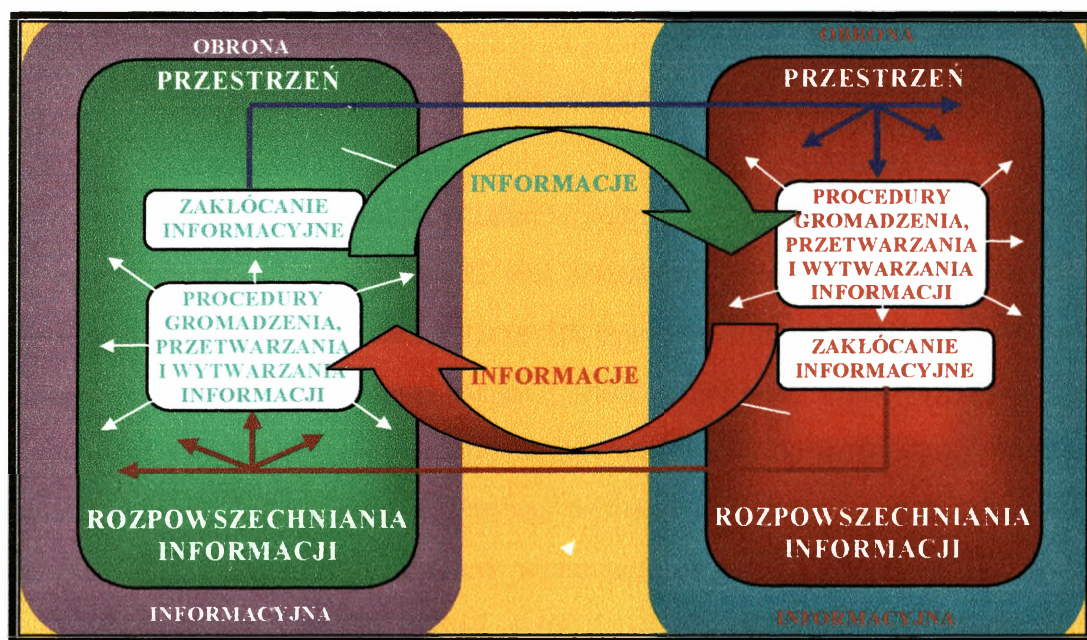
Siły specjalne, zdobywając wiarygodne informacje o przeciwniku, wpływają na skuteczność i precyzję rażenia, w tym samym czasie walka radioelektroniczna zakłóca proces informacyjny przeciwnika w sferze elektromagnetycznej oraz zapewnia warunki do stabilnej pracy własnego systemu informacyjnego oraz wyprzedzenie w użyciu celnego ognia²¹¹.

²⁰⁹Problematyka militarna w wybranych zagranicznych środkach masowego przekazu, wyd. SG WP 1995r., *Wojenna Myśl* Nr 7/1994r. "Zarówno manewr jak i ogień mogą dawać sukces jedynie wtedy, gdy dowódca w odpowiednim czasie posiada rzeczywiste, pełne i dokładne dane o swoich wojskach i przeciwniku".

²¹⁰L. Ciborowski, *Rola i miejsce rozpoznania w systemie obronnym Rzeczypospolitej Polskiej*, AON, Warszawa 1993, s. 5.

²¹¹Informacje o przeciwniku to wszystko, co dotyczy jego sił zbrojnych (stanu aktualnego i zamiarów), polityki, ekonomii, terenu i przestrzeni, infrastruktury, demografii, nastrojów, warunków klimatycznych, atmosferycznych itp. Informacje te dzielą się na bojowe i rozpoznawcze. Informacje bojowe to takie, które mogą być wykorzystywane bezpośrednio do podejmowania określonych reakcji, bez potrzeby dodatkowego opracowywania czy też uzupełniania. Informacje rozpoznawcze to takie, które z różnych względów nie mogą być wykorzystywane do podejmowania konkretnych reakcji. Zwykle informacje te wymagają dodatkowego opracowania (weryfikacji, porównania, uzupełnienia, analizy itp.). Ta sama informacja o przeciwniku może mieć różną wartość. Dla jednego odbiorcy będzie bojową, a dla innego rozpoznawczą. Także po wykorzystaniu każda informacja bojowa staje się informacją rozpoznawczą, a informacje rozpoznawcze, po odpowiednim opracowaniu, mogą stać się informacjami bojowymi". *Działania operacyjne*, wyd. cyt., s. 141 i 142.

Właściwe funkcjonowanie systemu informacyjnego na współczesnym polu walki, a w tym jego wysoka skuteczność (rozpoznania w tym rozpoznania specjalnego) sprzyja osiągnięciu sukcesu w prowadzonej połączonej operacji obronnej²¹².

Rys. 5.7. Rola informacji w rozpoznaniu

Źródło: H. Horosz, „Problematyka działań specjalnych w operacji obronnej”. AON, Warszawa 1997, s. 23.

Biorąc pod uwagę potrzeby użycia sił specjalnych do prowadzenia działań specjalnych oraz posiadane siły, w pierwszej fazie reorganizacji SZ należałoby zwrócić szczególną uwagę na stworzenie dowództwa sił specjalnych. Proponowana struktura dowodzenia siłami specjalnymi została przedstawiona w załączniku 5.2. Dowództwo to włączyłoby do struktury systemu dowodzenia siłami specjalnymi pododdziały GROM-u, marynarki wojennej, CGDP oraz stworzyłoby to zaplecze do realizacji działań specjalnych w siłach powietrznych, gdyż na dzień dzisiejszy takowych nie posiadamy. Wszystko to musiałoby funkcjonować na zasadzie podległości funkcjonalnej. Kolejna faza to dostosowanie struktur do zadań sił specjalnych i systemu dowodzenia działaniami specjalnymi przy nakładzie

²¹²Dowódcy i sztaby, a zwłaszcza organa rozpoznawcze powinny stale posiadać aktualne informacje o przeciwniku, niezbędne do wypracowania decyzji i jej realizacji w działaniach bojowych. Informacje te zdobywają w ramach zorganizowanego w rozpoznaniu procesu informacyjnego. Proces ten charakteryzuje się ciągłością działania i często wykracza przed czas rozpoczęcia realizacji celów walki / operacji/, *Instrukcja przygotowania i prowadzenia rozpoznania przez SZ RP, SG WP, Warszawa 1998, s. 76.*

większego budżetu i usamodzielnienia działań specjalnych jako samodzielnego rodzaju działań bojowych. Taka realizacja zadań zapewnić powinna potrzeby sił specjalnych do prowadzenia działań specjalnych.

5.3. Możliwości użycia sił specjalnych

Przeprowadzona analiza działań wojennych drugiej połowy XX w. pokazała, iż ciągły rozwój środków walki dał możliwość rażenia przeciwnika na całą głębokość jego ugrupowania ze stanowisk ogniowych rozmieszczonych w znacznej odległości od linii styczności wojsk. Analiza literatury fachowej oraz szeregu ćwiczeń dowódczo - sztabowych pozwalają stwierdzić, że rozmieszczenie pierwszej rubieży obrony, w oparciu o granicę, wymaga przerzutu i rozmieszczenia grup na terytorium przeciwnika, przed wybuchem wojny²¹³. Rozpoznanie specjalne na terytorium przeciwnika, przed wybuchem wojny, będzie miało ograniczony charakter co do zakresu i możliwości, a zapewnia jednak zdecydowanie większe możliwości z chwilą wybuchu wojny²¹⁴.

W sytuacji prowadzenia działań sił specjalnych w połączonej operacji obronnej na obszarze kraju, istnieje możliwość wcześniejszego operacyjnego przygotowania rejonów działań, a w tym ich rozpoznanie, przygotowania ukryć, zaopatrzenia, podejść do obiektów i punktów obserwacyjnych oraz trwałego wielowariantowego systemu łączności, a także wsparcia przez ludność miejscową. Nieco inaczej przedstawia się rola wojsk znajdujących się w głębi. Muszą być one przygotowane do realizacji szeregu różnorodnych zadań bojowych²¹⁵.

Biorąc pod uwagę ograniczenia dotyczące utajnienia struktur organizacyjnych sił specjalnych RP, w dalszej części mojej dysertacji posługiwał się będę skalą procentową oraz ilością grup specjalnych.

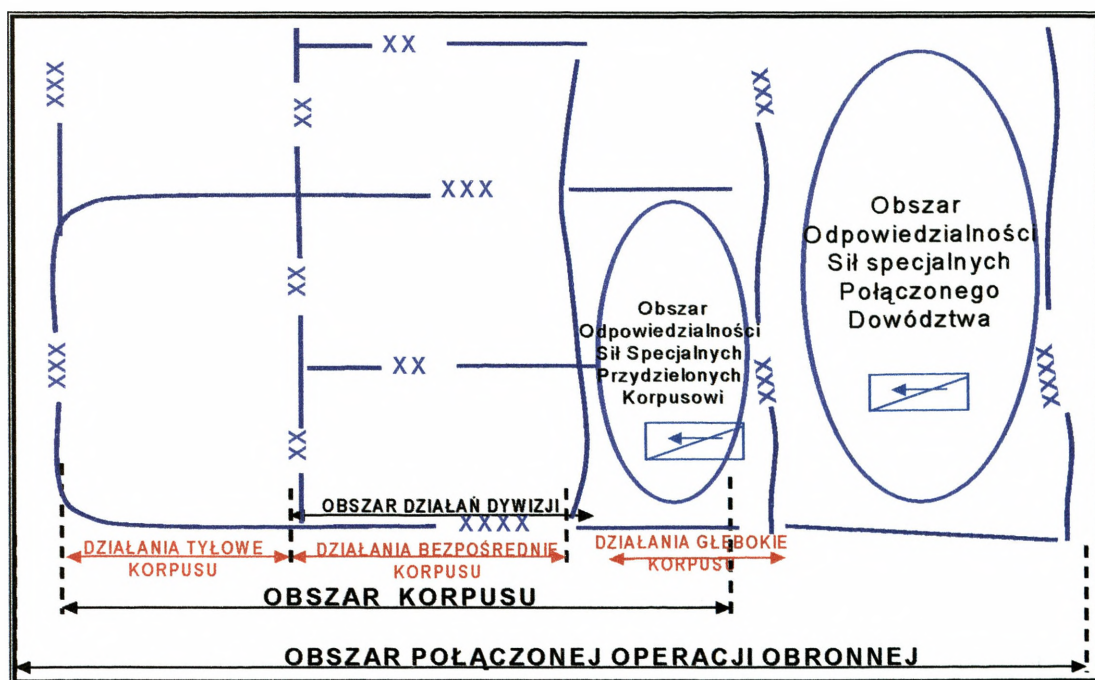
Działania specjalne prowadzone na potrzeby połączonej operacji obronnej na wybranych kierunkach w rejonach szczególnej uwagi wymagać będą

²¹³ LUTY 02, KWIECIEŃ 02, GRANICA 02, BIESZCZADY 02 - 2KZ

²¹⁴ Według mojej opinii realizować to powinien szczebel strategiczny.

²¹⁵ Z. Ściżbiorek, *Rozważania o obronie*, op. cit., s. 27.

użycia 30-40% doskonale wyszkolonych grup specjalnych do niszczenia obiektów poza możliwościami rażenia wojsk raketowych i lotnictwa w strefach 100-600 i więcej km. Tym samym należy przewidywać, iż działania specjalne na potrzeby operacji Korpusu można prowadzić wysiłkiem do batalionu sił specjalnych w obszarze 30-150 km z reguły zgodnie z zasadami działań głębokich (rozpoczyna się od linii FSCL).

Rys. 5.8. Obszary użycia sił specjalnych w połączonej operacji obronnej
Źródło: Opracowanie własne

Wyniki przeprowadzonych badań pozwalają na stwierdzenie, że w tym przypadku urzutowanie sił specjalnych przedstawiać powinno się następująco: 30-40% sił specjalnych przeznaczonych jest do zabezpieczenia uderzeń raketowych i lotnictwa. Natomiast od 30-40% potencjału należy przeznaczyć do rozpoznania oraz 20-30% do akcji bezpośrednich, w tym niszczenia ważnych obiektów w strefie odpowiedzialności ZO. Podział posiadanych sił według przyjętego założenia pozwoli na efektywne ich użycie oraz elastyczne dowodzenie w trakcie walki, a tym samym ciągły napływ informacji z pola walki.

Tempo oraz rozmach przestrzenny w zderzeniu z manewrowym charakterem operacji obronnych powodować będą, że działania bojowe obejmą całą głębokość

ugrupowania operacyjnego obrońcy, jak i nacierającego, a tym samym prowadzenie działań specjalnych w połączonej operacji obronnej wynika z konieczności:

- ❖ zapewnienia dopływu informacji sytuacyjnych niezbędnych do podjęcia decyzji w czasie krótszym od czasu krytycznego, co do ugrupowania sił i środków oraz sposobu ich użycia;
- ❖ niszczenia obiektów i dezorganizacji /opóźnianie/ działań przeciwnika poza możliwościami rażenia naszej artylerii wojsk raketowych i lotnictwa;
- ❖ podjęcia zadań z zakresu organizacji ruchu oporu i działań partyzanckich po głębokim włamaniu przeciwnika i rozbiciu naszych wojsk operacyjnych.

Biorąc pod uwagę wschodni kierunek obrony strategicznej Polski, strefy działań specjalnych powinny obejmować²¹⁶:

- ❖ na szczeblu operacyjnym strefę odpowiedzialności powyżej strefy taktycznej 50 -100 km od granicy;
- ❖ na szczeblu strategicznym działania specjalne powinny być prowadzone stosownie do potrzeb i możliwości w ramach powyższej strefy i poza nią, a powinny być nakierowane głównie na dowodzenie i kontrolę oraz wspieranie podległych szczebli i niszczenie ważnych obiektów.

Na podstawie przeprowadzonych ogólnych kalkulacji daje to pas terenu szerokości 100 km na wschód od granicy, długości 900 km na wschodniej o powierzchni około 120 tys. km². Przeprowadzone kalkulacje wykazują potrzeby użycia następujących ilości grup specjalnych i dywersyjno-rozpoznawczych do zabezpieczenia tego obszaru:

- ❖ na wschodnim strategicznym kierunku obrony:
  - w operacyjnej strefie odpowiedzialności około 30 – 40 GS;
  - w warunkach operacyjnego przygotowania 90 grup, a z odwodem – do około 110 grup²¹⁷.

²¹⁶ Zgodnie z koncepcją wypracowaną w Głównym Zarządzie Rozpoznania Sztabu Generalnego

²¹⁷ Ipsec dotychczas posiadał 112 GS

Przeprowadzona analiza potrzeb użycia sił specjalnych do prowadzenia działań specjalnych na potrzeby korpusu na głównym kierunku wschodnim wskazuje, iż powinien on otrzymać wysiłek do batalionu sił specjalnych.

Lp.	Wyszczególnienie	Normy
1.	Przeciętne głębokości użycia sił specjalnych od FEBA: ➤ Dowództwa Operacji Połączonej ➤ Korpusu	od 150 do 600km od 30 do 150km
2.	Wielkość rejonów działania grup specjalnych: ➤ Dowództwa Operacji Połączonej ➤ korpusu	300 km ² 200 km ²
3.	Czas przygotowania sił specjalnych do prowadzenia działań: ➤ grup specjalnych SSzR; ➤ grup specjalnych nie będących w SSzR;	24 godz. 3 doby
4.	Średnie tempo przemarszu grup: ➤ z pełnym wyposażeniem /po desantowaniu/ ➤ podczas realizacji kolejnych zadań ➤ podczas przenikania pieszo przez obronę przeciwnika	do 2 km/godz. do 3 km/godz. do 1 km/godz.
5.	Czas przystąpienia grupy do wykonania pierwszego zadania od momentu jego postawienia	18 godz.
6.	Czas przystąpienia grupy do realizacji pierwszego zadania od momentu desantowania	10 godz.
7.	Czas przystąpienia grupy do realizacji zadania, dodatkowego /otrzymanego drogą radiową/	8 godz.

Rys. 5.9. Normy sił specjalnych SZ RP

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wniosków

W podporządkowaniu Dowództwa Operacji Połączonych powinno znajdować się około 70% stanu sił specjalnych. W wyniku takich kalkulacji przyjąłem, iż GROM, 1 pspsec oraz FORMOZA znajdować się będą w ścisłym podporządkowaniu Dowództwa Sił Specjalnych jako komponentu Dowództwa Operacji Połączonych. Takie ugrupowanie sił specjalnych może zapewnić skuteczne prowadzenie operacji specjalnych przez około 14 dni lub na kierunku strategicznym.

W dotychczasowych działaniach siły specjalne RP są przeznaczone do prowadzenia działań specjalnych w ugrupowaniu wojsk przeciwnika na głębokościach od 30 do 600 km od linii styczności wojsk.

Lp.	Wyszczególnienie	Normy operacyjno - taktyczne
1.	Średnie normy wykonania przez grupy podstawowych zadań: ➤ rozpoznanie obiektu punktowego ➤ rozpoznanie sztabu związku operacyjnego, dywizjonu /baterii/ rakiet, ześrodkowania wojsk ➤ rozpoznanie sztabu związku taktycznego, ➤ wybór i rozpoznanie odcinka dogodnego do organizacji przeprawy przez przeszkodę wodną ➤ wybór i rozpoznanie rejonu lądowania desantu morskiego ➤ rozpoznanie i dozorowanie linii /węzła/ komunikacyjnej, lotniska, portu itp. ➤ rozpoznanie rejonu lądowania /zrzutowisk i obiektów działań/ desantu powietrznego ➤ wykonanie akcji dywersyjnej na obiekt nie chroniony /linia kolejowa, rurociąg itp./ ➤ zniszczenie /obezwładnienie/ obiektu chronionego ➤ obezwładnienie będącego pod ochroną ważnego obiektu /składu MPS, węzła łączności itp./ środkami ogniowymi	10 godz. 18 godz. do 12 godz. do 2 dób do 3 dób przez czas określony zadaniem do 2 dób do 8 godz. do 14 godz. do 24 godz. Jedno zadanie na okres misji
2.	Możliwości bojowe grupy: ➤ wykrycie, lokalizacja i rozpoznanie obiektów przeciwnika ➤ ciągłe śledzenie wybranych obiektów ➤ zniszczenie /obezwładnienie/ obiektu nie chronionego ➤ zniszczenie /obezwładnienie/ obiektu chronionego	do 2 obiektów / dobę 1 - 2 obiekty 1 obiekt / dobę 1 obiekt / 2 doby
3.	Minimalny czas uzyskania od GS pierwszych danych /zdobytych przez nie wiadomości rozpoznawczych od momentu ich desantowania.	do 8 godz.

Rys. 5.10. Normy sił specjalnych SZ RP

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wniosków

Aby ustalić odpowiedzialność za obszar działań specjalnych trzeba dokonać swoistego podziału obszaru odpowiedzialności każdego szczebla - linii koordynacji działań. W wyniku analizy i syntezy ćwiczeń i treningów sztabowych dla potrzeb

szczebla operacyjnego przyjmuje się obszar na głębokości 30 do 150 km natomiast dla szczebla Połączonego Dowództwa powyżej 150 do 600 km od linii styczności wojsk FEBA²¹⁸.

Kolejny istotny problemem działań specjalnych to czas realizacji zadań przez siły specjalne w ugrupowaniu przeciwnika. Jest to ważny problem na współczesnym polu walki z uwagi na możliwość skutecznego oddziaływania ogniowego lub informacyjnego. W powyższej tabeli przedstawiłem szereg norm czasowych, które zostały opracowane na podstawie przeprowadzonych badań.

Przygotowanie grupy sił specjalnych do prowadzenia działań specjalnych, jej przerzut do rejonu odpowiedzialności, rozmieszczenie oraz podjęcie przez nią skutecznych działań wymaga do dwóch dni, natomiast średni czas prowadzenia działań specjalnych przez GS w ugrupowaniu przeciwnika wynosi 5-7 dób, a w terenie zawczasu przygotowanym pod względem operacyjnym na obszarze kraju może być dłuższy. Przyjęte jest, że na odtworzenie zdolności bojowej grupy specjalnej potrzeba około 3 - 5 dób²¹⁹.

Na podstawie ćwiczeń przeprowadzonych przez 1 pspec można stwierdzić, że GS jest w stanie:

- ❖ *rozpoznać obszar do 300km², prowadząc skuteczne działania przez okres 5-7 dób;*
- ❖ *w czasie pierwszych dwóch dób działania może rozpoznać 1-2 obiekty;*
- ❖ *wykryć, zlokalizować i potwierdzić położenie 3-4 obiektów;*
- ❖ *w dalszych działaniach jest w stanie rozpoznać jeden lub wykryć, zlokalizować i potwierdzić do dwóch obiektów na dobę, a w końcowej fazie działań może wykonać jedno zadanie dywersyjne.*

Wyniki przeprowadzonych badań ćwiczeń sił specjalnych pozwalają na postawienie stwierdzenia, że Grupa Dywersyjno - Rozpoznawcza przez okres 3-5 dni ma możliwość rozpoznania i zniszczenia 1-2 obiektów silnie chronionych. Przed wybuchem wojny i rozpoczęciem połączonej operacji obronnej batalion specjalny przydzielony do korpusu może być użyty całością lub częścią sił.

²¹⁸ Trening sztabowy „PAŹDZIERNIK 01”, „LUTY 02”, „KWIECIEŃ 02”, „GRANICA 02” 2KZ

²¹⁹ Po odzyskaniu z ugrupowania przeciwnika.

Użycie batalionu sił specjalnych powinno przebiegać w taki sposób, aby zachować ciągłość prowadzenia działań specjalnych zgodnie z następującą koncepcją:

- ❖ *przerzut i rozmieszczenie sił specjalnych w rejonach odpowiedzialności powinien być najpóźniej na 2-3 doby przed spodziewaną agresją 20-30% stanu sił specjalnych, w tym 10-20% na głębokość 30-50 km oraz około 30% powyżej 100 do 150 km od linii FEBA;*
- ❖ *pozostawienie na obszarze zajmowanym przez przeciwnika po wybuchu wojny i przerzut w jego ugrupowanie w ciągu 3-4 dób, 30% stanu sił specjalnych w tym 10-20% na głębokości powyżej 100 km;*
- ❖ *przerzut do 10% stanu sił specjalnych w każdej kolejnej dobie i odzyskanie takiej samej ilości GS.*

W rozważaniach nad rozwiązaniem tego problemu wykorzystano doświadczenia i rozwiązania innych państw oraz wyniki przeprowadzonych badań.

5.4. Sposoby wykonywania zadań przez siły specjalne

Współczesne działania specjalne prowadzone w ugrupowaniu przeciwnika podczas prowadzenia połączonej operacji obronnej powinny charakteryzować się niespodziewanym i nagłym działaniem, skrytością oraz podstępem. Znając właściwości prowadzenia działań specjalnych w ugrupowaniu przeciwnika, musimy znaleźć odpowiedź na pytanie: Jakie formy i sposoby prowadzenia działań specjalnych będą stosowane w ugrupowaniu przeciwnika?

Cel prowadzenia działań specjalnych oraz wpływ warunków operacyjno - taktycznych integralnie wiąże się ze sposobami wykonywania zadań przez siły specjalne. Biorąc pod uwagę szerokie spektrum realizowanych zadań i ich treści, siły specjalne będą stosowały różne sposoby ich realizacji.

Podstawowym sposobem wykonywania zadań przez siły specjalne jest obserwacja i patrolowanie rozumiane jako „uważne i systematyczne śledzenie

działania przeciwnika i wojsk własnych, dozorowanie terenu (powietrza, wód), a także ustalenie wszystkich zmian w rejonie działań²²⁰.

Ten sposób działania wykonywany jest w ramach rozpoznania specjalnego poprzez obserwatorów wyposażonych w przyrządy optyczne (noktowizyjne) posterunków obserwacyjnych. Prowadzone jest w sposób skryty w dzień i w nocy oraz w warunkach ograniczonej widoczności, a uzupełniane podśluchem. Wykonane posterunki powinny zapewniać dobre warunki maskowania, prowadzenia obserwacji, skrytego poruszania się oraz przekazywania zdobytych informacji. Dogodnymi miejscami dla grup specjalnych mogą być: drzewa, stoki wzgórz, ruiny budynków, kominy, wieże oraz grobowce na cmentarzach.

Oprócz obserwacji rozpoznanie można prowadzić sposobem patrolowania, który polega na „prowadzeniu obserwacji w ruchu odcinka terenu i elementów ugrupowania przeciwnika²²¹”. Wykonawcami są wydzielone ze składu grupy specjalnej patrole w składzie od dwóch do trzech zwiadowców wyposażonych w radiostacje do łączności z dowódcą grupy. Jest to sposób stosowany do prowadzenia rozpoznania ważnych obiektów, które rozmieszczone są na dużym obszarze oraz rozpoznania obiektów infrastruktury i terenu.

Kolejnym sposobem realizacji zadań przez sił specjalne może być **bojowe uzbrajanie terenu i wykonywanie niszczeń**, które ma również szerokie zastosowanie. W głównej mierze polega ono na minowaniu, zakładaniu ładunków wybuchowych, podpalaniu lub uszkodzaniu obiektów i urządzeń, tworzeniu zawał leśnych, wzniesieniu pożarów lasów, wysadzaniu obiektów hydrotechnicznych i innych.

Znaczna ilość obiektów w głębi ugrupowania przeciwnika jest często ochraniana tylko przez nieliczną wartę lub też okresowe patrolowanie czy dozorowanie. Wynika to z faktu, że ochrona bezpośrednia angażowałaby zbyt dużo sił. W głównej mierze dotyczy to obiektów linearnych (np. linie kolejowe, rurociągi, linie energetyczne i telekomunikacyjne). Wykonywanie minowania dotyczy zakładania pojedynczych lub grupy min oraz ładunków wybuchowych

²²⁰ Leksykon wiedzy wojskowej, wyd. cyt., s. 257.

²²¹ Słownik podstawowych terminów rozpoznawczych, ASG WP, Warszawa 1986, s. 69,70.

(np. Trotyl, plastyczny materiał wybuchowy C4). Z reguły są to wszelkiego rodzaju pułapki, miny niespodzianki i fugasy ustawiane w miejscach, gdzie ich działanie może powodować zadanie znacznych strat oraz opóźni użycie sił przeciwnika w decydującym miejscu i czasie.

Wyniki bojowego uzbrajania terenu i wykonywania niszczeń w głównej mierze zależą od stopnia uszkodzenia obiektu oraz miejsca wykonania. Regułą jest, że najlepsze efekty osiąga się podczas niszczeń w miejscach trudno dostępnych, uniemożliwiających przeciwnikowi dokonania szybkich napraw (np. tory kolejowe w wąwozach, linie wysokiego napięcia i rurociągi na terenach bagiennych, podmokłych oraz pod wodą w miejscach przechodzenia przez rzekę).

Należy rozumieć, że pod pojęciem niszczenie kryje się zniszczenie lub uszkodzenie sprzętu uniemożliwiające jego wykorzystanie zgodnie z przeznaczeniem. Niszczenia wykonywane są przez wysadzania sposobami ogniowym i radiowym materiałów wybuchowych. Niebagatelną rolę w tych pracach odgrywa wybór elementów konstrukcji do niszczenia z uwagi na minimalne zużycie materiału wybuchowego i czasu²²². W szkoleniu żołnierzy sił specjalnych duży nacisk położony jest na znajomość czułych punktów i elementów konstrukcji i obiektów²²³.

Innym sposobem wykonywania zadań jest **mylenie**, które jest skutecznym sposobem oddziaływania na przeciwnika poprzez wprowadzanie go w błąd, świadomą dezorganizację pracy jego zaplecza oraz powodowanie dezorganizacji marszu wojsk²²⁴. W działaniach specjalnych mylenie realizuje się między przez:

- rozgłaszanie fałszywych informacji wśród ludności miejscowej;
- eliminowanie obsad posterunków regulacji ruchu i wstawienie w ich miejsce własnych;
- usuwanie znaków informacyjnych i ostrzegawczych dotyczących pól minowych, terenów skażonych, zniszczonych obiektów oraz wystawianie

²²² Podyktowane jest to ograniczonymi możliwościami transportowymi GS.

²²³ *Podręcznik saperski dla grup specjalnych*, wyd. cyt., s.157.

²²⁴ *Działania Specjalne*, wyd. cyt., s.89.

ich w innych miejscach w celu skierowania wojsk przeciwnika na zniszczone przeprawy, skażony teren itp.;

- zdejmowanie i przestawianie drogowskazów i tablic informacyjnych.

Warunki ograniczonej widoczności oraz niesprzyjające warunki meteorologiczne (mgła, zamieć, deszcz, niska temperatura) to czynniki ułatwiające siłom specjalnym zdejmowanie posterunków regulacji ruchu przeciwnika. Podczas mylenia szczególną uwagę należy zwrócić na realność wykonywanych przedsięwzięć oraz utrzymanie pozorów rzeczywistości.

Innym sposobem wykonania zadań jest **napad** definiowany jako „niespodziewane uderzenie, atak siłami lub środkami walki w celu zniszczenia bądź obezwładnienia przeciwnika”²²⁵. Inaczej jest to „niespodziewany, szturm sił specjalnych na obiekt stały lub wojska nieprzyjaciela znajdujące się w rejonie rozmieszczenia”²²⁶. Siły specjalne najczęściej organizują napad w celu:

- zdobycia dokumentów, materiałów i sprzętu oraz uzbrojenia;
- zniszczenia, obezwładnienia lub dezorganizacji pracy obiektu;
- uprowadzenia ważnej osobistości;
- odbicia więźnia lub jeńca (zestrzelonego pilota).

Można rozróżnić dwa sposoby wykonania zadania poprzez napad z wejściem na obiekt i wykonanie zadania przy użyciu miny, ładunku wybuchowego oraz napad ogniowy realizowany z odległości za pomocą środków ogniowych”²²⁷.

Napad na obiekt silnie chroniony wykonuje się przez zespół grup. Czas wykonania zadania nie powinien być dłuższy niż kilka minut. Wynika to z możliwości przeciwdziałania przeciwnika. Przedłużająca się walka może spowodować likwidację grupy przez okrażenie większymi siłami ochrony.

²²⁵ Leksykon wiedzy wojskowej, wyd. cyt., s. 236.

²²⁶ Słownik podstawowych terminów rozpoznawczych, wyd. cyt., s. 55-56.

²²⁷ Tamże, s. 55-56.

Z kolei innym sposobem wykonania zadania przez siły specjalne jest **najście**, czyli skryte, podstępne wejście do obiektu. Zwykle w takich sytuacjach pod postacią innej osoby mającej ułatwiony, legalny do niego dostęp. Ten sposób realizacji zadania wymaga wnikliwego przygotowania i odpowiedniego zabezpieczenia stosownie do przyjętej „maski”, a przede wszystkim znajomości sytuacji w obiekcie i sposobu postępowania rzeczywistej „podgrywanej osoby”²²⁸.

W działaniach specjalnych jest to jeden z najtrudniejszych sposobów realizacji zadań. Wymaga to dokładnego, szczegółowego przygotowania planu oraz doskonałej znajomości języka „podgrywanej” osoby, zdobycia umundurowania oraz dokumentów niebudzących cienia wątpliwości w czasie kontroli, które uprawniają do wejścia i przebywania w obiekcie. Najście wykonuje się celem zdobycia ważnej informacji, dokumentów, środków materiałowych, urządzeń, wzorów nowoczesnego uzbrojenia, wykonania akcji dywersyjnej lub porwania ważnej osoby²²⁹.

W działaniach specjalnych najście można stosować na następujące obiekty, lub ich elementy składowe takie jak:

- wieże kontroli lotów;
- elektrownie, elektrociepłownie i stacje wodociągowe;
- stanowiska dowodzenia związków operacyjnych (taktycznych);
- obozy jenieckie i miejsca dla internowanych;
- obiekty hydrotechniczne;
- punkty kontroli ruchu kolejowego (nastawnie);
- składy i magazyny oraz inne obiekty;
- stacje lub przekaźniki radiowo - telewizyjne i inne.

Podczas wykonywania zadań tym sposobem istnieje duże prawdopodobieństwo zdekspirowania zwiadowców. Potwierdzają to wyniki przeprowadzonych badań. Dlatego też będzie on rzadko stosowany, a w przypadku niemożności zdobycia informacji innymi sposobami, do realizacji tego sposobu

---

²²⁸ Tamże, s. 54.

²²⁹ Działania Specjalne, wyd. cyt., s. 84.

powinny być wyznaczane bardzo dobrze wyszkolone grupy sił specjalnych z przydzielonymi specjalistami z różnych dziedzin.

Następnym sposobem realizacji zadań przez siły specjalne jest **zasadzka** definiowana jako skryte, zaskakujące działanie przygotowane w formie pułapki na kierunku oczekiwanego ruchu przeciwnika²³⁰. Cel zasadzki zależy od otrzymanego zadania z reguły może to być:

- zdobycie nowych wzorów uzbrojenia czy sprzętu bojowego;
- wywołanie nastrojów paniki i wprowadzenie psychozy strachu wśród żołnierzy i ludności cywilnej przeciwnika;
- zadanie strat przeciwnikowi;
- zdobycie lub odbicie jeńca;
- zdobycie ważnych dokumentów bojowych.

Wykonanie zasadzki może mieć różny przebieg z uwagi na cel, ograniczone możliwości bojowe grupy, teren i rozmieszczenie i prawdopodobne działanie sił przeciwnika. Szczególnie istotnym warunkiem wykonania zasadzki jest wybór miejsca, skryte przygotowanie i błyskawiczne przeprowadzenie oraz odskok z rejonu.

Zasadzki wykonywane przez siły specjalne z reguły realizowane są w miejscach kanalizujących ruch przeciwnika, uniemożliwiających mu wykonanie obejścia, wycofania lub podjęcia skutecznej walki w krótkim czasie. Siły specjalne na takie miejsca wybierają: wąwozy, przełęcze, przesmyki między jeziorami, mosty, przepusty, wiadukty itp. Miejsce zasadzki przygotowuje się pod względem inżynieryjnym poprzez minowanie terenu, przygotowanie do wykonania niszczeń, bardzo rzadko dokonuje się rozbudowy fortyfikacyjnej stanowisk ogniowych w niezbędnym zakresie.

Wszechstronnie przygotowana i zorganizowana zasadzka pozwala na zniszczenie lub zadanie dotkliwych strat silniejszemu przeciwnikowi przez stosunkowo małe, użyte siły specjalne. Dodatkowym efektem jest również

---

²³⁰ Leksykon wiedzy wojskowej, wyd. cyt., s. 517.

oddziaływanie psychologiczne na wojska przeciwnika i ludność cywilną przeciwnika i własną (zależać to będzie od miejsca przeprowadzenia akcji).

Siły specjalne biorą aktywny udział w czasie wojny w akcjach CSAR. Akcja poszukiwawczo-ratownicza prowadzona na terytorium przeciwnika, w czasie kryzysu i wojny, nazywana jest CSAR – bojowe poszukiwanie i ratownictwo (ang. *Combat Search and Rescue*). Zadaniem sił poszukiwawczo – ratowniczych w czasie wojny jest wsparcie taktycznych operacji lotniczych prowadzonych przez siły własne i sojusznicze, szczególnie w zakresie ratowania załóg zestrzelonych samolotów i śmigłowców. Ponadto służby te wykorzystywane są do poszukiwania i ratowania personelu innych rodzajów sił zbrojnych w czasie prowadzenia działań bojowych lub po ich zakończeniu²³¹. Wysiłek sił specjalnych wchodzących w skład zespołu CSAR ukierunkowany jest na ratownictwo życia załóg jednostek wojskowych połączonych sił zbrojnych NATO. Do podstawowych zadań CSAR-u należą:

- zabezpieczenie bojowe przestrzeni wokół miejsca odzyskania różnymi siłami;
- poszukiwanie, udzielanie pomocy medycznej i odzyskiwanie załóg statków powietrznych, które awaryjnie lądowały lub zostały zestrzelone na terytorium przeciwnika oraz personelu wojskowego;
- wykonywanie zrzutów grup ratowniczych oraz wykonywanie zrzutów środków przetrwania dla rozbitków na terytorium przeciwnika;
- niszczenie sprzętu, który mógłby się dostać w ręce wroga;
- asystowanie w celu wsparcia wycofania grup specjalnych, patroli, pododdziałów rozpoznawczych itp. (np. z powietrza).

Zakres i skala prowadzonych misji CSAR są zróżnicowane, a ich specyficzna natura bojowych misji poszukiwawczo – ratowniczych zmienia się w zależności od miejsca realizacji. Operacje CSAR mogą być prowadzone we wszystkich warunkach pogodowych, na lądzie i w wodzie oraz o różnej porze

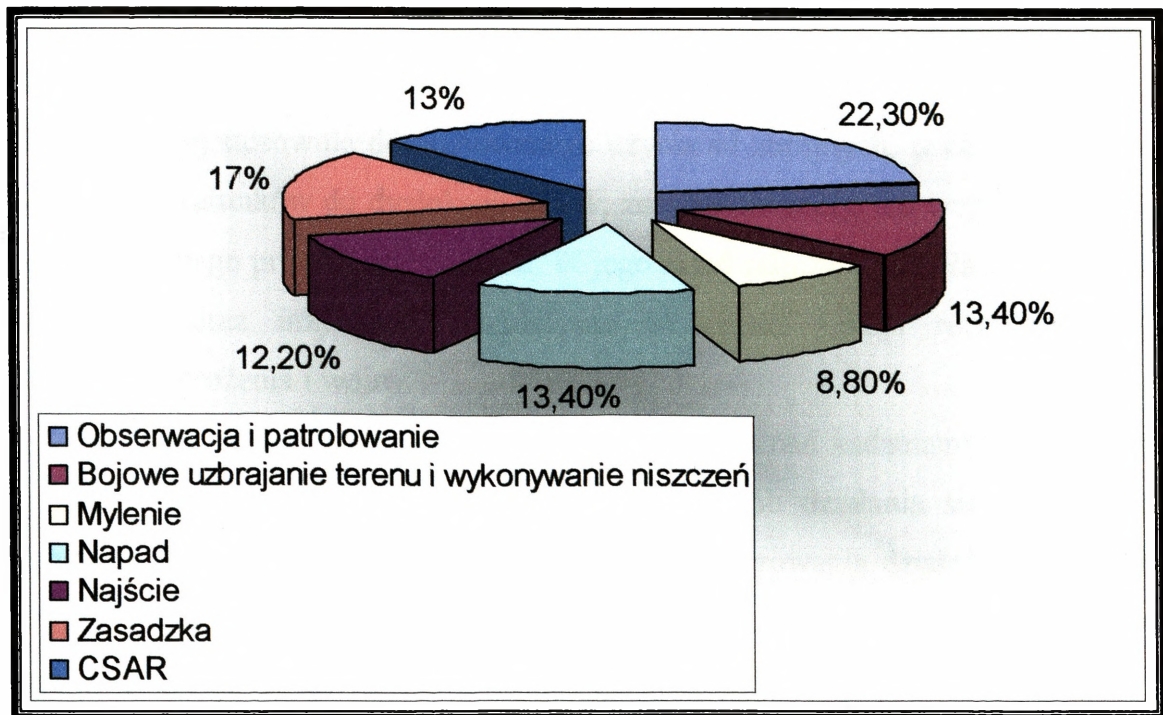
²³¹ ATP - 10 (D) „Search and Rescue”, s. 407.

doby. Z tego powodu wymagania w stosunku do indywidualnej organizacji poszukiwania i ratownictwa uzależnione są od takich czynników jak:

- możliwości wsparcia;
- typ dostępnych środków poszukiwawczo – ratowniczych;
- lokalizacja zestrzelonych załóg i personelu wojskowego;
- sytuacja taktyczna;
- zagrożenia ze strony przeciwnika.

Misje sił specjalnych CSAR realizowane są w sytuacjach szczególnych zawsze gdy²³²:

- posiadają wysoki priorytet;
- nie można użyć wyspecjalizowanych zespołów CSAR ze względu na trudny teren, trudne warunki przetrwania oraz skrajnie nieprzyjemne warunki.

Wykr.5.2. Opinie respondentów w odniesieniu do najczęstszych sposobów wykonywania zadań przez siły specjalne.

²³² Joint Pub 3-50.2 "Doctrine for Combat Search & Rescue", Apendix F

Wyniki przeprowadzonych badań wskazują, iż sposoby wykonywania zadań przez siły specjalne zależą będą przede wszystkim od celu prowadzenia działań specjalnych oraz warunków operacyjno – taktycznych, a w zależności od rodzaju wykonywanych zadań oraz ich treści, będą stosowane różne sposoby ich egzekwowania. Szczegółowy podział sposobów wykonania zadań zawiera załącznik 5.3.

5.5. Operacyjne przygotowanie rejonów działania

Współczesna połączona operacja obronna wskazuje potrzebę wszechstronnego przygotowania pod wieloma względami planowanych rejonów działania sił specjalnych w czasie pokoju lub zagrożenia wybuchem konfliktu zbrojnego. Kompleksowe wykonanie tych przedsięwzięć określane jest jako “operacyjne przygotowanie rejonów działania” i jest ono częścią składową operacyjnego przygotowania obszaru kraju. Natomiast operacyjne przygotowanie obszaru kraju do obrony określane jest jako “element infrastruktury obronnej przygotowanej stosownie do planowanego użycia sił zbrojnych, w celu stworzenia dogodnych warunków do dyslokacji wojsk, zorganizowanego ich wejścia do walki oraz skutecznego prowadzenia działań. W jego skład zalicza się obiekty, urządzenia logistyczne oraz inżynieryjne budowane w czasie pokoju rozbudowywane w okresie zagrożenia i wojny”²³³.

Dokonawszy w poprzednich rozdziałach badań nad zadaniami i strukturami sił specjalnych należy uwypuklić specyficzny sposób działania sił specjalnych. Uwzględniając wszelkie aspekty planowania i organizowania działań specjalnych, do przedsięwzięć zaliczanych w skład “operacyjnego przygotowania rejonów działania” należy zaliczyć:

- opracowanie sytuacji wywiadowczej;
- wybranie i przygotowanie zrzutowisk i lądowisk;
- przygotowanie schowków materiałowych;

---

²³³ Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego, BP i I MON, Warszawa 1996, s. 68.

- organizację łączności;
- bytowanie.

W procesie realizacji przedsięwzięć z zakresu operacyjnego przygotowania rejonów działania sił specjalnych nie bez znaczenia jest wstępne określenie zakładanych zadań w połączeniu z sytuacją demograficzną istniejącą w danym regionie i wykorzystaniem walorów terenu.

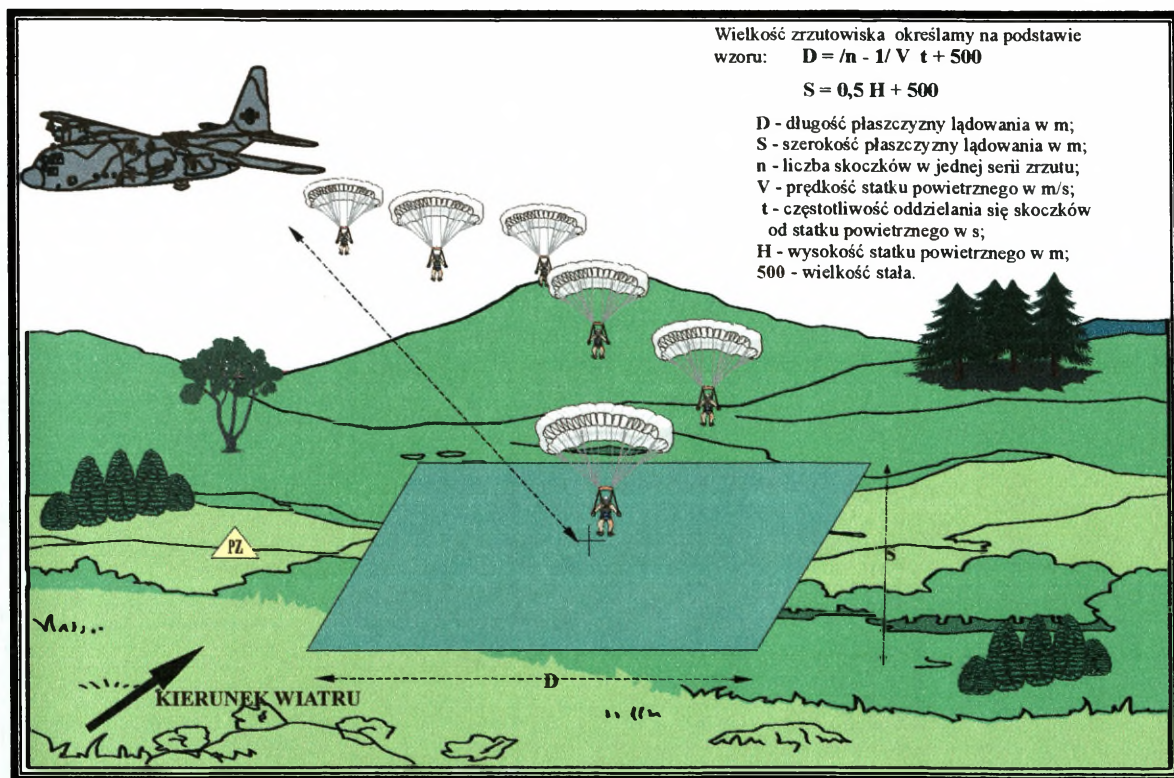
Z badań problematyki planowania i organizowania działań specjalnych wynika, że podstawową częścią składową wpływającą na właściwe prowadzenie działań specjalnych jest, **sytuacja wywiadowcza**, którą określa się jako całokształt warunków i okoliczności oraz czynników, mających wpływ w określonym czasie na działania poszczególnych grup w ich rejonach działania lub obiektach, które mogą być przedmiotem ich oddziaływania.

Części składowe sytuacji wywiadowczej składają się z informacji dotyczących:

- rejonów planowanych działań grup;
- charakterystyki demograficznej ludności miejscowej;
- panujących zwyczajów oraz obyczajów;
- możliwości wykorzystania miejscowej ludności do przedsięwzięć poszukiwania i zwalczania sił specjalnych;
- problematyki dotyczącej ochrony obiektów oraz dozoru;
- miejsca, które można wykorzystać na zrzutowiska lub lądowiska;
- dyslokacji władz administracyjno - politycznych;
- rozmieszczenia stanowisk dowodzenia i sił obrony terytorialnej, policji, a co się z tym wiąże również wojsk przeznaczonych do prowadzenia działań przeciwdywersyjnych;
- systemu łączności alarmowania i powiadamiania oraz stopnia gotowości jednostek przeciwdywersyjnych do działania a także ich taktyki.

Kolejną częścią składową operacyjnego przygotowania rejonów działania jest wybór zrzutowisk i lądowisk. Poprzez zrzutowisko należy rozumieć obszar terenu umożliwiający lądowanie skoczków spadochronowych oraz sprzętu

bojowego w zasobnikach towarowych, desantowych sposobem spadochronowym²³⁴.

Rys.5.11. Schemat zrzutowiska przygodnego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Regulamin wykonywania skoków spadochronowych”, MON, Warszawa 1987, s. 10.

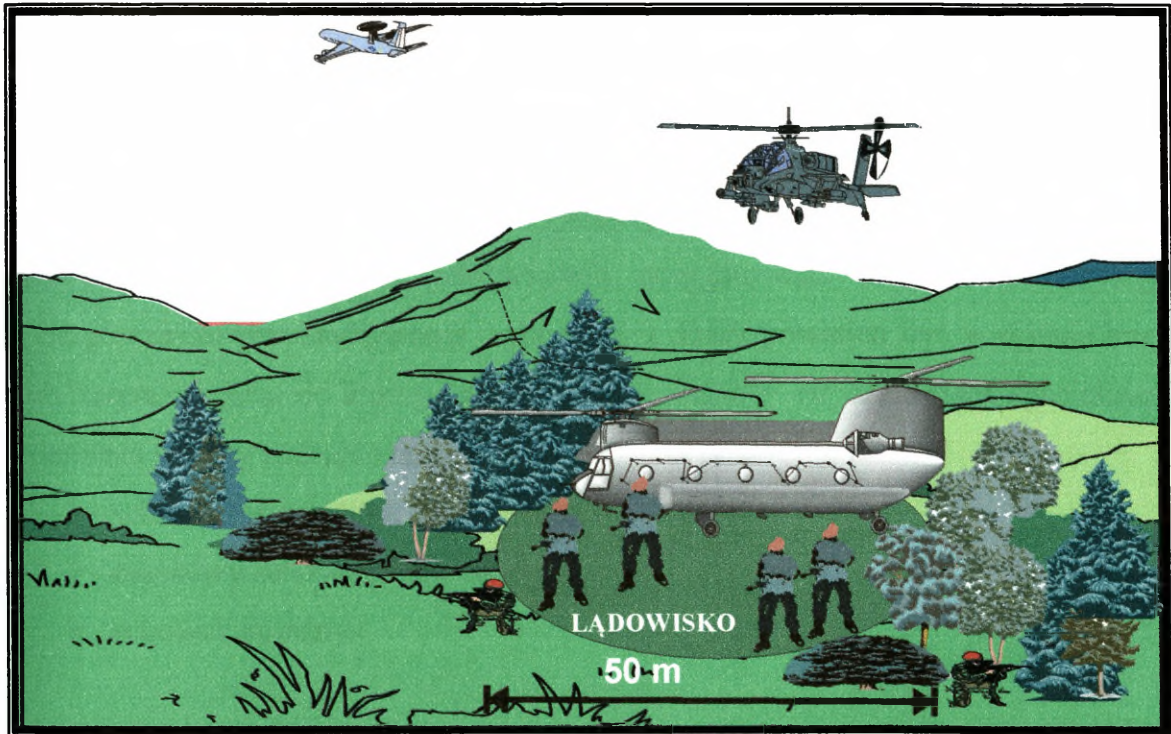
W przypadkach wykonywania zrzutu skoczków spadochronowych na akwenu wodne zrzutowisko będzie „rejonem wodowania”, czyli „określonym obszarem akwenu wodnego, umożliwiającym lądowanie skoczków spadochronowych”²³⁵. Siły specjalne wielokrotnie wykorzystują walory, jakimi dysponują współczesne śmigłowce transportowe, jak i bojowe. Dlatego siły specjalne wykorzystują „lądowiska”. Pod tym pojęciem należy rozumieć określony obszar terenu, który umożliwia lądowanie - przyziemienie śmigłowców²³⁶. Powinno ono zapewniać warunki bezpiecznego lądowania i startu, nocą i w warunkach ograniczonej widoczności bez względu na kierunek wiatru. Wybiera

²³⁴ Regulamin wykonywania skoków spadochronowych (desantowania) z poprawkami z dnia 31.05.1993r, MON, Warszawa 1987, s. 10.

²³⁵ Tamże, s. 11.

²³⁶ Tamże, s. 10 i 11.

się je na podstawie mapy. Na lądowisko nadają się: pola uprawne, pastwiska, łąki, polany, które mają wolną powierzchnię co najmniej 50x50 m dla jednego śmigłowca²³⁷.

Rys.5.12. Schemat lądowiska przygodnego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Regulamin wykonywania skoków spadochronowych”, MON, Warszawa 1987

Z analizy powyższych definicji wynika, że określenie zrzutowisk i lądowisk polega na wybraniu miejsc, które umożliwią bezpieczne lądowanie komandosów na spadochronach, sprzętu i zaopatrzenia w zasobnikach towarowych oraz statku – śmigłowca. Dokładna selekcja terenu i wybór miejsc spełniających wymogi zrzutowisk (lądowisk) powinny nastąpić w sekcji przerzutu po wnikliwym przeanalizowaniu map terenu przewidywanych działań, zdjęć lotniczych, satelitarnych lub opisów wojskowo - geograficznych. Dokładne współrzędne takich miejsc wraz ze szkicem, kserogramem wycinka mapy lub zdjęciem, zdaniem autora, powinny być przechowywane w zespole dowodzenia po wcześniejszym wybraniu i opracowaniu przez sekcję przerzutu. W opracowanych dokumentach należy umieścić charakterystyczne punkty terenowe pomagające w orientacji

²³⁷ Działania Specjalne, Szt. Gen. 1221/85, s. 214.

topograficznej po wylądowaniu, a w przypadku skoku na spadochronach szybujących z dużej wysokości i wykonywaniu przelotu do rejonu zrzutowiska na spadochronach należy określić punkty orientacyjne na trasie przelotu z różnych kierunków, gdyż nie można przewidzieć kierunku wiatru w dniu wykonywania zadania.

Przygotowanie schowków materiałowych w działaniach specjalnych jest jednym z zadań dotyczących operacyjnego przygotowania terenu. Pod pojęciem schowek należy rozumieć odpowiednio przygotowane miejsce do skrytego i bezpiecznego przechowywania wyposażenia, który powinien być w rejonie bazy lub innym miejscu, do którego można skrycie dojść²³⁸. W działaniach specjalnych rozróżnia się trzy rodzaje schowków:

- schowek operacyjny;
- okresowy schowek materiałowy;
- schowek doraźny.

Najważniejszy w działaniach specjalnych jest „schowek operacyjny”, służący do przechowywania sprzętu i materiałów trudnych do pozyskania w okresie zagrożenia i wojny. W schowku należy przechowywać to, co nie podlega szybkiemu starzeniu się, a w szczególności materiały wybuchowe, urządzenia inicjujące, broń, amunicja oraz inne środki walki. Przygotowując schowki operacyjne należy pamiętać, że materiały powinny być równo rozłożone w kilku miejscach, a ilość złożonych materiałów powinna przekraczać dwu a nawet trzykrotnych potrzeby grupy. Uwarunkowane jest to sytuacjami awaryjnymi, w których utrata jednego ze schowków nie spowodowałaby trudności w wykonaniu zadania.

Okresowy schowek materiałowy przeznaczony jest do czasowego przechowywania sprzętu, uzbrojenia i wyposażenia elementu sił specjalnych po wylądowaniu i przejściu ich do rejonu działania oraz w okresie prowadzenia działań

---

²³⁸ Słownik podstawowych terminów rozpoznawczych, wyd. cyt., s. 105.

W działaniach specjalnych może on być przygotowany zawczasu przez wywiadowcę.

Schówek doraźny wykonywany i oznakowywany jest przez grupę specjalną i służy do przechowywania wyposażenia oraz sprzętu według potrzeb.

Organizacja łączności w działaniach specjalnych obejmuje organizacyjne zespolenie elementów łączności w celu zapewnienia kontaktów informacyjnych na odległość i obejmuje łączność radiową z rejonu działania i wewnątrz grupy oraz łączność osobową i bezosobową²³⁹.

W siłach specjalnych jest to najbardziej wrażliwy punkt operacyjnego przygotowania rejonu. Polega na wybraniu punktów pracy radiostacji zgodnie z zasadami pracy środków radiowych krótkofalowych. Każdy taki punkt powinien spełniać następujące wymagania:

- znajdować się blisko schowka na radiostację;
- umożliwiać ochronę pracującego radiotelegrafisty;
- zapewnić szybkie zwinięcie i rozwinięcie systemu antenowego;
- posiadać możliwość skrytego podejścia i odejścia.

Planowane miejsca pracy (punkty) powinny mieć wyznaczone azymuty na stacjonarne i polowe centrum radiowe.

Dowództwo sił specjalnych utrzymuje łączność radiową z elementami się w seansach radiowych, na fali dyżurnej i w nasłuchu radiowym. Poprzez pojęcie seans radiowy należy rozumieć nawiązanie łączności w ściśle określonym czasie, w którym następuje wymiana informacji z grupą w kierunku radiowym²⁴⁰.

Specyfiką działań specjalnych jest łączność osobowa, która polega na nawiązaniu kontaktu osobistego, z zasady na wcześniej wybranym punkcie kontaktowym, z innymi osobami. Z reguły celem takiego spotkania jest wymiana

²³⁹ J. Marurkiewicz, *Leksykon łączności wojskowej*, AON, Warszawa 1996, s. 131.

²⁴⁰ W zależności od sytuacji grupa może mieć dwa do trzech seansów w ciągu doby do przyjmowania dodatkowych zadań i składania meldunków; radiostacją wywołującą jest radiostacja z centrum radiowego. Częstotliwość fali dyżurnej jest określona dla kilku grup, istnieje możliwość przekazania informacji w dowolnym czasie przez grupę, radiostacją wywołującą jest radiostacja grupy.

informacji, uzgodnienie współdziałania, problem innego nawiązania łączności²⁴¹. Łączność bezosobowa jest także specyfiką działań specjalnych. Taką łączność nawiązuje się z wykorzystaniem schowka z jedną lub dwoma sygnałówkami.

Prowadzenie działań specjalnych na zapleczu nieprzyjaciela należy do najtrudniejszych zadań, stawia ono przed żołnierzami znacznie wyższe wymagania. Wśród najważniejszych wymagań do służby w siłach specjalnych należą: odporność psychiczna, zdecydowana wola walki i przetrwania, sprawność i wytrzymałość fizyczna, samodzielność i przedsiębiorczość, a ponadto umiejętność bytowania.

Zasadniczym wymogiem jest umiejętność bytowania w niesprzyjających warunkach to znaczy stworzenie sobie warunków do przetrwania oraz zachowania sił i zdolności do walki. Warunki bytowania nie zawsze są jednakowe, a ich wpływ na możliwość przetrwania zależy od wielu czynników, m.in. takich jak: pora roku z jej charakterystycznymi cechami w danej strefie klimatycznej, występowanie i dostępność miejscowych zasobów żywnościowych (przede wszystkim ze środowisk naturalnych), rzeźba terenu i jego naturalne pokrycie. Działania na głębokim zapleczu przeciwnika należą do najtrudniejszych, gdyż siły specjalne zmuszone są działać w oderwaniu i często bez łączności z własnymi wojskami, mogą być bardzo wyczerpane walkami z przeciwnikiem, nie mieć zapasów amunicji, żywności i innych środków niezbędnych do prowadzenia walki lub bytowania. Trudności te potęguje ciągłe zagrożenie ze strony przeciwnika oraz braku pomocy wynikającej z zupełnej izolacji od własnych wojsk.

Bytowaniem nazywamy zespół przedsięwzięć podejmowanych w celu załatwienia spraw związanych z zapewnieniem życia, żywienia, pomocy medycznej i odpoczynku, inaczej mówiąc stworzenie siłom specjalnym najdogodniejszych warunków do wykonywania zadań. W zależności od czasu prowadzenia działań w ugrupowaniu przeciwnika, kształtować będą się potrzeby sił specjalnych

---

²⁴¹Nawiązanie kontaktu osobowego jest bardzo trudne i niebezpieczne. Organizatorem takiej łączności z reguły jest zespół dowodzenia, ma to miejsce często, gdy jest planowany awaryjny sposób nawiązania łączności. Do nawiązania łączności wybierane się charakterystyczne w identyfikacji miejsca, które zapewniają dogodne podejście i odejście oraz stwarzają dogodne warunki do oczekiwania na kontakt. Punkty kontaktowe wyznacza się główne i zapasowe, określa kiedy są czynne, ustala znaki rozpoznawcze, hasło i odzew.

w zakresie bytowania, środków bojowych, co może mieć wpływ na dalsze prowadzenie działań.

Przedsięwzięcia z zakresu bytowania realizuje się w miejscu, określanym jako baza²⁴². Miejsce bazy powinno gwarantować siłom specjalnym bezpieczeństwo oraz swobodne wykonywanie niezbędnych czynności z zakresu bytowania oraz zapewnić możliwość realizacji następujących przedsięwzięć:

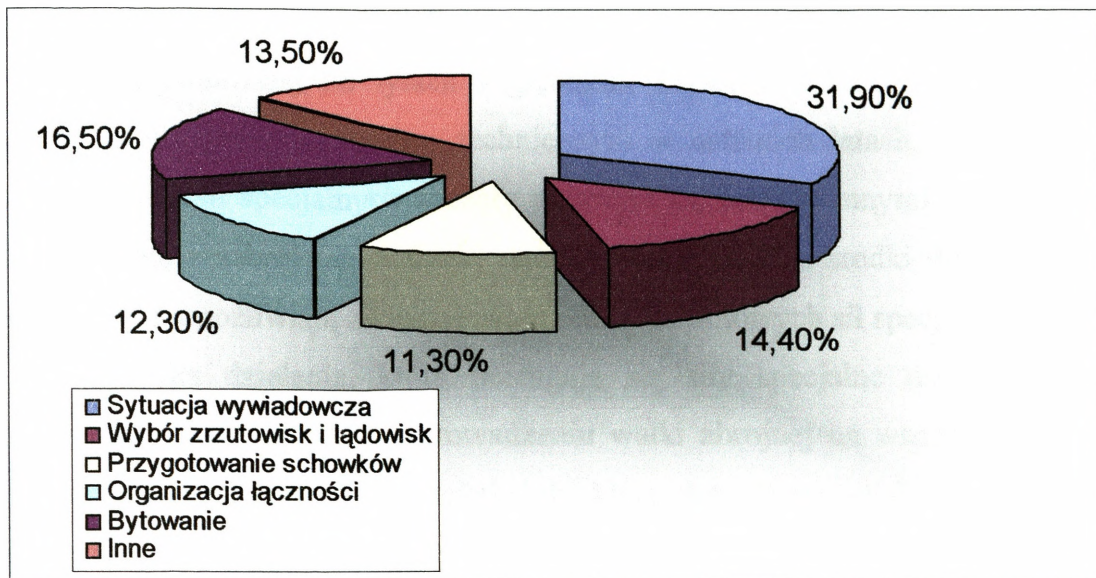
- organizację odpoczynku w tym żywienia i utrzymania higieny osobistej;
- leczenie i sprawowanie opieki nad rannymi i chorymi;
- przechowywanie wyposażenia w schowkach;
- przygotowanie do działań.

Na bazę wybiera się miejsce, które bez względu na porę roku i warunki atmosferyczne jest zawsze trudno dostępne, posiada naturalne ukrycia i dużą ilość przeszkód terenowych oraz obfituje w źródła wody, naturalne zasoby roślinne i zwierzęce. Takie warunki powinny spełniać bazy rozmieszczone w rejonach poza obszarami zabudowanymi, natomiast w obszarach zabudowanych, uwzględniając ich specyfikę, należy wykorzystywać wszelkie miejsca mało uczęszczane, rejony dużych zniszczeń, nieużywane budynki mieszkalne i zabudowania nieczynnych fabryk, ogródki działkowe i cmentarze oraz kanały ciepłownicze. Baza sił specjalnych działających w ugrupowaniu przeciwnika powinna składać się z następujących elementów:

- pomieszczeń odpoczynku;
- pomieszczeń przeznaczonych na urządzenia gospodarcze i sanitarne;
- punktu pracy radiostacji;
- punktów ubezpieczeń i zapór inżynieryjno - sygnalizacyjnych.

Podczas bytowania w aglomeracjach miejskich, o bazie może wiedzieć jedynie ściśle ograniczona liczba osób. W działaniach specjalnych organizuje się zwykle bazę główną, bazę zapasową, a w specyficznych sytuacjach bazy przejściowe.

²⁴² *Słownik podstawowych terminów rozpoznawczych*, wyd. cyt., s. 11. "Baza to ukryte miejsce urządzone do przechowywania wyposażenia, bytowania zwiadowców oraz przygotowania akcji bojowych.

Wykr.5.3. Opinie respondentów w odniesieniu do elementów operacyjnego przygotowania rejonów działania sił specjalnych.

Z przedstawionej problematyki operacyjnego przygotowania terenu wynika, iż jest to trudny i skomplikowany problem, do którego siły specjalne przywiązują dużą uwagę. Operacyjne przygotowanie rejonów działania należy traktować jako integralny i niezwykle ważny element połączonej operacji obronnej. W głównej mierze wpływa ono na zwiększenie trwałości obrony i efektywności użycia sił specjalnych.

Nie mniej ważnym problemem jest skryty przerzut sił specjalnych do rejonów działania oraz ich odzyskiwanie, zaopatrywanie i ewakuację w sytuacjach zagrożenia.

5.6. Przerzut sił specjalnych

Oceniając i analizując konflikty rozgrywające się w ostatnich latach w różnych regionach globu, można powiedzieć, że nierealne jest stosowanie nowych sposobów i form ich likwidacji, a także osiągnięcie celów wojskowych bez uwzględnienia stale wzrastającej roli i znaczenia sił specjalnych. Często niedoceniane są ich możliwości i rola, jaką mają do spełnienia w czasie wojen

i lokalnych konfliktów zbrojnych. W ostatnim czasie stale wzrasta znaczenie walki zbrojnej prowadzonej na tyłach i głębokim zapleczu przeciwnika, a związane jest to z postępowaniem naukowo – technicznym w ostatnich latach, dzięki któremu w uzbrojeniu sił specjalnych zaczęły pojawiać się między innymi wzory nowego wyposażenia i uzbrojenia, ładunki wybuchowe oraz inne środki do prowadzenia walki, które umożliwiają zwiększenie możliwości bojowych sił specjalnych.

Taktyka działania, którą posługują się siły specjalne dostosowana jest do zmian, jakie zachodzą w prowadzeniu walki zbrojnej na współczesnym polu walki. Na przykładzie wojen lokalnych, które dotychczas miały miejsce można zauważyć, że siły specjalne w określonych sytuacjach mogą odgrywać decydującą rolę, ponieważ ich działania mogą być prowadzone bardzo elastycznie. Nie istnieje również konieczność utrzymania obiektów lub terenu, gdyż nie ma takich możliwości z uwagi na wrażliwość sił specjalnych na uderzenia przeciwnika w wypadku wykrycia.

Szczególne specyfika działania sił specjalnych pozwala zwiększyć efektywność użycia przez nie posiadanych wzmocnionych, klasycznych środków rażenia. Środki te wykorzystywane są niespodziewanie, w najbardziej wrażliwych miejscach ugrupowania przeciwnika. Kolejność ich użycia motywowana jest potrzebami wykonania postawionego zadania. Skala ich użycia jest różnorodna, a bezpośrednie przeznaczenie to prowadzenie działań rozpoznawczych na tyłach przeciwnika, stosowanie konwencjonalnych sposobów działania podczas wykonywania zadań bojowych, które dają podstawę do prowadzenia walki powietrzno-łądowej.

W przyszłości mogą wybuchać konflikty zbrojne o małej i średniej intensywności. Wystąpi wówczas konieczność prowadzenia małych militarnych interwencji, misji pokojowych, akcji humanitarnych. W rejonach objętych walką najszybciej przerzucone mogą być siły specjalne. W celu opanowania i likwidacji zarzewia walk można przerzucić siły specjalne, które niewielkie liczebnie, lecz wysoce manewrowe, przygotowane są do wykonywania różnorodnych zadań w różnych warunkach atmosferycznych i terenowych. Aby przedostać się w ugrupowanie bojowe przeciwnika siły specjalne muszą być przeszkolone w technice przetrzutu różnego rodzaju środkami transportu, dlatego ogromną rolę

przywiązuje się do szkolenia spadochronowego. Żołnierz sił specjalnych zostanie wyposażony w urządzenia łączności i nawigacji wykorzystujące systemy satelitarne, umożliwiające precyzyjne określenie własnej pozycji oraz odnajdywanie celów do prowadzenia działań dywersyjnych i rozpoznawczych.

Do rejonu działania siły specjalne przetrzucane mogą być drogą lądową, powietrzną oraz morską. W głównej mierze zależy to od dyslokacji rejonu działania od miejsca operacyjnego rozwinięcia i czasu, jakim dysponują. Jest ogólnie przestrzegana reguła, że do rejonu działania element sił specjalnych przetrzucany jest osobno. Wówczas, gdy najważniejsza jest szybkość, siły specjalne mogą być przetrzucane nawet w pobliże obiektu.

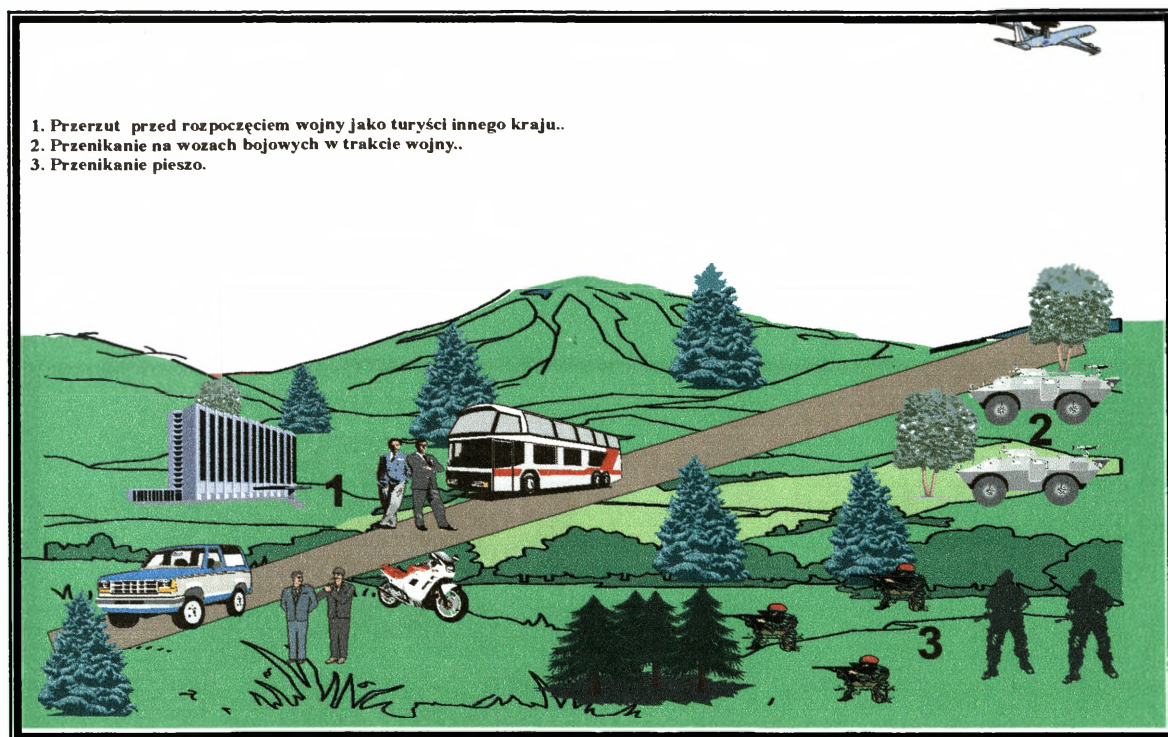
Rozpatrując problematykę przetrzutu należy rozumieć, iż jest to szeroka gama przedsięwzięć planistycznych, organizacyjnych i przygotowawczych, których celem jest terminowe osiągnięcie nakazanego rejonu działania. Przedsięwzięcia związane z przetrzutem rozpoczynają się od momentu podjęcia decyzji o użyciu sił specjalnych do chwili otrzymania potwierdzenia o wylądowaniu, desantowaniu przez dowódcę sił specjalnych i dowódcę statku powietrznego (środka transportowego)²⁴³.

5.6.1. Przerzut drogą lądową

Przerzut drogą lądową może być realizowany poprzez: przenikanie tzn. wykonanie skrytego marszu po określonej trasie na dużym dystansie; przepłynięcie szlakiem wodnym przy wykorzystaniu pontonów lub łodzi motorowych; przejazd do rejonu przy użyciu lekkich pojazdów wsparcia lub innego sprzętu bojowego.

---

²⁴³ Działania specjalne, MON, Sztab Gen. 1221/85

Rys. 5.13. Przerzut sił specjalnych drogą lądową

Źródło: Opracowanie własne

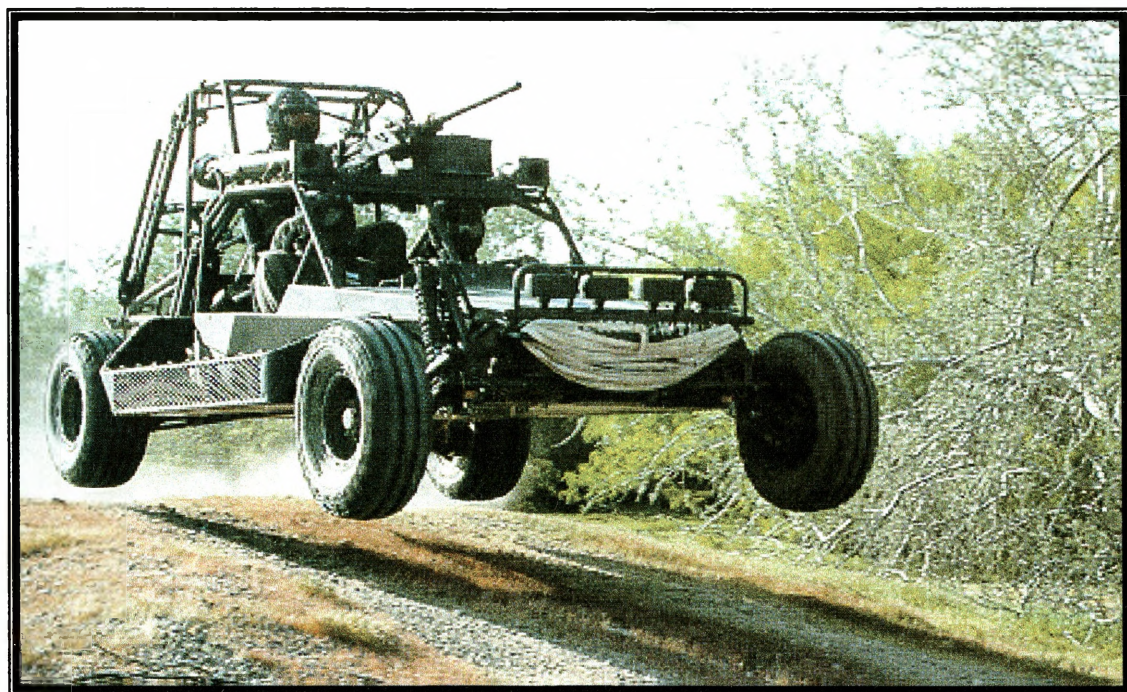
W dzisiejszych czasach, aby przerzut zakończył się pomyślnie musi być starannie przygotowany, a żołnierze sił specjalnych powinni być mistrzami w umiejętności skrytego przenikania. Metoda, jaką przedostają się oni na teren przeciwnika i z niego powracają, w dużej mierze zależy od specyfiki zadania. Sposób ten realizowany jest w czasie pokoju, kryzysu i wojny przy użyciu środków transportowych lub pieszo.

W czasie pokoju i kryzysu członkowie sił specjalnych mogą być przetrzucani z powodzeniem do obszarów działania przez granice państw ościennych z paszportami innych państw, aby nie budzić podejrzeń²⁴⁴. Wówczas mogą przekraczać granice jako turyści (wycieczki indywidualne i zbiorowe jako przykrywką działań). Po wjechaniu na obszar kraju przeciwnika żołnierze zbierają się w wyznaczonych punktach kontaktowych, gdzie mogą dowiedzieć

²⁴⁴ Dokumenty wystawione przez państwo niezaangażowane w konflikt umożliwiają swobodę działania i zwiadowcy nie zostaną internowani.

się o schowkach ze sprzętem specjalistycznym²⁴⁵. Po pobraniu sprzętu przystępują do realizacji postawionych zadań w wyznaczonym rejonie działania.

Podczas wojny przerzut drogą lądową odbywać się może pieszo lub na środkach transportu. Pieszo - poprzez przenikanie przez linię styczności, zwłaszcza w warunkach ograniczonej widoczności (noc, mgła) w terenie lesistym, lesisto - jeziornym, górzystym.

Rys. 5.14. Pojazd sił specjalnych FAV podczas akcji.

Źródło: J. Nadel, *Komandosi Amerykańscy*, Bellona, Warszawa 1997

Na środkach transportu – lekkie pojazdy terenowe np. LAV²⁴⁶ zwłaszcza w początkowej fazie wojny, gdy brak wyrazistej linii frontu, dużo luk w ugrupowaniu nacierającego przeciwnika. Sposób przerzutu na lekkich pojazdach wsparcia w pierwszej fazie operacji zaczepnej wydaje się najlepszy i najskuteczniejszy. Obniża się wówczas znacznie współczynnik prawdopodobieństwa wykrycia i zniszczenia sił specjalnych, a w przypadku wykrycia uzbrojenie zamontowane na pojeździe daje silne wsparcie ogniowe.

²⁴⁵ Działanie argentyńskich formacji specjalnego przeznaczenia w konflikcie falklandzkim rozpoczęło się prawdopodobnie jeszcze przed rozpoczęciem działań zbrojnych. Według niektórych publikacji żołnierze *Buzo Tactoco* przybyli w grupie 15 grudnia 1981 roku do portu Leith na Nowej Południowej Georgii, w celu dokonania prac rozbiórkowych w nieczynnej stacji wielorybniczej. Ich zadanie polegało na przeprowadzeniu rozpoznania wybrzeża pod kątem planowanych działań desantowych.

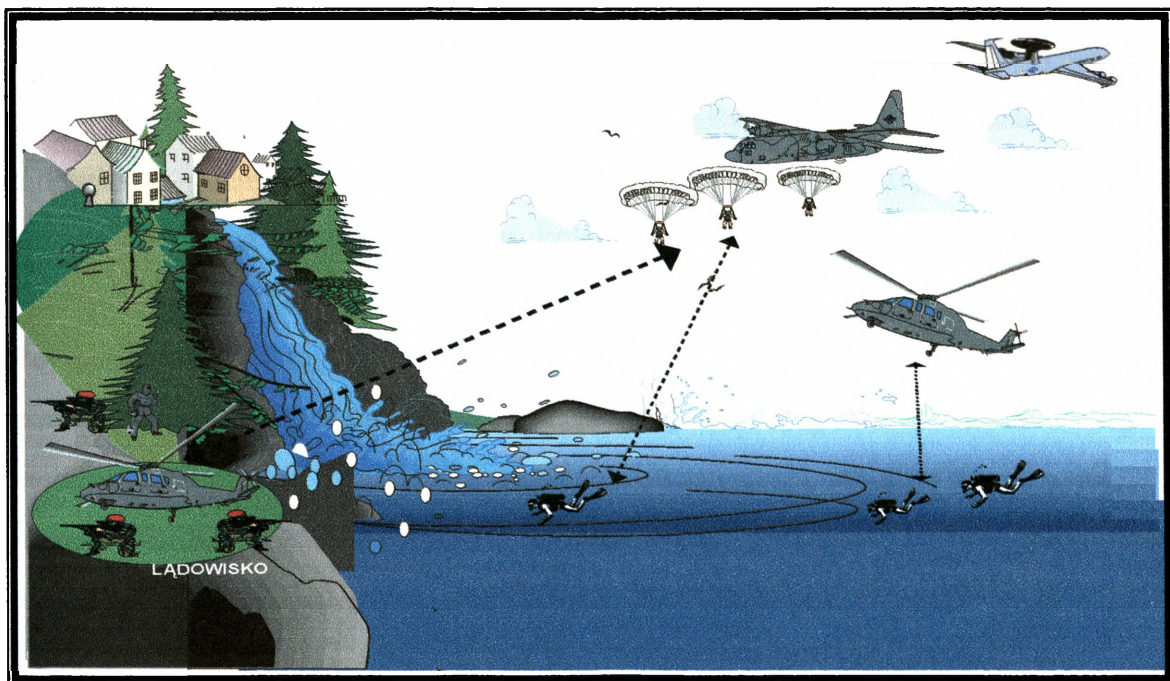
²⁴⁶ Stosowane przez GS wielu państw.

Siły specjalne mogą również zostać pozostawione w określonych obszarach celowo niebronionych, opuszczonych, aby później pozyskiwać informacje o przeciwniku, gdy jego siły zajmą ten teren. Jeżeli jest to możliwe, kryjówki te powinny być w rejonach zurbanizowanych, a sporadycznie w terenie.

5.6.2. Przerzut drogą powietrzną

Przerzut drogą powietrzną odbywa się przy użyciu śmigłowców Mi-8, Mi-24D lub samolotów AN-2, AN-26. Skoki wykonywane są z różnych wysokości od 700 m – 4000 m bez użycia aparatury tlenowej. W wypadku wykonywania skoków z wyższych wysokości wymagana jest aparatura tlenowa.

Przy skokach z wysokości 4000 m z kombinowanym sposobem otwarcia (dwustopniowe na stabilizację), zwiadowcy skaczą ze spadochronami AD 2000 lub SW – 12D i otwierają spadochrony po trzech sekundach od opuszczenia pokładu statku powietrznego.

Rys. 5.15. Przerzut sił specjalnych drogą powietrzną

Źródło: Opracowanie własne

Zwiadowcy wykonują przelot do rejonu zbiórki odległego od rejonu zrzutowiska przygodnego²⁴⁷, co powoduje zmylenie przeciwnika, co do rejonu działania i zachowują skrytość działania. Dowódca GS, posługując się busołą, prowadzi pozostałych zwiadowców we wskazanym kierunku, a pozostali przemieszczają się za nim utrzymując określoną kolejność.

W sytuacji skoków z wysokości 700 m z kombinowanym sposobem otwarcia zwiadowcy wykonują skoki ze spadochronami AD – 2000 lub SW – 12 D. Po upływie trzech sekund od momentu opuszczenia pokładu statku powietrznego otwierają spadochrony. Częstotliwość oddzielania się skoczków z pokładu AN – 2 wynosi:

- przy spadochronach AD 2000 – 5 co 1 s.;
- przy spadochronach SW – 12 D co 3 s.

Podczas wykonywania skoków z AN – 26 częstotliwość oddzielania się skoczków z pokładu wynosi:

- przy spadochronach AD 2000 co 0,6 – 0,8 s.;
- przy spadochronach SW – 12 D co 2 – 3 s.

Po otwarciu spadochronów skoczkowie opadają na wskazany główny lub zapasowy rejon zrzutowiska.

Jeżeli używa się śmigłowce, wówczas siły specjalne wysadzone są na lądowisku, gdzie natychmiast opuszczają śmigłowiec i kryją się. Podczas przyziemienia na sygnał dowódcy kolejno zwiadowcy opuszczają śmigłowiec (każdy zwiadowca opuszcza śmigłowiec trzymając zasobnik w ręku). Po opuszczeniu śmigłowca i zabraniu zasobnika sprawnie zajmuje pozycję, ubezpieczając opuszczenie śmigłowca przez pozostałych zwiadowców. Kolejno zajmując stanowiska zwiadowcy okrężnie ubezpieczają śmigłowiec. Po odlocie śmigłowca na sygnał dowódcy, wykorzystując jedną z technik poruszania się w terenie zajęтым przez przeciwnika przemieszczają się szybko do rejonu zbiórki, który zajmują i ubezpieczają jak każdy rejon postoju (zatrzymania). Tutaj następuje sprecyzowanie miejsca, zadania, kierunku działania (azymutu).

²⁴⁷Zrzutowisko przygodne – obszar terenu wybrany z mapy, zdjęć lotniczych lub opisów wojskowo – geograficznych. Zrzutowisko przygodne powinno być oznakowane technicznymi środkami naprowadzania statków powietrznych. *Regulamin wykonywania skoków spadochronowych*, Szkol 684/87, s.14.

Wykonując marsz do rejonu działania, kluczą i myślą ewentualną pogoń, aby bezpiecznie osiągnąć wskazany rejon.

Wszyscy żołnierze sił specjalnych przeszkoleni są w wykonywaniu skoków spadochronowych, lecz tylko najlepiej wyszkolone zespoły szkolone są do skoków z dużej wysokości, co umożliwia ich wykonywanie nawet z samolotów pasażerskich w korytarzach lotów.

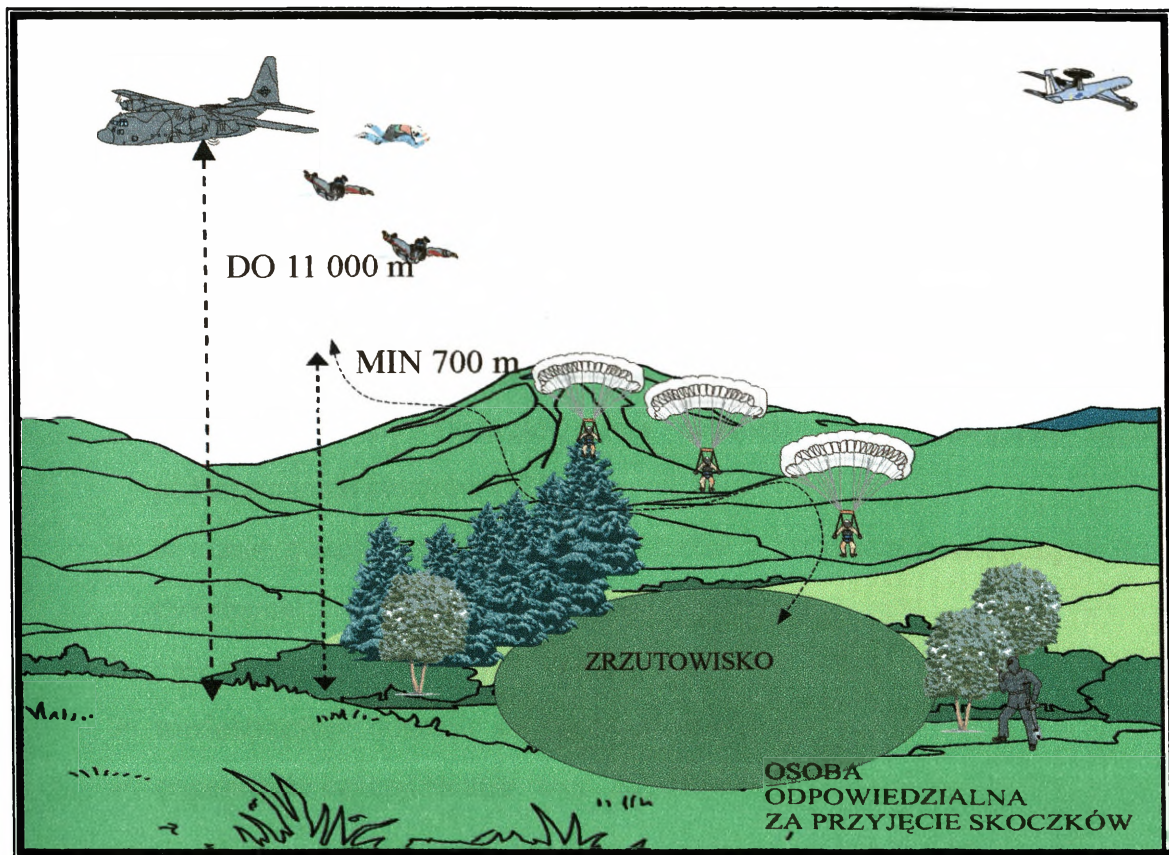
Od 8000 m n.p.m. rozpoczyna się tzw. „strefa śmierci”. Wprawdzie skład powietrza na tej wysokości jest taki sam jak przy powierzchni ziemi, ale ciśnienie panujące na tej wysokości powoduje wydzielanie azotu rozpuszczonego w organizmie, którego pęcherzyki tworzą się we krwi i tkankach ciała, co powoduje bóle stawowo - mięśniowe²⁴⁸. Dlatego do wykonywania skoków z dużych wysokości potrzebna jest aparatura tlenowa. Wraz ze wzrostem wysokości maleje także temperatura powietrza. Należy przyjąć zasadę, że na każde 1000 m temperatura powietrza maleje o 6,5°C dlatego konieczny jest właściwy ubiór.

Na wysokości 4000 m temperatura powietrza wynosi około -11°C, a na 8000 m mamy już -37°C. Silne prądy powietrzne panujące na dużych wysokościach, w połączeniu z temperaturą oraz wilgotnością w dużym stopniu przyczynić się mogą do sprawienia wielu kłopotów skoczkom. Zatem przygotowując się do skoków z dużej wysokości należy dokładnie sprawdzić:

- odzież ochronną;
- okulary;
- maskę tlenową KM-16;
- spadochronowy aparat tlenowy KP-23 z węzami tlenowymi²⁴⁹;
- pokrowce na umocowanie aparatu tlenowego do spadochronu.

²⁴⁸ B.Dzieciaszek, *Skoki spadochronowe z dużej wysokości*, „Przegląd Wojsk Lotniczych i Obrony Powietrznej”, styczeń 1994 r., s.19.

²⁴⁹ Aparat tlenowy KP-23 służy do podawania tlenu skoczkom wykonującym skok z wysokości 4-11 km. W 12 butlach zawiera on 0,825 l tlenu pod ciśnieniem, 15mpa, co przy ciśnieniu przy ziemi wynosi 123,75 l. Tlen wystarcza na 11-12 minut. Tamże, s.21.

Rys. 5.16. Skoki HALO (Wariant)

Źródło: Opracowanie własne

Do wykonywania skoków z dużej wysokości przygotowywane powinny być KGS. Powinny wykonywać skoki typu HALO (ang. *High Altitude, Light Opening* – wysoki skok, niskie otwarcie) i HAHO (ang. *HIGH Altitude, High Opening* – wysoki skok, wysokie otwarcie) przy użyciu spadochronów SW – 12²⁵⁰ lub SST DELTA 300²⁵¹. Wyposażenie przedstawione zostało w załączniku 5.4.

²⁵⁰ *Szkolenie spadochronowe*, Szkol.745/91, s.68. Spadochron przy łącznej masie skoczka wraz z wyposażeniem i kompletem spadochronów 70 – 110 kg zapewnia:

- niezawodne działanie na wysokości powyżej 300 m, przy prędkości 120 – 225 km/h z natychmiastowym otwarciem;
- minimalną bezpieczną wysokość skoku 300m z poziomo lecącego samolotu z prędkością 120 – 225 km/h, przy czym czas opadania od chwili całkowitego napełnienia czaszy wynosi nie mniej niż 5 s.
- czas obrotu o 360° :
  - pierwszy 4 – 6 s;
  - następne 3 – 4 s.
- maksymalny kąt przechyłu – 75°;
- doskonałość aerodynamiczna spadochronu – 2,5 – 3.

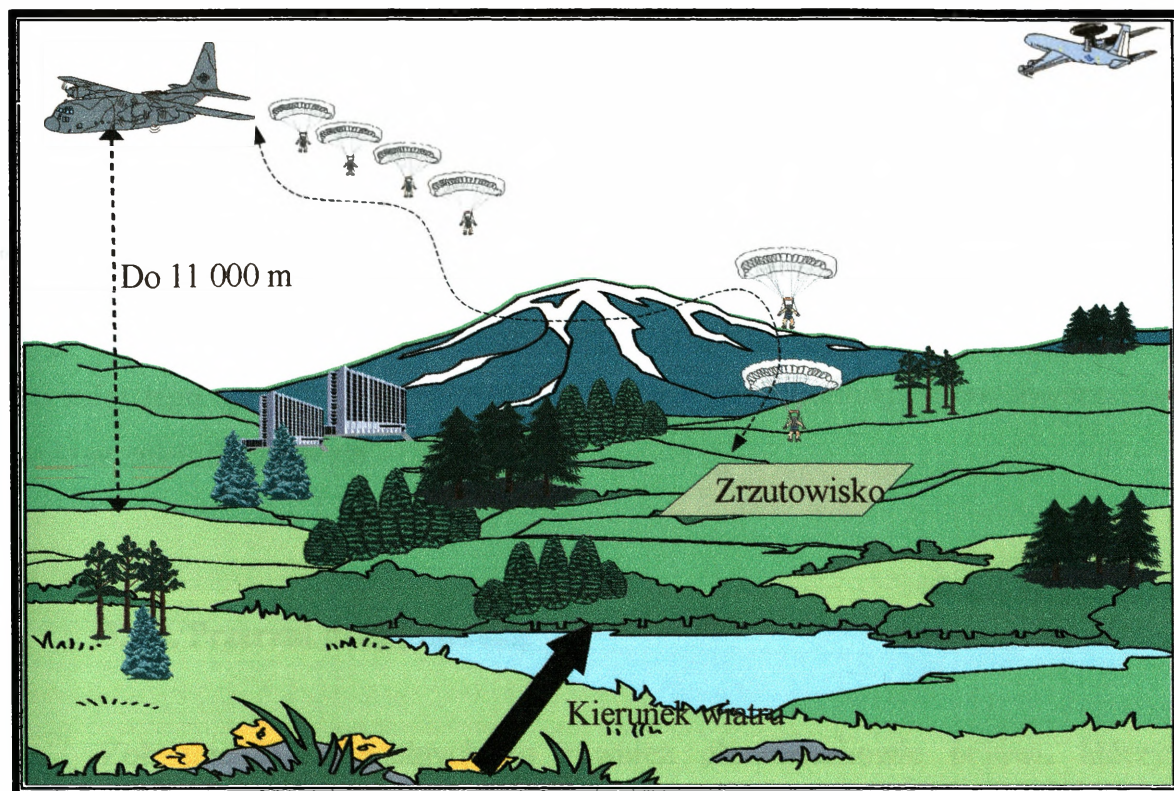
²⁵¹ *Przeloty spadochronami z dużej wysokości*” PWL nr 4, s. 105. Dane spadochronu:

- powierzchnia czaszy – 27,87m²;
- doskonałość aerodynamiczna spadochronu – 2, 58;
- prędkość postępową – 9 – 13 m/s;
- prędkość opadania – 2,5 – 5 m/s;
- masa skoczka wraz z wyposażeniem i kompletem spadochronów 78 – 139 kg.

Skoki spadochronowe typu HALO wykonywane są z wysokości do 11 000 m i w państwach NATO są najczęściej stosowaną techniką przerzutu. GS opuszczają wówczas pokład statku powietrznego na bardzo dużej wysokości, zazwyczaj z tylnej rampy (AN-26). Przed opuszczeniem pokładu wszyscy skoczkowie łapią się nawzajem po to, aby wyskoczyć razem i nie rozproszyć się w powietrzu.

Po wyskoczeniu cała grupa opada swobodnie i na wysokości ok. 2000 m rozdzielają się, a na wysokości ok. 1000 m otwierają spadochrony. System ten ma kilka zalet:

- środek przerzutu (samolot) leci wysoko poza zasięgiem ognia podstawowych środków OPL;
- w czasie pokoju komandosi mogą skakać z korytarzy powietrznych linii cywilnych;
- cały zespół rozrzucony jest blisko siebie;
- niedostrzeżone dostanie się do rejonu działania;
- napełnienie czaszy na min. wys. 700 m.

Rys. 5.17. Skoki HALO (Wariant)
Źródło: Opracowanie własne

Podczas wykonywania skoków z dużej wysokości typu HAHO statek powietrzny wykonuje lot na wysokości do 11 000 m. Skoczkowie po upływie 10 sek. od chwili opuszczenia samolotu otwierają spadochrony i opadają na nich. Szybkość opadania zależy od obciążenia skoczka, wysokości i temperatury powietrza.

Do zasadniczych zalet tego sposobu przerzutu zaliczyć można:

- przelot statku powietrznego może być nad krajem neutralnym, a płaszczyzna lądowania na obszarze przeciwnika;
- GPS umożliwia kontrolę kierunku lotu i dokładność lądowania;
- KGS zawsze ląduje razem w jednym rejonie;
- skryte przedostanie się do rejonu działania.

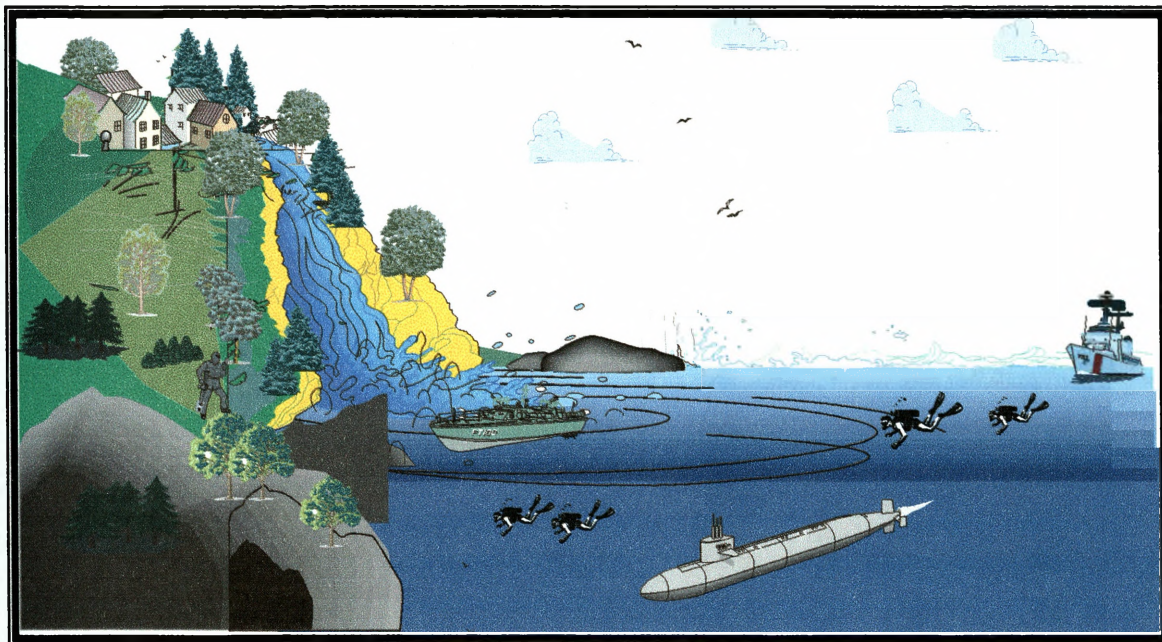
Przerzut drogą powietrzną przy użyciu śmigłowców na całym świecie jest coraz powszechniej stosowany. Do użycia w naszych siłach zbrojnych mamy Mi-8 i Mi-24D. Zwiadowcy oczekują na śmigłowiec w pobliżu lądowiska, w rejonie wyczekiwania.

Po przybyciu śmigłowca GS szybko załadowuje się do środka i obserwuje trasę przelotu. W tym czasie załoga śmigłowca wykonuje lot konturowy na kierunku miejsca przeznaczenia. Po przybyciu na miejsce GS wyskakuje ze śmigłowca z przyziemienia lub zjeżdża po linach z niskiego zawisu. W jak najkrótszym czasie GS musi opuścić pokład i oddalić się z tego rejonu. Do zalet tego sposobu przerzutu należy zaliczyć brak kontuzji, które towarzyszą skokom spadochronowym.

5.6.3. Przerzut drogą morską

Żołnierze sił specjalnych to również pletwonurkowie bojowi, którzy najczęściej docierają do obiektów obserwacji lub dywersji samodzielnie w pław lub z wykorzystaniem łodzi pneumatycznych napędzanych wiosłami lub silnikiem zaburtowym jedno – lub dwumiejscowych pojazdów transportowych typu

„mokrego” lub „suchego”. Szerokie spektrum zadań realizowanych przez morskie siły specjalne wymaga wyposażenia ich w nowe, wysoce skuteczne środki walki.

Rys. 5.18. Warianty przetrzutu drogą morską
Źródło: Opracowanie własne

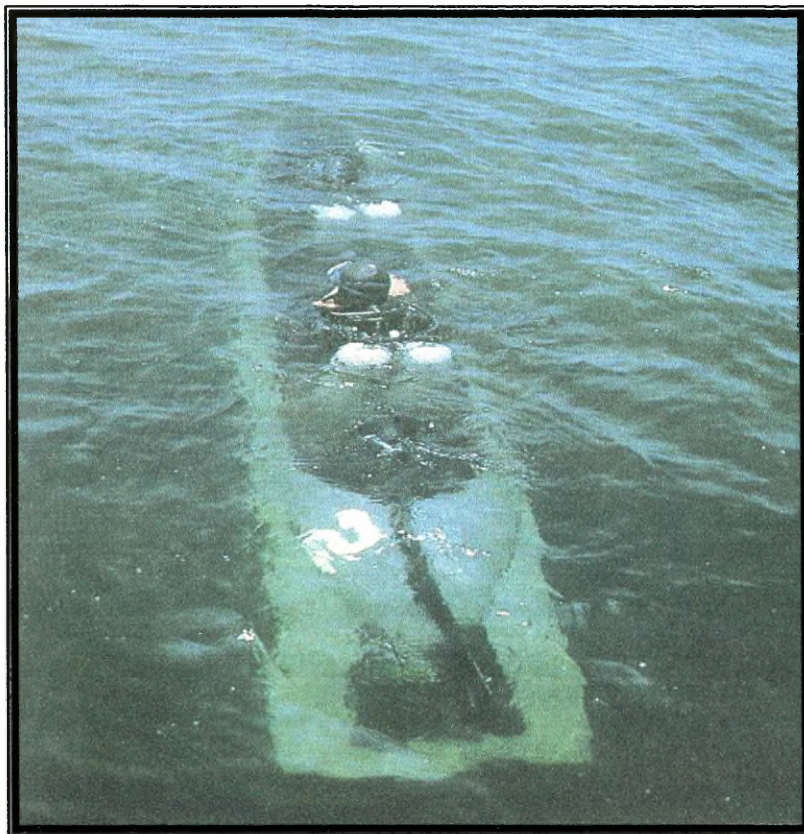
Przerzut żołnierzy sił specjalnych drogą morską odbywa się wielowariantowo. Wykorzystuje się do tego szeroką gamę kutrów, łodzi pontonowych okrętów nawodnych i podwodnych²⁵². Współcześnie najmniejszymi jednostkami nawodnymi morskich sił specjalnych są półsztywne łodzie motorowe (RIB) typu Mk 3 o długości ok. 7,5 m, które zabierają 4 żołnierzy wraz ze specjalistycznym wyposażeniem i zdolne są do osiągnięcia przy niskich stanach morza prędkości maksymalnej 40 w. Bardzo podobne łodzie, oznaczone jako Mk VII²⁵³, weszły do wyposażenia amerykańskich fregat, niszczycieli i krążowników, spełniając rolę łodzi roboczych, ratowniczych i dyspozycyjnych. Dzięki temu praktycznie każdy większy okręt nawodny może (bez dodatkowej

²⁵² Działania specjalne brytyjskich pododdziałów specjalnego przeznaczenia rozpoczęły się 5 kwietnia. Tego dnia Wyspę Wniebowstąpienia opuścił samolot transportowy z 12 żołnierzami *Specjal Boat Squadron* na pokładzie. Po osiągnięciu nakazanej pozycji komandosi wyskoczyli w ubiorach pletwonurków na spadochronach, po czym podjęci zostali przez okręt podwodny „Onyx”. 20 kwietnia OP wysadzili trzy grupy rozpoznawcze na Nowej Południowej Georgii. Następnego dnia kolejne grupy rozpoznawcze wysadzone zostały na wyspie przy użyciu śmigłowców startujących z niszczyciela „Antrim” i zaopatrzeniowca „Tidespring”. Na skutek gwałtownego pogorszenia warunków atmosferycznych zostały one ewakuowane w nocy z 21 na 22 kwietnia. Kolejnych pięć grup rozpoznawczych wysadzono z „Antrim”, przy użyciu łodzi półsztywnych, 22 kwietnia w godzinach rannych. Następnie dwie grupy wysadzono przy użyciu śmigłowca startującego z lodolamacza „Endurance”.

²⁵³ E. Micheletti, SEALs the US Navy commandos, Histoire 1997, s. 129.

adaptacji) pełnić rolę nosiciela łodzi sił specjalnych²⁵⁴. Należałoby rozważyć ich zakup dla naszych sił specjalnych będących w strukturach Marynarki Wojennej.

Podwodne środki transportu pod względem budowy są znacznie zróżnicowane, a tym samym możliwości ich wykorzystywania są także różne. W większości są to pojazdy, w których płetwonurkowie i ładunki są zabezpieczone przed oddziaływaniem ciśnienia hydrostatycznego, a sama załoga wykorzystuje skafandry i aparaty oddechowe. Natomiast urządzenia kontroli i sterowania znajdują się w wodoszczelnych pojemnikach.

Rys. 5.19. Płetwonurkowie bojowi w dwumiejscowym transportowcu typu mokrego UTD 21

Źródło: E. Micheletti, SEALs the US Navy commandos, Histoire 1997

Pojazdy te mają jednak pewne wady. I tak, przy stosowaniu pojazdów holujących płetwonurka brak jest możliwości przenoszenia ładunków (jest to związane z dokładnym wyważeniem pojazdu i płetwonurkowania do tzw. pływalności zerowej), nie mówiąc już o trudnościach w sterowaniu i oddziaływaniu strumienia wody na płetwonurka. Wad tych nie mają aparaty

²⁵⁴ Por. Victor A. Mayer, *op. cit.*

transportowe, ale za to są znacznie cięższe i większe, przez co wymagają współpracy jednostki nawodnej - bazy. Koszty tych pojazdów są niemałe i dlatego w siłach morskich NATO są wypierane przez szybkobieżne łodzie pontonowe typu pneumatycznego.

Przykładem może być nadmuchiwana łódź pontonowa „Ekskalibur 180” firmy Submarin Products z W. Brytanii. Można nią przewozić do 10 płetwonurków z niezbędnym wyposażeniem na odległość do 160 km z prędkością 30 w. Jest ona dostarczana okrętem podwodnym do określonego miejsca w stanie złożonym na głębokość do 60 m. Posiadając ujemną zdolność pływania, jest w stanie utrzymać się w określonym miejscu na dnie bez kotwicy i zachować zdolność do działania (znajdując się pod wodą) nawet w ciągu kilku miesięcy. Przyrządy sterownicze i nawigacyjne łodzi umieszczone są na specjalnej tablicy. Śruby są napędzane 2 zaburtowymi silnikami spalinowymi o mocy po 66 kW każdy. Łódź wyposażona jest również w baterię akumulatorów i pojemniki ze sprężonym dwutlenkiem węgla (CO²). W niespodziewanych wypadkach, np. podczas nagłego wycofywania się grupy płetwonurków, łódź wypływa dzięki wpompowaniu dwutlenku węgla do przednich komór nadmuchiwanym.

W normalnych sytuacjach płetwonurkowie w skafandrach zajmują miejsca w łodzi (pod wodą), pompując sprężone powietrze do sekcji podtrzymywania pływania i łódź wolno się wynurza. Po osiągnięciu powierzchni wody do bocznych komór nadmuchiwanym włącza się powietrze, a następnie uruchamia silniki. Łódź ta została zakupiona przez marynarki wojenne wielu państw zachodnich. Specjaliści wojskowi sił morskich NATO intensywnie kontynuują studia nad doświadczeniami użycia płetwonurków bojowych. To właśnie oni licznie i często uczestniczą zarówno w narodowych, jak i międzysojuszniczych ćwiczeniach flot państw NATO. Następuje wymiana doświadczeń, doskonalą się i sprawdzają uzbrojenie oraz wyposażenie sił rozpoznawczo - dywersyjnych. Takie właśnie działania specjalne płetwonurków bojowych w trakcie konfliktu falklandzkiego potwierdziły potrzebę:

- posiadania niezawodnego sprzętu bojowego i wyposażenia dodatkowego;
- precyzyjnego stawiania zadań i dokładnego przygotowania planu działania grup płetwonurków oraz samych grup w czasie szkolenia i ćwiczeń;

- wykorzystania nocy jako czynnika zwiększającego efektywność użycia sił i środków z zastosowaniem nowoczesnej techniki;
- włączania w skład grup rozpoznawczo - dywersyjnych specjalistów innych rodzajów wojsk (np. artylerzystów, saperów i itp.).

Płetwonurkowie bojowi dzięki swym specjalnym skafandrom i doskonalszym aparatom tlenowym mogą dłużej przebywać pod wodą. Jakość i typ skafandra ma istotny wpływ na prędkość pływania płetwonurka i bezpieczeństwo. W jednostkach US Navy, marynarki wojennej Kanady i innych państw NATO stosowany jest skafander *Heyvy Duty Lite - 17*. W skafander jest włączona przegroda szyjna - separator, który służy jako uzupełnienie dla właściwej pracy automatu oddechowego. Łatwe dopasowanie hełmu do skafandra pozwala na całkowite ubranie nurka w ciągu kilku minut. Skafander w połączeniu z hełmem *Super Lite* pozwala na działanie w wodach zanieczyszczonych, w których wymaga się użycia broni.

Spośród wielu odmian skafandrów do celów specjalnych na uwagę zasługuje skafander nurka bojowego „*Viking*”, znajdujący się w wyposażeniu amerykańskich jednostek specjalnych i morskich jednostek sił rozpoznania. Najczęściej produkowany jest w kolorze czarnym. Zamek naramienny czyni skafander łatwym do ubierania i rozbierania. Wyposażony jest w zawór dodawczy i nadmiarowy. Niezależnie od tego płetwonurkowie wyposażeni są w hermetyczne i wodoodporne pojemniki. Indywidualny pojemnik zabezpiecza wyposażenie, które nurek transportuje pod wodą, a są nim najczęściej broń i ładunki wybuchowe lub miny dywersyjne. Zewnętrzne kieszenie w dnie przeznaczone są dla obciążników, które służą do wyważania nurka pod wodą. Każda z 6 górnych kieszeni służy do przechowywania magazynków do broni osobistej. Pojemnik jest wyposażony w zamek wodoszczelny. Badania pojemnika „*Vikinga*” wykazały, że zabezpiecza szczelność na głębokości do 37 m, a jeżeli zanurzony jest na głębokości 15 m. Szczelność ta jest nawet zachowana powyżej jednej doby.

Siły specjalne wyposażone są również w skafandry o ściśle określonym przeznaczeniu, jak np. skafandry do prowadzenia rozminowania, akcji ratowniczej itp. Skafandry do prowadzenia akcji rozminowania podwodnego charakteryzują się

amagnetycznością. Zamek wodoszczelny, króciec wlotu powietrza i elementy zaworu wylotowego wykonane są z brązu berylowego.

Rys. 5.20. Płetwonurek bojowy z aparatem nurkowym Dreager LARV
 Źródło: Micheletti, *SEALs –The US Navy Commandos, Historie & Collections* 1997, s. 123.

Butla z gazem służącym do napełniania kamizelki ratunkowej lub do regulowania pływalności wykonana jest z aluminium i zamontowana w szczelnej kieszeni, dzięki czemu skafander nie zmienia swoich właściwości magnetycznych. Butla z gazem wystarcza do napełnienia skafandra na głębokości do 90 m. Skafander ten może współpracować z dowolnym aparatem nurkowym o obiegu zamkniętym lub półzamkniętym, pracującym w wersji autonomicznej oraz odpowiadającym wymaganiom amagnetyczności. Najczęściej używanym aparatem nurkowym jest „*Draeger LARV*” ważący 11 kg, posiadający butlę z tlenem o pojemności 1,5 litra, co umożliwia przebywanie pod wodą przez ok. 150 minut, a doświadczonym nurkom nawet do 300 minut²⁵⁵.

²⁵⁵ E. Micheletti, *SEALs –The US Navy Commandos, Historie & Collections* 1997, s. 123.

Płetwonurkowie bojowi dzięki znacznie doskonalszym przyrządom nawigacyjnym mogą dokładnie orientować się w swoim położeniu, a także wykrywać obiekty z odległości ponad 100 m, co zapewniają im miniaturowe stacje hydroakustyczne. Na broń osobistą płetwonurka składa się karabin (rusznica), pistolet pneumatyczny strzelający grotami na odległość 10 m w wodzie i 250 m w powietrzu. Do działań w nocy płetwonurkowie wyposażeni są w gogle noktowizyjne, lunety i inne przyrządy noktowizyjne do obserwacji. Do potrzeb prowadzenia obserwacji podwodnej firma Litton Electron Devices opracowała modułowy system noktowizyjny M982/M983, wykorzystywany jako gogle noktowizyjne lub celownik dziennie - nocny. Gogle M982/M983D do obserwacji pod wodą są jednookularowe, wodoszczelne i można ich używać na głębokości do 50 m.

Płetwonurkowie brytyjskich oddziałów specjalnych SBS i SAS wyposażeni zostali ostatnio w gogle noktowizyjne Ground Owl firmy GEC Avionics. Mają one pole widzenia 40° i mogą być zakładane na głowę za pomocą odpowiedniego stelażu lub używane jako lornetki. Mają również ukryty szperacz umożliwiający obserwację, gdy nie ma naturalnego oświetlenia.

Rys. 5.21. Gogle M983D - z prawej obraz obserwowanego obiektu.

Źródło: E. Micheletti, *SEALS - The US Navy Commandos, Historie & Collections* 1997

Ośłona gogli nie gwarantuje jednak całkowitego ukrycia żarzenia lamp elektronowych przed nieprzyjacielem.

W dywersji przeciwko okrętom bojowym, budowłom hydrotechnicznym i innym obiektom wodnym, pletwonurkowie mogą zbliżyć się skrycie do obiektu, dryfując z prądem, dzięki czemu nie zostawiają śladu na wodzie. Podstawą powodzenia jest niezmiennie skrytość działania, zaskoczenie oraz dobra znajomość obiektu dywersji i sytuacja w jego rejonie. Do unieszkodliwiania okrętów stosuje się specjalne miny dywersyjne lub ładunki wybuchowe. Małe miny (o masie 5 - 15 kg) lub średnie (30 - 50 kg) przytwierdza się do obiektów za pomocą magnesów, gumowych przysawek itp., a duże miny i ładunki (o masie 75 - 275 kg) układa się na dnie.

W wyposażeniu sił specjalnych znajduje się szeroka gama min dywersyjnych. Najstarsze z nich, ale nadal stosowane to miny brytyjskie *Rimpet*. Mina *Rimpet Mk2* posiada mosiężny kadłub w kształcie graniastosłupa. Po obu bokach (na prowadnicy) rozmieszczono 6 półokrągłych magnesów do ustawiania na obiekcie. Z obu stron kadłuba umieszczone są gniazda gwintowane, w które wstawia się zapalniki o działaniu ze zwłoką. Mina zawiera 1,2 kg plastycznego materiału wybuchowego. Nowszym wariantem miny *Rimpet* jest mina opracowana w latach 70 i oznaczona symbolem *Rimpet Mk3*. Mina ta o masie 6,5 kg i wymiarach 265 mm x 120 mm posiada okrągły kadłub oraz 6 magnesów umieszczonych w jej podstawie. Wykorzystuje się w niej zapalnik opóźnionego działania z mechanizmem zegarowym. Konstrukcja miny pozwala na ustawienie jej w wodzie na głębokości do 30 m.

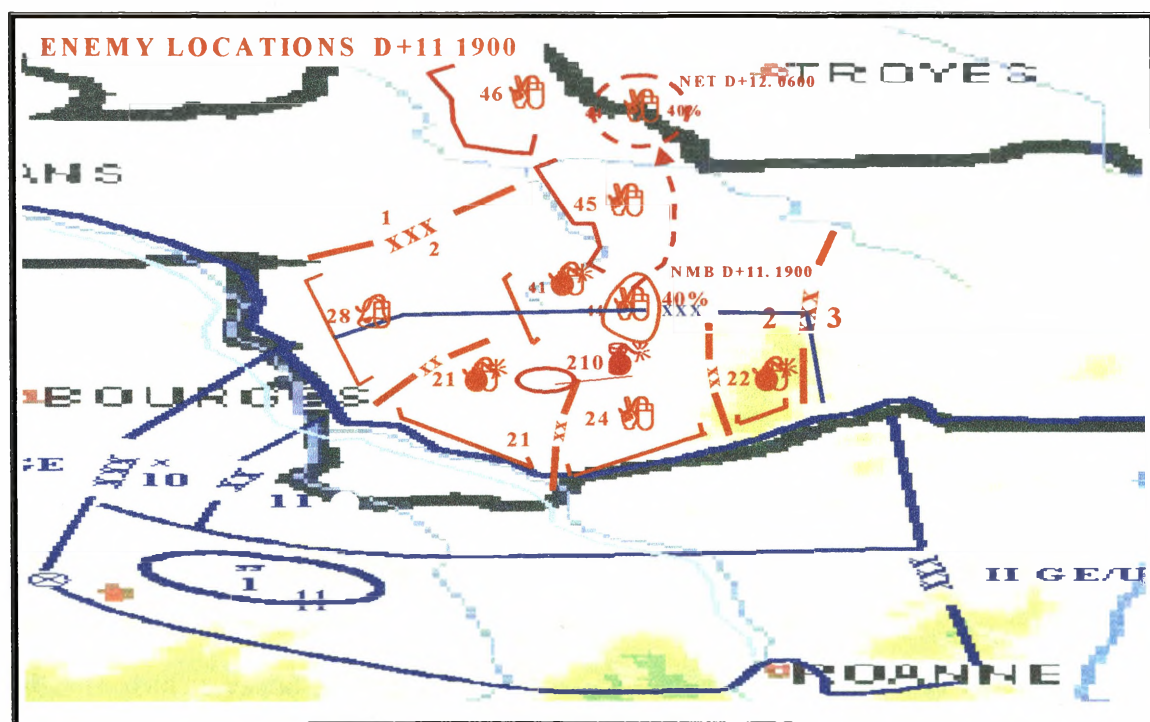
Po przerzucie GS jak najszybciej zbierają się na punkcie zbiórki po desantowaniu, maskują sprzęt (spadochrony, łodzie, pontony, aparaty nurkowe) i osiągają gotowość do dalszego działania. W krótkim czasie przemieszczają się do rejonu działania, gdzie przystępują do realizacji postawionych zadań.

5.7. Prowadzenie działań specjalnych

W rozwiązaniach praktycznych przyjmowanych w czasie ćwiczeń coraz mocniej akcentowana jest potrzeba różnorodnych działań na tyłach i wewnątrz

ugrupowania przeciwnika²⁵⁶. Powodzenie obrony w coraz większej mierze zależy od tego, na jak uda się połączonym siłom obronnym narzucić swoją wolę przeciwnikowi, a tym samym sterować jego działaniami. Takie prowadzenie operacji obronnej jest w pełni zgodne z dotychczasową teorią działań manewrowych, według której podstawą działań jest wykrycie i rozpoznanie zgrupowania uderzeniowego przeciwnika.

Ważne jest zatem oddziaływanie na obiekty znajdujące się w głębi ugrupowania przeciwnika, zwłaszcza elementy systemu dowodzenia, kierowania ogniem, systemu komunikacyjnego i logistycznego. Ukierunkowane oddziaływanie sił specjalnych na takie obiekty może paraliżować i dezorganizować poczynania przeciwnika, pośrednio i bezpośrednio, osłabiając jego potencjał uderzeniowy w decydujących momentach walki obronnej²⁵⁷.

Rys.5.22. Położenie przeciwnika na D+11 w ćwiczeniu „BIESZCZADY”
Źródło: Dokumentacja ćwiczenia

²⁵⁶ „Działania specjalne” rozpatrywane były między innymi w takich ćwiczeniach jak: MERKURY – 93 w SOW, GRAB - 94 w WOW, BIESZCZADY - 94 w KOW.

²⁵⁷ S. Koziej, Teoria sztuki wojennej, Warszawa 1993, s. 148.

Przeprowadzając analizę wzorców doktrynalnych potencjalnego przeciwnika podczas treningów sztabowych szczebla operacyjnego, należy sobie uzmysłowić, iż liczba obiektów mogących znaleźć się w strefie zainteresowania sił specjalnych jest bardzo duża. Istnieje zatem potrzeba skupienia głównego wysiłku działań specjalnych na selektywnie wybranych obiektach. Brak danych wynikających z braku sił do rozpoznania i rażenia może mieć istotny wpływ na przebieg całej operacji.

Przed rozpoczęciem operacji zaczepnej zasadnicza część obiektów zgrupowania uderzeniowego przeciwnika jest rozmieszczona na głębokości 50-200 km od granicy państwa. Dlatego dowódca połączonych sił powinien skupić wysiłek działań specjalnych w tym obszarze celem pozyskania informacji.

Specyfiką prowadzenia połączonej operacji obronnej na obszarze kraju jest możliwość wcześniejszego poznania terenu, obiektów infrastruktury, nawiązania współpracy przez siły specjalne z elementami ogniw militarnych i pozamilitarnych w rejonach przyszłych działań oraz przygotowanie baz. Prowadzona na własnym terenie operacja obronna daje nowe możliwości, związane z uzasadnioną potrzebą przygotowania baz i ukryć, zgromadzenia środków zaopatrzenia, a także w zakresie uzyskania wsparcia materiałowego oraz pomocy medycznej.

W pierwszej fazie połączonej operacji obronnej siły specjalne będą realizować zadania rozpoznawcze i inne, nie demaskujące ich działania. Siły specjalne zadania te realizują całodobowo z zamaskowanych posterunków obserwacyjnych. Podczas wykonywania zadań rozpoznawczych ściśle współdziałają z ludnością miejscową, a także podejmują kontakty z żołnierzami rozbitych przez przeciwnika pododdziałów wojsk własnych. W wyniku takich działań można uzyskać szereg informacji. Jednakże w każdym przypadku należy zachować szczególną ostrożność ściśle przestrzegając zasad taktyki działań specjalnych omówionych wcześniej. Akcje bezpośrednie powinny być realizowane w ostatniej kolejności, gdyż demaskuje to obecność sił specjalnych w danym rejonie i nie pozwala im na wykonanie innych zadań.

Duże nasycenie wojskami przeciwnika w tym obszarze praktycznie wyklucza możliwość prowadzenia dywersji, gdyż próba zerwania kontaktu ogniowego po wykonaniu akcji będzie trudna ze względu na dużą ilość wojsk,

w tym mobilnych i opancerzonych jednostek znajdujących się w bliskiej odległości od obiektu ataku.

Podczas realizacji operacji powietrznej, do czasu uderzenia zgrupowań lądowych przeciwnika, główny wysiłek sił specjalnych skupić należy na: rozpoznaniu, wykryciu i śledzeniu czynnych lotnisk, lądowisk samolotów oraz śmigłowców bojowych, artylerii i rakiet obrony przeciwlotniczej przeciwnika oraz naprowadzania na nie własnego lotnictwa bojowego, oddziałów rajdowych i desantowo-szturmowych.

Część sił specjalnych powinna niszczyć samoloty oraz śmigłowce na lotniskach i lądowiskach bazowania²⁵⁸. Pozwoli to na rozszerzenie bazy danych o przeciwniku i przeprowadzeniu kolejnego cyklu targetingu w celu selekcji celów i podziału na wykonawców zadań²⁵⁹.

W walce w obszarze osłony, główny wysiłek sił specjalnych powinien być skoncentrowany w obszarze działań głębokich, skierowany na wykrywanie i śledzenie lądowisk, a także do wykrycia obiektów przewidzianych do uderzeń dla wojsk raketowych i lotnictwa. Z punktu widzenia Połączonego Dowództwa Operacji istotne jest w tym okresie ciągle śledzenie rozmieszczenia pierwszorzutowych związków operacyjnych oraz przegrupowania, wprowadzania do walki odwodów przeciwnika częścią wydzielonych sił specjalnych. Jednocześnie ważne jest dostarczanie nowych wiarygodnych informacji o dyslokacji stanowisk dowodzenia, które przemieszczać się będą na głównym kierunku uderzenia.

²⁵⁸R, Wróblewski, *Przygotowanie i prowadzenie strategicznej operacji obronnej*, wyd. cyt., s. 83 i 111. "Powietrzna operacja obronna w zależności od intensywności działań i poniesionych strat, może trwać 2 - 3 dni, po czym nastąpi przejście do działań systematycznych WLOP i wsparcia Wojsk Lądowych [...]. Celem jest, niedopuszczenie do uzyskania przez przeciwnika panowania w powietrzu, zapewnienie warunków do prowadzenia operacji lądowej i morskiej oraz zminimalizowanie strat w ludziach i zniszczeń infrastruktury państwa.

²⁵⁹W etapie narastania sił koalicji (operacja „Pustynna Tarcza”) podstawowym zadaniem formacji specjalnych marynarki było prowadzenie rozpoznania taktycznego i operacyjnego u wybrzeży okupowanego Kuwejtu (ze szczególnym uwzględnieniem rozpoznania nawigacyjno - hydrograficznego i minowego), zwalczanie lekkich sił irackich prowadzących z kierunku morskiego rozpoznania saudyjskich wybrzeży i podejmujących próby wysadzania grup dywersyjno - rozpoznawczych, ochrona przed siłami i środkami dywersji podwodnej saudyjskich portów przeładunkowych, red, kotwicowisk. Prócz tego zespoły SEAL prowadziły systematyczne działania nękające iracką obronę wybrzeża, uczestniczyły w ratowaniu załóg zestrzelonych nad morzem samolotów i śmigłowców, prowadziły szkolenie sił specjalnych marynarki saudyjskiej i odtwarzanych na wygnaniu kuwejckich sił morskich.

W celu zapewnienia dopływu niezbędnych informacji w walce o obszar działań bezpośrednich, siły specjalne powinny skupić główny wysiłek na śledzeniu wprowadzania kolejnych odwodów przeciwnika oraz dostarczania niezbędnych danych do wykonania uderzeń raketowych oraz lotniczych²⁶⁰. W tym też okresie możliwe będą selektywne działania dywersyjne mające na celu obezwładnianie newralgicznych elementów ugrupowania przeciwnika. Działania specjalne skierowane będą również przeciwko siłom przeciwnika w postaci prowadzenia ograniczonych działań psychologicznych i pozbawiania go woli walki. W tym okresie walki siły specjalne częścią sił prowadzić będą misje CSAR w celu ratowania zestrzelonych pilotów załóg statków powietrznych²⁶¹. Przykładem takiej operacji może być, wzorcowo przeprowadzona, akcja odzyskania zestrzelonego pilota F-16, kpt. Scotta O'Grady. Misję tę przedstawiłem w załączniku 5.5.

W walce w głównym obszarze siły specjalne śledzą przegrupowanie zgrupowań przeciwnika do ostatecznego uderzenia oraz rozmieszczenie jego zasadniczych elementów i obiektów planowanych do porażenia, niszczenia oraz dezorganizują pracę wybranych elementów systemu dowodzenia i zabezpieczenia logistycznego przeciwnika, opóźniają i ograniczają manewr pododdziałów i oddziałów przeciwnika w głębi jego ugrupowania. Ponadto częścią sił można koordynować prowadzenie działań nieregularnych w wyznaczonych obszarach zainteresowania z działaniami wojsk operacyjnych od czoła oraz oddziałów rajdowych i desantowo-szturmowych w głębi ugrupowania przeciwnika, odbijać z obozów oraz ewakuować na niezajęty przez przeciwnika obszar kraju niezbędnych specjalistów i osobistości wojskowo - polityczne. W tym okresie grupy specjalne działające w ugrupowaniu przeciwnika mogą być uzupełniane i wzmocnione żołnierzami z rozbitych i rozproszonych za linią frontu pododdziałów i oddziałów wojsk operacyjnych i obrony terytorialnej. Będą oni dążyć do organizowania działań partyzanckich i zbrojnego podziemia a wówczas mogą:

²⁶⁰ Tamże, s.112. "Czas realizacji: 7 - 10 dób. Cel: prowadzenie operacji obronnych [...] oraz działań systematycznych Stworzyć SZ warunki do przejścia do działań rozstrzygających. Zadania: Załamać natarcie zgrupowań lądowo - powietrznych przeciwnika na taktycznej lub operacyjnej rubieży obronnej; nie dopuścić do uzyskania przez przeciwnika panowania w powietrzu; utrzymać komunikację [...]"

²⁶¹ Przykładem misji CSAR może tu być odzysk zestrzelonego pilota F-14 (US NAVY), którego, do czasu przybycia zespołu ratowniczego, osłaniały dwa samoloty A-10 uniemożliwiając jego schwytywanie przez grupę poszukiwawczą Irakijczyków. P. ALLEN, "Combat SAR", Air Force Monthly, June 1996, s. 46.

- wspierać działania w zakresie łączności, dostaw zaopatrzenia i szkolenia specjalistów;
- współdziałać w zakresie rozpoznania i dywersji;

W okresie wykonania przeciwuderzenia odwodem strategicznym, siły specjalne prowadzą rozpoznanie elementów ugrupowania operacyjnego przeciwnika na kierunku przeciwuderzenia, śledzą manewr wojsk w głębi operacyjnej, użycie lotnictwa i obiekty przeznaczone do obezwładniania w trakcie przeciwuderzenia²⁶². Realizować będą wspólnie określone zadania z pododdziałami obrony terytorialnej prowadzącymi działania nieregularne, oddziałami partyzanckimi skierowaną przeciwko siłom przeciwnika²⁶³. Podczas realizacji tego okresu operacji zdecydowana część działań specjalnych powinna być ukierunkowana na prowadzenie akcji bezpośrednich oraz działań psychologicznych szczególnie na kierunku wykonania przeciwuderzenia²⁶⁴.

Wykonanie przez siły specjalne wszystkich postawionych zadań uwarunkowane jest wyposażeniem ich w niezbędny sprzęt do ich realizacji, a w szczególności w manewrowe środki transportu oraz nowoczesne środki łączności zapewniające szybki obieg informacji przede wszystkim w strefie działań taktycznych i operacyjnych²⁶⁵.

²⁶²Tamże, s.113. "Czas realizacji: 8 -10 dób. Cel: rozbicie sił zbrojnych przeciwnika na obszarze kraju, wyparcie ich z zajętego terytorium i otwarcie granicy państwa. Zadania: wywalczyć i utrzymać lokalną przewagę w powietrzu na kierunkach działań zaczepnych oraz izolować strefy rozstrzygających działań bojowych; wykonać przeciwuderzenie strategiczne na jednym lub dwóch zbieżnych kierunkach i opanować utracone wcześniej obszary; aktywnie prowadzić działania nieregularne i specjalne na obszarze całego kraju, szczególnie na kierunkach natarcia wojsk własnych".

²⁶³J. Marczak, R. Jakubczak, K. Gąsiorek, *Działania nieregularne sił obrony terytorialnej*, AON, Warszawa 1996, s. 84. "Podstawowe formy działań nieregularnych to: działania dywersyjne, sabotażowe, szturmowe, obronne, rozpoznawcze i bojowe uzbrajanie terenu".

²⁶⁴J. Zieliński, *Przeciwuderzenie*, AON, Warszawa 1996, s. 24. "W przeciwuderzeniu istnieje potrzeba rozbicia przeciwnika, a więc jego środków i odwodów w głębi, to rubież tego zadania powinna być na [...] głębokości 100 - 120 km. [...] W określonych warunkach głębokość ta może być również większa lub mniejsza, gdy jest determinowana np.: przebiegiem granicy państwowej.

²⁶⁵System łączności jest nierozzerwalnie związany z dowodzeniem, planowaniem i prowadzeniem wszelkich działań specjalnych, stanowi najistotniejsze ogniwo zintegrowanej struktur formacji sił specjalnych. Środki łączności na wyposażeniu grup, muszą być lekkie i zapewniać pracę w kilku reżimach na małe, duże i bardzo duże odległości. Ponieważ większość przekazywanych informacji ma charakter niejawni środki łączności muszą zapewniać tajne relacje i transmisję danych. Bez niezawodnej łączności jakiegokolwiek działania sił specjalnych nie mają w ogóle sensu. W każdej jednostce specjalnej potrzebne są dwa podsystemy łączności:
 -wewnetrzny, umożliwiający porozumiewanie się i transmisję danych pomiędzy poszczególnymi pojedynczymi żołnierzami działającymi w grupie;
 -zewnetrzny, pomiędzy centrami dowodzenia i kierowania a działającymi, często w bardzo dużym oddaleniu od nich, grupami komandosów.

Wnioski:

1. Możliwości sił specjalnych pozwalają na skoncentrowanie ich wysiłku w decydującym miejscu i czasie.
2. Siły specjalne powinny być używane zgodnie z ich możliwościami bojowymi, a tym samym tylko wówczas, gdy to jest konieczne i celowe.
3. Operacyjne przygotowanie rejonów działania grup należy traktować jako integralny element operacji obronnej.
4. Siły specjalne są ważnym elementem oddziaływania na przeciwnika głównie w obszarach będących poza zasięgiem środków ogniowych znajdujących się w wyposażeniu naszych wojsk.
5. Wyprzedzające zorganizowanie strefy osłony stwarza dogodne warunki do pozostawienia sił specjalnych na obszarze przewidywanym do zajęcia przez przeciwnika.
6. Użycie sił specjalnych w operacji pozwala na skuteczną dezorganizację działań przeciwnika.
7. Siły specjalne mogą prowadzić działania samodzielnie lub z innymi rodzajami sił zbrojnych oraz wykonywać zadania wspólnie z pododdziałami obrony terytorialnej.
8. Zadania sił specjalnych powinny wynikać z prawdopodobnego ugrupowania przeciwnika oraz przewidywanego charakteru działania.

ZAKOŃCZENIE

W niniejszej dysertacji wskazano rolę i miejsce działań specjalnych w połączonej operacji obronnej prowadzonej na obszarze kraju. Przedstawiono także możliwe sposoby wykonywania zadań przez siły specjalne, określając kierunki rozwiązań związane z charakterem współczesnych działań operacyjnych, postrzeganych w aspekcie prowadzenia działań specjalnych.

W wyniku przeprowadzonych badań można stwierdzić, że cel działań specjalnych jest integralną częścią ogólnego celu działania, jaki stoi przed siłami głównymi w toku prowadzenia połączonej operacji obronnej. Stanowi on zatem istotny wkład w osiągnięciu stanu końca operacji.

Skuteczne powodzenie połączonej operacji obronnej w poważnym stopniu zależne będzie od zdolności przeniesienia działań w głąb ugrupowania przeciwnika. Zadania tam realizowane, sprowadzają się do: działania w jego strefie tylnej i na głębokim zapleczu; wykrycia i obezwładnienia ważnych obiektów w obszarze operacji; dezorganizacji systemu dowodzenia; niszczenia urządzeń naziemnych broni precyzyjnej; paraliżowania systemu logistycznego i działalności władz administracyjnych przeciwnika celem pozyskania informacji o przeciwniku oraz prowadzenia akcji bezpośrednich na selektywne szczególnie ważne obiekty. Siły specjalne zatem mogą i powinny w istotny sposób wpływać na przebieg operacji.

W wyniku przeprowadzonych badań, między innymi na podstawie doświadczeń zebranych z wojen lokalnych, należy podkreślić, iż w głębi ugrupowania przeciwnika spotykamy się z mniejszym nasyceniem sił i środków. Tym samym żołnierze przeciwnika czują się bardziej bezpieczni i są mniej czujni, co sprzyja działaniu małych, świetnie wyszkolonych grup żołnierzy sił specjalnych, uzbrojonych i wyposażonych w najlepszy sprzęt do wykonywania określonych zadań w ugrupowaniu wroga.

Siły specjalne są w stanie przeniknąć w ugrupowanie przeciwnika i dostarczać potwierdzonych informacji o nim oraz terenie. W sytuacji prowadzenia działań specjalnych w ugrupowaniu przeciwnika będą one wykonywały określone zadania wspólnie z pododdziałami obrony terytorialnej, oddziałami partyzanckimi prowadzącymi działania nieregularne przeciwko siłom przeciwnika.

Realizacja szerokiego spektrum zadań przez siły specjalne na głębokim zapleczu przeciwnika przyczyniać się będzie do wykonania zadań przez siły główne, a tym samym do osiągnięcia postawionego celu operacji.

Odpowiedzi na zasadnicze pytania wynikające z tematu dysertacji, znalazły swoje odzwierciedlenie w treści rozdziałów, które kończyły się wnioskami stanowiącymi ich podsumowanie. Jednocześnie jestem w pełni świadomy, iż niniejsza dysertacja nie wyczerpuje w całości kwestii użycia sił specjalnych w połączonej operacji obronnej, a jest to wynikiem szerokiego spektrum problemów, które zawiera temat i każdy z nich wymagałby bardzo szczegółowego rozpatrzenia i rozwiązania.

Niektóre zagadnienia związane z w działaniami specjalnymi wymagają, zbadania, biorąc pod rozwagę zwłaszcza wciąż nierozwiązany problem dalszego rozwoju sił specjalnych, ich strukturę, jak i zakres działania, a co za tym idzie dowodzenie. Niektóre zagadnienia w przedstawionej dysertacji zostały omówione szerzej, inne były tylko przedstawione w zakresie potrzebnym do przedstawienia istoty problemu. Aktualna dyskusja na temat prowadzenia połączonej operacji obronnej, zdaniem autora, przyczynia się do sprecyzowania w niedługim czasie roli, miejsca i zadań działań specjalnych w walce zbrojnej oraz podejmowania decyzji związanych z ich dalszym rozwojem.

Autor ma nadzieję, że przeprowadzone badania w pewnym stopniu przyczynią się do lepszego poznania sił specjalnych, a tym samym zachęcą do kontynuowania badań dotyczących problematyki sił specjalnych we współczesnych uwarunkowaniach.

SPIS LITERATURY

I Opracowania/ druki zwarte/

1. Ajdukiewicz K., *Logika pragmatyczna*, Warszawa 1965.
2. *Analiza przestrzeni euroatlantyckiej NATO*, AON, Warszawa 2000r.
3. *Atlas popularny świata*, Muza S.A., Warszawa 1998.
4. Balcerowicz B., J. Marczał, J. Pawłowski, *Problemy strategii obronnej Polski*, AON, Warszawa
5. Bańka W., *Wstęp do metodologii badań społecznych w wojsku*, Warszawa 1986.
6. Bobrow D., Halizak E., Zięba R., *Bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe u schyłku XX w.*, Scholar, Warszawa.
7. Bojarski R., *Operacja obronna*, Warszawa 1999
8. Bujak A., *Wpływ specyficznych warunków środowiska na działania taktyczne pk. „Specyfika-1”*, AON, Warszawa 1998.
9. Ciborowski L., *Rola i miejsce rozpoznania w systemie obronnym RP*, AON, Warszawa 1993.
10. Ciborowski L., *Walka informacyjna*, ECE, Toruń 1999.
11. Crawford S., *Encyklopedia sił specjalnych SAS. Najślynniejsza jednostka specjalna świata*, Pelta, Warszawa 1999.
12. Cziomer E., Zyblikiewicz L., *Zarys współczesnych stosunków międzynarodowych*, PWN, Warszawa – Kraków 2000.
13. Dworecki S., *Zagrożenia bezpieczeństwa państwa*, AON, Warszawa 1994.
14. *Działania specjalne* – Sz. Gen. 1221, Warszawa 1985.
15. *Działania specjalne we współczesnych warunkach prowadzenia działań bojowych*, Sz. Gen. 337/8, Warszawa 1980.
16. Eberhardt P., *Polska ludność kresowa*, PWN, Warszawa 1985.
17. *Encyklopedia geograficzna świata*, t. V, OPRESS, Kraków 1996.
18. *Encyklopedia organizacji i zarządzania*, PWN, Warszawa 1982.
19. Halizak E., R. Kuźniar R., *Stosunki międzynarodowe – geneza, struktura, dynamika*, Wyd. UW, Warszawa 2000.
20. Hermann H., *Działania specjalne w wojnach i konfliktach po II wojnie światowej*, AON, Warszawa 2000.
21. Hermann H., *Działania specjalne w wojskowości polskiej w latach 1918 – 1989*, AON, Warszawa.

22. Jania W., *System szkolenia pododdziałów specjalnych sił zbrojnych Francji w Narodowym Centrum Comando i ocena możliwości jego wykorzystania do szkolenia jednostek specjalnych*, Warszawa 1998.
23. Kamiński S., *Nauka i metoda*, Lublin 1992.
24. Kącki C., *Izrael – Informator*, MON, Warszawa 1999.
25. Kisiel J., *Rozpoznanie wojskowe*, AON, Warszawa 1998
26. Knap A., *Struktury organizacyjne, zadania i możliwości jednostek specjalnego przeznaczenia wojsk lądowych SZ USA*.
27. Knetki J., *Operacje połączone*, AON, Warszawa 1997.
28. Koziej S., *Teoria sztuki wojennej*, Bellona, Warszawa 1993.
29. Królikowski H., *Wojskowa Formacja Specjalna "GROM" im. Cichociemnych – Szpadochroniarzy Armii Krajowej 1990 – 2000*, Gdańsk 2001.
30. Krzyżanowski L., *Podstawy nauki zarządzania*, PWN, Warszawa 1984.
31. Kulczyński S., *Organizacja, działania i szkolenie pododdziałów specjalnych w SZ wybranych państw*, AON, Warszawa 1992
32. Kulczyński S., R. Kwećka, *Przygotowanie działań specjalnych w wojskach lądowych „Spec – 2”*, AON, Warszawa.
33. Kwećka R., A. Nowak, *Budowa modelu systemu rozpoznania wojskowego w aspekcie organizacyjnym i informacyjnym*, AON, Warszawa 1994
34. Kwećka R., M. Wiatr, *Teoretyczne podstawy działań operacyjnych w nowych uwarunkowaniach geopolitycznych*, AON, Warszawa 1998.
35. Kwećka R., *Struktury i możliwości sił specjalnych w operacjach połączonych*, r. IV, AON, Warszawa 2001.
36. Lach Z., A. Łaszczuk, *Ocena terenu według NATO*, AON, Warszawa 1998.
37. *Leksykon wiedzy wojskowej*, Warszawa 1979.
38. Łobocki M., *Metody badań pedagogicznych*, Warszawa 1978.
39. Macdonald P., *US Special Forces*, New York 1990.
40. Malak K., *Polityka bezpieczeństwa narodowego Federacji Rosyjskiej*, AON, Warszawa 1999.
41. Marczak J., R. Jakubczak, K. Gąsior, *Działania nieregularne sił zbrojnych obrony terytorialnej*, AON, Warszawa 1996
42. Mazurkiewicz J., *Leksykon łączności*, AON, Warszawa 1996.
43. *Metodyka określania możliwości rozpoznawczych sił i środków ZT oraz ZO SOW*, Wrocław 1988.

44. Nadel J., *Komandosi amerykańscy*, Bellona, Warszawa 1997.
45. Nowak S., *Metodologia badań socjologicznych*, Warszawa 1970.
46. Nowak S., *Metodologia badań społecznych*, Warszawa 1985.
47. Osmańczyk J.E., *Encyklopedia spraw międzynarodowych i ONZ*, Warszawa 1974.
48. Pawlikowski S., *Możliwości wykorzystania w Wojsku Polskim teoretycznych uwarunkowań rozpoznania taktycznego Sił Zbrojnych Francji*, AON, Warszawa 2001.
49. Pieter J., *Ogólna metodologia pracy naukowej*, Wrocław – Warszawa 1967.
50. Pilch T., *Zasady badań pedagogicznych*, Warszawa.
51. *Podręcznik saperski dla grup specjalnych z poprawkami z 31.05.93*, MON, Warszawa 1987.
52. *Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny*, Wyd. Kurpisz, Poznań 1996.
53. *Rozpoznanie na szczeblach taktycznych*, ASG, Warszawa 1986.
54. Schofield C., *Komandosi rosyjscy*, Bellona, Warszawa 1996.
55. *Słownik języka polskiego*, PWN, Warszawa 1992.
56. *Słownik podstawowych terminów rozpoznawczych*, ASG WP, Warszawa 1986.
57. *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, AON, Warszawa 1996.
58. Sołoma L., *Metody i techniki badań socjologicznych*, Olsztyn 1995.
59. Stoner J.W.F., C. Wankel, *Kierowanie*, Warszawa 1997.
60. Szczeszek R., *Dowodzenie w operacjach specjalnych*, AON, Warszawa 2000.
61. *Szkolny atlas geograficzny*, PPWK, Warszawa 1998.
62. Thompson L., *The Rescuers: The World's Top Antiterrorist Units*, Palladin Press 1986.
63. Toffler A. i H., *Wojna I antywojna*, Warszawa 1997
64. Tomaszewski A., *Teoretyczne podstawy wsparcia ogniowego wojsk w działaniach bojowych*, AON, Warszawa 1994.
65. Tomaszewski A., *Wojska lądowe w strategicznej operacji obronnej*, Toruń 1996.
66. Wołpiuk W. J., *Siły Zbrojne w regulacjach Konstytucji RP*, Scholar, Warszawa 1998.
67. Zaczyński, *Praca badawcza nauczyciela*, Warszawa 1968.
68. Zajdziński W., *Siły szybkiego reagowania wybranych państw*, AON, Warszawa 1995.
69. Zakrzewski J., *Wybrane zagadnienia dydaktyki wojskowej*, Warszawa 1974.
70. Zieliński J., *Przeciwuderzenie*, AON, Warszawa 1996.

71. Zieliński J., *Przygotowanie i prowadzenie operacji obronnej*, AON, Warszawa 1995.

II Artykuły

1. Chloupek I., *Gorzki smak porażki*, Komandos 5/2001
2. Chloupek I., *Operacja Barras*, Komandos 3/2001
3. Chloupek I., *Rosyjska koncepcja*, Komandos 11/97
4. Chloupek I., *Specjaliści*, Komandos 1/2001
5. Dzieciaszek B., *Skoki spadochronowe z dużej wysokości*, Przegląd Wojsk Lotniczych i Obrony Powietrznej, 1/94
6. Eshel D., *Renowned Night Fighters*, Armed Forces Journal International, 4/98
7. *Francuscy komandosi morscy*, Azymut 2/92
8. Goodman Jr. G., *Global Scouts, With a Ubiquitous Presence*, Armed Forces Journal International 8/91
9. Goodman Jr. G., *The Army's Unconventional Warriors*, Armed Forces Journal International 8/98
10. Goodman Jr. G., *Rangers Lead The Way*, Armed Forces Journal International, 7/99
11. Holmes H., *Countering Terrorist Challenges*, Armed Forces Journal International, 2/98
12. Kadetow W., *Primienienije wojsk specjalnowo naznaczenia w sowremiennych usłowiach*, Wojennaja Mysl 4/95
13. Kadetow W., *Użycie wojsk specjalnego przeznaczenia we współczesnych warunkach*, Wojskowy Przegląd Zagraniczny 1/97
14. Lahner, *US Speciale Operations and Special Operations Forces*, Osterreichische Militarische Zeitschrift 1/1987
15. Lehner W.R., *Działania Specjalne i WSP Stanów Zjednoczonych*, WPZ 1/88
16. Maj J., *Wybrane problemy obrony obszaru kraju*, Myśl Wojskowa 4/91
17. Micheletti E., *SEALs the US Navy commandos*, Histoire Collections 97
18. *Rozwieditielno-dywiersyjnoje formirowania suchoputnych wojsk Sojedinionych Sztatow Ameryki*, Zarubieżnoje Wojennoje Obozrenie 12/95
19. Schoomaker P., *The Special Operations Team*, Armed Forces Journal International, 2/98
20. Szeremietiew R., *Siły specjalne – potrzebny rodzaj wojsk*, Myśl Wojskowa, 1/99

21. *The Strategic Employment of Special Operations Forces*, Military Review, lipiec 1991
22. *US Special OPS head for mainstream*, Jane's Defence Weekly 10/97

III Akty normatywne

1. AJP-01 Doktryna Sojuszniczych Operacji Połączonych z 1997 r.
1. Doctrine for Army Special Operations Forces FM 100-25, Washington DC 1991
2. Doctrine for Special Forces Operations FM31-20, Washington DC 1990
2. Doktryna operacyjna wielonarodowych połączonych sił Sojuszu AJP-1A
3. Doktryna połączonych działań psychologicznych JP-3-53, Waszyngton 1996
4. Doktryna Taktyczna Sił Lądowych NATO - ATP - 35B.
3. Inicjatywa NATO w sprawie Zdolności Obronnych.
4. Instrukcja przygotowania i prowadzenia rozpoznania przez SZ RP, SG WP, Warszawa 1998r.
5. Joint Pub 3-05, Doctrine for Joint Special Operations, 17.04.1998r.
6. Joint Special Awareness Program (JSOAP), Reference Manual, 15.07.1994r.
7. Karta Narodów Zjednoczonych 26.06.1945r.
8. Karta Strategiczna Sojuszu z 1999r.
9. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997r.
10. MC 437-98 Polityka NATO w zakresie operacji specjalnych 1999r.
11. Regulamin działań wojsk lądowych, DWL, Warszawa 1999r.
12. Regulamin wykonywania skoków spadochronowych, Szkol.684/87
13. Strategia bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej z 2.01.2000r.
14. Strategia obronności Rzeczypospolitej Polskiej z 23.05.2000r.
15. Traktat Północnoatlantycki, Waszyngton 4.04.1948r.
16. Ustawa o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej z 21.11.r.
/z późniejszymi zmianami/
17. Ustawa o zasadach użycia Sił Zbrojnych poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej
w 1998r. z 19.02.1998r

IV Źródła internetowe

1. www.defense.gouv.fr

2. www.isayeret.com
3. www.specialoperations.com
4. www.telegraph.co.uk

V Inne

Operacje połączone, CD-ROM, AON, Warszawa 2000.

ZAŁĄCZNIKI

- Zał. 1.1. Kwestionariusz ankiety.
- Zał. 1.2. Charakterystyka badanych respondentów.
- Zał. 1.3. Kwestionariusz wywiadu.
- Zał. 1.4. Sprawozdanie z badania opinii ekspertów.
- Zał. 2.1. Zadania sił specjalnych
- Zał. 2.2. Zadania sił specjalnych USA według doktryny SOF.
- Zał. 2.3. Podział działań specjalnych według Rosji.
- Zał. 2.4. Klasyfikacja obiektów rozpoznania.
- Zał. 3.1. Struktura Dowództwa Operacji Specjalnych Wojsk Lądowych USA.
- Zał. 3.2. Dowództwo Operacji Specjalnych Sił Powietrznych USA.
- Zał. 3.3. Struktura Sił Specjalnych Marynarki Wojennej USA.
- Zał. 3.4. Struktura podległości jednostek SPECNAZ Rosji.
- Zał. 3.5. Struktura dowodzenia siłami specjalnymi W. Brytanii.
- Zał. 3.6. Struktura dowodzenia siłami specjalnymi Francji.
- Zał. 4.1. Plan operacji sił specjalnych – wariant.
- Zał. 5.1. Główne części składowe systemu operacji obronnej.
- Zał. 5.2. Proponowana struktura dowodzenia siłami specjalnymi.
- Zał. 5.3. Szczegółowy podział sposobów wykonania zadań sił specjalnych.
- Zał. 5.4. System skoków spadochronowych *HALO*.
- Zał. 5.5. Akcja odzyskania zestrzelonego pilota F-16, kpt. Scotta O'Grady

A K A D E M I A O B R O N Y N A R O D O W E J
W Y D Z I A Ł W O J S K L Ą D O W Y C H
K A T E D R A S Z T U K I O P E R A C Y J N E J I T A K T Y K I

K W E S T I O N A R I U S Z A N K I E T Y

Celem niniejszej ankiety jest zebranie opinii szerokiej reprezentacji kadry zawodowej WP na temat działań sił specjalnych.

Ponadto autor pragnąłby uzyskać poprzez ankietę dane dotyczących sugestii na temat kierunków badań nad teorią działań sił specjalnych w układzie narodowym w ramach obronnej operacji połączonej na obszarze RP.

Będąc przekonany, że Pana wieloletnie doświadczenie, głęboka wiedza i posiadane umiejętności oraz wnioski z dotychczasowej służby mogą w znacznym stopniu przyczynić się do nowego spojrzenia na temat sił specjalnych. Dlatego proszę o wypełnienie przedłożonej ankiety.

Badania mają charakter anonimowy, a ich wyniki po uogólnieniach, zostaną wykorzystane wyłącznie do celów naukowych.

Z góry dziękuję za trud włożony w spełnienie mojej prośby i przedłożone wszelkie propozycje i uwagi.

1. Która z niżej przedstawionych nazw sił, Pana zadaniem jako pierwsze będą użyte w przypadku kryzysu lub konfliktu zbrojnego?

(Przy wybranej odpowiedzi proszę wstawić "X")

Lp.	Treść odpowiedzi	
1.	Siły Reagowania	13
2.	Siły Natychmiastowego Reagowania	15
3.	Siły specjalne	40
4.	Jednostki Pierwszej Kolejności Użycia.	11
5.	Siły Pełnej Gotowości Bojowej	9
6.	Siły Wzmoczonej Gotowości Bojowej	2

2. Jakie zagrożenia, Pana zadaniem, wynikają z sytuacji geopolitycznej dla Polski?

(Proszę o wybranie i wpisanie do kratek rangi w skali 1-5 punktów, gdzie 1pkt ranga najniższa; 5 pkt. najwyższa)

Lp.	Treść odpowiedzi	Kryterium oceny				
		1	2	3	4	5
1.	Nierównomierny rozwój gospodarczy	2	13	11	15	40
2.	Roszczenia terytorialne i problemy etniczne	10	11	13	14	42
3.	Międzynarodowa przestępczość zorganizowana	3	17	15	43	12
4.	Fundamentalizm religijny	5	12	34	21	18
5.	<i>Inne (Jakie?)</i>	0	0	0	0	0

3. W stosunku do jakich zagrożeń militarnych, wg Pana oceny, mogą być użyte siły specjalne?

(Proszę o wybranie i wpisanie do kratek rangi w skali 1-5 punktów, gdzie 1pkt ranga najniższa; 5 pkt. najwyższa)

Lp.	Treść odpowiedzi	Kryterium oceny				
		1	2	3	4	5
1.	Uderzenia terrorystyczne	11	11	13	33	22
2.	Incydenty graniczne	10	5	16	14	45
3.	Uderzenia raketowe	4	16	12	22	36
4.	Działanie grup dywersyjnych	15	8	19	16	32
5.	Wejście oddziałów wydzielonych przeciwnika	10	5	35	24	16
6.	<i>Inne (Jakie?)</i>	0	0	0	0	0

4. Który z wymienionych niżej celów działania sił specjalnych będzie w czasie kryzysu, Pana zdaniem, jest najważniejszy?

(Proszę o wybranie i wpisanie do kratek rangi w skali 1-5 punktów, gdzie 1pkt ranga najniższa; 5 pkt. najwyższa)

Lp.	Treść odpowiedzi	Kryterium oceny				
		1	2	3	4	5
1.	Stworzenie wyprzedzającego systemu rozpoznania i monitorowania granicy	10	8	13	21	38
2.	Zapewnienie bezpieczeństwa obiektom i osobom	11	12	12	21	34
3.	Gotowość do działań antyterrorystycznych	10	7	16	22	35
4.	Prowadzenie działań SAR i CSAR	10	8	10	20	42
5.	<i>Inne (Jakie?)</i>	0	0	0	0	0

5. W jakim stopniu wykonanie wymienionych niżej rodzajów zadań przez specjalne przyczyni się do osiągnięcia najważniejszego, wg Pana, celu działań sił specjalnych?

(Przy wybranej odpowiedzi proszę wstawić "X")

Lp.	Treść odpowiedzi	
1.	Rozpoznanie specjalne	26
2.	Akcje bezpośrednie	14
3.	Zwalczanie terroryzmu	12
4.	Wzmocnienie ochrony ważnych obiektów	14
5.	Działania niekonwencjonalne	10
6.	Operacje psychologiczne	14
7.	<i>Inne zdanie (jakie)</i>	0

7. Który z wymienionych niżej celów działania sił specjalnych w początkowym okresie obronnej operacji połączonej, Pana zdaniem, jest najważniejszy?

(Proszę o wybranie i wpisanie do krutek rangi w skali 1-5 punktów, gdzie 1pkt ranga najniższa; 5 pkt. najwyższa)

Lp.	Treść odpowiedzi	Kryterium oceny				
		1	2	3	4	5
1.	Dezorganizacja systemu logistycznego przeciwnika	10	5	16	24	35
2.	Rozpoznanie ugrupowania uderzeniowego	11	14	10	33	22
3.	Dezorganizowanie systemu dowodzenia	4	16	12	22	36
4.	Kierowanie ogniem wojsk własnych i ocena uderzeń lotnictwa	15	8	19	16	32
5.	<i>Inne zdanie (jakie)</i>	0	0	0	0	0

8. W jakim stopniu wykonanie wymienionych niżej rodzajów zadań przyczyni się do osiągnięcia najważniejszego, wg Pana, celu działań sił specjalnych w obronnej operacji połączonej?

(Przy wybranej odpowiedzi proszę wstawić "X")

Lp.	Treść odpowiedzi	
1.	Rozpoznanie specjalne	30
2.	Działania niekonwencjonalne	35
3.	Akcja bezpośrednia	15
4.	Operacje psychologiczne	5
5.	Operacje informacyjne	5
6.	<i>Inne zdanie (jakie)</i>	0

9. Jaki, Pana zdaniem, charakter zadań sił specjalnych na obiekty oddziaływania?

(Przy wybranej odpowiedzi proszę wstawić "X")

Lp.	Treść odpowiedzi	
1.	Obiekty rozpoznawane	35
2.	Obiekty niszczone	30
3.	Obiekty obezwładniane	25
4.	<i>Inne zdanie (jakie)</i>	0

10. Jakie, Pana zdaniem, obiekty będą w strefie zainteresowania sił specjalnych?

(Przy wybranej odpowiedzi proszę wstawić "X")

Lp.	Treść odpowiedzi	
1.	Bazy morskie	8
2.	Porty lotnicze	8
3.	Ośrodki RTV	7
4.	System logistyczny	8
5.	Infrastruktura sieci komunikacyjnej	10
6.	Środki przenoszenia broni jądrowej	15
7.	System dowodzenia i łączności	10
8.	Zakłady przemysłu zbrojeniowego	10
9.	Ośrodki władzy politycznej	7
10.	Obozy jenieckie	7
11.	<i>Inne zdanie, (jakie)</i>	0

11. Które z proponowanych rodzajów zadań, wg Pana, powinny być realizowane przez siły specjalne?

(Przy wybranej odpowiedzi proszę wstawić "X")

Lp.	Treść odpowiedzi	
1.	Rozpoznanie specjalne	26
2.	Działania niekonwencjonalne	19
3.	Działania dywersyjne	23
4.	Działania psychologiczne	10
5.	Wsparcie militarne	8
6.	<i>Inne zdanie (jakie)</i>	4

12. Jakie, wg Pana, powinny być sposoby wykonania zadań dywersyjnych przez siły specjalne?

(Przy wybranej odpowiedzi proszę wstawić "X")

Lp.	Treść odpowiedzi	
1.	Niszczenie obiektów	30
2.	Likwidacja ważnych osób	12
3.	Odbijanie jeńców	8
4.	Minowanie	19
5.	Bojowe uzbrajanie terenu	17
6.	<i>Inne zdanie (jakie)</i>	4

13. Jakie, wg Pana, powinny być zadania sił specjalnych w zakresie działań niekonwencjonalnych?

(Przy wybranej odpowiedzi proszę wstawić "X")

Lp.	Treść odpowiedzi	
1.	Działania antyterrorystyczne	18
2.	Działania ochronno-obronne	17
3.	Akcje CSAR	17
4.	Akcje humanitarne i ratownicze	12
5.	Organizowanie ucieczek jeńców	10
6.	Przygotowanie miejsc desantowania	9
7.	<i>Inne zdanie (jakie)</i>	7

14. Czy, wg Pana, powinno powstać dowództwo sił specjalnych odpowiadające za rozwój sił specjalnych?

(Przy wybranej odpowiedzi proszę wstawić "X")

Lp.	Treść odpowiedzi	
1.	Tak	69
2.	Nie	12
3.	<i>Nie mam zdania</i>	9

15. Jakie, wg Pana, powinny być czynniki rozważone podczas planowania działań sił specjalnych?

(Przy wybranej odpowiedzi proszę wstawić "X")

Lp.	Treść odpowiedzi	
1.	Efektywność	17
2.	Żywotność	15
3.	Nasylenie na głównym kierunku	12
4.	Ciągłość prowadzenia działań	12
5.	Skrytość planowania	13
6.	Zdolność bojowa	11
7.	Dowodzenie w trakcie operacji	10
8.	<i>Inne czynniki, (jakie)</i>	0

16. Jakie, wg Pana, powinny być czynniki rozważone podczas planowania szczegółowego działań sił specjalnych?

(Przy wybranej odpowiedzi proszę wstawić "X")

Lp.	Treść odpowiedzi	
1.	Główny wysiłek	15
2.	Kolejność i terminy wykonania zadań	17
3.	Sposoby działania i współdziałania	15
4.	Terminy i sposoby przerzutu	13
5.	Zasady dowodzenia	11
6.	Przedsięwzięcia bojowego i operacyjnego zabezpieczenia działań	19
7.	<i>Inne czynniki, (jakie)</i>	0

17. Jakie, wg Pana, powinny być czynniki rozważone podczas operacyjnego zabezpieczenia działań specjalnych?

(Przy wybranej odpowiedzi proszę wstawić "X")

Lp.	Treść odpowiedzi	
1.	Ocena obszaru obrony	20
2.	Prawdopodobne obiekty	12
3.	Rejony operacyjnego przeznaczenia	15
4.	Przerzut i odzyskanie	10
5.	Ochrona operacyjna działań	10
6.	Zmylenie przeciwnika	11
7.	Bezpieczeństwo działań	12
8.	<i>Inne czynniki, (jakie)</i>	0

18. Jakie, wg Pana, powinny być sposoby wykonywania zadań przez siły specjalne?

(Przy wybranej odpowiedzi proszę wstawić "X")

Lp.	Treść odpowiedzi	
1.	Obserwacja i patrołowanie	20
2.	Bojowe uzbrajanie terenu i wykonywanie niszczeń	12
3.	Mylenie	8
4.	Napad	12
5.	Najście	11
6.	Zasadzka	15
7.	CSAR	12
8.	<i>Inne sposoby, (jakie)</i>	0

19. Jakie, wg Pana, elementy operacyjnego przygotowania rejonów działania sił specjalnych mają największe znaczenie?

(Przy wybranej odpowiedzi proszę wstawić "X")

Lp.	Treść odpowiedzi	
1.	Sytuacja wywiadowcza	29
2.	Wybór zrzutowisk i lądowisk	13
3.	Przygotowanie schowków	10
4.	Organizacja łączności	11
5.	Bytowanie	15
6.	Inne elementy, (jakie) demografia,	12

20. Proszę oszacować poziom swojej wiedzy w poniższych obszarach:

(Proszę zaznaczyć kółkiem odpowiednią ilość punktów przyjmując):

0 - poziom zerowy,

6 - poziom bardzo duży.

Lp.	Treść odpowiedzi	Kryterium oceny						
		0	1	2	3	4	5	6
1.	Język obcy	0	0	13	25	31	20	1
2.	Praca w układzie międzynarodowym	6	9	20	33	2	13	7
3.	Zasady użycia siły (ang. ROE)	0	11	18	28	19	14	0
4.	Szkolenie z zagrożenia minowego	7	13	14	38	7	11	0
5.	Procedury NATO przy wykorzystaniu śmigłowców	7	16	18	28	19	2	0
6.	Ewakuacja medyczna	0	3	38	15	20	14	0
7.	Negocjacje i mediacje	0	12	35	21	21	0	1

21. Które zamierzenia, Pana zdaniem, podwyższą możliwości bojowe sił specjalnych?

(Przy wybranej odpowiedzi proszę wstawić "X")

Lp.	Treść odpowiedzi	
1.	Zmiany struktury organizacyjnej	22
2.	Modernizacja wyposażenia	12
3.	Uzawodowienie	33
4.	Przygotowanie stanów osobowych	13
5.	Inne (jakie?)	0

22. Jaki wpływ, Pana zdaniem, ma uzawodowienie sił specjalnych na skuteczność działań?

(Przy wybranej odpowiedzi proszę wstawić "X")

Lp.	Treść odpowiedzi	
1.	Bardzo duży	39
2.	Duży	25
3.	Średni	21
4.	Nieznacznym	3
5.	Nie mam zdania	2

Metryczka

I. Jaki jest Pana stopień wojskowy:

1.	Podpułkownik	3
2.	Major	17
3.	Kapitan	29
4.	Porucznik	41

II. Staż zawodowy (oficerski):

1.	do 10 lat	41
2.	od 11 do 15 lat	29
3.	od 16 do 20 lat	17
4.	Powyżej 20 lat	3

III. Ukończone uczelnie:

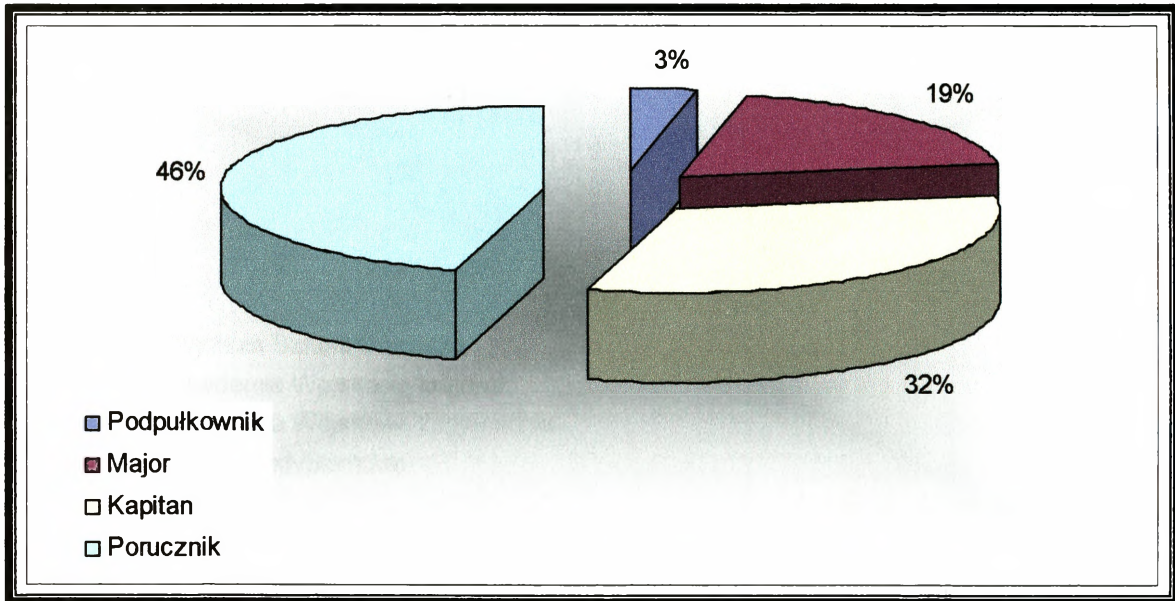
1.	Wyższa Szkoła Oficerska	78
2.	Akademia Wojskowa krajowa	10
3.	Akademia Wojskowa zagraniczna	0
4.	Studia podyplomowe	2

Dziękuję

CHARAKTERYSTYKA BADANYCH RESPONDENTÓW

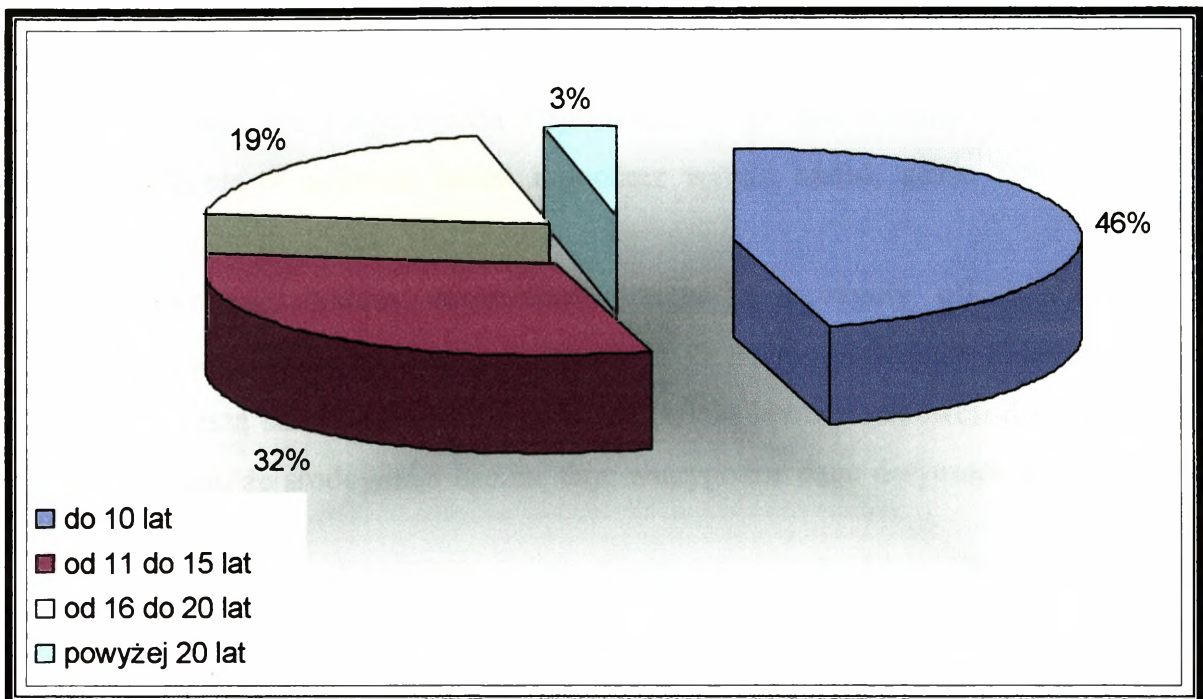
Wykres 1.2.1.

Charakterystyka respondentów według stopnia wojskowego

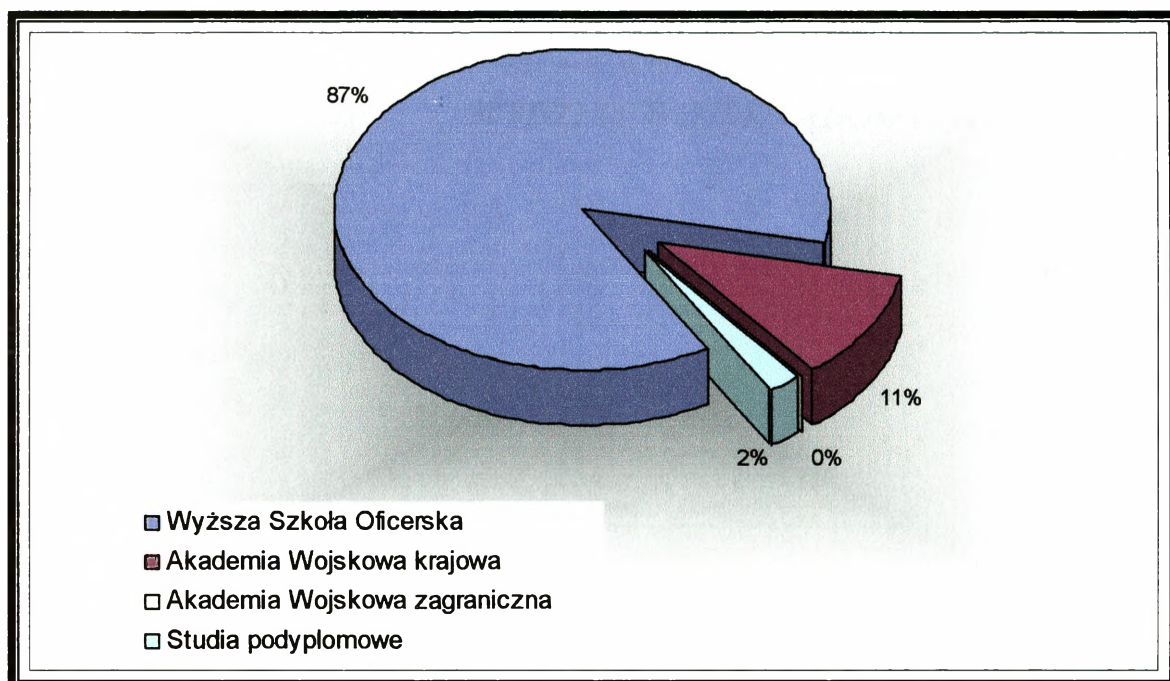
Wykres 1.2.2.

Charakterystyka respondentów według stażu służby wojskowej

Wykres 1.2.3.

Charakterystyka respondentów według ukończonej uczelni

Analiza uzyskanych wyników badawczych uzyskanych w wyniku ankiety pod kątem charakterystyki respondentów wskazuje, że w badanym środowisku kadry zawodowej przeważali oficerowie w stopniu porucznika i kapitana. Grupa tych oficerów stanowiła 78% próby badawczej. Oficerowie starsi to 22% próby badawczej. Wynika to głównie z charakteru i przeznaczenia sił specjalnych, gdzie dominuje kadra młoda i wysokie wymagania sprawności psychofizycznej. Znalazło to odzwierciedlenie w ankiecie badań i poprzez wyniki badań, gdzie 78% badanych miało staż służby do 15 lat.

Reasumując, badany respondent ankiety to z reguły oficer młodszy z doświadczeniem i stażem służby wojskowej do 15 lat. Respondent w głównej mierze ukończył wyższą szkołę oficerską a nieliczni po akademii wojskowej. Z powyższych danych wynika, że środowisko badane daje wiarygodne dane dotyczące problematyki sił specjalnych.

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH

WYWIAD EKSPERCKI

Warunki geopolityczne i militarne Rzeczypospolitej Polskiej z chwilą przystąpienia do NATO oraz przyjęte założenia narodowej polityki bezpieczeństwa mają kluczowy wpływ na zmiany dotyczące możliwości użycia sił. Rzeczypospolita Polska aktywnie bierze udział w dążeniach NATO nakierowanych na możliwie najszybsze zażegnywanie sytuacji kryzysowych. Coraz częściej siły specjalne RP biorą udział w operacjach połączonych w różnych częściach świata pod wielonarodowym dowództwem.

W takiej sytuacji Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej powinny być przygotowane do prowadzenia operacji militarnych na dużą skalę, a szczególnie dobrze do prowadzenia operacji obronnych w początkowym okresie wojny. Współczesne operacje obronne prowadzone będą zwykle w formie operacji połączonych, w których występować będą różnorodne komponenty.

Z ogólnych założeń wspomnianych operacji wynika jednoznacznie, że jednym z komponentów, który może i powinien odegrać bardzo istotną rolę w osiągnięciu ich zakładanego celu jest komponent sił specjalnych. Należy zauważyć, iż bezpośredni wpływ na przygotowanie i prowadzenie obrony na obszarze kraju ma potencjał bojowy Sił Zbrojnych. Określone limity uzbrojenia, wynegocjowane w ramach Traktatu CFE decydują o naszych możliwościach obronnych. Jest to jeszcze jeden czynnik wskazujący na potrzebę rozwijania tak specyficznego rodzaju wojsk, jakim są siły specjalne. Ich potencjalne możliwości bojowe mogą w znacznym stopniu powiększyć potencjał bojowy pozostałych wojsk, przy założeniu, że ich uzbrojenie nie podlega ograniczeniom traktatowym. Siły specjalne jako łatwo dostosowujące się do każdej sytuacji, wysoce mobilne i o dużych możliwościach, utrzymywane są w wysokim stopniu gotowości bojowej. Są one zdolne do działań w całym obszarze odpowiedzialności Sojuszu.

Siły Zbrojne RP postrzegane w narodowym oraz sojuszniczym systemie obrony przewidziane są do wykonywania trzech zasadniczych rodzajów zadań strategicznych. Pierwsze z nich, związane z realizacją zadań obronnych w razie wybuchu wojny, polegać ma na odparciu bezpośredniej agresji na terytorium naszego kraju, lub udziale wydzielonych kontyngentów wojsk operacyjnych w odparciu agresji na inne państwo, należące do NATO. Kolejne związane jest z realizacją zadań w ramach reagowania kryzysowego, a polegać może na udziale

wydzielonych jednostek Wojska Polskiego w operacjach wsparcia pokoju, prowadzonych pod auspicjami organizacji międzynarodowych (ONZ, OBWE, UE, itp.). Kolejne zadanie polegać może na realizacji całego szeregu zadań stabilizacyjnych i prewencyjnych w czasie pokoju. Znaczącą rolę w realizacji wymienionych zadań przewiduje się dla sił specjalnych (wojsk specjalnego przeznaczenia). Powyższa uwaga dotyczy zarówno użycia tych formacji w ramach sił narodowych, jak i w strukturach Połączonych Sił Zbrojnych NATO, zatem ich użycie powinno być ściśle powiązane z celem operacji oraz zasadami obowiązującymi w Sojuszu.

Nowa sytuacja geopolityczna Polski skłoniła mnie do próby weryfikacji dotychczasowej teorii działań specjalnych, zwłaszcza w kontekście wykonywania zadań w ramach NATO.

Powyższe zagadnienia stanowiły obszar badań, dlatego uprzejmie proszę Panów o wyrażenie swoich opinii dotyczących następujących kwestii – problemów wyrażonych w postaci pytań:

1. Jakim przeobrażeniom podlegał będzie współczesny model operacji obronnej, prowadzonej na obszarze kraju w formie operacji połączonej w aspekcie użycia sił specjalnych?
2. W jaki sposób działania potencjalnego przeciwnika mogą wpływać na prowadzenie działań specjalnych?
3. Jaka rolę powinny spełniać siły specjalne w połączonej operacji obronnej?
4. Kto i w jakim zakresie powinien odpowiadać za przygotowanie sił specjalnych oraz podjęcie decyzji o ich użyciu?
5. Jakie obiekty i dlaczego powinny się znajdować w sferze zainteresowania sił specjalnych?
6. Kto i w jakim zakresie powinien dowodzić siłami specjalnymi podczas prowadzenia połączonej operacji obronnej?

DZIĘKUJĘ

SPRAWOZDANIE Z BADANIA OPINII EKSPERTÓW

I. Temat badań: Działania specjalne w obronnej operacji połączonej na obszarze

RP

II. Metody badawcze: Metoda ocen ekspertów.

III. Cel badań: Uzyskanie opinii doświadczonych oficerów o najważniejszych problemach związanych z działaniami specjalnymi.

IV. Czas badań: wrzesień 2001 – październik 2002.

V. Opis przebiegu badań:

Badanie przeprowadzono metodą ocen ekspertów i objęto nim 7 (siedmiu) oficerów reprezentujących :

Wydział Wojsk Lądowych Akademii Obrony Narodowej:

- Adiunkt KR i WRE;
- Adiunkt KR i WRE;

Przedstawiciel SG WP:

- Szef oddziału rozpoznania Głównego Zarządu Rozpoznania;

Przedstawiciele jednostek wojsk operacyjnych:

- Dowódca GROM w Warszawie;
- Dowódca 1 pspec w Lublińcu;
- Szef sztabu 1 pspec w Lublińcu;
- Szef sztabu 6 BDSz.

Badania prowadzone były w oparciu o kwestionariusz zawierający siedem pytań wymagających wyrażenia osobistych poglądów ekspertów.

W oparciu o uzyskane opinie można sformułować następujące generalne wnioski:

W odniesieniu do pytania pierwszego:

1. Konieczność przeciwstawienia się ewentualnej agresji wobec potencjalnego przeciwnika wymaga posiadania sił specjalnych zdolnych do podjęcia jak najszybszej reakcji.
2. Siły specjalne muszą być przygotowane do działań specjalnych w głębi ugrupowania uderzeniowego przeciwnika.
3. Prowadzenie działań specjalnych w obronnej operacji połączonej uwypukla duże znaczenie operacyjnego przygotowania terenu.
4. Współczesny model operacji obronnej prowadzonej na obszarze kraju w formie operacji połączonej ulega wzbogaceniu o użycie wszystkich sił do osiągnięcia celu pod jednym połączonym dowództwem w składzie, którego powinno być Dowództwo Sił Specjalnych.

W kontekście pytania drugiego:

1. Przyjęte ugrupowanie uderzeniowe przeciwnika zasadniczo wpływa na prowadzenie działań specjalnych.
2. Skupiając główny wysiłek na osiągnięciu zakładanego celu przeciwnik obniży czujność wojsk w tylnej strefie, co pozwoli na skuteczniejsze prowadzenie działań przez siły specjalne.
3. Wydłużenie linii komunikacyjnych i dostaw zaopatrzenia spowoduje dużą wrażliwość systemu logistycznego na uderzenia sił specjalnych.
4. Przeciwnik posiadając odwody przeciwdesantowe będzie w stanie prowadzić nimi również działania przeciwdywersyjne. Właściwe ugrupowanie tych sił w zgrupowaniu uderzeniowym pozwoli na szybkie oddziaływanie i podchwytywanie sił specjalnych z uwagi na fakt ich małej manewrowości.
5. Siły ochrony dowództw i elementów systemu logistycznego okazują dużą czujność bezpośrednio w pierwszym rzucie, natomiast siły będące w odwodzie zwykle są mniej czujne i jest to niezbędnym warunkiem skuteczności działania sił specjalnych.

W zakresie trzeciego pytania:

1. Siły specjalne spełniają najważniejszą rolę związaną z rozpoznaniem ugrupowania uderzeniowego przeciwnika.
2. Podczas obronnej operacji połączonej bezpośrednio rozszerzają obszar rozpoznania i mają zasadniczy wpływ na prognozę i ocenę działań przeciwnika.
3. Skutecznie oddziałują na elementy ugrupowania przeciwnika oraz morale jego wojsk poprzez charakter prowadzonych zadań.
4. W ramach współdziałania z siłami lądowymi działają na ich korzyść poprzez przygotowanie lądowisk dla taktycznych desantów powietrznych, ocenę skutków uderzeń artylerii i lotnictwa, a także podświetlania celi.

W kontekście pytania czwartego:

1. Za przygotowanie sił specjalnych powinno odpowiadać Dowództwo Sił Specjalnych, które powinno zostać utworzone i szkolone w czasie pokoju.
2. Powyższe dowództwo odpowiadałoby za wprowadzanie nowych doktryn do sił specjalnych oraz ich szkolenie i ocenę w ramach kontroli kompleksowych.
3. Dowództwo powinno posiadać kompetencje do dowodzenia podległymi siłami i realizację zadań dotyczących dostosowania ich do standardu NATO.
4. O użyciu sił specjalnych podczas kryzysu i wojny na obszarze RP decydowałoby Dowództwo Sił Specjalnych po otrzymaniu zadań od Dowództwa Sił Połączonych.

Odnosnie pytania piątego:

1. W zależności od podziału zadań realizowanych przez siły specjalne różne będą obiekty zainteresowania.
2. W zależności od rodzaju i celu rozpoznania oraz szczebla dowodzenia na korzyść, którego siły specjalne realizować będą zadania obiektami mogą być zgrupowania wojsk jak i obiekty prowadzące produkcję na potrzeby wojsk oraz obiekty administracji politycznej, która będzie sprawowała władzę nad opanowanym terytorium.
3. Zbiór obiektów zainteresowania sił specjalnych ulega ciągłemu rozszerzeniu z uwagi na rozwój możliwości technicznych sprzętu wprowadzanego na wyposażenie sił specjalnych.

4. Specyfika działań prowadzonych przez siły specjalne oraz coraz większego zapotrzebowania na informacje w procesie dowodzenia wojskami wymusza ciągle rozszerzanie bazy danych o obiektach dla sił specjalnych.

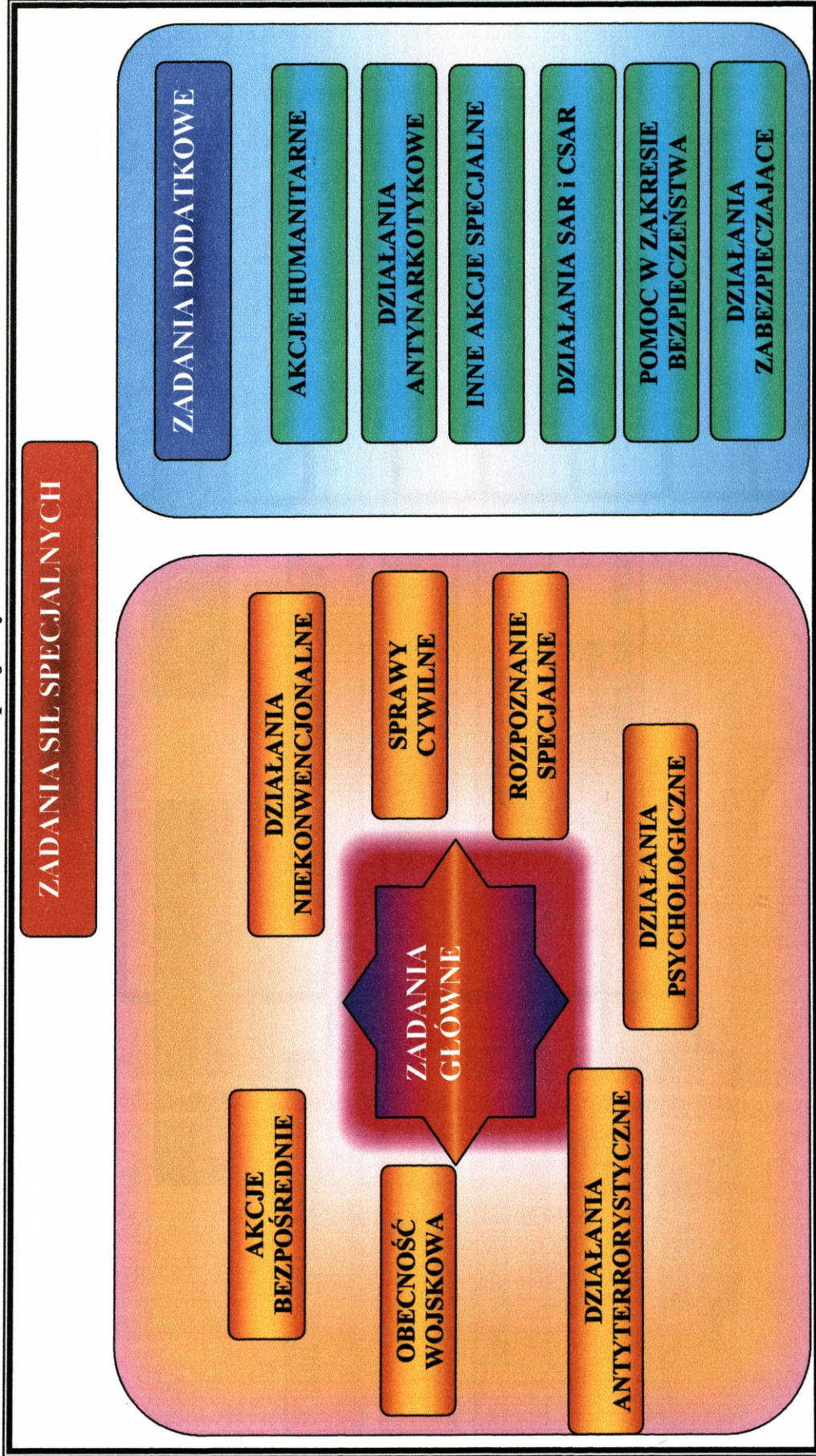
Odnosnie pytania szóstego:

Utworzenie i funkcjonowanie Dowództwa Sił Specjalnych w czasie pokoju skłania ekspertów do opinii, że powinno ono zajmować się dowodzeniem siłami specjalnymi podczas obronnej operacji połączonej.

Zakres działania dowództwa będzie ściśle związany ze specyfiką zadań realizowanych przez siły specjalne. Dowództwo odpowiadać powinno za dowodzenie podległymi siłami, stawianiu zadań ich egzekwowania, zbierania informacji i ich przetwarzania. Specyfika charakteru zadań realizowanych przez siły specjalne znana jest jedynie wąskiej grupie specjalistów, którzy powinni zająć czołowe funkcje służbowe w dowództwie.

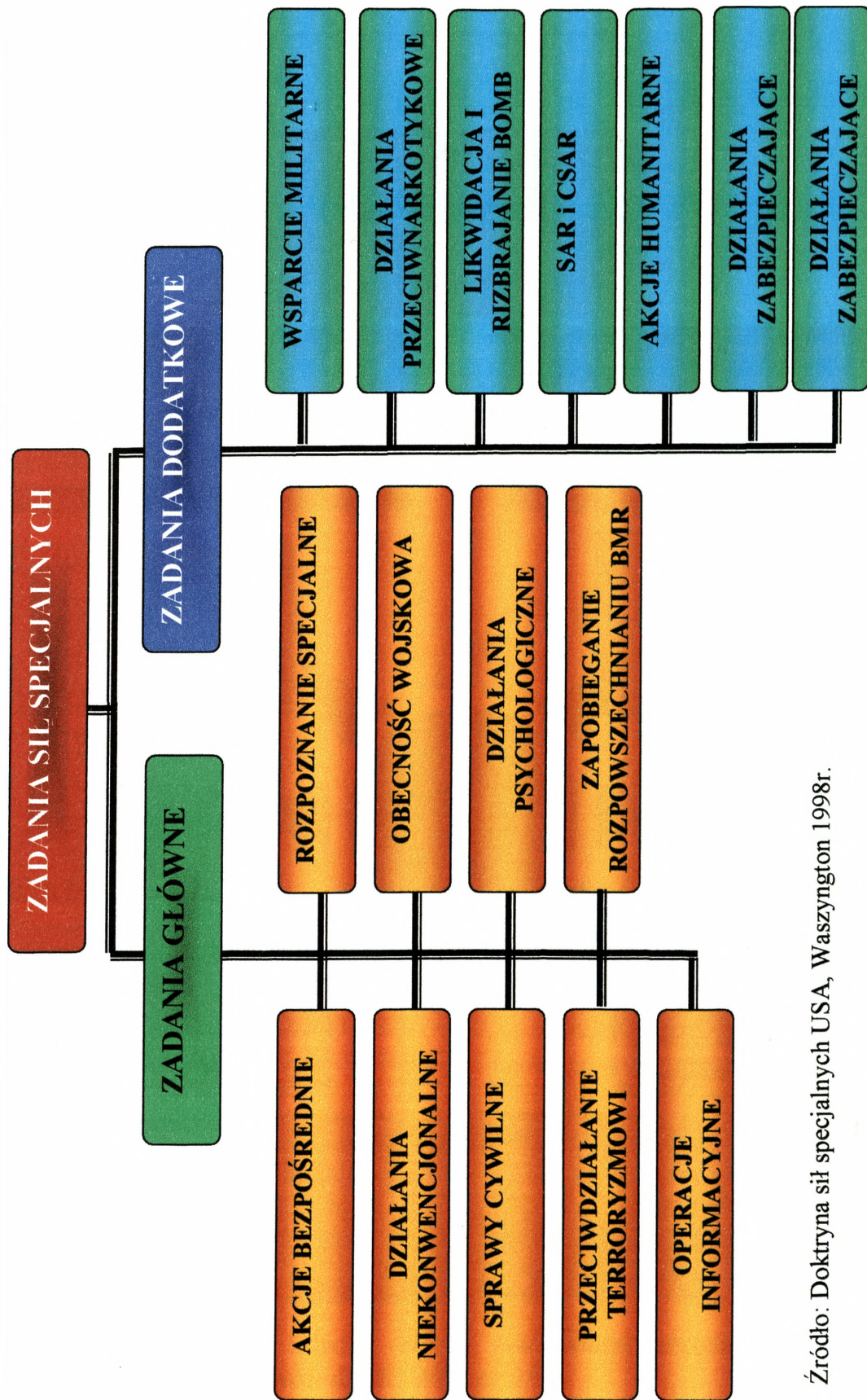
Przedstawiane opinie ekspertów w odniesieniu do sił specjalnych wskazują na potrzebę utworzenia Dowództwa Sił Specjalnych przygotowanego do dowodzenia siłami specjalnymi w czasie pokoju kryzysu i wojny.

Zadania sił specjalnych

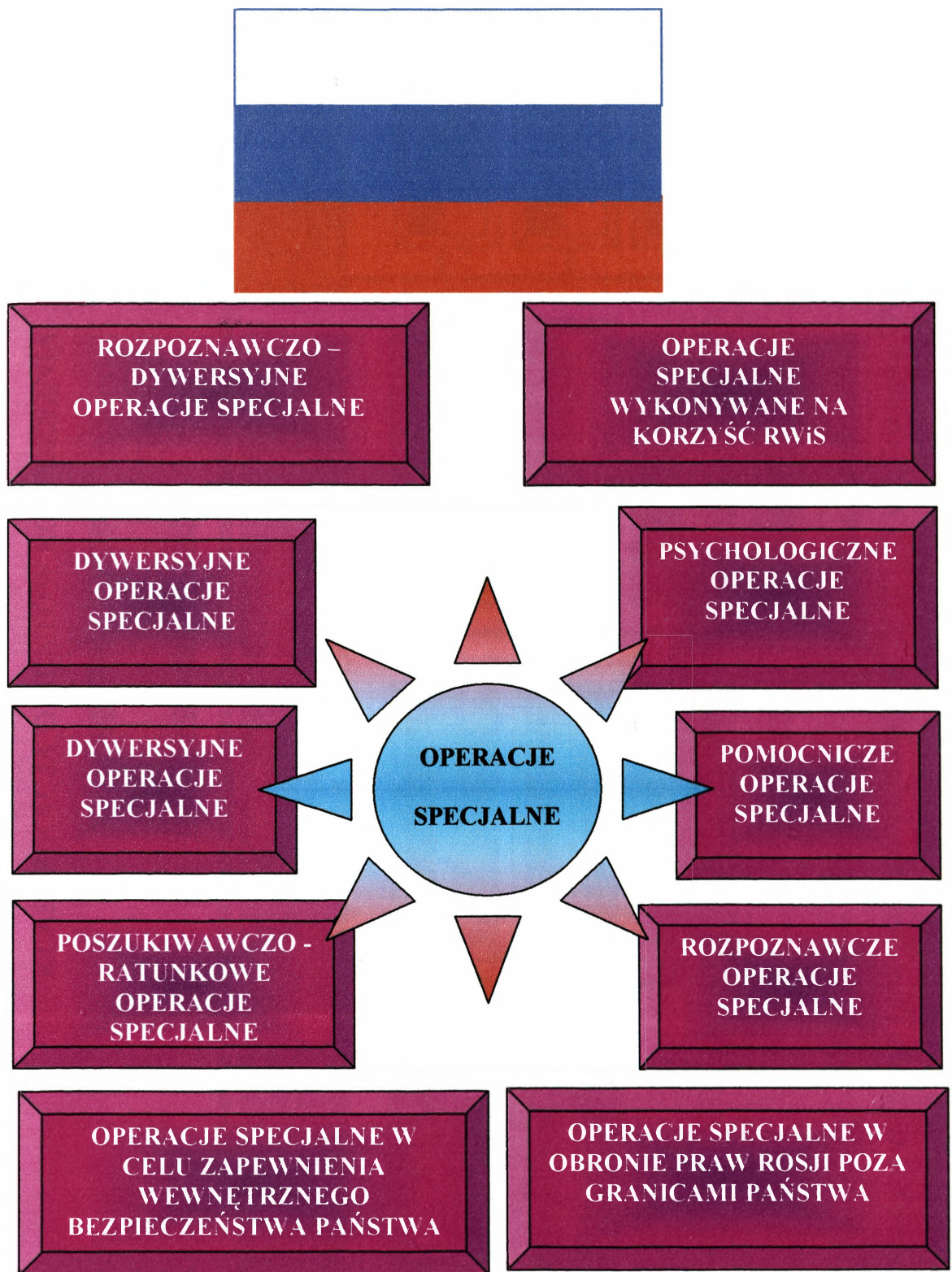
Źródło: S. Kulczyński, R. Kwecka, *Przygotowanie działań specjalnych w wojskach lądowych*, Waszyngton 1998r.

Zadania sił specjalnych USA według doktryny SOF.

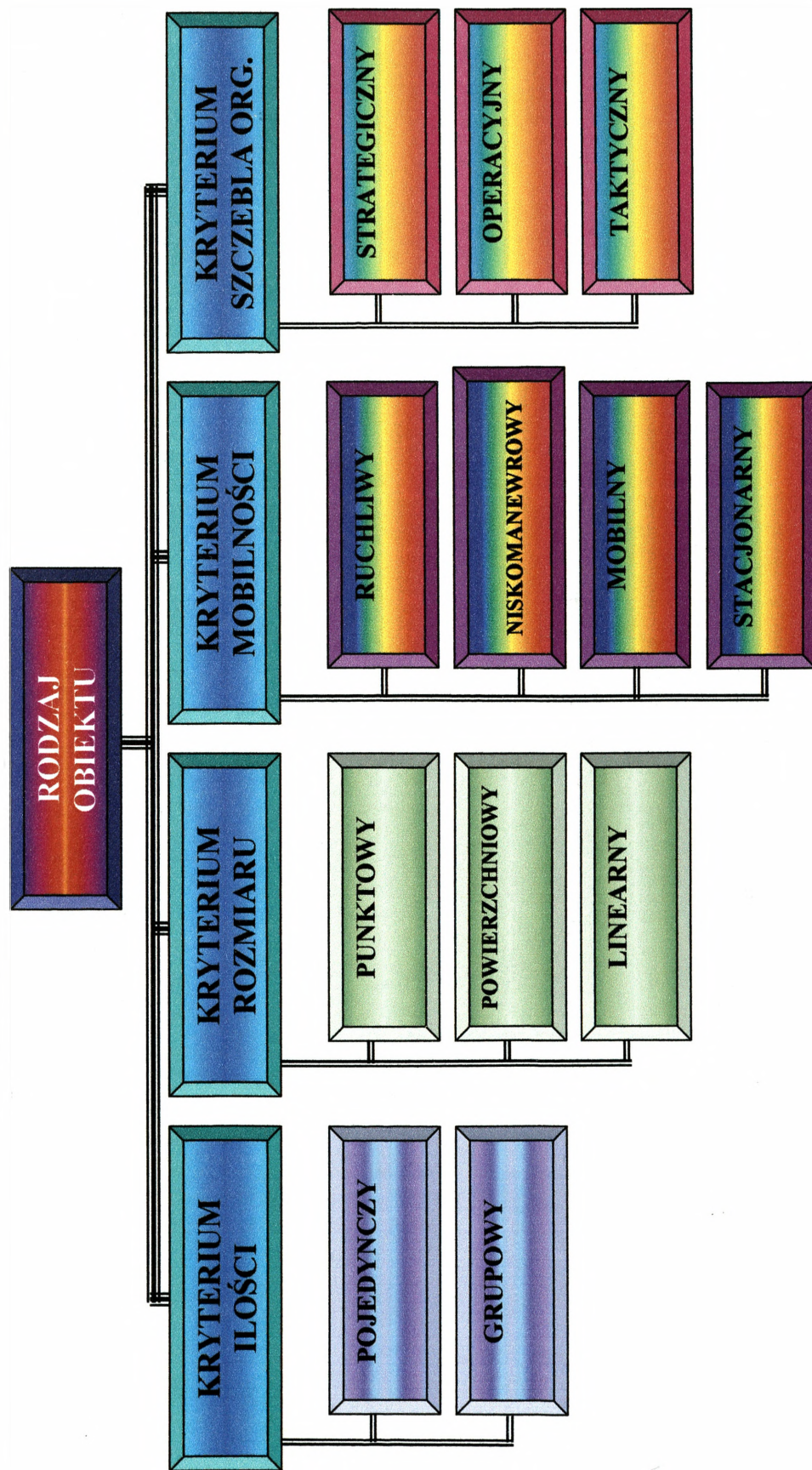
Źródło: Doktryna sił specjalnych USA, Waszyngton 1998r.

Podział operacji specjalnych według Rosji

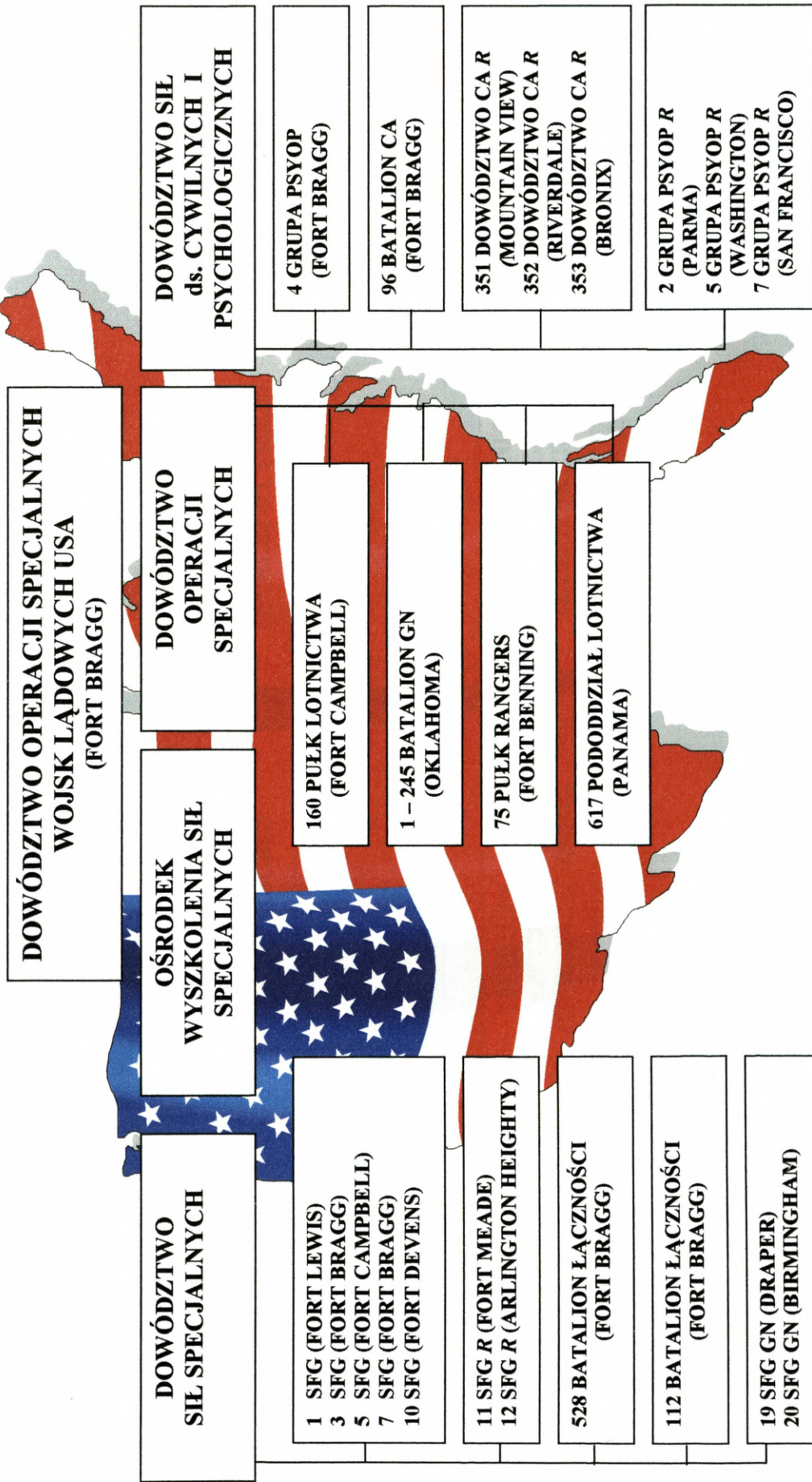
Źródło: W. Kadetow, *Użycie wojsk specjalnego przeznaczenia we współczesnych warunkach*, WPZ nr 1/96

KLASYFIKACJA OBIEKTÓW ROZPOZNANIA

Źródło: Instrukcja przygotowania i prowadzenia rozpoznania przez SZ RP, SG WP, Warszawa 1998r.

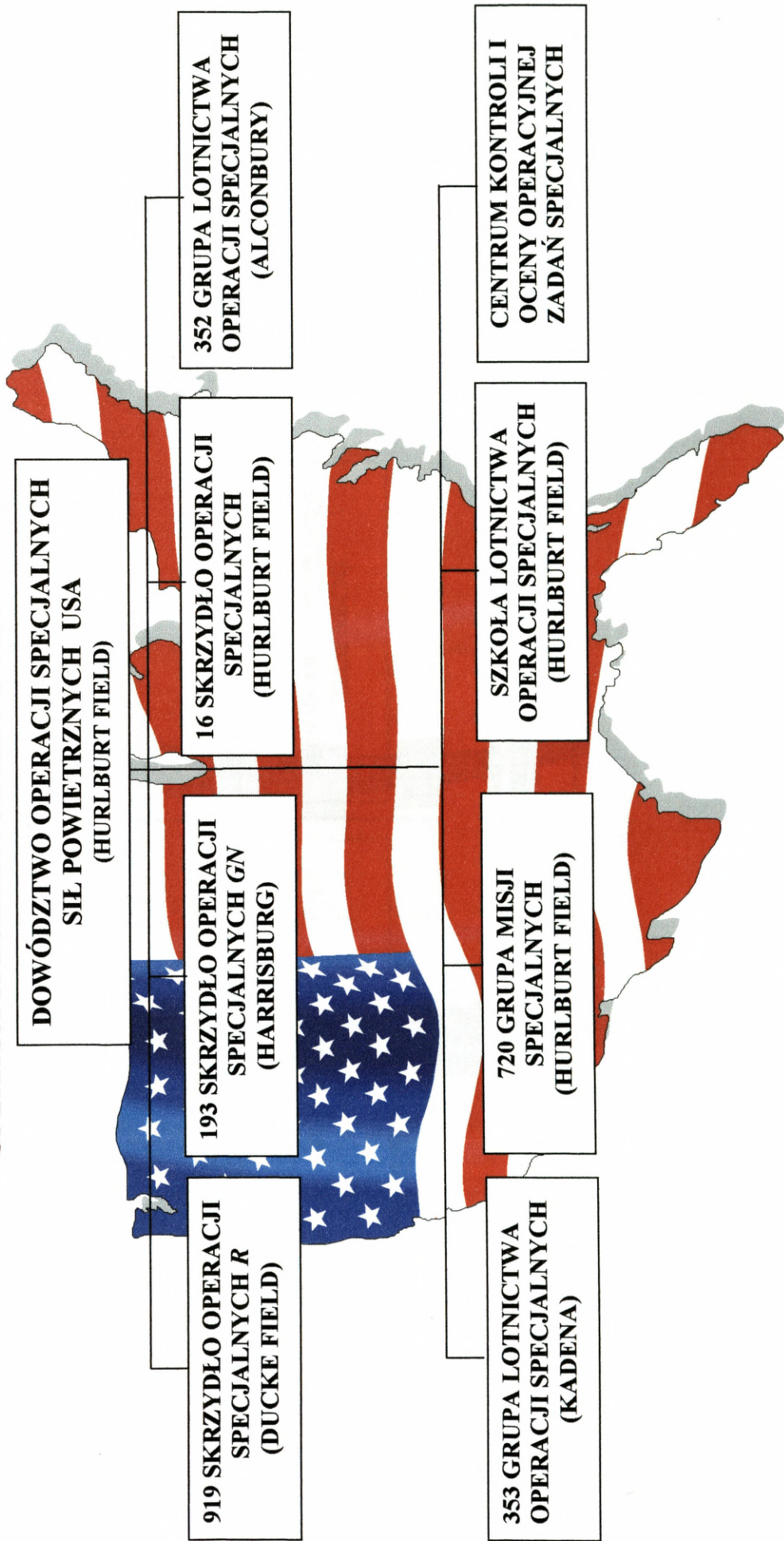
**STRUKTURA DOWÓDZTWA
OPERACJI SPECJALNYCH WOJSK LĄDOWYCH USA**

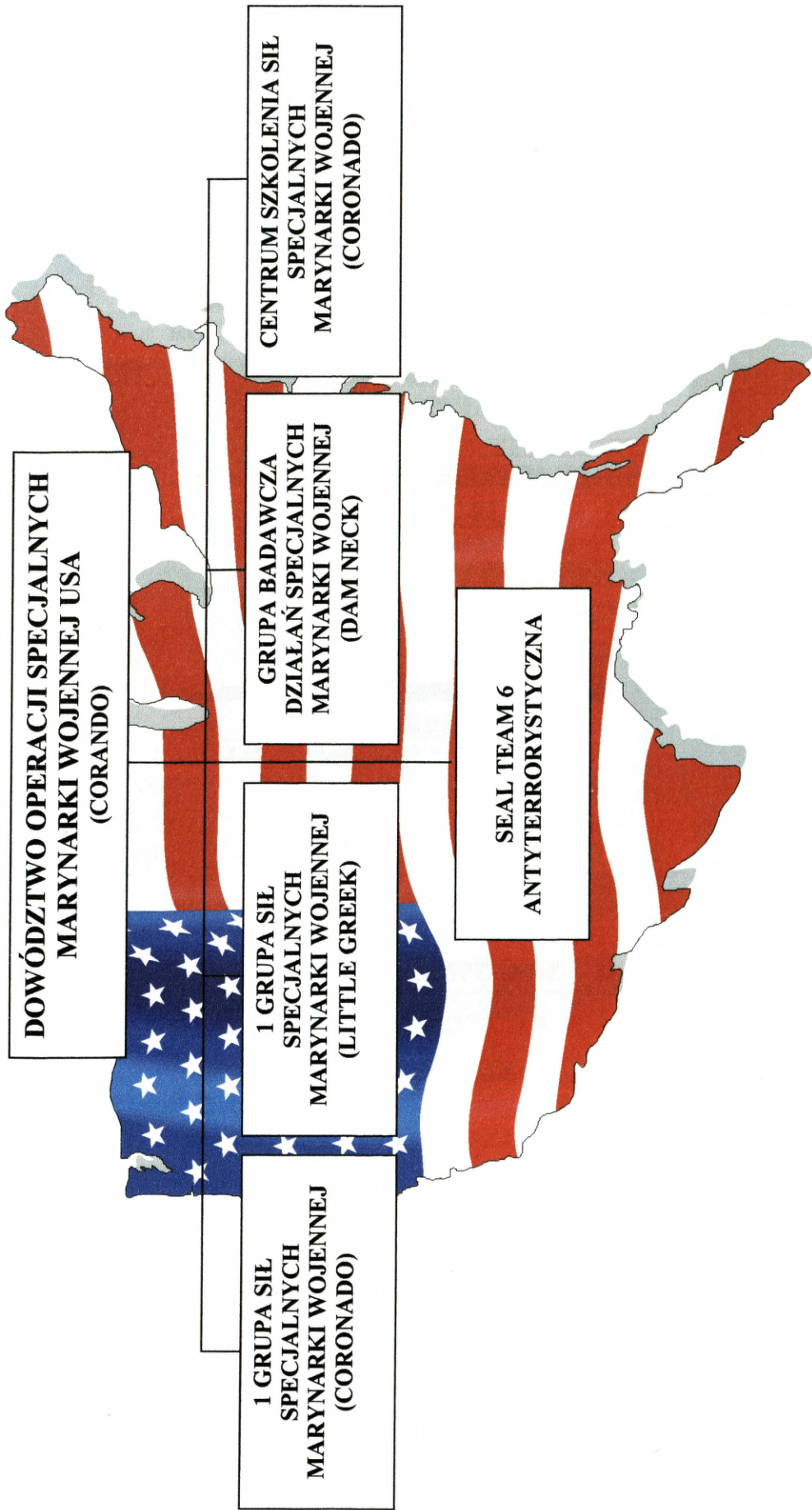
Źródło: *A Force of „Great Utility” that can not be Mass – Produced, Army, nr. 4, 1992r. s. 25.*

R – Rezerwowe
GN – Gwardia Narodowa

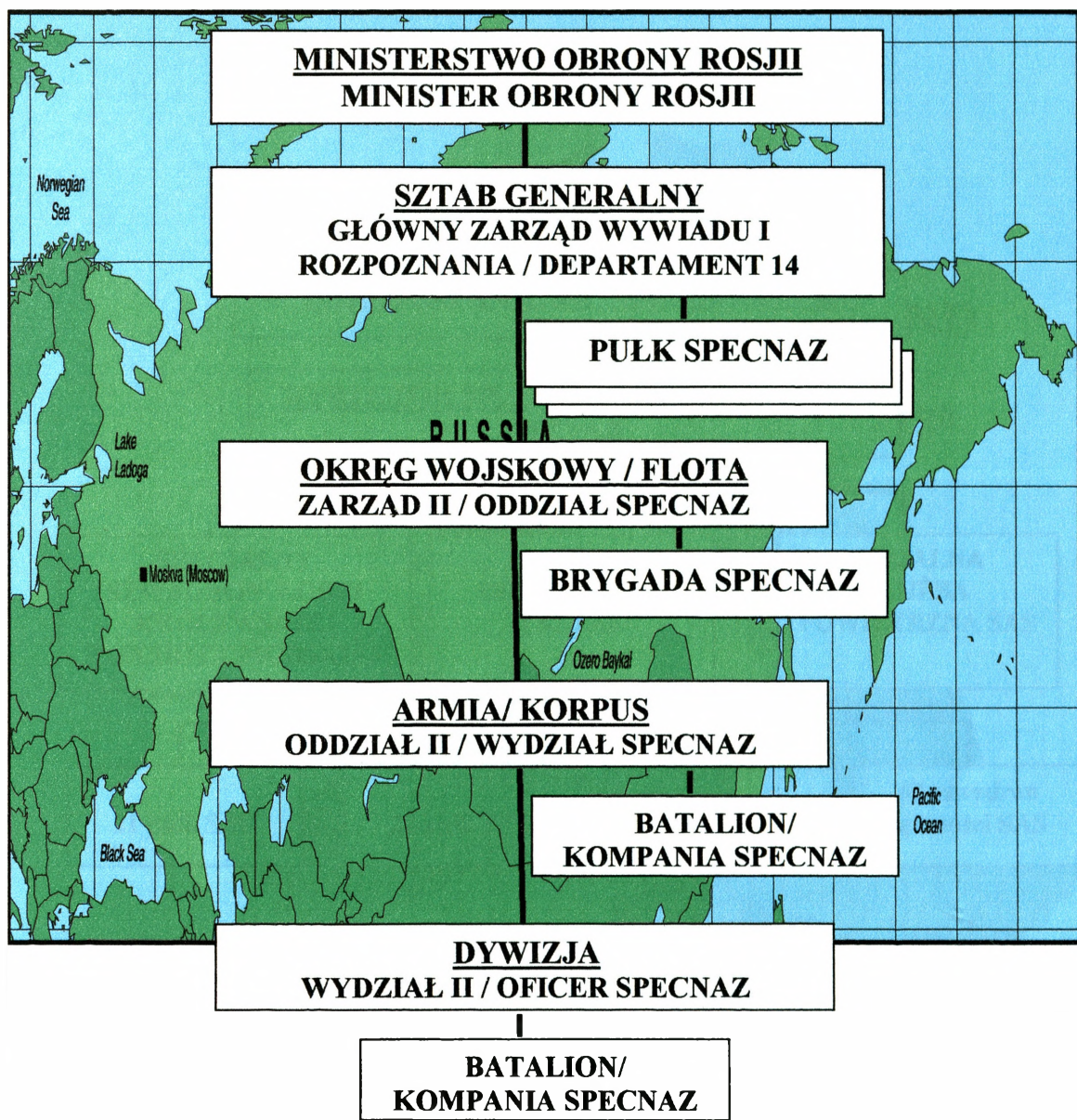
**STRUKTURA DOWÓDZTWA
OPERACJI SPECJALNYCH SIŁ POWIETRZNYCH USA**

**STRUKTURA DOWÓDZTWA
OPERACJI SPECJALNYCH MARYNARKI WOJENNEJ USA**

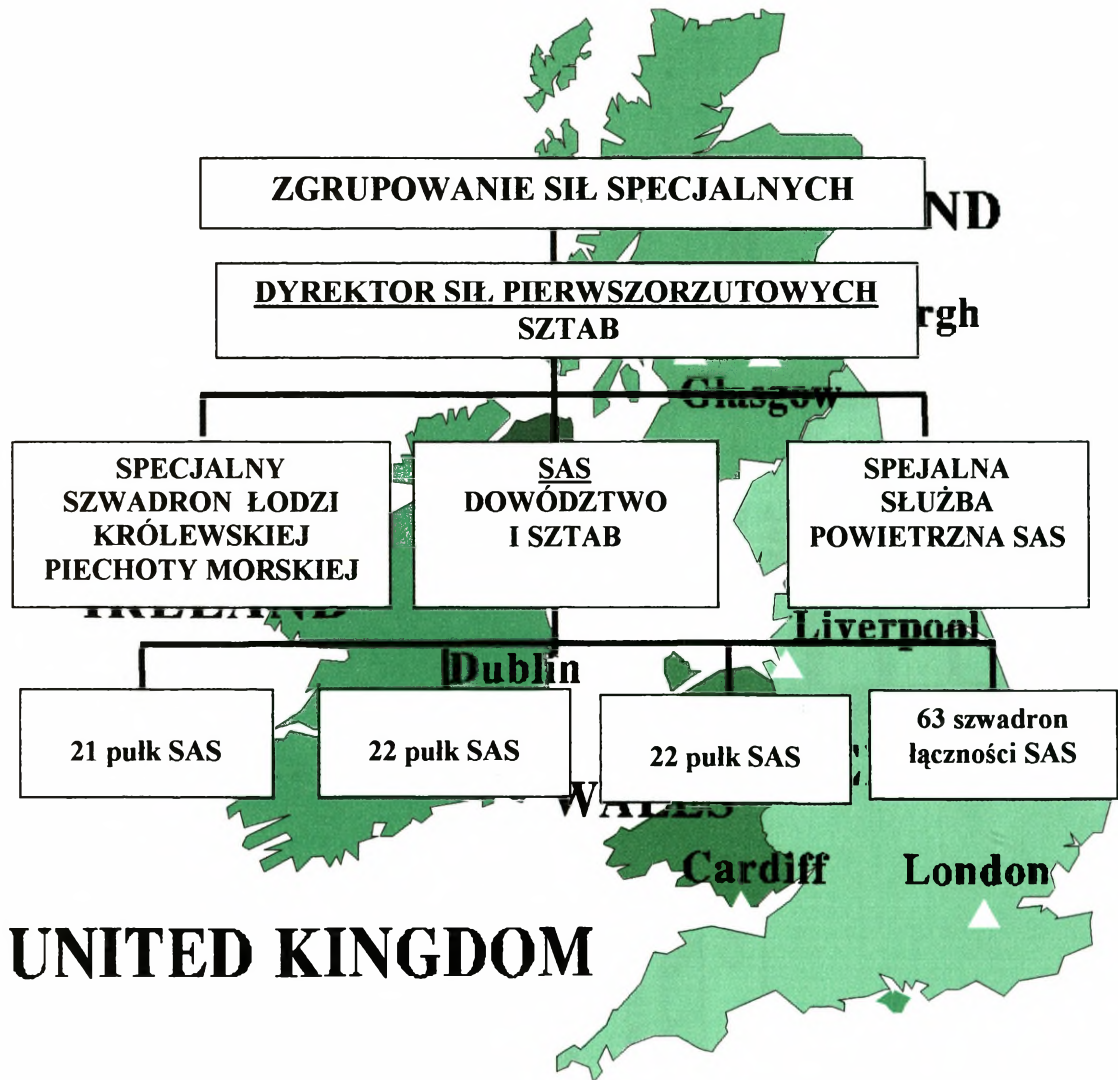

STRUKTURA PODLEGŁOŚCI JEDNOSTEK SPECNAZ ROSJI

Źródło: C.Schofield, *Komandosi rosyjscy*, Bellona, Warszawa 1996

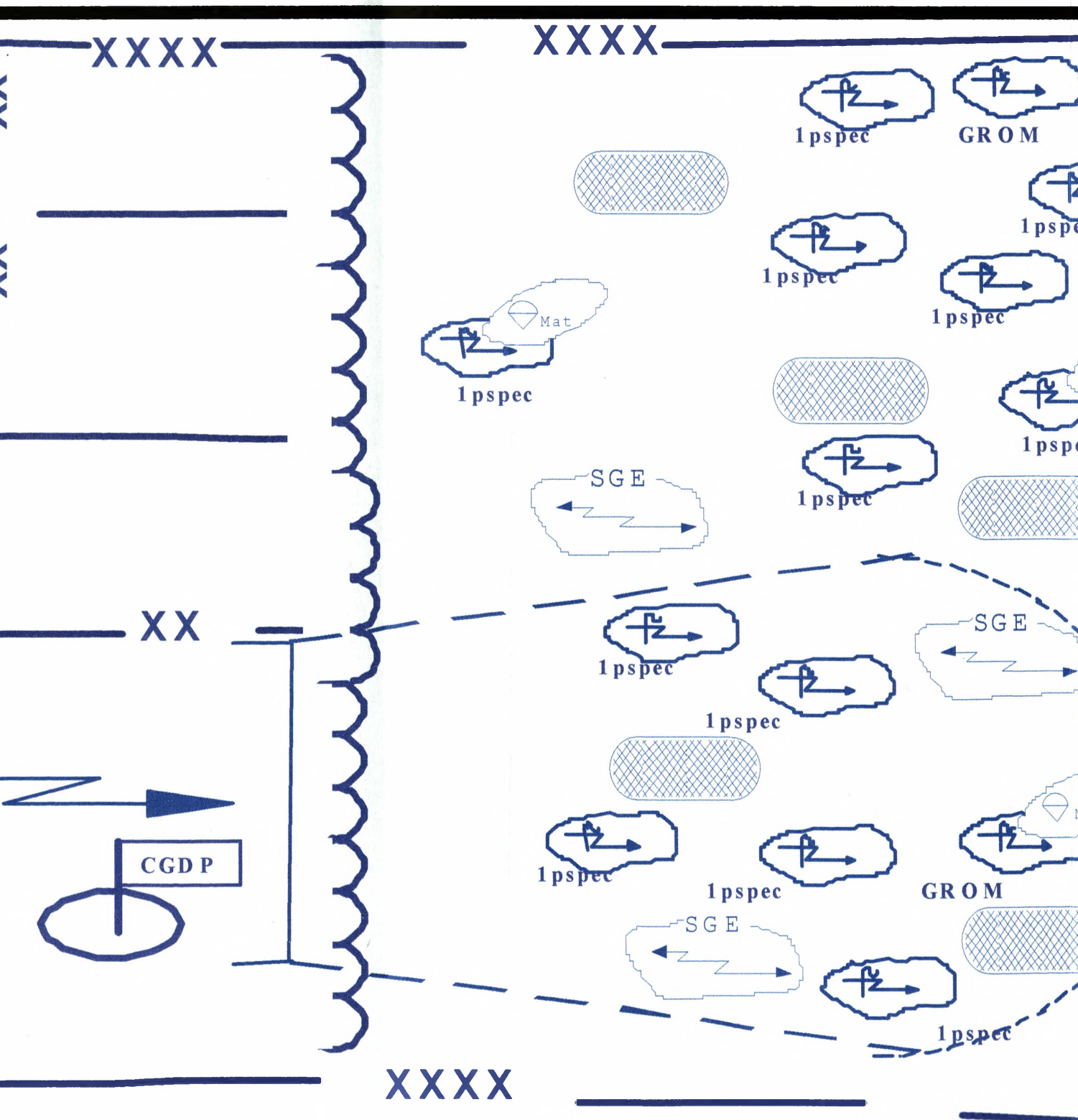
**STRUKTURA DOWODZENIA SIŁAMI SPECJALNYMI
W. BRYTANII**

Źródło: S. Crawford, *Encyklopedia sił specjalnych – SAS*, Warszawa 1998.

PLAN OPERACJI SIŁ SPECJALNYCH – WARIANT

Główne części składowe systemu operacji obronnej

SYSTEM OPERACJI OBRONNEJ

ZGRUPOWANIE SIŁ LĄDOWYCH

- pierwszy rzut;
- odwod;
- lotnictwo wsparcia;
- odwody specjalne, w tym siły szybkiego reagowania, siły specjalne.

PODSYSTEM RAŻENIA OGNIOWEGO

- uderzenia lotnictwa;
- uderzenia lotnictwa wojsk lądowych;
- uderzenia raketowe i ogniowe wojsk raketowych i artylerii;
- ogień wojsk OPL;
- ogień wojsk zmechanizowanych i pancernych;
- użycie inżynierskich środków rażenia.

INFRASTRUKTURA OBSZARU OBRONY

- strefa osłony lub pas ubezpieczeń;
- taktyczna strefa obrony;
- operacyjna strefa obrony;
- strategiczna rubież obrony.

SYSTEM INFORMACYJNY

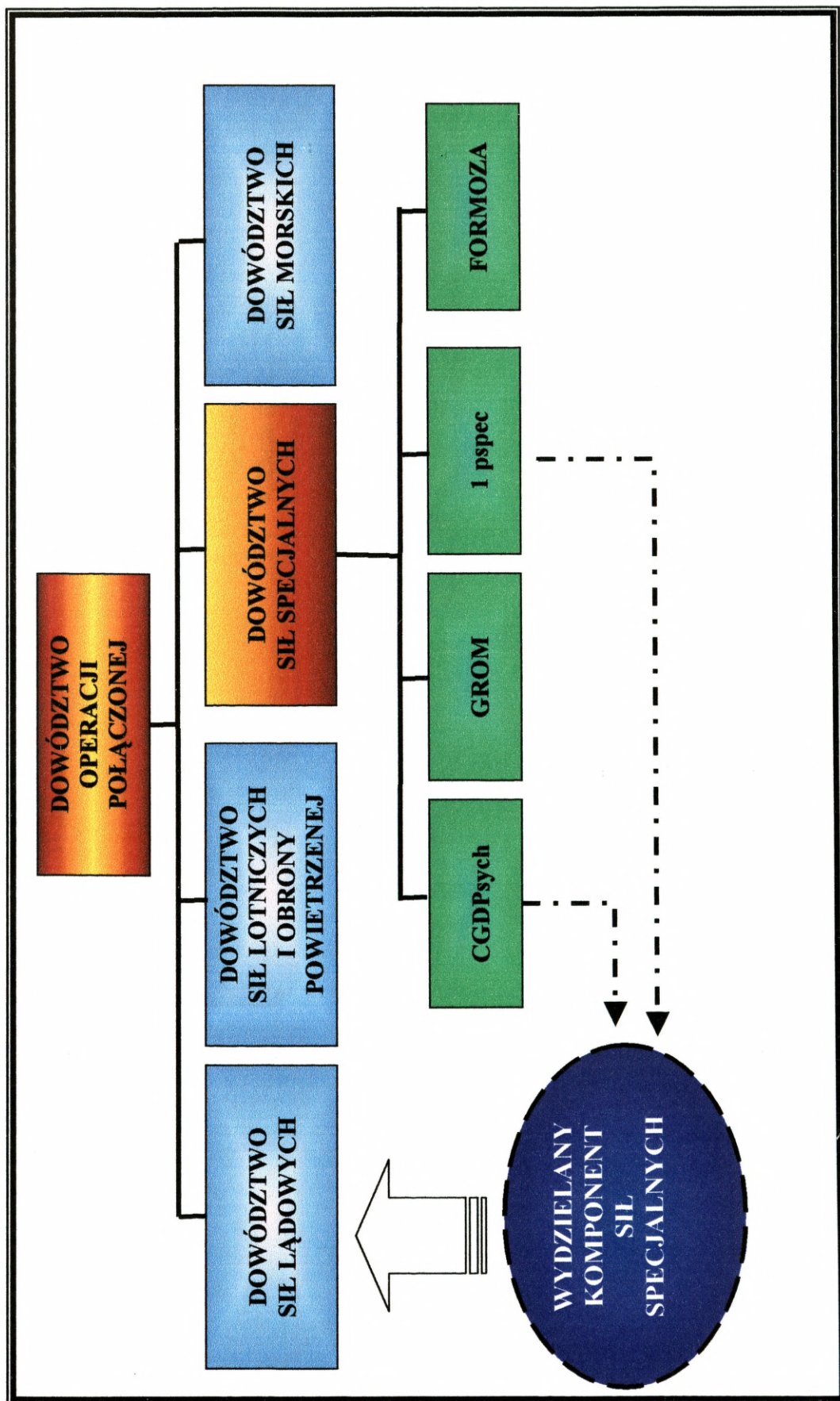
- rozpoznanie;
- dowodzenie;
- łączność;
- walka radioelektroniczna;
- maskowanie operacyjne.

SYSTEM WSPARCIA I ZABEZPIECZENIA

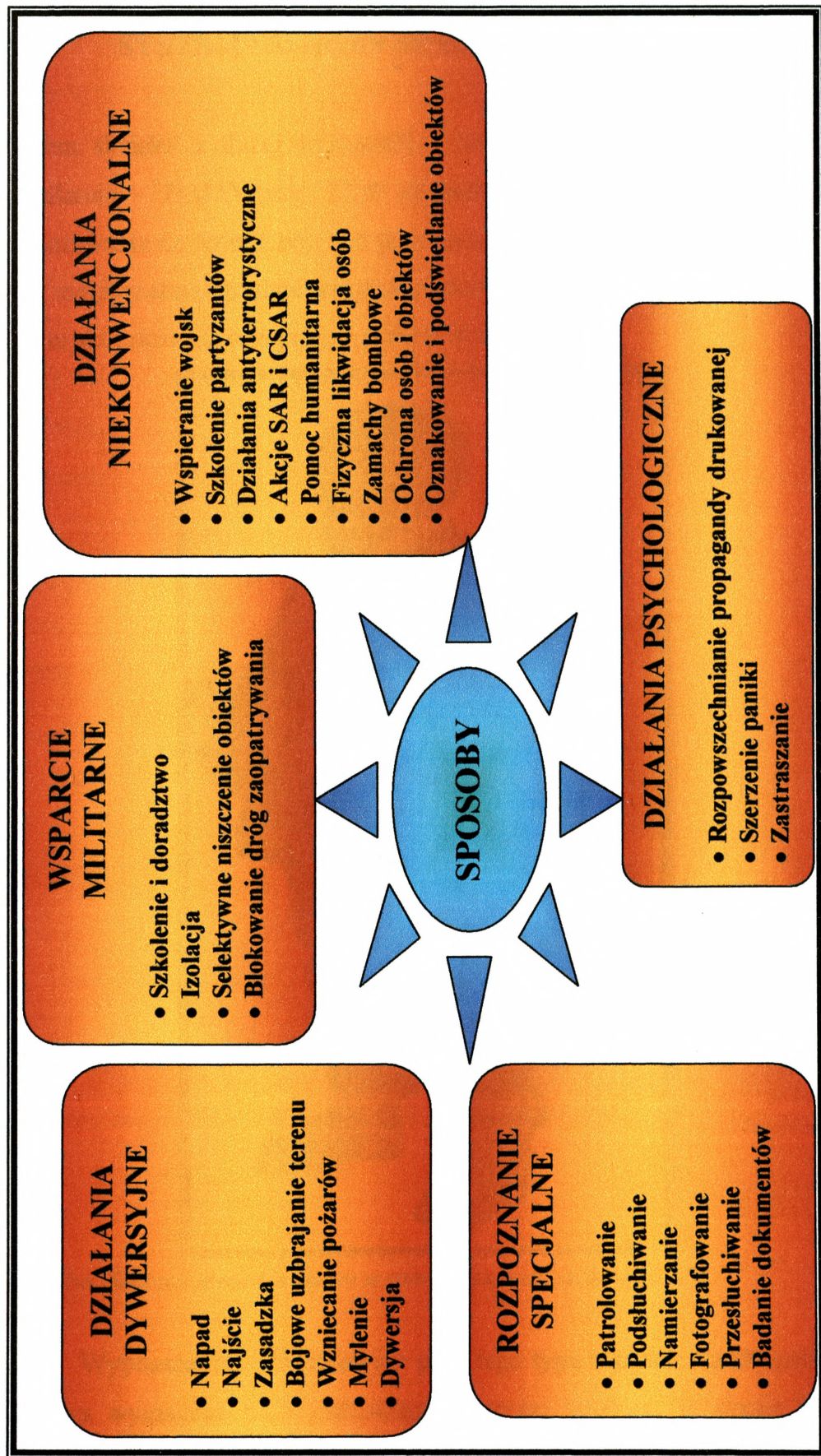
- zabezpieczenie operacyjne;
- zabezpieczenie logistyczne;
- dostosowanie infrastruktury obszaru działań do potrzeb prowadzenia operacji;
- wsparcie moralno - duchowe.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: *Działania operacyjne*, J. Zieliński *Przygotowanie i prowadzenie operacji obronnej*, R. Wróblewski *Przygotowanie i prowadzenie operacji obronnej*,

PROPONOWANA STRUKTURA DOWODZENIA SIŁAMI SPECJALNYMI

SZCZEGÓŁOWY PODZIAŁ SPOSOBÓW WYKONANIA ZADAŃ SIŁ SPECJALNYCH

SYSTEM SKOKÓW SPADOCHRONOWYCH HALO

System skoków z dużej wysokości z otwarciem na niskiej wysokości zwanym popularnie – HALO (ang. *High Altitude Low Opening*) umożliwia wykonanie desantowania na terenie zajęтым przez przeciwnika bez możliwości jego wykrycia. Aby maksymalnie utrudnić wykrycie i ewentualne zestrzelenie statku powietrznego, zrzutu skoczków dokonuje się z pułapu 10 000m.

Rvs. Skoczek spadochronowy w wnoszeniu do skoków HALO

Wyposażeniem dodatkowym przy tego typu skokach dla skoczka jest maska tlenowa wymagana na wysokościach powyżej 4000 m. W czasie lotu statkiem powietrznym skoczek podłączony jest do instalacji tlenowej wewnątrz samolotu.

Tuż przed skokiem podłącza się on do własnego aparatu tlenowego umieszczonego pod spadochronem zapasowym. Czas wolnego opadania z wysokości 10 000 m. z otwarciem spadochronu na 700 m. wynosi ok. 150 s.

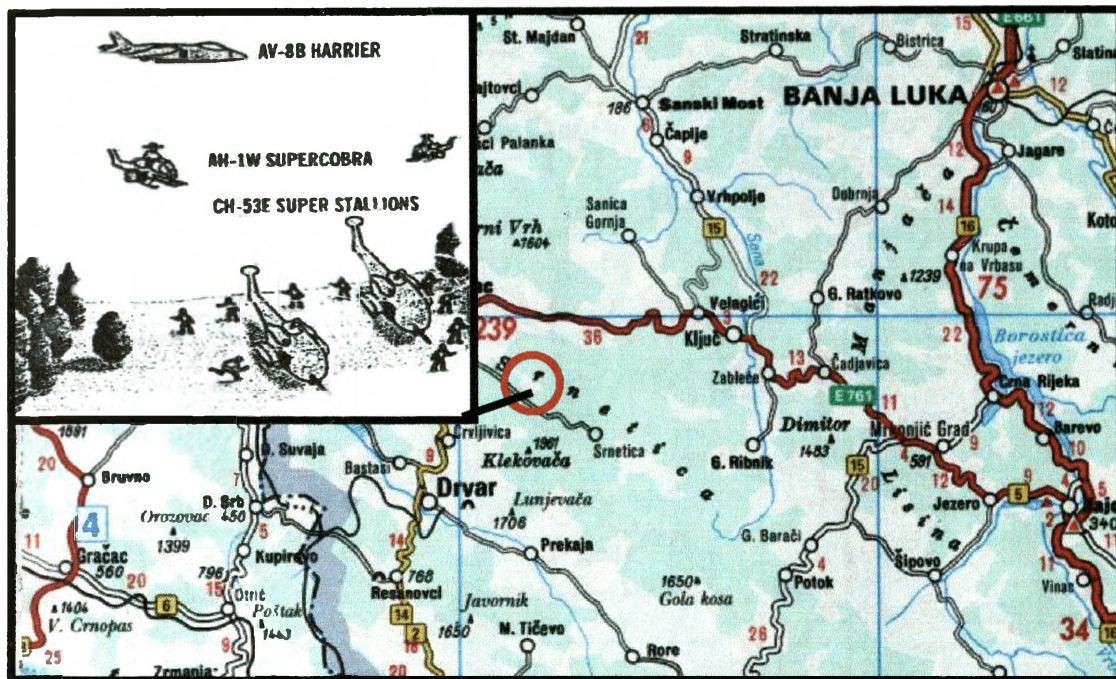
Na rysunku powyżej skoczek posiada spadochron z czaszą okrągłą. Natomiast wprowadzenie spadochronów tunelowych umożliwiło wykonywanie skoków z szybowaniem w powietrzu i lądowaniem w wybranym przez skoczka terenie. Wykorzystując właściwości spadochronów tunelowych opracowano system szkolenia i wykonywania skoków HAHO (*High Altitude High Opening*) umożliwiające dokonanie zrzutu skoczków w bezpiecznej odległości od miejsca lądowania. Trasa przelotu oraz zasięg przelotu na spadochronie w głównej mierze uzależniony jest od kierunku i siły wiatru. Podczas sprzyjających warunków atmosferycznych przy skoku z wysokości 10000 m. możliwy jest przelot na odległość nawet do 70 km. Tym samym skoczek może wykonywać skoki w pasie przygranicznym i lądować już na terenie przeciwnika bez możliwości jego wykrycia.

AKCJA ODZYSKANIA ZESTRZELONEGO

PILOTA F – 16 kpt. pil. Scota O'Grady

Konflikt Bośniacki uświadomił trudności siłom sprzymierzonym problem dotyczący odzyskiwania załóg zestrzelonych statków powietrznych, które wykonywały zadania nad terenem przeciwnika, bez możliwości rozróżnienia linii frontu, z dużym prawdopodobieństwem lądowania wśród nieprzyjawnego społeczeństwa.

W dniu 2 czerwca 1995 roku, nad m. Banja Luka, zestrzelony został samolot F-16 *USAF* z 555 elm / 31 Skrzydła Myśliwskiego. F-16 pilotowany był przez kpt. pil. Scot O'Grady, który po zestrzeleniu ukrywał się przed bośniackimi Serbami przez sześć dni. Po przeprowadzeniu dokładnej analizy danych, nie dali się zwieść serbskiej propagandzie o schwytaniu zestrzelonego pilota. i natychmiast rozpoczęto procedury CSAR. Ciągły nasłuch częstotliwości ratowniczej – umożliwił namierzenie sygnału nadany przez O'Grady'ego, ale problemy związane z pogodą oraz niemożliwość przeprowadzenia akcji pod osłoną nocy opóźniły wysłanie zespołu ratowniczego. W dniu 9 czerwca 1995 roku po siedmiu dniach od zestrzelenia o godz. 5.30 do rejonu poszukiwania wystartował zespół ratowniczy, w skład którego wchodziły: dwa śmigłowce CH – 53E *Pave Low* z grupą naziemną (żołnierze *USMC*)- element podejmujący, dwa śmigłowce AH-1 *Super Cobra* oraz dwa samoloty AV-8B *Harrier* – jako wsparcie bezpośrednie (RESCORT). W tym samym czasie z bazy lotniczej w Aviano (Włochy) wystartowały samoloty wsparcia F/A – 18 *Hornet* – jako RESCAP. Zadaniem ich było osłona zespołu CSAR przed zagrożeniem z powietrza oraz w ostatnim etapie akcji potwierdzenie współrzędnych miejsca ukrycia pilota i podanie ich zbliżającej się grupie ratunkowej. Ponadto samolot EA – 6B *Prowlers* - jako SEAD z zadaniem obezwładnienia serbskiej obrony plot. Bezpośrednia koordynacja prowadzona była z krążącego nad Bośnią samolot E3-C *AWACS*.

Rys. Podjęcie kpt. O'Grady w rejonie poszukiwania

Połączone Stanowisko Dowodzenia Operacjami Powietrznymi (CAOC) w Vicenza (Włochy) nadzorowało przebieg operacji. W celu zabezpieczenia operacji Pentagon uruchomił procedurę wywiadowczą „Priority One” w ramach, której satelity szpiegowskie prowadziły obserwację terenu mimo grubej warstwy chmur.

Zespół CSAR po 45 min. lotu nawiązał kontakt radiowy z zestrzelonym pilotem, następnie po upływie 20 min. zauważono odpalone żółte światło sygnalizacyjne. Cała akcja podjęcia w rejonie kpt. pil. O'Grady'ego trwała do 7 minut. O godz. 7.30 grupa poszukiwawczo-ratownicza z odzyskanym pilotem wylądowała na lotniskowcu. Operacja CSAR od chwili realizacji do powrotu trwała dwie godziny

